

Sametingets plenum

Møtebok 1/98

Tid: 24. - 27. februar 1998

Sted: Samelandssenteret, Káráójoška

- Sak 1/98   Konstituering
              - navneoppøp, permisjoner, innkalte vararepresentanter
              - godkjenning av innkalling og saksliste
- Sak 2/98   Sametingets forretningsorden
- Sak 3/98   Søknad om fritak fra vervet som vararepresentant i Sametinget
- Sak 4/98   Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 5/98   Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden
- Sak 6/98   Kunngjøring av nye saker
- Sak 7/98   Årsmelding for underliggende råd - Merknader
- Sak 8/98   Sametingets årsmelding 1997
- Sak 9/98   St meld nr 41 (1996-97) og St meld nr 18 (1997-98) Om norsk samepolitikk
- Sak 10/98   Samerettsutvalget - Mandat og videreføring
- Sak 11/98   Åarjelsaemien øøhpertimmie / Sørsamisk utdanning - Høring
- Sak 12/98   Kontrollkomite
- Sak 13/98   Innstilling fra samisk fiskeriutvalg - Høring
- Sak 14/98   Tiltak mot prostitusjon

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
24. februar 1998 kl. 09.00- 12.00	1/98	3-5
	2/98	6-7
	3/98	8
	4/98	9-11
24. februar 1998 kl. 15.00 - 18.30	4/98 forts.	9-11
	5/98	12-19
25. februar 1998 kl. 09.00 - 12.00	6/98	20-23
	7/98	24-35
	8/98	36- 85
25. februar 1998 kl. 15.00 - 18.30	9/98	86-136
26. februar 1998 kl. 09.00 - 12.00	9/98 forts.	86-136
	10/98	137-144
26. februar 1998 kl. 15.00 - 18.00	10/98 forts.	137-144
	11/98	145-151
	12/98	152-154
	13/98	155-170
27. februar 1998 kl. 09.00 - 12.30	13/98	155-170
	14/98	171-172

Sign: .....

Sak 1/98 Konstituering

Saken påbegynt 24. februar 1998 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var tilstede ved konstitueringen:

1. Berit Ranveig Nilssen
2. Magnhild Mathisen
3. Olav M. Dikkanen
4. Steinar Pedersen
5. Marie Therese N. Aslaksen
6. Nils Henrik Måsø
7. Ragnhild Nystad
8. Egil Olli
9. John Henrik Eira
10. Klemet Erland Hætta   vararepresentant for Ole Henrik Magga
11. Per Anders Bæhr
12. Isak Mathis O. Hætta
13. Josef Vedhugnes
14. Peder Mathisen
15. Geir Liland
16. Willy Olsen
17. Inge Arne Eriksen
18. Eva Josefsen
19. Geir Tommy Pedersen
20. Willy Ørnebakk
21. Tor Nilsen
22. Sven-Roald Nystø
23. Margreta Påve Kristiansen
24. Randi Skum
25. Ann-Mari Thomassen   vararepresentant for Asbjørg Skåden
26. Ove Johnsen
27. Arvid Skjellhaug
28. Per Solli
29. Magne A. S. Huvva
30. Roger Pedersen
31. Ing-Lill Pavall
32. Amund Eriksen
33. Nils O. Nilsen
34. Jarle Jonassen
35. Einar Lifjell
36. Leif Elsvatn
37. Birger Nymo
38. Johan Mikkel Sara
39. Gro Merete Siri   vararepresentant for Laila Gunilla Wilks. Siri tok sete
24.02.98 kl. 10.50.

Sign: .....

Innvilgede permisjoner

Representant nr. 10 Ole Henrik Magga innvilget permisjon 24. - 27. februar 1998.

Representant nr. 25 Asbjørg Skåden innvilget permisjon 24. - 27. februar 1998.

Representant nr. 39 Laila Gunilla Wilks innvilget permisjon 24. - 27. februar 1998.

Representant nr. 8 Egil Olli innvilget permisjon 26. - 27. februar 1998.

Vararepresentanter

For representant nr. 10 Ole Henrik Magga møtte Klemet Erland Hætta.

For representant nr. 25 Asbjørg Skåden møtte Ann-Mari Thomassen.

Fore representant nr. 39 Laila Gunilla Wilks møtte Gro Merete Siri.

For representant nr. 8 Egil Olli møtte Berit Alette Eira 26. - 27. februar 1998.

Sign: .....

I. Dokumenter

– Møteinnkalling av 26.01.98 med innstilling til saksliste.

II. Innleverte forslag

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Innkalling av 26.01.98 med saksliste godkjennes.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

1. Godkjenning av innkalling
Innkallingen av 26.01.98 ble enstemmig godkjent.
2. Godkjenning av saksliste
Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innkalling av 26.01.98 med saksliste ble enstemmig godkjent.

Saken ble avsluttet 24. februar 1998 kl. 09.20.

Sign: .....

Sak 2/98 Sametingets forretningsorden

Saken påbegynt 24. februar 1998 kl.09.20.

I. Dokumenter

- Sametingets forretningsorden, fastsatt 4. februar 1997

II. Innleverte forslag

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

§ 31, siste setning i Sametingets forretningsorden endres til følgende:

Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer gjør møtelederens stemme utslaget.

Forslag 1, representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

Til § 22, som nytt 1. ledd foreslås:

Når Sametingstingsrådet legger frem saker til behandling for Sametingets plenum, skal det være et klart skille mellom hva som er saksutredning og forslag til vedtak.

Til § 23. Debatter

- 1. Sametingets møtelederskap bes om å fremme et forslag til fordeling av taletid, etter gruppenes størrelse.*
- 2. Saken tas til avgjørelse på kommende plenum.*

Tillegg til § 26: Spørsmål til Sametingsrådet

I forbindelse med innstillinger som Sametingsrådet legger fram for Sametinget, har den enkelte representant, som ledd i sin egen saksforberedelse, i tråd med parlamentarisk praksis, rett til å fremme skriftlige spørsmål til Sametingsrådet. Slike spørsmål må foreligge senest 8 dager før Sametingets plenumssamling tar til. Sametingsrådets skriftlige svar må foreligge senest 1 dag før forhandlingene tar til.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, § 22, ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1, § 23, ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 1, § 26, ble forkastet med 20 stemmer.
4. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.
5. Forretningsorden med vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

Sign: .....

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Steinar Pedersen	
3.	Willy Olsen	
4.	Ragnhild Nystad	Willy Olsen Ragnhild Nystad
5.	Sven-Roald Nystø	
6.	Roger Pedersen	Egil Olli
7.	Eva Josefsen	
8.	Roger Pedersen	
9.	Per Solli	Sven-Roald Nystø Amund Eriksen Per Solli Ragnhild Nystad
10.	Einar Lifjell	
11.	Steinar Pedersen	
12.	Johan Mikkel Sara	
	Sven-Roald Nystø (t.f.)	
	Steinar Pedersen (t.f.)	
	Sven-Roald Nystø (t.f.)	

(t.f) - til forretningsorden

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingets forretningsorden ble vedtatt med følgende tillegg:

§ 22, som nytt 1. ledd:

Når Sametingstingsrådet legger frem saker til behandling for Sametingets plenum, skal det være et klart skille mellom hva som er saksutredning og forslag til vedtak.

§ 23. Debatter

1. Sametingets møtelederskap bes om å fremme et forslag til fordeling av taletid, etter gruppenes størrelse.

2. Saken tas til avgjørelse på kommende plenum.

§ 31, siste setning:

Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer gjør møtelederens stemme utslaget.

Sign: .....

Saken avsluttet 24. februar 1998 kl. 10.30

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av n sider

Sak 3/98 Søknad om fritak fra vervet som vararepresentant i Sametinget

Saken påbegynt 24. februar 1998 kl. 10.50.

I. Dokumenter

- Søknad om fritak av 27.09.97 fra Kjell Øvervatn.

II. Innleverte forslag

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Kjell Øvervatn fritas fra verv som vararepresentant i Sametinget for valgkrets 9 Sør-Troms.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Roger Pedersen	
3.	Johan Mikkel Sara	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Kjell Øvervatn fritas fra verv som vararepresentant i Sametinget for valgkrets 9 Sør-Troms.

Saken avsluttet 24. februar 1998 kl. 10.55.

Sign: .....

Sak 4/98 Sametingets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 24. februar 1998 kl. 10.55.

I. Dokumenter

– Sametingsrådets beretning om virksomheten

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådets beretning tas til etterretning.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

DUODJI

Senterpartiets sametingsgruppe mener at det er et klart behov for en gjennomgang av Sametingets duodjistøtte og forvaltningen av midler til duodjivirksomheten i sin helhet. SP's sametingsgruppe ber om at det foretas en evaluering av tingets engasjement. I denne prosessen er det viktig med god kontakt til duodjiutøverne selv for å finne ut om dagens organisering og tildelingskriterier er riktige og eventuelt hva som må rettes på slik at tildelte midler kommer duodjiutøverne selv til gode.

Forslag 2, representant Margreta Påve Kristiansen, AP's sametingsgruppe:

SAMETINGSRÅDETS OPPNEVNING AV SPRÅKRÅDET

Arbeiderpartiets sametingsgruppe registrerer med beklagelse på Sametingsrådets oppnevning av underliggende råd. Beklagelsen og forundringen gjelder likestillingsaspektet og prinsippet om forholdstallsvalg. I denne sammenhengen peker oppnevningen av Språkrådet seg ut i svært negativ retning. Arbeiderpartiets sametingsgruppe peker på at Sametingets troverdighet i likestillings spørsmål og prinsippet om forholdstall er betydelig svekket. Arbeiderpartiets sametingsgruppe mener at likestillingsloven gjelder, og må ivaretas i all offentlig sammenheng. Også for Sametinget. Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil med bakgrunn i ankepunkter fremme følgende forslag for Sametinget:

Magne Einejord bytter plass med Synøve Olsen.

Synøve Olsen vil med dette bli fast medlem, og at Sametinget ved et slikt bytte både vil ivareta likestillingslovens bestemmelser og forholdstallsprinsipper. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber likestillingsombudet merke seg innleverte forslag.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt som merknad til Sametingsrådets beretning.
2. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt oversendt Sametingsrådet

Sign: .....

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Peder Mathisen	
3.	Leif Elsvatn	
4.	Roger Pedersen	
5.	Ragnhild Nystad	Peder Mathisen
		Ragnhild Nystad
6.	Nils Henrik Måsø	Ragnhild Nystad
		Berit Ranveig Nilssen
		Nils Henrik Måsø
7.	Willy Ørnebakk	
	Egil Olli (t.f vedr.sak 9/98)	
	Ragnhild Nystad (t.f vedr.sak 9/98)	
8.	Amund Eriksen	
9.	Egil Olli	
10.	Margreta Påve Kristiansen	
	Eva Josefsen (t.f)	
	Egil Olli (t.f)	
	Steinar Pedersen (t.f)	
11.	Inge Arne Eriksen	
	Geir Tommy Pedersen (t.f)	
	Steinar Pedersen (t.f)	
	Berit Ranveig Nilssen (t.f)	
12.	Magnhild Mathisen	
13.	Willy Olsen	Amund Eriksen
14.	Eva Josefsen	Magnhild Mathisen
	Ragnhild Nystad (t.f)	
15.	Berit Ranveig Nilssen	
16.	Ann-Mari Thomassen	
17.	Ing-Lill Pavall	
18.	Roger Pedersen	
19.	Josef Vedhugnes	
20.	Sven-Roald Nystø	
21.	Steinar Pedersen	
22.	Willy Olsen	
23.	Birger Nymo	
24.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
	Sven-Roald Nystø (t.f)	
	Margreta Påve Kristiansen (t.f)	

Sign: .....

(t.f) - til forretningsorden

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingsrådets beretning med merknad tas til etterretning.

Saken avsluttet 24. februar 1998 kl.17.20.

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 11 sider

Sak 5/98 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden § 26

Saken påbegynt 24. februar 1998 kl. 17.20.

I. Dokumenter

- Representant Willy Olsen, AP's sametingsgruppe, innkommet 16.02.98
- Representant Magnhild Mathisen, AP's sametingsgruppe, innkommet 13.02.98
- Representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe, innkommet 16.02.98
- Representant Asbjørg Skåden, innkommet 11.02.98
- Representant Ove Johnsen, SVF's sametingsgruppe, innkommet 14.02.98
- Representant Ove Johnsen, SVF's sametingsgruppe, innkommet 15.02.98
- Representant Leif Elsvatn, AP's sametingsgruppe, innkommet 16.02.98
- Representant Egil Olli, AP's sametingsgruppe, innkommet 12.02.98
- Representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe, innkommet 15.02.98.
- Representant Per Solli, AP's sametingsgruppe, innkommet 16.02.98

II. Innleverte spørsmål, svar og eventuelle forslag

Spørsmål fra representant Willy Olsen, AP's sametingsgruppe:

AVVIKLING AV KARASJOK UNGDOMSHJEM

Med bakgrunn i medieoppslag og henvendelse til fylkesordføreren i Finnmark om avvikling av Karasjok ungdomshjem vil jeg stille følgende spørsmål til Sametingsrådet:

Har, eller vil Sametingsrådet ta initiativ overfor Finnmark fylkeskommune, om videre drift av Karasjok ungdomshjem utover planperioden?

Bakgrunn:

Karasjok ungdomshjem het inntil 1996 Samisk ungdomshjem Karasjok og fikk store deler av de økonomiske midler til drift fra staten. Fra 1997 ble navnet endret og ungdomshjemmet kom inn på Finnmark fylkeskommunes økonomiplan 1998 - 2001. Fylkestinget vedtok i juni blant annet følgende i økonomiplanen:

Ny vurdering av tilbudsstrukturen innen barnevernet herunder ungdomshjem er igangsatt. Fylkestinget vil ellers understreke at det er viktig å opprettholde et tilbud til samisk ungdom i eget miljø.

På forespørsel svarer fylkesordføreren meg i brev av 10. oktober 1997 slik:

Karasjok ungdomshjem er foreløpig vurdert avviklet i 2001, og vil igjen bli vurdert i forbindelse med økonomiplan, som skal behandles i fylkestinget - juni 1998.

Med bakgrunn i forannevnte er jeg redd Karasjok ungdomshjem går en usikker fremtid i møte. Skulle Finnmark fylkeskommune fortsatt vurdere en avvikling av Ungdomshjemmet i 2001 vil dette etter min vurdering være svært beklagelig for både Karasjok kommune som vertskommune, de ansatte og aller mest for samisk ungdom i hele landet, det er som vi vet det eneste tilbudet av dette slag i hele landet.

Sign: .....

Sametingsrådets svar:**AVVIKLING AV KARASJOK UNGDOMSHJEM**

Sametingsrådet synes det er meget beklagelig at Karasjok ungdomshjem blir vurdert avvirket i år 2001, slik det kommer fram i Finnmark fylkestings behandling av økonomiplan 1998 - 2001. Rådet forstår at dette fører til usikkerhet både for ansatte og ikke minst for klientene, fordi dette er et av få barnevernstilbud til samiskspråklig ungdom i aldergruppen 12 - 18 år.

Rådet er på lik linje med representant Willy Olsen, opptatt av at barnevernstilbudet til samiske barn og unge må styrkes i framtiden. Det er derfor viktig at både staten og fylkeskommunen opprettholder etablerte tilbud, som de selv har prioritert og igangsatt, ved oppfølging av sine respektive planer for samiske helse- og sosialtjenester.

Sametingsrådet vil følge opp saken bl.a. gjennom oppfølgingen av NOU 1995:6 Helse- og sosialplan for den samiske befolkning.

Spørsmål fra representant Magnhild Mathisen, AP's sametingsgruppe:

Sametingsrådet vedtok i sak R 125/97 klage på Samisk næringsråds vedtak i sak SN 62/97 - Opplæringskontoret i duodji-øst, Nesseby, Tana og Karasjok kommuner:

Sametingsrådet vil bemerke at det ikke må opptas nye lærlinger ved opplæringskontoret så lenge en fast finansieringsordning ikke er etablert.

Spørsmålet blir derfor om Sametingsrådet mener at man ikke skal ha noen lærlinger i Øst-Finnmark-området, mens man i områder i Vest-Finnmark kan videreføre dette?

Hvorfor velger man å bemerke dette spesielt i et område hvor duodji nesten var forsvunnet?

Er dette å bevare og utvikle duodji som næring i et område hvor man holder på med å bygge opp duodji som næring?

Sametingsrådets svar:

Opplæringskontoret i Duodji-Øst ble opprettet i juni 1992 og omfatter kommunene Sør-Varanger, Nesseby, Tana og Karasjok. Samisk næringsråd har vært delaktig i driftsfinansieringen av kontoret gjennom Næringskombinasjonsprosjektet tom. 1995. Da budsjettet for næringskombinasjonsprosjektet ble endret, slik at det fra og med 1996 kun ble gitt driftsstøtte til næringskombinasjonsutøvere, falt støtten til Opplæringskontoret bort.

Kontoret videreførte imidlertid driften i 1996 uten at den nødvendige finansieringen var ordnet. Da kontoret fortsatte sin virksomhet uten nødvendig finansiering, så Samisk næringsråd seg nødt til å gi finansiering for driften i 1996, men med den forutsetning at kontoret fant andre løsninger til driftsfinansiering f.o.m. 1997. Dette for at de lærlinger som til da var tatt inn kunne fullføre sin utdanning. Imidlertid fikk ikke Opplæringskontoret ordnet med finansiering for 1997 og søkte derfor Samisk næringsråd om driftsstøtte.

Samisk næringsråd avsto søknaden med den begrunnelse at det ikke er rådets oppgave å finansiere slik virksomhet. Oppgaven er tillagt KUF og fylkene.

Sametingsrådet ga i sin endelige klagebehandling av saken driftsstøtte på kr. 200 000,- til Opplæringskontoret i Duodji - Øst. Sametingsrådet bemerket at *det «ikke må tas inn nye lærlinger ved opplæringskontoret, så lenge en fast finansieringsordning ikke er etablert»*

Støtten ble gitt for å løse den akutte situasjonen kontoret hadde kommet i, der bl.a. lærlingenes situasjon ble vektlagt. Denne bevilgningen er en av de få (eller eneste)

Sign: .....

driftsstøttebevilgning som er gitt over budsjettet til Samisk utviklingsfond, så lenge fondet har eksistert.

Sametingsrådet er ikke i tvil om behovet for kontorets virksomhet gjennom de oppgaver som skjøttes. Finansieringen bør imidlertid løses over andre poster enn Samisk utviklingsfond.

Sametingsrådet har i sitt vedtak ikke sagt noe om behovet for lærlinger og at man ikke skal ha lærlinger i Øst-Finnmark, mens man i områder i Vest-Finnmark kan videreføre dette. Vedtaket ble gjort fordi Sametingsrådet var opptatt av å vise ansvarlighet ovenfor de lærlinger som har igangsatt sin utdanning i regi av Opplæringskontoret i duodji - Øst, uten at Opplæringskontoret hadde sikker finansiering på plass. Denne yrkesopplæringen er et løp som går over flere år. De lærlinger som tas inn må kunne ha en garanti for at de kan fullføre løpet mot svenne-/ fagbrev.

Når det gjelder opplæringen av lærlinger i Vest-Finnmark er dette et løp som går sin gang uten finansieringsstøtte fra sametingssystemet. Etter det vi forstår skjer finansieringen av dette gjennom de ordinære kanaler for yrkesopplæring. Bl.a. har dette kontoret fått etableringstilskudd fra Finnmark fylkeskommune. Kontoret i Vest-Finnmark har basert sin drift på dette etableringstilskuddet.

Opplæringsrådet for Duodji, som har ansvar for oppfølging av lærlingeordningen i duodji, har tatt initiativ ovenfor Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet og bedt KUF om å yte fast driftsstøtte til opplæringskontorene. Forslaget går ut på å bevilge kr 300 000,- pr. år til drift. Dette er et initiativ som rådet vil følge opp politisk overfor departementet i tråd med vedtaket i sak R 125/97.

Spørsmål fra representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Gjennom media har det den siste tiden vært reist tvil om Sametingets bevilgninger til duodjiorganisasjoner de siste årene har vært brukt slik man kan forvente at offentlige bevilgninger brukes. Det har blant annet fremkommet meget sterk kritikk fra duodjiutøvere om nytten av pengebruken. Det hevdes fra duodjiutøvere at de i meget liten grad har merket noe til det arbeidet organisasjonen har gjort. Derimot synes det som at store deler av bevilgningene har gått til dekning av kostbare husleier og høye lønninger.

For de fleste virker det meningsløst at det bevilges flere millioner til firmaer og organisasjoner som skal ivareta duodjiutøvernes behov, når duodjiutøvere fremsetter påstander om at de ikke ser nytte i verken bevilgningene til firmaene eller organisasjonene.

SVF's sametingsgruppe mener det er meget sterkt beklagelig at det idet hele tatt reises rimelig tvil om nytten og bruken av årlige bevilgninger i denne størrelsesorden.

Vi spør, vil Sametingsrådet foreta seg noe for å foreta en uhildet gransking av pengebruken til Sámiid Duodji, Duodjeinstituhitta og det konkursrammende Duojit?

Sametingsrådets svar:

Formålet med Sametingets duodjistøtte er å bevare, utvikle og fremme duodji som næring og som kulturell yringsform (jf. retningslinjer fastsatt av Sametinget i juni 1993).

På grunnlag av en generell utvikling og en endret organisering innen duodjinæringen de senere år, har Sametingsrådet funnet det riktig å foreta en nærmere vurdering av bruken av tingets post 70-midler til duodji.

Sign: .....

Sametingsrådet har i forbindelse med bevilgningsbrevet for 1998, bedt Samisk næringsråd som forvalter av midlene, iverksette en utredning omkring tingets støtte til næringen. En ser det som viktig at det gjennomføres en organisering som bidrar til bedre utnyttelse og bedre resultater av de samlede økonomiske ressurser som idag stilles til rådighet. Målet er å finne fram til en organisering som på en smidigere måte enn i dag ivaretar behovene for faglig og økonomisk bistand for aktive produsenter.

Samisk næringsråd skal med dette foreslå tiltak som kan effektivisere bruken av midlene og vurdere om det er nødvendig å endre retningslinjene for duodji. I dette ligger det også en vurdering om hvorvidt det er samsvar mellom formål og de konkrete arbeidsoppgaver som utøves i kompetansesenteret Duodjeinstituhitta, medlemsorganisasjonen Sámiid Duodji, de lokale husflidssentralene og opplæringskontorene.

Næringsrådet er nå inne i en anbudsfasen for gjennomføring av evalueringen. Dette skal gjennomføres av et eksternt konsulentfirma/selskap, og foreligge ferdigstilt Samisk næringsråd innen 20. mai 1998.

Tilskuddsordningen til samisk husflid vil bli behandlet av Sametingets plenum i 1998 i forbindelse med utarbeiding av en strategisk næringsplan for Samisk utviklingsfond.

Spørsmål fra representant Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

KONTANTSTØTTEORDNINGEN - KONSEKVENSN FOR SAMISKOPPLÆRING OG TOSPRÅKLIGHET UTAFOR FORVALTNINGSOMRÅDET FOR SAMISK SPRÅK

Kontantstøtteordningen er nå ute på høring. Sametinget er høringsinstans på den.

I høringsnotatet er ikke nevnt det behov norskspråklige og samiskspråklige samebarn utafør forvaltningsområdet for samisk språk har for samiskspråklig barnehageplass. Samisk språk har få arenaer i disse områder. I mange områder er samisk barnehage det eneste samiskspråklige alternativet til barnetilsyn. De fleste av disse barnehagene er privat drevet, og danner en samiskspråklig oase for barnet, og er en forutsetning for at barnet skal kunne bli/vokse opp tospråklig.

Samiske barn har et særlig behov for språkstøtte. Det må slås ring om samiske barnehager.

Vil Sametingsrådet arbeide for at man innafor kontantstøtteordningen får en praksis som sikrer barns rett til tospråklighet? F.eks ved at man utafør forvaltningsområdet for samisk språk støtter tospråklig utvikling ved at man vil kunne bruke samiskspråklige barnehager med kontantstøtte?

Spørsmål fra representant Ove Johnsen, SVF's sametingsgruppe:

Viser til stortingsmelding nr. 18 (1997-1998) som er et tillegg til st.melding nr. 41 (1996-1997) Om norsk samepolitikk.

Er de samiske barnehagene sikret levegrunnlag, dersom kontantstøtteordningen innføres for 1-åringer fra 01.08.98, og for 2 åringer fra 01.01.99? Dersom det skulle vise seg at flere samiske barn blir trukket ut av barnehagen, som igjen vil føre til at det blir for få barn i barnehagen til å drive den økonomisk forsvarlig. Får da de samiske barna et tilbud basert på samisk språk og kultur? Er den samiske barnehagen sikret kompensasjon fra det offentlige, eller må de i verste fall legges ned?

Sametingsrådets svar til representantene Asbjørg Skåden og Ove Johnsen:

Sign: .....

KONTANTSTØTTEORDNINGEN - SAMISKE BARN OG SAMISKE BARNEHAGER

Sametinget har mottatt høringsnotatet om innføring av kontantstøtten 9. februar 1998. Sametingsrådet vil fremme en høringsuttalelse innen fristen 3. mars 1998.

Sametingsrådet deler spørsmålsstillernes bekymring for barnehagetilbudet til samiske barn - spesielt i områder hvor samisk språk står svakt. Rådet vil i høringen konsentrere seg om innføring av kontantstøtten sett i forhold til samisk barnehagetilbud og -drift. Regjeringen har i høringsnotatet ikke problematisert og vurdert kontantstøtten i forhold til samiske barn og barnehager. I St meld nr 18 (1997-98) Tillegg til St meld nr 41 (1996-97) har Regjeringen imidlertid definert følgende mål (for norsk samepolitikk):

Regjeringen går inn for full barnehagedekning innen år 2000. Samiske barn må sikres et barnehagetilbud tilpasset samisk språk og kultur.

Rådet vil i sin høringsuttalelse støtte denne målformuleringen, og vil foreslå følgende:

- Sentrale myndigheter må sikre samiske barn rett til barnehagetilbud basert på samisk språk og kultur.
- Samiske barn utenfor forvaltningsområdet for samisk språk må kunne ha/få et barnehagetilbud selv om foreldrene velger kontantstøtte. Dette begrunnes med at samiske barnehager er en viktig språkarena i områder der samisk språk står svakt.
- Samiske barnehager, både kommunale og private, må sikres drift, og eventuelle tap av statsstøtte og foreldrebetaling, må kompenseres av staten.

Spørsmål fra representant Ove Johnsen, SVF's sametingsgruppe:

Etter siste evaluering av SUF's virkeområde ble følgende bygder i Gratangen innlemmet: Labergdalen, Skifte, Dalsletta, Kvernmo, Øse. Ang. Labergdalen: Hvor er grensen for Labergdalen? Hvor går grensene i de øvrige bygder i Gratangen?

Sametingsrådets svar:

Sametinget vedtok nye forskrifter for Samisk utviklingsfond den 07. februar 1997. Fondets geografiske virkeområde ble her utvidet til å gjelde 20 primærkommuner, i tillegg til den samiske befolkning på Senja og i Lenvik kommune, samt sørsameområdet.

Her ble blant annet bygdene Øse, Kvernmo, Dalsletta, Skifte og Labergdalen i Gratangen kommune innlemmet i virkeområdet.

Samisk næringsråd er i samarbeid med Gratangen kommune i ferd med å kartfeste konkret virkeområdets grenser i kommunen. Oversikten oversendes representanten Ove Johnsen umiddelbart etter at kartet foreligger.

Spørsmål fra representant Leif Elsvatn, AP's sametingsgruppe:

I forbindelse med den planlagte utvidelsen av Børgefjell nasjonalpark er det vedtatt å utarbeide en konsekvensanalyse - for å undersøke hvilke konsekvenser vernebestemmelser kan medføre for reindriftsnæringa og utøvelse av samisk kultur. Kjenner Sametingsrådet til denne saken? Ønsker Sametingsrådet å være med på legge premisser for utredningen - i forkant av prosessen fram mot en endelig konsekvensanalyse?

Sametingsrådets svar:

Som det forrige Sametingsrådet viste til på novemberplenium i 1996 i sak 49/96 i svar til representanten Per Solli, er Sametingsrådet kjent med at Børgefjell nasjonalpark i Nordland

Sign: .....

og i Nord-Trøndelag er planlagt utvidet. Sametingsrådet kjenner også til at Miljøverndepartementet i oktober 1997, har bestemt at det skal gjennomføres egne konsekvensutredninger som grunnlag for arbeidet med forslag til utvidelse av nasjonalparken. I dette utredningsarbeidet inngår også «reindrift- samisk næring» som tema. Dette skal gjennomføres på bakgrunn av områdets betydning for reindrift og sørsamisk kultur, og for å få en totalvurdering av hvordan disse næringene blir berørt. Den endeligere utarbeidelsen av et verneforslag for Børgefjell vil følgelig bli utsatt i påvente av konsekvensutredningen.

Sametingsrådet legger vekt på at samiske næringer- og samfunnsforhold skal vektlegges i vurderingen av hvilke konsekvenser vernetiltakene medfører. Sametinget må derfor inneha en sentral rolle både *før og etter* konsekvensutredningsfasen i vernespørsmål i samiske områder.

Sametinget har via Samisk kulturminneråd vært med å legge premisser for verneplanarbeidet og konsekvensutredningen ved registrering av kulturminner. Dette finner sted i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Kulturminnerådet er forøvrig, som statlig sektormyndighet, lokal høringsinstans for alle verneforslag i samiske bruks- og bosettingsområder. I tillegg skal, i henhold til rundskriv for konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven, fylkesmannen i samarbeid med Sametinget avgjøre hvilke elementer som skal konsekvensutredes.

Etter konsekvensutredningsfasen skal Sametinget uttale seg om utvidelse av nasjonalparken, og være en sentral premissgiver ved utformingen av eventuelle vernekriterier.

Forøvrig har Presidenten tidligere gitt uttrykk for at det må utformes en vernepolitikk som i sterkere grad ivaretar samiske interesser.

Rådet har bedt om et møte med Miljøvernministeren for å drøfte samiske interesser ved vernetiltak.

Spørsmål fra representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Spørsmålet omhandler styrerepresentasjon i samiske institusjoner. Særlig sentralt er nasjonale institusjoner.

Vi viser til saksgangen og brevvekslingen i saken omkring Samisk spesialbibliotek. Et viktig prinsipp i denne sammenheng er at Sametinget utnevner styret i biblioteket. Vår oppfatning, basert på tidligere vedtak og dokumenter, er at departementet og Sametinget mener at Sametinget bør utnevne styret i samiske nasjonale institusjoner. Vi spør om vår oppfatning er riktig?

Sametingsrådet svar til Roger Pedersen:

STYREREPRESENTASJON I SAMISKE INSTITUSJONER

Sametinget har hittil oppnevnt flertallet av styremedlemmene i de nasjonale samiske kulturinstitusjonene (definert av Kulturdepartementet); Beavvváó Sámi Teáhter og Sámiid Vuorká-Dávvirat / De Samiske Samlinger. I tillegg har Sametinget oppnevnt hele styret for Samisk spesialbibliotek og Programrådet for NRK Sámi Radio. Sametinget oppnevner ikke styrene for andre samiske kulturinstitusjoner.

Sametinget har første gang oppnevnt medlemmer i styret for Samisk spesialbibliotek i 1991, med ny oppnevning av hele styret i 1993. Funksjonstiden for styret som ble oppnevnt i 1993 gikk egentlig ut 31.12.97, men siden Sametinget har vedtatt at SSB skal overføres til tingets forvaltning fra det tidspunktet Sametinget flytter inn i nytt bygg, vedtok rådet i sak R 126/97 å prolongere nåværende styre inntil da.

Sign: .....

Når det generelt gjelder Sametingets oppnevninger av styrer i nasjonale kulturinstitusjoner, viser vi til Sametingets vedtak i sak 23/96 Samlet plan for Samiske kulturhus, hvor tinget bl.a har vedtatt følgende:

Sametinget har i sak R 24/96 og 25/96 foretatt oppnevning av statlige styrerepresentanter til Sámiid Vuorká-Dávvirat - De samiske Samlinger og Beavvváó Sámi Teáhter, som av Sametinget er ansett som nasjonale samiske kulturinstitusjoner. Disse institusjonene mottar fullt ut offentlig støtte av staten.

Sametinget deler utvalgets oppfatning av at det er en rekke ulike hensyn som gjør seg gjeldende ved spørsmålet om Sametingets representasjon i styringsorganene for de øvrige samiske kulturinstitusjonene/kultursentrene. Hensynene som utvalget peker på er sentrale. Sametinget kan likevel ikke se at det på det nåværende tidspunkt foreligger sterke nok grunner til å endre Sametingets praksis med hensyn til oppnevning av styrerepresentanter for institusjonene som ikke er definert som nasjonale (jf. vedlagte vedtak i sak R 112/94 og 42/95). Sametinget fastholder dermed sitt standpunkt om kun å ha representasjon i styringsorganene til de nasjonale samiske kulturinstitusjonene.

Sametingsrådet vil forholde seg til tingets vedtak inntil annet blir besluttet av plenum. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at Regjeringen ved Kulturdepartementet har avvist Sametingets forslag til funksjonsfordeling med hensyn til finansiering av driften av samiske kulturinstitusjoner og -sentra, og dermed også tingets forslag til nasjonale samiske kulturinstitusjoner. I forbindelse med statsbudsjettet eksisterer det i dag kun to nasjonale samiske kulturinstitusjoner; Beavvváó Sámi Teáhter og Sámiid Vuorká-Dávvirat / De Samiske Samlinger.

Spørsmål fra representant Per Solli, AP's sametingsgruppe:

SAMISKE INTERESSER BLIR OVERSETT VED VANNKRAFTUTBYGGING I KOMMUNENE GILDESKÅL, BEIARN OG SKJERSTAD

Vannkraftressursene i disse kommunene er relativt sterkt utbygd. Det har resultert i at samiske gravplasser og andre kulturminner er demmet ned. Beitearealene for rein er også betydelig redusert. Flytteveier mellom sommer- og vinterbeite er blokkert av vannmagasiner. Nå søkes det om en ytterligere utbygging i området. All vann i det naturlige landskapet berøres. Det har stor betydning for menneskene som bor der, og i særdeleshet den samiske befolkninga.

Det må nevnes at et fiskevann i Gildeskål, der det er foretatt et vellykket kultiveringsarbeide hva ørret- og røyebestand angår, reguleres med 29,1 meter. Foruten å ødelegge fiskebestanden vil en slik regulering sperre den siste flyttevei for rein gjennom Glommen reinbeitedistrikt. Dette reinbeitedistriktet er forøvrig et sammenslått distrikt av 9 tidligere reinbeitedistrikter.

Samerettsutvalget står nå klar for å utrede de samiske rettsforholdene i samiske områder utenfor Finnmark. En ser det svært betenkelig at det skal foretas vannkraftutbygginger i områder som berører samiske interesser såpass sterkt, nå like før de samiske rettsforholdene skal avklares i området.

Mitt spørsmål til Sametingsrådet er: Hva vil Sametinget foreta seg, slik at samiske interesser, kulturminner og andre forhold ivaretas i det aktuelle området?

Sign: .....

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet legger vekt på at samiske næringer-, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder. Spesielt skal det vektlegges i vurderingen av hvilke konsekvenser eventuelle utbyggingstiltak medfører. Sametinget må derfor inneha en sentral rolle både *før og etter* konsekvensutredningsfasen i vernespørsmål i samiske områder.

Når det gjelder de konkrete vannkraftutbygginger i Beiarn, Gildeskål og Skjærstad har Sametinget via Samisk kulturminneråd vært med å legge premisser for konsekvensutredningen ved utbyggingene. Kulturminnerådet er forøvrig, som statlig sektormyndighet, lokal høringsinstans for alle utbyggingsforslag i samiske bruks- og bosettingsområder. I tillegg skal, i henhold til rundskriv for konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven, fylkesmannen i samarbeid med Sametinget avgjøre hvilke elementer som skal konsekvensutredes. Ut fra dette skal Miljøverndepartementet fastsette utredningsprogram.

Etter konsekvensutredningsfasen vil Sametinget få utredningen og en eventuell konsesjonssøknad til behandling.

Forøvrig deler Sametingsrådet representanten Sollis betenkeligheter angående inngrep i samiske områder før Samerettsutvalgets arbeid er sluttført.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Willy Olsen	
2.	Ragnhild Nystad	
3.	Magnhild Mathisen	
4.	Sven-Roald Nystø	Magnhild Mathisen
5.	Roger Pedersen	
6.	Berit Ranveig Nilsen	Roger Pedersen
7.	Ann-Mari Thomassen	
8.	Ove Johnsen	
9.	Isak Mathis O. Hætta	
10.	Ove Johnsen	
11.	Ragnhild Nystad	
12.	Leif Elsvatn	
13.	Ing-Lill Pavall	
14.	Roger Pedersen	
15.	Ing-Lill Pavall	Amund Eriksen
		Geir Tommy Pedersen

Sign: .....

		Roger Pedersen
		Ing-Lill Pavall
16.	Per Solli	
17.	Sven-Roald Nystø	Einar Lifjell
		Isak Mathis O. Hætta
		Per Solli

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Jf. pkt. III. Votering.

Saken avsluttet 24. februar 1998 kl. 18.30.

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 28 sider

Sak 6/98 Kunngjøring av nye saker

Saken påbegynt 25. februar 1998 kl. 09.00.

I. Dokumenter

Forslag 1, representant Tor Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

NEDLEGGELSE AV POSTKONTORER

I den senere tid har vi hatt en masse nedleggelse av postkontorer ute i distriktene / utkantene. Dette har ført til at mange har fått en lang reisestrekning for å få utført sin posttjeneste. Samiske lokalsamfunn er spesielt utsatt. Forslag til uttalelse:

Vi ber Sametinget arbeide for å få stoppet denne nedleggingsbølgen, og arbeide for å få posten tilbake til de nedlagte kontorene.

Forslag 2, representant Marie Therese N. Aslaksen, AP's sametingsgruppe:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe reiser forslag om at kjøp av seksuelle tjenester blir ulovliggjort.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe mener at det er viktig å følge opp vedtaket i Tana kommunestyre nylig, hvor det ble vedtatt å arbeide for at alle sider av prostitusjonsvirksomheten skal rammes av loven. Det er også viktig i denne sammenheng å komme med konkrete forslag for å motarbeide denne negative utviklingen.

Forslag 3, representant Eva Josefsen, NSR's sametingsgruppe:

BRUK AV SAMISKE FLAGG OG FLAGGDAGER

Det må utarbeides et endelig flaggreglement, evt. skje en lovendring for bruken av det samiske flagg. Det må også gis bestemmelser om offisiell flagging på samiske flaggdager.

Sametinget må delta i utformingen av framtidige bestemmelser. Saken fremmes deretter for plenum.

Forslag 4, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

REINPOLITIET

I den senere tida er det blitt avslørt at politiet har manglende kunnskaper om reindriftsnæringen. Politiet har heller ikke nok bemanning for å ta seg av nødvendige politioppgaver på Finnmarksvidda. Senterpartiets sametingsgruppe ber derfor Sametinget ta dette spørsmålet opp til drøfting snarest mulig for å finne en løsning som er tilfredsstillende for reindriftsnæringa og for politiet.

Polititjenesten som i dag har tilknytning til reindriftsnæringen har i alt 5 patruljer, totalt 10 betjenter, fordelt på 2 patruljer i Øst-Finnmark og 3 patruljer i Vest-Finnmark. Området som de betjener er enormt stort, ca. 52.000 km², noe som fører til et enormt og nærmest umenneskelig arbeidspress på politibetjentene. I tillegg til å beskytte reindriftsinteresser, har de også andre oppgaver, bl.a håndheving av fjelloven, miljøvernloven, myrloven, motorferdselsloven, fiskeriforskriftene, småviltloven, storviltloven osv. osv. Bare 15 - 20% av tida går til å beskytte reindrifta. Dette er en uholdbar situasjon.

Sign: .....

Konkret vil SP's sametingsgruppe foreslå en styring av «reinpolitiet» med flere faste patruljer. Karasjok bør få en egen patrulje med reindrift som spesialfelt. Det er også nødvendig å øke bevilgningen til kompetanseheving.

Forslag 5, representant Klemet Erland Hætta, NSR's sametingsgruppe:

STYRINGS- OG ORGANISERINGSSTRUKTUR FOR SAMISKE VIDEREGÅENDE SKOLER I GUOVDAGEAIDNU OG KÁRÁÓJOKKA

NSR's sametingsgruppe mener at de samiske videregående skoler i Guovdageaidnu og Káráójoikka fortsatt skal bestå som selvstendige statlige enheter organisert under sametingssystemet. I den forbindelse viser NSR's sametingsgruppe til Stortingsmelding 41 (1996-97), pkt. 9.3.1.4 De samiske videregående skoler, hvor det bl.a heter at:

Departementet vil vurdere et nærmere samarbeid med Finnmark fylkeskommune om administrasjon og drift av disse skolene.

Dette er helt uakseptabelt dersom Sametinget skal ha større ansvar med å utforme videregående opplæring av samisk ungdom. I tillegg vises det til KUF's forslag til «hovedstruktur om økonomiforvaltningen for samiske videregående skoler» der det bl.a kommer fram at:

- videregående skolen i Káráójoikka skal underlegges videregående skolen og reindriftsskolen i Guovdageaidnu ved at disse skolene skal bli en virksomhet og at styret skal være administrativt tilknyttet Samisk videregående skole og reindriftsskolen i Guovdageaidnu

- rektor for skolen - Guovdageaidnu har ansvar for å koordinere arbeidet i forhold til styret og i den forstand virksomhetsleder for hele virksomheten. Mens rektor for skolen i Karasjok skal være leder for kun en driftsenhet (videregående skolen i Karasjok) av hele virksomheten.

Dette er en måte å skape konflikt mellom skolene på, istedenfor å legge opp til økt samarbeid og dermed styrke skolene som selvstendige enheter. NSR's sametingsgruppe vil påpeke at Sametinget skal være sentral i beslutningen av de samiske videregående skolenes framtidige styrings- og organiseringsstruktur.

NSR's sametingsgruppe mener at sekretariatet for skolene må styrkes, slik at det kan ivareta sine oppgaver. NSR's sametingsgruppe henstiller til rådet å følge opp saken og gjøre sitt til at skolene består som selvstendige statlige enheter.

Forslag 6, representant Amund Eriksen, Frie gruppa:

Saken gjelder oppvekst, skole og utdanning i lulesamisk område.

Viser til forhåndsorientering til gruppene, samt vedlate brev fra Midtre-Nordland Sijdda og Arbeiderpartiets samepolitiske utvalg i Midtre-Nordland.

Dokumentene i denne sak viser at det er nødvendig at Sametinget engasjerer seg.

Jeg vil be Sametinget om å ta initiativ til en samlet plan for lulesamisk område. I planarbeidet bør lokale samiske organisasjoner og lokale politiske myndigheter trekkes med fra første stund.

Forslag 7, representant John Henrik Eira, NSR's sametingsgruppe:

STYRKING AV POLITITJENESTENE I SAMISKE OMRÅDER OG I REINDRIFTEN

Sign: .....

Det synes å være mange svake punkter i polititjenestene for den samiske befolkning og reindriftsnæringen. Det synes heller ikke å finnes en bred forståelse for dette eller engasjement i politiledelsen i Finnmark for å få bedret situasjonen.

Dette fører til utrygge forhold for den samiske befolkning. Samtidig bidrar ulike episoder som politiet burde håndtere og helst forhindre til at bildet av samene utad svertes, selv om man nøkternt sett jo ikke kan vente at samer skal oppføre seg bedre enn andre i forhold til lovbestemmelser. Man kan f.eks ikke vente at fiskerne eller trafikantene skal fungere som politi for hverandre. Kunnskaper i samisk og kunnskaper om samiske forhold, herunder om reindrift, synes å være svært mangelfulle innen politietaten. Det har lenge være kjent offentlig at språklovens bestemmelser ikke oppfylles. Organisering av polititjenesten og ressursbruken overfor reindriftsnæringen synes å være feilaktig. Rekrutteringen og opptaksvilkårene i politiutdanningen synes også å være et stort hinder for samiske søkere.

Sametingsrådet anmodes på denne bakgrunn om å ta opp til bred drøfting med Justisdepartementet hvordan en mer funksjonsdyktig polititjeneste kan organiseres og utvikles for den samiske befolkning. Drøftingen bør bl.a omfatte opptak til politiutdanninga, organisering, ressursbruk, kvalifikasjoner, arbeidsrutiner og opprettelse av en egen samisk domstol og et eget samisk politimesterembete. Helst bør det gjøres en egen utredning om disse spørsmål med bred deltagelse fra det samiske samfunn.

Forslag 8, representant Randi Skum, NSR's sametingsgruppe:

REINDRIFTENS KLAGEADGANG I ENKELTSAKER

Plan- og bygningslovens §95 omfatter behandling av byggesaker etter §93. I §95 er det listet opp hvilke fagmyndigheter som skal høres i enkeltsaker. I denne opplistingen av høringsinstanser er reindriften ikke nevnt. Dette innebærer at det ikke er noen kobling mellom plan- og bygningsloven og reindriften, slik det er for andre særlover når det gjelder enkeltsaker.

Dette skaper store problemer for reindriften, når f.eks hyttebyggingssaker påklages til Fylkesmannen. Fylkesmannen vurderer saker ut fra om den planlagte hytte er i samsvar med de byggetekniske vilkår etter plan- og bygningsloven, og ikke om hytta er til skade for reindriften. Dermed blir reindriften oftest den tapende part.

Sametinget må foreta oppfølging ovenfor sentrale myndigheter, slik at reindriften omfattes av plan- og bygningslovens §95 og på denne måten blir høringsinstans i enkeltsaker.

Forslag 9, representant Magne A. S. Huuva, NSR's sametingsgruppe:

HELHETLIG PLAN FOR SKOLE, UTDANNING OG OPPVEKST I MIDTRE NORDLAND, NORDRE NORDLAND OG SØR TROMS

NSR er kjent med at det gjennom Statens utdanningskontor i Nordland og Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet er igangsatt et arbeid om samisk oppvekst, skole og utdanning i lulesamisk område. Det er planlagt en departemental høring om dette i mars.

I denne prosessen er Sametinget ikke tatt med. Dette er stikk i strid med prinsippet om at Sametinget skal ha det overordnede ansvar for samisk skole og utdanning.

Sametinget bør ta initiativ til å få dette arbeidet inn på «rett spor» igjen. Det bør utarbeides en helhetlig plan for oppvekst, skole og utdannings i lulesamisk område og Nordre Nordland / Sør Troms.

Sign: .....

Representant Willy Ørnebakk, AP's sametingsgruppe, fremmet følgende merknad til forslag 8:

Sametingets oppfølging overfor sentrale myndigheter bør omfatte både reindrift og bufe (beiteloven).

II. Innleverte forslag

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Forslagene 1, 3 - 9 oversendes Sametingsrådet til videre behandling.

Forslag 2 behandles som siste sak, 14/98, på dette plenumsmøtet, fredag 27. februar 1998.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Tor Nilsen	
2.	Marie Therese Aslaksen	
3.	Eva Josefsen	
4.	Nils Henrik Måsø	John Henrik Eira Nils Henrik Måsø
5.	Klemet Erland Hætta	
6.	Amund Eriksen	Magnhild Mathisen Sven-Roald Nystø Amund Eriksen
7.	John Henrik Eira	
8.	Randi Skum	Willy Ørnebakk Ing-Lill Pavall Amund Eriksen Olav Dikkanen
9.	Magne A. S. Huuva Ragnhild Nystad (tf) Magnhild Mathisen (tf)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Forslagene 1, 3 - 9 oversendes Sametingsrådet til videre behandling.

Sign: .....

Forslag 2 behandles som siste sak, 14/98, på dette plenumsmøtet, fredag 27. februar 1998.

Saken avsluttet 25. februar 1998 kl. 09.50.

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 21 sider

Sak 7/98 Årsmelding for underliggende råd 1997 - merknader

Saken påbegynt 25. februar 1998 kl.10.00.

I. Dokumenter

- Årsmelding Samisk næringsråd
- Årsmelding Samisk kulturråd
- Årsmelding Samisk språkråd
- Årsmelding Samisk kulturminneråd
- Sak R 6/96 Årsmelding Sametinget

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1. Generelt om virksomheten

Sametinget finner underliggende råd i sametingssystemet å følge gjeldende lov- og regelverk for forvaltningen, og de politiske signaler som er gitt fra tingets side. Sametingets forvaltningsorganer har også forholdt seg til de budsjetttrammer som er forelagt. Sametinget arbeider for at totalrammene for tingets virksomhet blir økt, for på denne måten å kunne prioriterer ressurser til forvaltningsorganene i takt med økte oppgaver.

For Sametinget er det sentralt å forme og endre tingets interne virksomhet og **organisering** i takt med endrede rammevilkår og egne ambisjoner. En effektiv og ryddig organisasjonsmodell bidrar også til god utnyttelse av eksisterende ressurser. Sametinget vil derfor i 1998 behandle spørsmål om organisering av tingets interne virksomhet. Dette gjøres på grunnlag av utredningen om tingets organisering avgitt 17. januar 1997. Arbeidet vil også omfatte tingets underliggende råd.

Endringer av tingets interne struktur vil også sette nye krav til tingets eget *plansystem*. Det ligger utfordringer i å skape hensiktsmessige interne rapporteringsrutiner og finne løsninger hvor Sametingsplanen, virksomhetsplaner, årsmeldinger og budsjettarbeidet ses i sammenheng. Det nye **økonomireglementet** (kgl.res. 26.01.96) som trer i kraft fra juli 1998, legger vekt på mål og resultatkrav i forvaltningen, og legger føringer på tingets interne budsjett- og planarbeid. Sametinget legger vekt på å gjennomføre **strategisk planlegging** hvor planer og tiltak vurderes nært opp til de økonomiske virkemidler tinget rår over. Forvaltningsorganene i sametingssystemet bør utforme virksomhetsplanen i tråd med føringene i økonomireglementet, samtidig som en strategisk profil tilstrebes.

Fra og med inneværende år er **meldingsrutinene** overfor Kongen og tingets plenum endret. Årsmeldingene fra underliggende råd behandles *særskilt* i tinget. Dette innebærer den *interne* meldingsrunden og vil ventelig medføre at underliggende råd i større grad får direkte tilbakemelding om virksomheten fra plenum.

Fra og med 1999 vil det bli vurdert ytterligere endring av behandlingsformen av underliggende råds årsmeldinger. Et alternativ er å behandle meldingene hver for seg i ulike plenum, i en hensiktsmessig syklus gjennom hele året. På denne måten vil plenum kunne gripe nærmere fatt i hver enkelt forvaltningsområde og grundig drøfte underliggende råds

---

Sign: .....

virksomhet i sin helhet. Dette må imidlertid ses i nær sammenheng med organiseringen av det øvrige plansystemet og rapporteringssystemet i tinget.

Sametinget er et nytt organ, og rammene for tingets arbeid er under stadig utvikling. På mange samfunnsområder eksisterer det behov for utredning av tingets oppgaver. Sametinget ser i denne forbindelse behovet for en jevnlig **evaluering** av tingets støtteordninger og forvaltningsmessige virksomhet, med målsetting om optimal styring av midlene til de områder tinget selv ønsker å prioritere.

Det vises forøvrig til Sametingets årsmelding til Kongen for 1997 kap. 4.

2. Merknader til virksomheten i Samisk næringsråd

Samisk næringsråd fremmer følgende merknader om **duodji** (jf kap.3.3.2 s.15).

Organiseringen innenfor en tross alt liten sektor som duodji synes å være overdimensjonert i forhold til oppgavene og de ressurser som er stilt til disposisjon. (...) Retningslinjene og støttepraksisen for duodji må tas opp til revisjon. Det er for mange og lite relevante søknader til støtteordningen. I tillegg er søknadene for dårlig utformet og underbygd for støttetildeling. Gode tiltak- og utviklingsplaner, koblet til budsjett for gjennomføring, er gjennomgående mangler. Dette gir et sviktende grunnlag for god støtteutmåling, tilfredsstillende fordeling og mindre effekt av virkemiddelbruken.

Sametinget ser behovet for en gjennomgang av tingets duodjistøtte og forvaltningen av midler til duodjivirkomheten i sin helhet. Tinget har bedt Samisk næringsråd se til at evaluering av tingets engasjement innen duodji blir gjennomført i løpet av 1998. Evalueringen legges deretter frem for Sametinget til behandling.

Samisk næringsråd viser til at utvidelse av **virkeområdet** for Samisk utviklingsfond, medfører et større saksbehandlerbehov. I tillegg til større søknadsmasse som krever behandling, vil oppfølging av nye områder/kommuner og informasjon kreve økt bemanning utover de ressurser som disponeres pr. idag.

I tillegg til at Sametinget søker å finne økonomi for flere saksbehandlerstillinger for egen forvaltningsvirksomhet, ser en mulighetene for at det kan frigjøres midler fra Samisk utviklingsfond til tidsavgrensede engasjement for gjennomføring og utredning av enkeltoppgaver og særskilte prosjekter. Samtidig er det mulig for Samisk næringsråd å endre egen støttepraksis og støtteprofil ved forvaltning av midlene. Her ligger det potensiale for å begrense saksmengden og minske forvaltningsoppgavene. Endring av støttepraksis bør imidlertid være i tråd med tingets politikk på næringsiden.

Sametinget vil i 1998 øke saksbehandlerkapasiteten i tingets hovedadministrasjon for å følge opp Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder og styrke engasjementet på fiskeri- og jordbrukssiden generelt. Ansettelsen vil ventelig også knytte Samisk næringsråds engasjement på næringsiden nærmere opp mot den politiske virksomheten i sametingssystemet. Forøvrig vil Sametinget i 1998, behandle samiske fiskerispørsmål i forbindelse med Fiskeri-departementets innstilling fra samisk fiskeriutvalg.

3. Merknader til virksomheten i Samisk språkråd

Sametinget har sterkt beklaget at bevilgningen til Samisk språkråd for 1997 over kap. 0540 post 53.1, 53.2 og 53.3 ble redusert med kr. 108.000,- i forhold til budsjettet i 1996. Dette har medført begrensninger i språkrådets virksomhet på en rekke viktige områder. Sametinget registrerer imidlertid at rådet på tross av redusert bevilgning og økt ansvar og oppgaver, har

---

Sign: .....

forvaltet midlene i tråd med tingets ønsker. Sametinget ser imidlertid nødvendigheten av å øke den totale budsjettrammen.

Samisk språkråd har et midlertidig sekretariatsansvar for handtering av det fellesnordiske språkarbeidet i påvente av endelig organisering av samarbeidet, som er overført fra Samerådet til sametingene i 1996. Endelig organisering er under utredning gjennom et fellessamisk prosjekt.

I følge forskrift til Samelovens språkregler skal Samisk språkråd fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske spørsmål (jfr. § 2, pkt. f). Det er helt avgjørende å kunne koordinere språkarbeidet over landegrensene med Sverige og Finland. En mest mulig enhetlig språkpolitikk i nordiske land, vil styrke samisk språk helhetlig og bidra til å heve språkets status. Etablering av et enhetlig nordisk samisk språkforvaltningsområde på Nordkalotten vil også være en sentral utfordring i denne sammenheng.

Sametinget ser det som viktig at det settes av økonomiske ressurser til prosjektet i forbindelse med en fremtidig permanent løsning av det fellesnordiske språkarbeidet, slik at dette kan virke etter forutsetningene. Sametinget har i forbindelse med budsjettet 1999 foreslått at det settes av midler på 2,5 mill. kr. til fremtidig organisering av samisk språknemnd / Nordisk samarbeid, språkundersøkelse, tolkeprøve og autorisasjonsordning, utvikling av terminologi og til språktiltak utenfor forvaltningsområdet til samelovens språkregler.

Sametinget har tidligere gitt signaler om at forvaltningsområdet i fremtiden bør utvides. Dette er bl.a. foreslått i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og i prinsippdokumentet for sametingsplann for perioden 1998 - 2001. Konkret er det igangsatt et arbeid om innlemming av Tysfjord kommune i Nordland i forvaltningsområdet. Sametinget og Samisk språkråd er viktige aktører i denne sammenheng. I tillegg har Sametinget i Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder foreslått en rekke mål og tiltak for realisering av utviklingen av samisk språk.

Samisk språkråd har i 1997 gjennomført en viktig undersøkelse om bruken av samisk språk i kommunene i forvaltningsområdet. Undersøkelsen omfatter også enkelte offentlige institusjoner. Det er positivt å registrere at bruken av samisk har økt i enkelte kommuner. Imidlertid er det ennå langt frem til en tilfredsstillende tospråklig forvaltning. Utvikling og bruk av samisk muntlig og skriftlig, er derfor en sentral fremtidig utfordring for det samiske samfunn og for norske myndigheter.

Sametinget er kjent med at Regjeringen er i ferd med å vurdere endring av overføringen av tospråklighetsmidlene som fremmes over statsbudsjettet (kap. 0540 53.1) til kommuner og fylkeskommuner. Rammeoverføring til kommunene er under vurdering. Dette vil endre, og mulig redusere, Samisk språkråds oppgaver med hensyn til fordeling og oppfølging ved bruk av midlene. Sametinget vil imidlertid i en slik prosess påpeke behovet for tingets fremtidige innflytelse i utformingen av samisk språkpolitikk.

4. Merknader til virksomheten i Samisk kulturråd

Generelt

Sametinget registrerer at bevilgningene og budsjettrammene til ulike samiske kulturformål ikke har økt de siste årene, på tross av at søknadsmassen har økt. Sametinget har tidligere vist til at dette kan få negative konsekvenser for samisk kulturutvikling (jf. Sametingets årsmelding 1996). Særlig med bakgrunn i de krav og forventninger som stilles til Sametinget om å støtte opp om den positive oppblomstringen av samisk kultur.

Samiske kulturhus

Sign: .....

Stagnasjonen i bevilgningene gjelder de fleste støtteordningene til samiske kulturformål, også driftsstøtten til samiske kulturhus. Blant annet har Sametingets arbeid og behandling av en samlet plan for samiske kulturhus ført til en positiv prosess med å skape arenaer for samisk kulturutvikling. Planarbeidet har også ført til forventninger som tinget i dag ikke er i stand til å innfri. Dessverre ser det ut som om tingets omfattende arbeid gir lite resultater i form av avklaring fra sentrale myndigheter, først og fremst om finansiering av drift av eksisterende kulturhus/institusjoner, og dernest oppføring av nye.

I St meld nr 41 (1996-97) har Regjeringen kommentert og respondert på noen av Sametingets forslag i sak 23/96 Samlet plan for samiske kulturhus. Regjeringen har avvist forslaget om et eget samisk kulturhusfond, og har heller ikke gitt aksept til tingets definisjoner og modeller for finansiering av samiske kulturhus. Til tross for Sametingets omfattende planarbeid, med vedtak av prinsipper og prioriteringer ser det ut som om tilfældighetene fortsatt rår, og fra Sametingets side savner vi en dialog med sentrale myndigheter.

Sametinget har ingen merknader til Samisk kulturråds fordeling av driftsstøtten til samiske kulturhus. Sametinget er enig med kulturrådet i at nye kulturhus ikke kan innlemmes i tilskuddsordningen før rammen er økt. Imidlertid er tinget tilfreds med kulturrådets løsning med å bevilge Ája Samiske Senter i Kåfjord tilskudd via kulturfondet. Driftsfinansieringen for Ája er fremdeles ikke avklart.

Samiske barns oppvekstvilkår

Sametinget har i sak 42/97 Samisk barne- og ungdomsplan vedtatt at barn og unge skal være et av hovedinnsatsområdene i denne valgperioden. Et to-årig prosjekt skal igangsettes, og tinget har innenfor egne rammer økt bevilgningene til samiske barns oppvekstvilkår og til samiske kulturorganisasjoner som prioriterer barn og unge. Sametinget vil også i de kommende årene prioritere tiltak for barn og unge.

Sametinget har i sak 42/97 vedtatt å prioritere tiltaket; samiske barne- og ungdoms- publikasjoner. Sametinget vil fortsatt arbeide for å oppnå finansiering av produksjon og utgivelse av samiskspråklig barne- og ungdomspublikasjoner. I påvente av en permanent løsning for utgivelser, må kulturrådet prioritere midler til utgivelsene fra denne tilskuddsordningen. Sametinget har i sak 42/97 bedt kulturrådet evaluere tilskuddsordningen innen første kvartal av 1998, jf, sak 42/97.

Samiske kulturorganisasjoner

Sametinget har merket seg kulturrådets merknader om tilskudd til idrett innenfor denne tilskuddsordningen. Sametinget har og vil arbeide for at det etableres en egen tilskuddsordning til samisk idrett. Med utgangspunkt i Sametingets barne- og ungdomssatsing i denne valgperioden, vil tinget ha som målsetting å få en egen støtteordning til samisk idrett. For å sikre at samisk idrett inntil den tid oppnår tilskudd, vil idrett utgjøre en del av tilskuddsordningen til samiske kulturorganisasjoner (jf. vedtak i sak 43/97 Budsjett 1998 - Fordeling). I hht. Sametinget vedtak i sak 42/97 Samisk barne- og ungdomsplan og i sak 43/97 Budsjett 1998 - Fordeling, er denne posten økt med kr. 253.000,- som forutsettes bevilget til organisasjoner som prioriterer aktiviteter rettet mot barn og unge.

Samisk forlagsdrift

Sametinget har ingen merknader til kulturrådets fordeling av midlene til forlagsdrift. Sametinget forventer - på lik linje med kulturrådet - en dreining av støtten for å øke kompetansen i forlagene samt ønsket effekt m.h.t. læremidlene.

Sign: .....

Sametinget er kjent med at kulturrådet innen første halvdel av 1998 vil invitere til et bredt samarbeid med forlag og aktuelle organisasjoner, for å finne løsninger til forbedring av innkjøpsordningen av samiske bøker. Sametinget ser fram til kulturrådets forslag.

Kontaktutvalget for samiske kulturspørsmål

Sametinget har i tillegg til kulturrådets merknader også merket seg Kulturdepartementets merknader om kontaktutvalget i St meld nr 41 (1996-97). Sametinget ser de positive sidene med kontakt, informasjon og til dels samordning mellom Sametinget og Regjeringen i samiske kulturspørsmål. Imidlertid kan det synes som om arbeidet i liten grad er forpliktende. Dette gjelder spesielt oppfølging av saker som er tatt opp i utvalget.

Sametinget savner imidlertid flere konkrete resultater av utvalgets arbeid, for eksempel resultater av Sametingets arbeid med Samlet plan for samiske kulturhus. Etter tingets oppfatning burde denne saken vært viet mye tid i kontaktutvalget, med sikte på å finne løsninger til finansiering av drift og utbygging av samiske kulturhus. Sametinget ber kontaktutvalget om i større grad å følge opp kultursaker reist av Sametinget.

Sametinget har forøvrig mottatt kulturrådets skisse til kulturplan. Sametinget vil i nær framtid ta stilling til skissen og videre behandling.

5. Merknader til virksomheten i Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har utviklet seg til en sentral aktør i det totale vernearbeidet. I tillegg til forvaltning av lovpålagte oppgaver, styrkes rådets engasjement gjennom et positivt samarbeid med det øvrige miljø- og kulturminnevernet, og gjennom arrangering av aktuelle seminarer og konferanser.

Sametinget registrerer Samisk kulturminneråds positive internasjonale profil. Som kulturminnerådet selv påpeker, er det viktig at det utvikles et samarbeid om samisk kulturminnevern over statsgrensene. Sjøl om det er ulike forvaltningsordninger mellom de ulike land, bør Samisk kulturminneråd være en inspirator og medspiller for å styrke det samiske kulturminnevernet i landene på Nordkalotten. Sametinget vil i denne sammenhengen særskilt vise til samarbeidet med Russland, med hensyn til vern og forvaltning av samiske og øvrige urfolks kulturminner.

Samisk kulturminneråd har gjort et grundig arbeid i forbindelse med søken etter, og organisering av, begravelsen til Mons Somby og Aslak Hættas hodeskaller. Sametinget ser det samtidig som viktig at utredningen om bruk og forvaltning av skjelettmateriale følges opp. Som kulturminnerådet påpeker ligger det en utfordring i å finne løsninger som ivaretar flere hensyn. Det bør nedfelles en praksis i handtering av aktuelle saker for fremtiden, samtidig som samiske organers innflytelse og medvirkning sikres.

Sametinget ser behovet for en beskrivelse av de historiske fakta av begivenhetene omkring utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget på slutten av 70- og begynnelsen av 80- tallet. Nedtegning av Alta-saken vil være viktig for videre dokumentasjon og formidling av hendelsene, og for den samepolitiske utvikling generelt.

Sametinget er positiv til at rådet, i tråd med tingets årsmelding for 1996, har satt i gang en prosess med å utarbeide en plan for samisk bygningsvern.

Problemstillingene vedrørende etablering av nasjonalparker i samiske områder, vil bli tatt opp til nærmere vurdering i Sametinget. Det er derfor positivt at Samisk kulturminneråd foretar registrering av samiske kulturminner i områder som er foreslått opprettet eller utvidet som

---

Sign: .....

nasjonalparker. Registreringene vil danne et sentralt grunnlagsmateriale i arbeidet med å sikre samiske interesser i sin helhet.

Forslag 1, representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

S. 15 siste avsnitt før pkt. 3.4. Tillegg i første setning:

Retningslinjene og støttepraksisen.....revisjon, og det bør foretas en utvidet granskning over bruken av midlene.

Forslag 2, Representanten Willy Ørnebakk, Ap's sametingsgruppe:

Tilleggsforslag til pkt. 2; Merknader til virksomheten i Samisk næringsråd (SN heretter).

Vedr. Søknader om driftstilskudd til næringskombinasjoner

SNs årsmelding -97 viser det samme som representantene etter hvert har fått tilbakemeldinger om; Endringen av retningslinjene i 1996-97 har hatt en del uheldige virkninger.

Sametinget ber SN foreta en gjennomgang av retningslinjene for driftstilskudd til næringskombinasjoner sett opp mot det høye antall klagesaker, og fremme forslag til endringer innen utgangen av 1998.

Sametinget vil spesielt peke på:

- at grensene på 25.000,- til 75.000,- i omsetning for å være støtteberettiget bør utvides
- at støttepraksisen der en har utøvere i samme familie bør endres. Sett ut fra et likestillingsperspektiv er det spesielt viktig at man vurderer om de generelle likestillingstiltakene er tilstrekkelige, spesielt for å ivareta de spesielle behov som fremmer kvinnes muligheter for å drive sin egen virksomhet som et selvstendig individ.

Ses i sammenheng med strategisk næringsplan som skal til plenum i november -98. Oversendes rådet.

Forslag 3, representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

Rettferdighet for næringskombinasjonsutøvere.

Det er ting som tyder på at en god del næringskombinasjonsutøvere ble urettferdig behandlet når det gjaldt mulighetene for å få driftsstøtte for inntektsåret 1996.

Bakgrunn:

1. Sametinget vedtok nye retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner, 26.09.96. Disse skulle gjelde f.o.m. 01.01.97, og skulle derfor ikke ha noen innvirkninger på forhold i 1996.
2. Det er imidlertid ting som tyder på (et stykke ut i 1997) at næringskombinasjonsutøvere som skulle søke om driftsstøtte for 1996, fikk beskjed om at det var retningslinjene vedtatt i september 1996, som også skulle gjelde for 1996. Det vil si at disse fikk tilbakevirkende kraft.
3. Det førte til at næringskombinasjonsutøvere som oppfylte de gamle inntektsgrensene i regelverket som skulle gjelde ut 1996, ble stilt overfor helt nye regler. Dermed var de avskåret fra å søke.
4. Sametingsrådet bes undersøke dette forholdet, slik at det kan ytes rettferdighet overfor dem som ble utsatt for dette.

Sign: .....

5. Dersom disse undersøkelsene bekrefter vår antakelse, er rettferdighet i dette tilfelle, at de som ble rammet, gis mulighet til å fremme en søknad om driftsstøtte til næringskombinasjonsutøvere, etter de retningslinjene som skulle gjelde for 1996.

Forslag 4, representant Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe:

Andre avsnitt i kapittel 2, side 2, får følgende ordlyd:

"Sametinget ser behovet for en gjennomgang av tingets duodjistøtte og forvaltning av midler i sin helhet. I denne prosessen er det viktig med en god kontakt med duodjiutøverne for å finne ut om dagens organisering og tildelingskriterier er riktige og eventuelt hva som må rettes på slik at tildelte midler kommer duodjiutøverne til gode. Sametinget vil be Samisk næringsråd om å se til at evaluering av tingets engasjement innen duodji blir gjennomført i løpet av 1998. Samisk næringsråd anmodes om å opprette et eksternt evalueringsutvalg. Evalueringen legges deretter frem Sametinget til behandling.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

- Forslag 1 ble trukket tilbake.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 og 3 ble enstemmig oversendt Sametingsrådet.
2. Forslag 4 ble forkastet med 17 stemmer.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø	
2.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
3.	Willy Ørnebakk	
4.	Steinar Pedersen	Ing-Lill Pavall
		Steinar Pedersen
		Olav Dikkanen
		Steinar Pedersen
5.	Geir Liland	Inge Arne Eriksen
		Berit Ranveig Nilsen
		Willy Olsen
6.	Peder Mathisen	
7.	Ragnhild Nystad	
8.	Ing-Lill Pavall	
9.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
	Jarle Jonassen (t.f)	

Sign: .....

Peder Mathisen (t.f)

(t.f) - til forretningsorden

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. Generelt om virksomheten

Sametinget finner underliggende råd i sametingssystemet å følge gjeldende lov- og regelverk for forvaltningen, og de politiske signaler som er gitt fra tingets side. Sametingets forvaltningsorganer har også forholdt seg til de budsjetttrammer som er forelagt. Sametinget arbeider for at totalrammene for tingets virksomhet blir økt, for på denne måten å kunne prioriterer ressurser til forvaltningsorganene i takt med økte oppgaver.

For Sametinget er det sentralt å forme og endre tingets interne virksomhet og **organisering** i takt med endrede rammevilkår og egne ambisjoner. En effektiv og ryddig organisasjonsmodell bidrar også til god utnyttelse av eksisterende ressurser. Sametinget vil derfor i 1998 behandle spørsmål om organisering av tingets interne virksomhet. Dette på grunnlag av utredningen om tingets organisering avgitt 17. januar 1997. Omorganiseringen vil også omfatte tingets underliggende råd.

Endringer av tingets interne struktur vil også sette nye krav til tingets eget *plansystem*. Det ligger utfordringer i å skape hensiktsmessige interne rapporteringsrutiner og finne løsninger hvor Sametingsplanen, virksomhetsplaner, årsmeldinger og budsjettarbeidet ses i sammenheng. Det nye **økonomireglementet** (kgl.res. 26.01.96) som trer i kraft fra juli 1998, legger vekt på mål og resultatkrav i forvaltningen, og legger føringer på tingets interne budsjett- og planarbeid. Sametinget legger vekt på å gjennomføre **strategisk planlegging** hvor planer og tiltak vurderes nært opp til de økonomiske virkemidler tinget rår over. Forvaltningsorganene i sametingssystemet bør utforme virksomhetsplanen i tråd med føringene i økonomireglementet, samtidig som en strategisk profil tilstrebes.

Fra og med inneværende år er **meldingsrutinene** overfor Kongen og tingets plenum endret. Årsmeldingene fra underliggende råd behandles *særskilt* i tinget. Dette innebærer den *interne* meldingsrunden og vil ventelig medføre at underliggende råd i større grad får direkte tilbakemelding om virksomheten fra plenum.

Fra og med 1999 vil det bli vurdert ytterligere endring av behandlingsformen av underliggende råds årsmeldinger. Et alternativ er å behandle meldingene hver for seg i ulike plenum, i en hensiktsmessig syklus gjennom hele året. På denne måten vil plenum kunne gripe nærmere fatt i hver enkelt forvaltningsområde og grundig drøfte underliggende råds virksomhet i sin helhet. Dette må imidlertid ses i nær sammenheng med organiseringen av det øvrige plansystemet og rapporteringssystemet i tinget.

Sametinget er et nytt organ, og rammene for tingets arbeid er under stadig utvikling. På mange samfunnsområder eksisterer det behov for utredning av tingets oppgaver. Sametinget ser i denne forbindelse behovet for en jevnlig **evaluering** av tingets støtteordninger og forvaltningsmessige virksomhet, med målsetting om optimal styring av midlene til de områder tinget selv ønsker å prioritere.

Det vises forøvrig til Sametingets årsmelding til Kongen for 1997 kap. 4.

Sign: .....

2. Merknader til virksomheten i Samisk næringsråd

Samisk næringsråd fremmer følgende merknader om **duodji** (jf kap.3.3.2 s.15).

Organiseringen innenfor en tross alt liten sektor som duodji synes å være overdimensjonert i forhold til oppgavene og de ressurser som er stilt til disposisjon. (...) Retningslinjene og støttepraksisen for duodji må tas opp til revisjon. Det er for mange og lite relevante søknader til støtteordningen. I tillegg er søknadene for dårlig utformet og underbygd for støttetildeling. Gode tiltak- og utviklingsplaner, koblet til budsjett for gjennomføring, er gjennomgående mangler. Dette gir et sviktende grunnlag for god støtteutmåling, tilfredsstillende fordeling og mindre effekt av virkemiddelbruken.

Sametinget ser behovet for en gjennomgang av tingets duodjistøtte og forvaltningen av midler til duodjivirkomheten i sin helhet. Tinget har bedt Samisk næringsråd se til at evaluering av tingets engasjement innen duodji blir gjennomført i løpet av 1998. Evalueringen legges deretter frem for Sametinget til behandling.

Samisk næringsråd viser til at utvidelse av **virkeområdet** for Samisk utviklingsfond, medfører et større saksbehandlerbehov. I tillegg til større søknadsmasse som krever behandling, vil oppfølging av nye områder/kommuner og informasjon kreve økt bemanning utover de ressurser som disponeres pr. idag.

I tillegg til at Sametinget søker å finne økonomi for flere saksbehandlerstillinger for egen forvaltningsvirksomhet, ser en mulighetene for at det kan frigjøres midler fra Samisk utviklingsfond til tidsavgrensede engasjement for gjennomføring og utredning av enkeltoppgaver og særskilte prosjekter. Samtidig er det mulig for Samisk næringsråd å endre egen støttepraksis og støtteprofil ved forvaltning av midlene. Her ligger det potensiale for å begrense saksmengden og minske forvaltningsoppgavene. Endring av støttepraksis bør imidlertid være i tråd med tingets politikk på nærings siden.

Sametinget vil i 1998 øke saksbehandlerkapasiteten i tingets hovedadministrasjon for å følge opp Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder og styrke engasjementet på fiskeri- og jordbrukssiden generelt. Ansettelsen vil ventelig også knytte Samisk næringsråds engasjement på nærings siden nærmere opp mot den politiske virksomheten i sametingssystemet. Forøvrig vil Sametinget i 1998, behandle samiske fiskerispørsmål i forbindelse med Fiskeridepartementets innstilling fra samisk fiskeriutvalg.

3. Merknader til virksomheten i Samisk språkråd

Sametinget har sterkt beklaget at bevilgningen til Samisk språkråd for 1997 over kap. 0540 post 53.1, 53.2 og 53.3 ble redusert med kr. 108.000,- i forhold til budsjettet i 1996. Dette har medført begrensninger i språkrådets virksomhet på en rekke viktige områder. Sametinget registrerer imidlertid at rådet på tross av redusert bevilgning og økt ansvar og oppgaver, har forvaltet midlene i tråd med tingets ønsker. Sametinget ser imidlertid nødvendigheten av å øke den totale budsjettrammen.

Samisk språkråd har et midlertidig sekretariatsansvar for handtering av det fellesnordiske språkarbeidet i påvente av endelig organisering av samarbeidet, som er overført fra Samerådet til sametingene i 1996. Endelig organisering er under utredning gjennom et fellessamisk prosjekt.

I følge forskrift til Samelovens språkregler skal Samisk språkråd fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske spørsmål (jfr. § 2, pkt. f). Det er helt avgjørende å kunne koordinere språkarbeidet over landegrensene med Sverige og Finland. En mest mulig enhetlig

---

Sign: .....

språkpolitikk i nordiske land, vil styrke samisk språk helhetlig og bidra til å heve språkets status. Etablering av et enhetlig nordisk samisk språkforvaltningsområde på Nordkalotten vil også være en sentral utfordring i denne sammenheng.

Sametinget ser det som viktig at det settes av økonomiske ressurser til prosjektet i forbindelse med en fremtidig permanent løsning av det fellesnordiske språkarbeidet, slik at dette kan virke etter forutsetningene. Sametinget har i forbindelse med budsjettet 1999 foreslått at det settes av midler på 2,5 mill. kr. til fremtidig organisering av samisk språknemnd / Nordisk samarbeid, språkundørsøkelse, tolkeprøve og autorisasjonsordning, utvikling av terminologi og til språktiltak utenfor forvaltningsområdet til samelovens språkregler.

Sametinget har tidligere gitt signaler om at forvaltningsområdet i fremtiden bør utvides. Dette er bl.a. foreslått i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og i prinsippdokumentet for sametingsplann for perioden 1998 - 2001. Konkret er det igangsatt et arbeid om innlemming av Tysfjord kommune i Nordland i forvaltningsområdet. Sametinget og Samisk språkråd er viktige aktører i denne sammenheng. I tillegg har Sametinget i Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder foreslått en rekke mål og tiltak for realisering av utviklingen av samisk språk.

Samisk språkråd har i 1997 gjennomført en viktig undersøkelse om bruken av samisk språk i kommunene i forvaltningsområdet. Undersøkelsen omfatter også enkelte offentlige institusjoner. Det er positivt å registrere at bruken av samisk har økt i enkelte kommuner. Imidlertid er det ennå langt frem til en tilfredsstillende tospråklig forvaltning. Utvikling og bruk av samisk muntlig og skriftlig, er derfor en sentral fremtidig utfordring for det samiske samfunn og for norske myndigheter.

Sametinget er kjent med at Regjeringen er i ferd med å vurdere endring av overføringen av tospråklighetsmidlene som fremmes over statsbudsjettet (kap. 0540 53.1) til kommuner og fylkeskommuner. Rammeoverføring til kommunene er under vurdering. Dette vil endre, og mulig redusere, Samisk språkråds oppgaver med hensyn til fordeling og oppfølging ved bruk av midlene. Sametinget vil imidlertid i en slik prosess påpeke behovet for tingets fremtidige innflytelse i utformingen av samisk språkpolitikk.

4. Merknader til virksomheten i Samisk kulturråd

Generelt

Sametinget registrerer at bevilgningene og budsjetttrammene til ulike samiske kulturformål ikke har økt de siste årene, på tross av at søknadsmassen har økt. Sametinget har tidligere vist til at dette kan få negative konsekvenser for samisk kulturutvikling (jf. Sametingets årsmelding 1996). Særlig med bakgrunn i de krav og forventninger som stilles til Sametinget om å støtte opp om den positive oppblomstringen av samisk kultur.

Samiske kulturhus

Stagnasjonen i bevilgningene gjelder de fleste støtteordningene til samiske kulturformål, også driftsstøtten til samiske kulturhus. Blant annet har Sametingets arbeid og behandling av en samlet plan for samiske kulturhus ført til en positiv prosess med å skape arenaer for samisk kulturutvikling. Planarbeidet har også ført til forventninger som tinget i dag ikke er i stand til å innfri. Dessverre ser det ut som om tingets omfattende arbeid gir lite resultater i form av avklaring fra sentrale myndigheter, først og fremst om finansiering av drift av eksisterende kulturhus/institusjoner, og dernest oppføring av nye.

I St meld nr 41 (1996-97) har Regjeringen kommentert og respondert på noen av Sametingets forslag i sak 23/96 Samlet plan for samiske kulturhus. Regjeringen har avvist forslaget om et

---

Sign: .....

eget samisk kulturhusfond, og har heller ikke gitt aksept til tingets definisjoner og modeller for finansiering av samiske kulturhus. Til tross for Sametingets omfattende planarbeid, med vedtak av prinsipper og prioriteringer ser det ut som om tilfældighetene fortsatt rår, og fra Sametingets side savner vi en dialog med sentrale myndigheter.

Sametinget har ingen merknader til Samisk kulturråds fordeling av driftsstøtten til samiske kulturhus. Sametinget er enig med kulturrådet i at nye kulturhus ikke kan innlemmes i tilskuddsordningen før rammen er økt. Imidlertid er tinget tilfreds med kulturrådets løsning med å bevilge Ája Samiske Senter i Kåfjord tilskudd via kulturfondet. Driftsfinansieringen for Ája er fremdeles ikke avklart.

Samiske barns oppvekstvilkår

Sametinget har i sak 42/97 Samisk barne- og ungdomsplan vedtatt at barn og unge skal være et av hovedinnsatsområdene i denne valgperioden. Et to-årig prosjekt skal igangsettes, og tinget har innenfor egne rammer økt bevilgningene til samiske barns oppvekstvilkår og til samiske kulturorganisasjoner som prioriterer barn og unge. Sametinget vil også i de kommende årene prioritere tiltak for barn og unge.

Sametinget har i sak 42/97 vedtatt å prioritere tiltaket; samiske barne- og ungdoms- publikasjoner. Sametinget vil fortsatt arbeide for å oppnå finansiering av produksjon og utgivelse av samiskspråklig barne- og ungdomspublikasjoner. I påvente av en permanent løsning for utgivelser, må kulturrådet prioritere midler til utgivelsene fra denne tilskuddsordningen. Sametinget har i sak 42/97 bedt kulturrådet evaluere tilskuddsordningen innen første kvartal av 1998, jf, sak 42/97.

Samiske kulturorganisasjoner

Sametinget har merket seg kulturrådets merknader om tilskudd til idrett innenfor denne tilskuddsordningen. Sametinget har og vil arbeide for at det etableres en egen tilskuddsordning til samisk idrett. Med utgangspunkt i Sametingets barne- og ungdomssatsing i denne valgperioden, vil tinget ha som målsetting å få en egen støtteordning til samisk idrett. For å sikre at samisk idrett inntil den tid oppnår tilskudd, vil idrett utgjøre en del av tilskuddsordningen til samiske kulturorganisasjoner (jf. vedtak i sak 43/97 Budsjett 1998 - Fordeling). I hht. Sametinget vedtak i sak 42/97 Samisk barne- og ungdomsplan og i sak 43/97 Budsjett 1998 - Fordeling, er denne posten økt med kr. 253.000,- som forutsettes bevilget til organisasjoner som prioriterer aktiviterer rettet mot barn og unge.

Samisk forlagsdrift

Sametinget har ingen merknader til kulturrådets fordeling av midlene til forlagsdrift. Sametinget forventer - på lik linje med kulturrådet - en dreining av støtten for å øke kompetansen i forlagene samt ønsket effekt m.h.t. læremidlene.

Sametinget er kjent med at kulturrådet innen første halvdel av 1998 vil invitere til et bredt samarbeid med forlag og aktuelle organisasjoner, for å finne løsninger til forbedring av innkjøpsordningen av samiske bøker. Sametinget ser fram til kulturrådets forslag.

Kontaktutvalget for samiske kulturspørsmål

Sametinget har i tillegg til kulturrådets merknader også merket seg Kulturdepartementets merknader om kontaktutvalget i St meld nr 41 (1996-97). Sametinget ser de positive sidene med kontakt, informasjon og til dels samordning mellom Sametinget og Regjeringen i samiske kulturspørsmål. Imidlertid kan det synes som om arbeidet i liten grad er forpliktende. Dette gjelder spesielt oppfølging av saker som er tatt opp i utvalget.

Sign: .....

Sametinget savner imidlertid flere konkrete resultater av utvalgets arbeid, for eksempel resultater av Sametingets arbeid med Samlet plan for samiske kulturhus. Etter tingets oppfatning burde denne saken vært viet mye tid i kontaktutvalget, med sikte på å finne løsninger til finansiering av drift og utbygging av samiske kulturhus. Sametinget ber kontaktutvalget om i større grad å følge opp kultursaker reist av Sametinget.

Sametinget har forøvrig mottatt kulturrådets skisse til kulturplan. Sametinget vil i nær framtid ta stilling til skissen og videre behandling.

5. Merknader til virksomheten i Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har utviklet seg til en sentral aktør i det totale vernearbeidet. I tillegg til forvaltning av lovpålagte oppgaver, styrkes rådets engasjement gjennom et positivt samarbeid med det øvrige miljø- og kulturminnevernet, og gjennom arrangering av aktuelle seminarer og konferanser.

Sametinget registrerer Samisk kulturminneråds positive internasjonale profil. Som kulturminnerådet selv påpeker, er det viktig at det utvikles et samarbeid om samisk kulturminnevern over statsgrensene. Sjøl om det er ulike forvaltningsordninger mellom de ulike land, bør Samisk kulturminneråd være en inspirator og medspiller for å styrke det samiske kulturminnevernet i landene på Nordkalotten. Sametinget vil i denne sammenhengen særskilt vise til samarbeidet med Russland, med hensyn til vern og forvaltning av samiske og øvrige urfolks kulturminner.

Samisk kulturminneråd har gjort et grundig arbeid i forbindelse med søken etter, og organisering av, begravelsen til Mons Somby og Aslak Hættas hodeskaller. Sametinget ser det samtidig som viktig at utredningen om bruk og forvaltning av skjelettmateriale følges opp. Som kulturminnerådet påpeker ligger det en utfordring i å finne løsninger som ivaretar flere hensyn. Det bør nedfelles en praksis i handtering av aktuelle saker for fremtiden, samtidig som samiske organers innflytelse og medvirkning sikres.

Sametinget ser behovet for en beskrivelse av de historiske fakta av begivenhetene omkring utbyggingen av Alta-Kautokeino vassdraget på slutten av 70- og begynnelsen av 80- tallet. Nedtegning av Alta-saken vil være viktig for videre dokumentasjon og formidling av hendelsene, og for den samepolitiske utvikling generelt.

Sametinget er positiv til at rådet, i tråd med tingets årsmelding for 1996, har satt i gang en prosess med å utarbeide en plan for samisk bygningsvern.

Problemstillingene vedrørende etablering av nasjonalparker i samiske områder, vil bli tatt opp til nærmere vurdering i Sametinget. Det er derfor positivt at Samisk kulturminneråd foretar registrering av samiske kulturminner i områder som er foreslått opprettet eller utvidet som nasjonalparker. Registreringene vil danne et sentralt grunnlagsmateriale i arbeidet med å sikre samiske interesser i sin helhet.

Saken avsluttet 25. februar 1998 kl. 11.24.

Sign: .....

Sak 8/98 Sametingets årsmelding 1998

Saken påbegynt 25. februar 1998 kl. 11.25.

I. Dokumenter

- Årsmelding 1996
- Årsmelding - underliggende råd 1997
- St meld nr52 (1992-93) og St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget legger med dette frem årsmelding for 1997 for Kongen.

1. Innledning og sammendrag

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge samelovens § 3-1 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen framlegger for Stortinget årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets årsmelding vedlegges meldingen.

Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. Meldingen skal sådan inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av styresmaktene sin samepolitikk i hver stortingsperiode. Den første var St meld nr52 (1992-93) «Om norsk samepolitikk». Den andre meldingen - St meld nr 41 (1996-97), ble fremmet i statsråd 8.april 1997 og er behandlet særskilt i Sametinget i sak 4/98.

1.2 Forholdet Sametinget og sentrale myndigheter

Sametinget har over flere år, både i forbindelse med enkeltsaker og i årsmelding- og prinsippmeldings-sammenheng, vist til mangel på reell tilbakemelding fra sentrale myndigheter på grunnleggende problemstillinger som tinget reiser. Tinget har etterlyst en grundig drøfting fra Regjering og Storting på fundamentale spørsmål om samepolitikken og forholdet mellom sentrale myndigheter og Sametinget som folkevalgt organ.

I årsmelding for 1996 (vedtatt 05.02.96) fremmer tinget i kap. 5 *Sametingets fremtidige utfordringer og muligheter*. Her reises prinsipielle betraktninger om retten til selvbestemmelse, om det materielle grunnlaget for samisk kulturutøvelse, norsk og internasjonal rettsutvikling og påfølgende praktiske konsekvenser for samepolitikken i Norge. I St. meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, er de prinsipielle utfordringene for norsk urfolkspolitikk sett i lys av den internasjonale rettsutvikling som har funnet sted det siste tiår, ikke grepet fatt i og drøftet av Regjeringen.

For Sametinget er det derfor viktig at Regjeringen vurderer egen oppfølging av Sametingets vedtak og initiativ i årsmelding og prinsippmeldings-sammenheng. Sametinget ser behovet

---

Sign: .....

for at Regjeringens prinsippmelding, i tillegg til det tilbakeskuende perspektiv og beskrivelse av nåsituasjonen, bærer større preg av respondering på de forslag og problemstillinger tinget fremmer når det gjelder *fremtidige* utfordringer for det samiske samfunn.

I denne sammenheng vises det til Sametingets uttalelse i sak 4/98 St meld nr52 (1992-93) og St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk.

1.3 Fremtidige utfordringer og muligheter

I likhet med urfolk verden over, har samene hevdet, og vil hevde, at **retten til selvbestemmelse** også gjelder verdens urfolk, og dette må anerkjennes av verdenssamfunnet. For samene innebærer dette rett til å bestemme over egen kultur, samfunnsliv og egne områder. Av dette følger det at grunnprinsippet i forholdet mellom samer og ikke-samer, er at en **forhandler** seg frem til enighet og **gjensidige avtaler** mellom våre folks representative organer. Dette grunnprinsippet må fastslås i **lovs form**.

Grunnprinsippet må også legges til grunn for Sametingets myndighet og ansvar, i tråd med retten til selvbestemmelse, og tingets rolle som den sentrale premissleverandør i samepolitikken. Det må foretas en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter med sikte på å få en harmonisering og oppdatering av norsk lov. Et alternativ er at en på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov.

Den fremtidige samepolitiske utviklingen er sådan nært knyttet opp mot **urfolksutviklingen internasjonalt**. Sametinget vil i samarbeid med Sametinget i Finland og Sverige fortsatt være en aktør i arbeidet på FN-nivå, og øvrige internasjonale fora, der en finner det hensiktsmessig. Samarbeidet med andre urfolk er her grunnleggende. På nasjonalt nivå må dette ivaretas ved at Sametinget er representert i offisielle statlige delegasjoner. Sametinget skal gjerne gi tilbakemelding på Norges oppfølging av konvensjoner som berører urfolk. Her er ILO-konvensjonen nr. 169 og Konvensjon om biologisk mangfold sentrale. Samarbeidet i arktisk med Arktisk Råd som sentral institusjon, skal styrkes. De samiske folkevalgte organ innehar også et ansvar for å gi Barentsregionsamarbeidet et nødvendig urfolksinnhold. Kontakt og samarbeid med samer på russisk side, samt andre urfolk i regionen, danner vesentlige utfordringer for Sametinget. Samtidig foregår det en rekke prosesser internasjonalt på miljøområdet som Sametinget vil delta i.

For å møte fremtidige utfordringer, og å løfte samiske spørsmål opp på et norsk og internasjonalt nivå, betinger dette et bredt og aktivt samarbeid mellom de samiske folkevalgte organ. Sametingene er i ferd med å utvikle **Samisk Parlamentarisk Råd** til det organ som blant annet skal handtere en «felles samisk utenrikspolitikk». Gjennom etableringen og utvikling av et sekretariat, vil en effektivisere det nordiske samiske samarbeidet, og forholdet til samene på russisk side. Samisk Parlamentarisk Råd vil styrke den samlede samiske engasjement internasjonalt.

Sametingene i Finland, Sverige og Norge har samtidig inngått en avtale om et felles samisk **språksamarbeid**. Dette er en naturlig konsekvens av den reelle språksituasjonen i disse landene.

Sametinget ser frem til utforming av en mest mulig lik samepolitikk i de nordiske land. **Samekonvensjonen** som er under utvikling, skal skape rammer for en harmonisering av samepolitikken mellom landene. Sametinget ser behovet for at dette arbeidet prioriteres og fremskyndes.

Sign: .....

Samlet sett bidrar utfordringene på det internasjonale og nordiske plan behov for økte ressurser politisk og administrativt.

Den samepolitiske utviklingen **nasjonalt** vil på kort sikt være knyttet opp mot oppfølgingen av **Samerettsutvalgets** innstilling om naturgrunnlaget for samisk kultur (NOU 7:1994). Dette vil legge bånd på betydelige ressurser i tinget. Behovet for økt **samisk kompetanse** på de fleste samfunnsområder, danner en av de største utfordringene for Sametinget og norske myndigheter i fremtiden. En positiv utvikling på **språk- og utdanningssiden** er i denne sammenheng avgjørende. Dette medfører også behov for økonomiske ressurser.

En **sametingsplan** skal utarbeides for inneværende periode. Det ligger store utfordringer i å følge opp og finne midler til oppfølging av tingets plankonsept på en rekke områder. **Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder** skal settes ut i livet. Tingets **språkplaner, Samisk jordbrukplan, Samisk forskningsplan**, utredning om samiske **kulturhus, bibliotek og infotjeneste** samt tiltak på en rekke andre vesentlige områder skal kunne ut i konkrete tiltak. Tinget vil arbeide for at Sosial- og helsedepartementets **Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge** (NOU 1995:6) følges opp på en tilfredsstillende måte. Oppfølging av Fiskeridepartementets innstilling fra **Samisk fiskeriutvalg** vil også legge bånd på ressurser i fremtiden.

Det foreligger behov for en betydelig økning av de økonomiske redskaper tinget rår over på finansieringssiden. Dette er nødvendig for å skape gode rammevilkår for samisk kultur- og næringsutøvelse. I tillegg foregår det en kontinuerlig prosess med å skape gode rammevilkår for **forvaltningen** av midlene som bevilges over statsbudsjettet. Sametingets forvaltningsorganer er fortsatt under oppbygging. For å sikre forsvarlig forvaltning i henhold til god forvaltningsskikk, er det nødvendig at organene gis reelle muligheter for dette. Samtidig må de fysiske rammevilkårene for tingets virksomhet bedres. Planene for etablering av et verdig **sametingsbygg** skal realiseres.

Utviklingen siden 1994 viser at tingets **reelle økonomi** ikke er styrket, på tross av økende oppgaver og engasjement. Økt ansvar og virksomhet i Sametinget, har på ingen måte blitt fulgt opp tilsvarende budsjettmessig.

Sametinget ser ut fra dette, behov for at sentrale myndigheter foretar en grunnleggende vurdering av tingets virksomhet, sett i lys av de økonomiske rammevilkår tinget rår over. En positiv holdning, og en reell vilje til å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv for fremtiden, må følges opp i praktisk politikk. Økt innsats på det samiske området, vil uansett ikke være av en slik størrelse at det på noen måte vil forrykke eller true den økonomiske situasjonen i Norge.

For å følge opp og ivareta de behov som eksisterer i det samiske samfunn, er det derfor nødvendig med en kraftig oppjustering av tingets budsjett og til øvrige samiske tiltak. Sametinget foreslår en økning på 27,6 mill. på tingets budsjett, samt vel 60. mill. på andre budsjettposter utenfor sametingssystemet for 1999.

Sign: .....

2. Sametingets politiske virksomhet

I dette kapitlet presenteres sentrale saksområder som Sametinget og Sametingsrådet har behandlet i løpet av året. Vedtakene som det refereres til, er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av tingets protokoller.

Samisk forlagsvirksomhet - støtte og rammebetingelser

Sametinget nedsatte i 1995 en arbeidgruppe for å vurdere tiltak med sikte på å øke utgivelser av samiske læremidler. På grunnlag av arbeidsgruppens innstilling vedtok Sametinget i sak 6/97 retningslinjer for driftstilskuddet til samiske forlag og fremmet prinsipielle betraktninger omkring samisk bok- og forlagsvirksomhet.

NOU 1996:11 Forslag til ny minerallov

Sametinget har i sak 8/97 avgitt høringsuttalelse på NOU 1996:11 Forslag til minerallov. Sametinget gikk sterkt i mot at endringer i minerallovgivningen gjennomføres da de forslag utvalget kom med sterkt berører samiske interesser og samiske rettigheter. Tinget finner det også påfallende at utvalget var nedsatt så lenge samerettsutvalgets mandat ikke er oppfylt. Utvalgets forslag vil komme strekt i strid med de interne og folkerettslige forpliktelser Norge er bundet av. Sametinget viser også til at bergfrihetens prinsipp burde erstattes av en mer samfunnsmessig styring av disse ressurser, slik det er gjort i forhold til f.eks vassdrags-utbygging og oljeutvinning. Sametinget er derfor forundret over at utvalget også ønsker å overføre bergfrihetens prinsipp også til ikke-mutbare mineraler. Med bakgrunn i dette har tinget bedt om at oppfølging av mineralloven stilles i bero, inntil samiske rettighetsforhold er avklart nærmere.

Endring av forskrifter for samisk utviklingsfond - utvidelse av virkeområde

Samisk utviklingsfonds forskrifter ble endret gjennom vedtak i sak 9/97, der virkeområdet for fondet ble utvidet. Dette innebærer en strengere prioritering av utviklingsfondets midler ettersom det ikke er vesentlig økning i fondet. Sametinget skal samtidig utarbeide en strategisk utviklingsplan for Samisk utviklingsfond, der virkeområdets omfang vurderes en gang i hver valgperiode. Dette omfatter også å beslutte mål, strategier og prioriterte innsatsområder for perioden.

Kommunaldepartementet fremmer i brev av 30.06.97 merknader til tingets endring av forskrift av 07.02.1992. Departementet påpeker at forskrift om Samisk utviklingsfond ble fastsatt ved kongelig resolusjon og opphevelse må derfor skje på samme måte. Sametinget vil vise til at tinget har endret forskriftene i henhold til §14. Endringene er også oversendt Kommunaldepartementet i henhold til samme paragraf.

Det er grunnleggende viktig at tinget som et folkevalgt organ for samene i Norge, på fritt grunnlag kan etablere det regelverk og den praksis for egen forvaltning, som tinget selv ser nødvendigheten av i tråd med egne ønsker og behov. Imidlertid skal dette skje innenfor de til enhver tid gjeldende økonomiske rammer som blir stilt til disposisjon.

Reindrifftsavtalen 1997/98

Sametinget har i forbindelse med St. prp. nr. 46 (1996-97) Om reindrifftsavtalen 1997-98 gitt sin grunnleggende tilslutning til de overordnede målene om en økologisk, økonomisk, og kulturell bærekraftig reindriffts-næring. Disse målene er de bærende elementer i dagens reindriffts-politikk, og danner grunnlaget for Sametingets merknader i sak 10/97. En helhetlig reindriffts-politikk må basere seg på aktiv bruk av de tilgjengelige virkemidler. Pr. i dag er det

---

Sign: .....

to hovedsett med virkemidler som er tilgjengelig for reindriftsmyndighetene; reindriftsloven og reindriftsavtalen. Sametinget er enig med regjeringen i at reindriftsloven og stimulerings-tiltakene over reindriftsavtalen i sterkere grad skal kunne brukes sammen for å nå fram til større måloppnåelse i reindriftspolitikken. I tråd med dette ønsker tinget å utarbeide en reindriftsplan. Tinget beklager at Landbruksdepartementet har avslått en søknad om midler til utarbeidelse av en slik plan.

Samisk forskning

Sametinget har ved flere anledninger uttrykt behov for helhetlig gjennomgang av samisk forskning og høyere utdanning. Tinget har i denne sammenheng vist til at det er nødvendig med en bred utredning om det samiske samfunnets behov for og krav til høyere utdanning og forskning. Det er også pekt på at overordnede samepolitiske målsettinger må formuleres og virkemidler fastsettes. I sak 19/97 har tinget behandlet en utredning avgitt av et samisk forskningsutvalg. I vedtaket påpekes behovet for opprettelse av et allsamisk forskningsråd og en styrking av samisk representasjon i nasjonale statlige forskningsorganer.

Sametingsplan 1998-2001 - forutsetninger, prinsipper, utfordringer - drøfting

I sak 20/97 drøftet tinget Sametingsrådets prinsippdokument som vil danne grunnlag for Sametingsplan for perioden 1998-2001. Sametinget vil ventelig vedta planen i mai 1998.

FNs tiår for urfolk - Sametingenes felles mål og tiltak

Sametinget godkjente i sak 21/97 felles mål og tiltak for FNs urfolkstiår som er utarbeidet av en gruppe for urfolkstiåret oppnevnt av Sametingene i felleskap. Sametinget oppfordrer organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner til å utvikle tiltak i tråd med fellesprogrammet. Sametinget forutsetter at myndighetene følger opp Generalforsamlingens punkt om finansiering av tiltak, slik det fremkommer i pkt. 50 i FNs program for 10-året. De viktigste målsettingene i tiåret er å få gjennom FN-erklæringen om urfolks rettigheter, samt å få opprettet et permanent forum for urfolk på FN-nivå, der urfolk og stater opptrer som likeverdige parter.

Sametingets framtidige organisering

Sametingets interne organisering er under vurdering. Utredning om framtidig organisering av Sametinget ble avgitt 17. januar 1997. Tinget har bedt Sametingsrådet utarbeide et konkret forslag til framtidig organisering som også omfatter Sametingets underliggende råd.

Tibetanernes situasjon

Sametinget har i sak 24/97 igjen uttrykt dyp bekymring for tibetanernes situasjon og den tibetanske kulturs fremtid. Tinget viser til at det er ingen tvil om at det tibetanske folk har rett til selvbestemmelse i henhold til internasjonale folkerettslige prinsipper. Sametinget uttrykker sin fulle støtte til HH Dalai Lama og tibetanernes arbeid for sitt hjemland og sitt folks grunnleggende rett. Tinget henstiller Kinas regjering om å innlede forhandlinger med den tibetanske eksilregjering, med den hensikt at Tibet igjen skal styres av tibetanerne selv. Tinget krever øyeblikkelig slutt på all politisk, sosial og kulturell undertrykkelse av tibetanerne og brudd på menneskerettighetene. Dette må Norge arbeide for i all kontakt med kinesiske myndigheter.

Prostitusjon i Finnmark

Sametinget har i sak 27/97 avgitt uttalelse mot prostitusjon. Tinget mener at denne type virksomhet går langt utover de rammer vi kan akseptere i våre samfunn. Gjennom prostitusjon

---

Sign: .....

fremmes et nedverdiggende menneskesyn. Prostitusjon medfører at kvinner får svekket sin status, og reduseres til en handelsvare. Med prostitusjon følger også annen ulovlig virksomhet. Sametinget har forståelse for protestarbeidet som kvinnene har gjennomført i Tana mot prostitusjonen. Det er viktig at norske myndigheter initierer tiltak mot prostitusjon, og bevilger midler til å finansiere forebyggende arbeid.

Samisk barne- og ungdomsplan

Samisk barne- og ungdomsplan ble fremlagt 1997. I behandlingen av planen i sak 42/97 viser tinget til at barne- og ungdomssaker er en av hovedinnsatsområdene i innværende valgperiode. Sametinget ønsker å integrere tiltakene i barne- og ungdomsplanen inn i sametingsplanen for 1997-2001. Dette omfatter målformuleringer, strategier og de tiltak tinget ikke har funnet å kunne iverksette for 1998. Sametinget vil prioritere midler til et barne- og ungdomsprosjekt med prosjektstart fra begynnelsen av 1998, samt øke støtte til samiske barns oppvekstvilkår, og til kulturorganisasjoner som prioriterer tiltak for barn og unge. Barn og unges deltagelse og medvirkning i planlegging og gjennomføring, er imidlertid en forutsetning for et godt resultat.

Aursundsaken

Sametinget er skremt over at Høyesteretts dom av 24. oktober 1997 i den såkalte «Aursundsaken», varsler en intensivering av tidligere tiders kolonisering av samiske områder, og fortsetter overgrepene mot det samiske folk. Det at Høyesterett faller tilbake på en dom fra 1897, og legger avgjørende vekt på de vurderinger som da ble gjort, varsler et kraftig tilbakeslag for samiske rettigheter i sin alminnelighet. Dommen står også i motsetning til den samepolitiske utvikling som har skjedd på 80- og 90-tallet.

Sametinget krever i sak 48/97 at samiske sedvaner og rettighetsoppfatninger anerkjennes i tråd med politiske lovnader og folkerettslige prinsipper, og at tapte beitemark for sørsamisk reindrift tilbakeføres. Det er også viktig at samene får erstatning for de utgifter de er påført i de foreliggende rettsprosesser, og kompensasjon for de belastninger de er påført. Samtidig må nødvendige lovrevisjoner foretas for å sikre samenes næringsgrunnlag og kulturgrunnlag i norsk lovgivning. I brev av 19.12.97 til Justisminister Aud Inger Aure, støtter Sametinget kravet fra Norske Reindriftssamers Landsforbund om at en egen reindriftslovkommisjon nedsettes.

Samisk helse- og sosialspørsmål

Sametinget har etterlyst Helsedepartementets oppfølging av Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge (NOU 1995:6). Tinget har beklaget manglende utvikling på dette viktige området. Sametinget har vedtatt at det skal iverksettes et eget prosjekt med et prosjektstyre som skal forvalte tiltak på området og hvor spørsmålet om mer permanente ordninger er sentralt.

Felles Nordisk samisk språksamarbeid - Samisk språknemnd

Sametinget i Finland, Sverige og Norge har tatt på seg ansvaret for utviklingen av felles nordisk samisk språksamarbeid, der også samene i Russland deltar. Samarbeidsavtalen om dette ble undertegnet i Trondheim 6. februar 1997. Etableringen av dette organet gjennomføres som et prosjekt. Lederne i Sametingene har besluttet at ansvaret for gjennomføringen av prosjektet knyttes til Sametinget i Finland, som foreløpig finansierer prosjektet. Sametingene i Sverige og Norge har foreløpig ikke bevilget midler til samarbeidet.

Sign: .....

Samisk kvinneprosjekt - status 1997

Målet med prosjektet er at samiske kvinners spesielle behov i samfunnsutviklingen skal bli ivaretatt, og det arbeides ut i fra tanken om en *dobbel strategi*. Sametinget legger vekt på å integrere kvinnespørsmål og likestillingsperspektiv i all virksomhet i tinget, i tillegg til å gjennomføre spesielle tiltak rettet mot samiske kvinner.

I løpet av 1997 har Samisk kvinneprosjekt hatt kvinner i det sørsamiske området i fokus, i tillegg til samiske kvinner i kyst-og fjordområder. Det er et mål for Sametinget å få inn flere kvinner på tinget. Det ble derfor fokusert på denne problemstillinga i forbindelse med informasjonsarbeidet i forhold til sametingsvalget i 1997. Valgresultatet ga imidlertid kvinnene kun 10 av 39 mandater i det nye Sametinget. Ved neste gjennomgang av valgreglene må tinget vurdere om reglene bør endres slik at kvinnerepresentasjon ivretas bedre gjennom nominasjon og valg.

Som et ledd i å bedre arbeidsvilkårene for kvinner på Sametinget, er det arrangert et eget mediekurs for de kvinnelige representantene. En egen barnehageordning er etablert, som et tilbud til de av representantene som er småbarnsforeldre.

Samisk kvinneprosjekt avsluttes ved utgangen av 1998, og vil bli fulgt opp med en handlingsplan for likestilling.

Samiske utdanningsspørsmål

Sametingets arbeid med utdanningsspørsmål har også i 1997 vært konsentrert om Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, L-97 Samisk. Sametinget har avgitt uttalelse vedrørende forskrift om læreplanverkene utarbeidet i forbindelse med reform -97. Sametinget gikk imot at adgangen til å benytte L-97 Samisk, knyttes til språkopplæring i og på samisk samt til samisk distrikt, og dermed begrenser samiske elevers rett til opplæring etter L-97 Samisk. Sametinget har fått gjennomslag for at alle elever innenfor forvaltningsområdet for Samelovens språkregler skal følge L-97 Samisk. Sametinget har i sin høringsuttalelse til den nye opplæringsloven som ventelig vil bli vedtatt av Stortinget i 1998, dessuten uttalt at alle samiske elever har rett til opplæring etter samisk læreplan.

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 1996:22 Lærerutdanning mellom krav og ideal, bedt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om å igangsette et eget utredningsarbeid vedrørende samisk lærerutdanning så snart som mulig. Denne utredningen må omfatte hele det samiske bosettingsområdet.

Stortingets behandling av den nye opplæringsloven vil trolig medføre en individuell rett til opplæring i samisk. Innføringen av L-97 Samisk og individuell rett til opplæring i samisk, medfører at det over statsbudsjettet må bevilges tilstrekkelig med midler for å tilrettelegge undervisningen.

Sametinget vil samtidig peke på behovet for et læreplanverk for **den samiske videregående skole**. De statlige samiske videregående skolene i Finnmark må fortsatt være underlagt statlig myndighet, og må utvikles som selvstendige skoler. Styring av skolenes virksomhet underlegges Sametinget i tråd med utviklingen av en samisk skole.

Sign: .....

Konvensjonen om biologisk mangfold

Norge ratifiserte konvensjonen om biologisk mangfold (biokonvensjonen) 9. juli 1993. Sametinget er av Miljøverndepartementet blitt bedt om å delta i tilbakemeldingen om Norges oppfølging av konvensjonen og i den videre prosess med å nedfelle konvensjonens mål og intensjoner i praktisk politikk. For samiske interesser er konvensjonens artikkel 8j., som omhandler bevaring av urfolks- og lokalsamfunns kunnskaper og innovasjoner, samt 10c(d) om vilkår for tilgang til genressurser hos urfolk og lokalsamfunn, av særskilt betydning. Sametinget har i forbindelse med rapporteringen (jf. sak R 90/97), vist til at Biologisk mangfold danner grunnlaget for urfolkenes eksistens verden over. Mangfoldet danner *det materielle kulturgrunnlaget* også for samene som urfolk og minoritet. Sikring av det materielle grunnlaget er den beste forutsetning for å kunne drive kulturvern. Grunnlaget for samisk kulturutøvelse innbefatter de naturressurser som til enhver tid i vid forstand eksisterer, og tilgangen til de samme ressursene. Tinget har videre vist til at samisk høsting av ressursene er i seg selv et vern av det biologiske mangfoldet. Det betyr at implementering av art. 8j i konvensjonen ikke må komme i konflikt med tradisjonelle samiske verneinteresser. Gjennomføring og oppfølging av konvensjonen må ses i sammenheng med og tilpasses *internasjonale konvensjoner* som ivaretar urfolks og minoriteters interesser, og *internrettslige bestemmelser* i Norge.

Sametinget har i 1997 vært representert i Norges delegasjon på «Workshop» i Madrid om urfolksspørsmål, samt deltatt på seminar i Kiruna arrangert av Sametinget i Sverige, i samarbeid med det svenske Vetenskapeliga Rådet för Biologisk Mångfald.

Samisk reiselivssatsing

Samisk reiseliv vurderes å inneha et betydelig utviklingspotensiale med hensyn til sysselsetting, verdiskaping og aktivitet i samiske områder. Sametinget har i samarbeid med fylkeskommunene i Troms og Finnmark satt i gang et utredningsarbeid på området. Hensikten er å få vurdert og belyst problemstillinger, utfordringer og muligheter i samisk reiselivssammenheng. For Sametinget vil utredningen danne grunnlag for tingets fremtidige politikk og forvaltningspraksis på området. Utredningen skal således munne ut i en helhetlig samisk reiselivsplan i løpet av 1998.

Fellesmøte mellom sametingene - Trondheim 6. februar 1997

Sametingene i Sverige, Finland og Norge var for første gang samlet til et større fellesmøte. Dette fant sted i Trondheim på nasjonaldagen 6. februar 1997. Dette markerte 80-års-jubileet for det første samiske landsmøtet samme sted i 1917. På fellesmøtet ble det undertegnet en avtale om felles samisk språksamarbeid over riksgrensene, og etablering av Samisk parlamentarisk råd.

3. Sametingsvalget 1997

Generelt

Reglene for valg av sameting ble endret ved kgl.res. av 28. februar 1997. Dette ble foretatt bl.a. for at reglene skulle følge valglovens system om forhåndsstemmegivning. Også endringen i Samelovens § 2-11 der kriterier for innføring i samemanntall, ble justert.

Sametinget viser til merknader til avviklingen av sametingsvalget, avgitt i fullmaktskomiteens innstilling av 7. oktober 1997 (kap 8):

Sign: .....

«Avviklingen har fremdeles ikke blir tatt alvorlig nok i enkelte kommuner. Kommunenes oppgaver ved sametingsvalget er i hovedsak å føre manntall, samt å administrere stemmegivningen. Allerede ved manntallsinnskrivningen så man at enkelte kommuner hadde problemer, blant annet med å rekonstruere manntallet fra valget i 1993.

Det har vist seg ved de tre valgene som har blitt avholdt, at systemet for sametingsvalg, som stort sett er identisk med systemet for stortingsvalg, ikke fungerer tilfredstillende på enkelte områder. Problemene er størst i kommuner med få innmeldte i samemanntallet. Sametinget bør derfor se på muligheter til å forbedre valgavviklingen på de områdene der det er størst problemer.

Det er særdeles kritikkverdig at mange kommuner fremdeles ikke klarer å følge forskriftene ved manntallsinnføring og valgavvikling. Det kan virke som om demokratiske prinsipper og velgerrettigheter ved sametingsvalg ikke vektlegges. Etter komiteens oppfatning er det viktig at sametingsvalget blir avviklet med samme grad av seriøsitet som stortingsvalget».

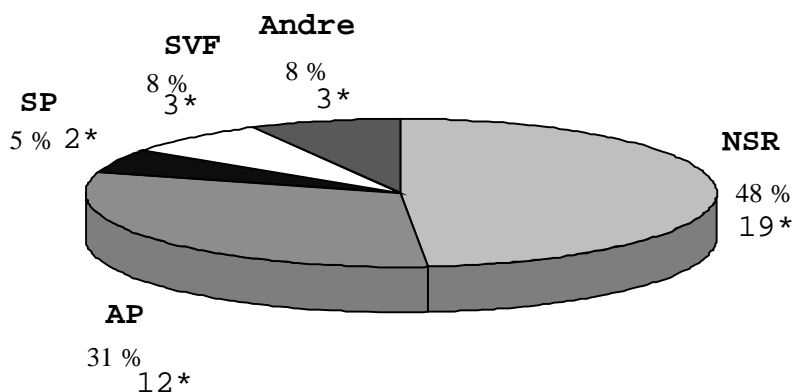
Fullmaktskomiteen tilrår at Sametinget vurderer regelverket for valg til sameting, samt hva som bør gjøres i forhold til de velgerne som har avgitt forhåndsstemme uten å være registrert i sin helhet i samemanntallet.

Valgresultat

Krets	Manntall	Avgitte	Valgdelt %
1 Varanger	666	507	76,13
2 Deatnu/Tana	896	684	76,34
3 Káráojohka/ Karasjok	1154	870	75,39
4 Guovdageaidnu/ Kautokeino	1461	1084	74,20
5 Porsáŋgu/ Porsanger	771	513	66,54
6 Alta-Kvalsund	627	432	68,90
7 Nord-Troms	739	497	67,25
8 Midt-Troms	544	371	68,20
9 Sør-Troms	319	232	72,73
10 Nordre Nordland	151	117	77,48
11 Midtre Nordland	271	196	72,32
12 Sørsameområdet	506	349	68,97
13 Sør-Norge	562	370	65,84
Totalt 1997	8667	6222	72,00
1993	7236	5613	77,60
1989	5497	4279	77,80

Det ble totalt godkjent 6222 stemmer. I manntallet var det på valgdagen totalt 8667 innskrivninger. 63 valglistene ble godkjent.

Sign: .....

Parti/listefordeling

* Antall representanter av 39

NSR: Norske Samers Riksforbund

AP: Arbeiderpartiet

SP: Senterpartiet

SVF: Sámiid Valgalihttu/
Samenes Valgforbund

Andre: GNS/ MNS - Gaska-Nordlánda Sijdda/
Midtre Norland Sijdda

JL - Johttisápmelaççaid listu/Flyttsamelisten

DL - Daloniid Listu/ Fastboendes samers liste

Sametingets representanter 1997-2001

1 Varanger	1.	NSR	Berit Ranveig Nilssen
	2.	BB/DNA	Magnhild Mathisen
	3.	NSR	Olav Dikkanen
2 Tana	1.	BB/DNA	Steinar Pedersen
	2.	BB/DNA	Marie Therese Nordsletta Aslaksen
	3.	SP	Nils Henrik Måsø
3 Karasjok	1.	NSR	Ragnhild L. Nystad
	2.	BB/DNA	Egil Olli
	3.	NSR	John Henrik Eira
4 Kautokeino	1.	NSR	Ole Henrik Magga
	2.	JL	Per A. Bæhr
	3.	DL	Isak Mathis O. Hætta
5 Porsanger	1.	BB/DNA	Josef I. Vedhugnes
	2.	GB/SP	Peder Mathisen
	3.	SVL	Geir Liland
6 Alta/Kvalsund	1.	BB/DNA	Willy Olsen
	2.	BB/DNA	Inge Arne Eriksen
	3.	NSR	Eva Josefsen
7 Nord-Troms	1.	NSR	Geir Tommy Pedersen
	2.	BB/DNA	Willy Ørnebakk
	3.	NSR	Tor Nilsen
8 Midt-Troms	1.	NSR	Sven-Roald Nystø
	2.	BB/DNA	Margareta Paave Kristiansen
	3.	NSR	Randi Skum
9 Sør-Troms	1.	NSR	Asbjørg Skåden
	2.	SVL	Ove Johnsen

Sign: .....

	3.	NSR	Arvid Skjellhaug
10 Nordre-Nordl	1.	BB/DNA	Per Solli
	2.	NSR	Magne A. S. Huuva
	3.	SVL	Roger Bernhard Pedersen
11 Midtre-Nordl	1.	NSR	Ing-Lill Pavall
	2.	GSN	Amund Eriksen
	3.	NSR	Nils O. Nilsen
12 Sørsameomr.	1.	NSR	Jarle Jonassen
	2.	NSR	Einar Lifjell
	3.	BB/DNA	Leif Elsvatn
13 Sør-Norge	1.	NSR	Birger Nymo
	2.	BB/DNA	Johan Mikkel Sara
	3.	NSR	Laila Gunilla Wilks

4. Sametingets forvaltningsmessige oppgaver

4.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har helt siden opprettelsen i 1989 hatt som mål å påta seg flest mulig oppgaver på felt som berører det samiske samfunn. Sametinget har arbeidet med å bygge opp sitt interne system slik at dette fungerer i forhold til de oppgaver som skal utføres. Sametinget overtok fra og med budsjettåret 1993 en rekke nye forvaltningsoppgaver. Alle ordninger som fra 1993 er lagt inn under Sametingets budsjettkapittel kap. 0540 i statsbudsjettet er Sametingets forvaltningsansvar. For å kunne ivareta ansvaret, har Sametinget utarbeidet en rekke forskrifter og retningslinjer for fordeling av midlene.

4.2 Sametingets driftsregnskap 1997

Post	Betegnelse	Bevilgning	Regnskap
01	Lønn og godtgjørelse	15.180	15.352
11	Varer og tjenester	11.025	10.889
Sum		26.205	26.241

Regnskapet viser en overskridelse på kr. 36.000,-

4.3 Sametingsrådet

Sametingsrådets forvaltningsmessige oppgaver i 1997 har vært fordeling av tilskudd til samiske organisasjoner (kr.2.600.000,-), fordeling av midler til gruppesekretærer i Sametinget (kr.850.000,-), tilskudd til sametingslister (kr. 450.000,-), samt "andre tiltak" (post 70.6, kr. 147.000,-).

4.4 De ulike forvaltningsområdene

Samisk språk

Samisk språkråd ble opprettet i henhold til § 3-12 i Lov av 12. juni 1987 nr. 56 Om Sametinget og andre samiske rettsforhold. Samisk språkråd er et organ for Sametinget og andre offentlige organ i spørsmål om samisk språk i Norge.

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for

Sign: .....

samisk språk: Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby og Kåfjord kommuner, og i tillegg Finnmark og Troms fylkeskommuner.

Kommunene og fylkeskommunene hadde for 1997 søkt tospråklighetsmidler (§§ 7.1, 7.2 og 7.3) for **17 617 000 kr.**, og midler til prosjekter (§ 7.4) for **12 360 000 kr.** I henhold til reglene for tildelingen av tospråklighetsmidler, var det avsatt henholdsvis 13.446.500 kr. til merutgifter pga. tospråklighet og 3.163.500 kr til prosjektene, tilsammen kr. 16.650.000.-

Regjeringen har i 1996, under KAP 540, POST 53 gitt midler til styrking av samisk språk i sørsamisk område, lulesamisk område, og Ofoten og Sør-Troms. Sametinget stilte kr. 1.017.000.- til disse tiltak. I 1997 søkte 22 søkere om finansiering av 35 prosjekter på tilsammen kr. 3.706.107.

Sametinget vedtok i sak 16/93 retningslinjer til utdanningsstipend for samisk ungdom. I Sametingets budsjett for 1997 - Fordeling, ble det på kap. 540 post 70.3 avsatt kr. 850.000 til ordningen. Det var stor interesse for utdanningsstipendet i 1997. Av 420 søkere i skoleåret 1997/98, fikk 366 elever et stipend på kr. 2 311,- hver. I tillegg fikk 25 duodjelæringer kr 1.055,- i stipend. 30 søknader ble avslått da disse ikke var i henhold til retningslinjene.

Samisk orddatabank skal bli en database hvor samiske ord og samisk terminologi samles og blir tilgjengelig for flest mulig brukere. Den primære målsettingen med dette prosjektet er å få organisert et systematisk arbeid innen samisk terminologiutvikling, og å oppnå raskere og bredere anvendelse av språket ved hjelp av nettverk. Prosjektet skal legge forholdene til rette for en koordinert utvikling av det samiske språk, der både eksisterende og ny terminologi blir tilgjengelig for flest mulig. Prosjektets kostnadsramme er kr. 1.650.764.

Bruken av samisk i kommuner og offentlige institusjoner

Ifølge forskriftene til Samelovens språkregler § 2, pkt. 4 skal Samisk språkråd utarbeide en årlig rapport som skal inneholde opplysninger om omfanget av bruken av samisk språk. Språkrådet har i 1997, på samme måte som i fjor undersøkt bruken av samisk i kommunene i forvaltningsområdet og i noen offentlige institusjoner. En rapport som viser det samiske språkets situasjon i kommuneadministrasjonen og i offentlige institusjoner vil være et nødvendig grunnlagsdokument for Sametingets årlige politiske arbeid og regjeringens melding om norsk samepolitikk til Stortinget hvert 4. år.

Samisk språkråd er tilfreds med at det i nesten alle kommunene i forvaltningsområdet har vært økning i bruken av samisk. Språkrådet vet at det for kommunene er stor utfordring å utvikle en tospråklig administrasjon. Samlet sett viser undersøkelsen at bruken av samisk er på rett vei i noen kommuner.

Samisk språkråd har for første gang undersøkt bruken av samisk i de to fylkeskommunene, Finnmark og Troms, som hører under forvaltningsområdet for samisk språk. Samisk språkråd har kun fått svar fra Finnmark fylkeskommune. 43 fylkeskommunale institusjoner i Finnmark fylkeskommune svarte på denne undersøkelsen. Resultatene fra fylkeskommunale institusjoner viser at situasjonen for samisk språk er, i følge Samisk språkråd, dårlig. 17 institusjoner har ansatte med minst en delferdighet i samisk. Til sammen er det i disse institusjonene 74 ansatte (21%) som behersker minst en delferdighet i samisk. Det er bare 6% (21 ansatte) som behersker samisk, både skriftlig og muntlig. 10% (35) behersker samisk muntlig, men ikke skriftlig. 5% eller 18 ansatte, forstår samisk, men behersker ikke det

---

Sign: .....

muntlig eller skriftlig. Den største kategorien av ansatte i administrasjonene, i år som i fjor er, enspråklige norske. Til sammen utgjør de 268 ansatte, eller 79% av alle ansatte.

Nesten alle ansatte i de fylkeskommunale institusjonene, er enspråklige norske. Det betyr at i en offentlig sammenheng er nesten alle ansatte fullstendig avhengig av tolker og oversettere i møte med det samiske språket, henholdsvis muntlig og skriftlig. Det kan også bety at det for de fylkeskommunale institusjonene er vanskelig å yte tjenester på samisk i samsvar med de samisktalendes behov og ønskemål.

Språkrådet registrerer at det i noen kommuner har vært økning av enspråklige norske ansatte som er fullstendig avhengig av tolker og oversettere i møte med det samiske språket, henholdsvis muntlig og skriftlig, i en offentlig sammenheng. Kommunene dette gjelder får store utfordringer å jobbe i forhold til Samelovens språkreglers intensjon. Intensjon med Samelovens språkregler er at det offentlige skal kunne fungere både på norsk og samisk, og at ingen skal fratras muligheten til å forholde seg til det offentlige på samisk innenfor forvaltningsområdet.

Samisk språkråd peker på at det er viktig å satse på flere samisk-norsk tospråklige i offentlige etater. En slik tankegang berører det samiske språkets formelle status, det samiske språkets økonomiske status, og kvaliteten på offentlige tjenester, sett så vel fra samisktalendes som norsktalendes side. Satsing på å utvikle samisk kompetanse i de kommunale etatene som befinner seg i det samiske forvaltningsområdet og i statlige etater som har mye å gjøre med dette området, er i samsvar med lovens intensjoner. Målet er å utvikle en tospråklig offentlig forvaltning som også har kompetanse til å yte tjenester på samisk, i samsvar med de samisktalendes behov og ønskemål.

1997 undersøkelsen viser at situasjonen for samisk språk fortsatt er svak i statsforvaltningen, med få unntak. Kategorien av ansatte som kan yte tjenester både muntlig og skriftlig på samisk har økt med 1 % siden i 1996. Det betyr at 1 % av ansatte som i 1996 behersket samisk muntlig, kan i år yte tjenester skriftlig på samisk.

Dagens situasjon i de 6 kommunene i forvaltningsområdet, og i de 17 statlige institusjonene viser fortsatt at det er et stort behov for samisk-norsk produktive tospråklige. Samtidig viser språkrådets statistiske datamateriale at en betydelig andel av dagens ansatte i administrative/saksbehandler stillinger representerer en stor potensiell tospråklig gruppe. En god del statsansatte har i større eller mindre grad tilknytning til samisk språk, i og med at de behersker minst en delferdighet i samisk.

Samisk næringsutvikling

Samisk næringsråd er et underliggende råd i Sametinget, og har for 1997 forestått følgende forvaltningsoppgaver; Samisk utviklingsfond, fordeling av støtte til næringskombinasjoner og fordeling av støtte til duodji.

Samisk utviklingsfond har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkning og det samiske bosettingsområdet. Fondet er et distriktpolitisk virkemiddel i sametingssystemet. I tillegg til en målsetting om å skape og opprettholde levedyktig næringsvirksomhet og arbeidsplasser innenfor virkeområdet, vil fondet også ha funksjon som et kultur- og likestillingspolitisk virkemiddel i det samiske bosettingsområdet.

Sign: .....

Sametinget vedtok nye forskrifter for Samisk utviklingsfond den 7. februar 1997, som ble gjort gjeldende fra 1. juli samme år. Fondets geografiske virkeområde er nå avgrenset til 20 kommuner, den samiske befolkning på Senja og Lenvik kommune og i sørsameområdet.

Samisk utviklingsfonds fordelingsprofil på ulike næringer kan illustreres slik;

	1995		1996		1997	
Jordbruk	2 057 000	13,9 %	1 672 000	11,4 %	2 171 000	12,4 %
Fiske	5 493 000	37,2 %	3 638 200	24,8 %	5 682 000	32,5 %
Industri/bygg & anlegg	1 051 000	7,1 %	3 326 000	22,7 %	1 763 000	10,1 %
Varehandel/duodji	1 062 335	7,2 %	1 816 750	12,4 %	1 088 000	6,2 %
Turisme	1 173 000	8,0 %	583 000	4,0 %	1 577 000	9,0 %
Eiendom/forr.drift	929 000	6,3 %	336 000	2,3 %	487 000	2,8 %
Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	1 186 000	8,0 %	1 066 000	7,3 %	2 029 000	11,6 %
Regionale og lokale tiltak	1 796 000	12,2 %	2 225 000	15,2 %	2 707 000	15,5 %
	14 747 335	100,0 %	14 662 950	100,0 %	17 497 000	100,0 %

Det er sterk tilbakegang i antall søknader om driftstilskudd til **næringskombinasjoner**. Totalt ble det behandlet 105 søknader. Av disse ble 63 søknader innvilget (60 %). Totalt ble det bevilget kr. 1.770.000 i driftstilskudd for 1997. Dette utgjør 43 % av de tilsagn som ble bevilget i 1996. Denne nedgangen har sammenheng med endring av retningslinjene i 1997. De nye kravene i retningslinjene har medført flere klagesaker. De klagesaker som peker seg ut, er saker hvor Samisk næringsråd har sammenholdt ektefellenes inntekter.

Innenfor næringskombinasjonsordningen er det duodjiutøvere som har mottatt mest støtte. **Duodji** alene utgjør 51 % av driftstilskuddene. Der duodji inngår alene eller i kombinasjon med andre næringer utgjør denne 85 %. Til sammenligning utgjør kombinasjonen jordbruk og fiske 4 %, som tilsvarer kr. 77.000,-. Sametinget har et særskilt ansvar for utviklingen av duodji som næring. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring med et betydelig utviklingspotensiale. Sametinget vil legge til rette for utviklingen av en næringsrettet duodji. Duodji har mange kvinnelige sysselsatte, og Samisk næringsråd ser det som naturlig å prioritere sine virkemidler til etablering av lønnsomme og levedyktige virksomheter.

I 1997 ble det samlet gitt fondstøtte på kr. 5 682 000 til **fiskerinæringen**. Dette er en økning på 7,7 % i forhold til 1996. Totalt er det gitt fondstøtte på kr. 1 489 000 til landanlegg i 1997. Dette gjelder både investeringer og utbedringer av eksisterende anlegg. Det er også som tidligere år gitt støtte til bygging av serviceanlegg for fiskere. Videre har en bidratt med kr. 800 000 til støttefond for mottaksstasjoner i Troms og Finnmark. I finansiering av oppdrettsanlegg er det bevilget en fondstøtte på i alt kr. 600 000,-, fordelt på 3 anlegg. Investeringene har i hovedsak gått til sikringstiltak, og til å effektivisere driften av eksisterende anlegg.

Sametinget har vedtatt å utvikle en egen **landbrukspolitik**. Dette begrunnes med at Sametinget ikke har innflytelse over utformingen av jordbrukspolitikken i de samiske områdene. På sikt vil Sametinget arbeide for å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. Sametingets konkrete virksomhet innen jordbrukssektoren utføres i dag

Sign: .....

ved at Samisk næringsråd har økonomiske virkemidler til utviklingen av jordbruket innenfor fondets virkeområde. Totalt ble det bevilget 2,1 millioner kroner til jordbruksnæringen. Samisk næringsråd har bevilget støtte til utbygginger på 13 gårdsbruk. Det ble bevilget kr. 826.000,- i tilskudd til dette formål.

Maskinkostnadene i jordbruket er høye. Økt samarbeid mellom gardbrukere på maskinsiden vil redusere driftskostnadene. Et slikt samarbeid vil også kunne gjelde i forhold til arealressursene ved å etablere fordyringslag. 50 % av støtten er innvilget til maskinringer, og resten av støtten til maskiner og redskaper er gått til enkeltsøkere. En slik støttepraksis vil ikke bare redusere kostnadene og forbedre økonomien til de som er medlemmer i slike ringer, men også bidra til større samarbeid i næringen. Det ble bevilget kr. 1.116.000,- i tilskudd til dette formål.

Sametingene i Finland, Sverige og Norge har gitt sin tilslutning til å delta i det grenseoverskridende samarbeidet på Nordkalotten gjennom **Interreg-programmet**. For organiseringen av programmet ble det opprettet et særskilt delprogram; *Innsatsområde 4 Samene* med en egen beslutningsgruppe, og et felles sekretariat lokalisert til Kiruna. Det samiske programmet er todelt; en næringsdel med en total ramme på vel 29 mill.kroner og en kulturdelt med en totalramme på vel 10 mill.kroner. Samisk næringsråd har i 1997 behandlet 3 Interreg-søknader hvor det samlet er gitt tilsagn på kr. 172 000 som regional finansiering for sin del. Samlet er det bevilget støtte på tilsammen kr. 5.472.876,- til Interreg-programmet der alle hører inn under kulturdelen av programmet. Et sørsamisk program med en særskilt styringsgruppe er også etablert innen området «Nordens grønne belte».

For sametingene har det vært problematisk å fremskaffe midler til finansieringen av de administrative kostnadene ved programmet.

Samisk kulturutvikling

Samisk kulturråd, som et underliggende råd i Sametingssystemet, innehar forvaltningsoppgaver knyttet til Samisk kulturfond, støtte til samisk forlagsdrift, fordeling av støtte til samiske kulturhus, samiske kulturorganisasjoner samt fordeling av midler i forbindelse med samiske barns oppvekstvilkår.

Samisk kulturfond har til formål å fremme tiltak for samisk kultur, og å stimulere kulturaktiviteter for den samiske befolkning. Fondets virkemidler nyttes til å gi tilskudd til fremme av samisk kultur. Fondets virkeområde er hele landet.

Fordeling - Samisk kulturfond i 1997 (1000 kroner):

Saksområde	1995	1996	1997
<i>Litteratur</i>	2072	1928	1809
<i>Billedkunst/duodji</i>	876	1086	751
<i>Musikk</i>	1000	941	729
<i>Samiske frie teaterformål</i>	340	410	364
<i>Andre tiltak</i>	706	1022	1874
Sum	4994	5387	5510

I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 540, post 52.1 "Samisk kulturfond" bevilget 5 mill. kroner. Overskridelse på kr. 510 000,- i 1997 i forhold til bevilgningen på 5. mill. kroner, er tilbakeføring av ubrukte tilsagn til fondet.

Sign: .....

Størrelsen på samlet støttebeløp til litteratur, billedkunst/duodji og musikk har vært mindre i 1997 enn i 1996. Dette skyldes at rådet i sin årlige fordeling avsatte mindre til disse formål. Tabellen viser også en nedgang i støtte til frie teaterformål. Årsaken til dette er at endel av søknadene var rettet mot barn og ungdom, og disse er gitt støtte over tilskuddsordningen «Samiske barns oppvekstvilkår». Den største økning i bevilgning er på «Andre tiltak». Økningen tilsvarer 85% fra 1996, og skyldes økende pågang om støtte til prosjektering av samiske kulturbygg, bidrag til å bygge opp basisutstillinger og til Interreg prosjekter. En betydelig del av støtten innenfor litteratur er gått til produksjonsstøtte av samisk litteratur. Innenfor bevilgning til billedkunst/duodji er det avsatt kr. 150 000,- til ordningen med innkjøp av samisk billedkunst/duodji.

Den **totale søknadssummen** til fondet i 1997 var på ca. 14,8 mill. kroner. Søknader innen **litteratur** dannet en samlet søknadssum på omtrent 4,4 mill. kroner. Den store søkermassen indikerer at interessen for samisk litteratur er stor, og at det er et stort udekket behov for litteratur på samisk. Den totale bevilgning til **billedkunst- og duodjiformål** i 1997 var på 751 000 kroner. Av dette var kr. 150 000,- avsatt til ordningen med innkjøp av samisk billedkunst/duodji. Samlet søknadssum var på 1,298 mill. kroner.

Samlet søknadssum innen **musikk** var på 2,968 mill. kroner. Støtten er i hovedsak gått til utgivelser av CD/MC på nordsamisk. Samisk kulturråd har hatt det som mål at også samisk musikk skal synliggjøres direkte for publikum. Derfor er det bevilget midler til samiske artister ved forskjellige arrangementer. Videre er det gitt støtte til utgivelse av en joik/jazz CD på sørsamisk. Det ble totalt bevilget kr. 346 200,- til samiske **frie teaterformål** i 1997, av totalt søknadssum på kr. 487 200,-. Støtten er i hovedsak gått til produksjon av samisk teater og til turnevirksomhet. Området "**Andre tiltak**" var på omlag 5,66 mill. kroner. Støtten er gitt til ulike tiltak innenfor informasjon- og museumsvirksomhet, forprosjekt, driftstøtte og festivaler.

Støtten til **samisk forlagsdrift** har til formål å sikre en jevn produksjon av samisk litteratur, samt å sikre en effektiv markedsføring og distribusjon. De overordnede rammebetingelsene, i tillegg til retningslinjene, gis gjennom Sametingets årlige budsjettvedtak og årsmelding. I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap 0540, post 52.2 bevilget 1,5 mill. kroner til samisk forlagsdrift.

I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 0540, post 52.4 bevilget kr. 780 000,- til **samiske kulturorganisasjoner**. Bevilgningen er fordelt til samiske kulturorganisasjoner, samisk idrett og samiske organisasjoner som ikke kommer inn under tilskuddsordningen til samiske hovedorganisasjoner.

Rammebetingelsene for støtte til **samiske kulturhus/institusjoner** bestemmes av Sametingets årlige budsjettvedtak, samt årsmelding. Det ble i 1997 avsatt en ramme på kr. 2 843 000 over post 52.3. Samisk kulturråd fordelte bevilgningen til følgende institusjoner: Árran-julevsáme guovdásj, Drag kr. 1 240 000,-, Sijti Jarng, Hattfjelldal kr. 826 000,- og Sámi Dáiddaguovddáó, Karasjok kr. 777 000,-. Etter særskilt vurdering fant rådet det mulig å bevilge kr. 100 000,- til Ája samisk senter, Kåfjord fra Samisk kulturfond «Andre tiltak» i påvente av statlig og fylkeskommunal avklaring vedrørende driftsfinansiering.

Sign: .....

Formålet med tilskuddsordningen **Samiske barns oppvekstvilkår** er å fremme samiske barns oppvekstvilkår gjennom tiltak som styrker og bevarer samisk språk og kultur. Ordningen gjelder for hele landet. I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 0540, post 70.4 stilt 1,25 mill. kroner til rådighet. Innenfor rammen av tilskuddsordningen har kulturrådet behandlet 90 søknader hvorav 30 fikk avslag. Samlet søknadssum er på omlag 3,1 mill. kroner.

Samisk kulturminnevern

Samisk kulturminneråd er delegert myndigheten, og pålagt å forestå forvaltningen av, samiske kulturminner i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner. Rådet ivaretar også kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter Lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven.

Samisk kulturminneråd er organisert under Sametinget, som har den administrative og politiske styring samt arbeidsgiveransvar. Miljøverndepartementet ved Riksantikvaren har det overordnede fagansvar. Formål er å verne samiske kulturminner og kulturmiljø for framtidige generasjoner på en måte som bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur og identitet. Samisk kulturminneråds oppgave er å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte.

Samisk kulturminneråd har tidligere år ikke disponert egne tilskuddsmidler. Rådet har imidlertid gitt en administrativ innstilling til Riksantikvaren på deres kap. 1429 72,7 - samisk kulturminnevern. Denne har for 1995, 1996 og 1997 vært på 300.000 kr. For 1997 ble Samisk kulturminneråd gitt fordelingsmyndighet over disse midlene ved en belastningsfullmakt. I tillegg til de 300.000 kr. ble det og gitt belastningsfullmakt på 104.000 kr. som var overført fra 1996, og som Riksantikvaren hadde gitt tilsagn om til Kokelv Sjøsamiske Museum - Nillagården i Kvalsund kommune.

Samisk kulturminneråd har i 1997 behandlet 1462 saker i henhold til gjeldende lovverk. Samtidig er det foretatt 264 befaringer, og nyregistrering av 641 enkeltobjekter.

Av større saksområder har kulturminnerådet fremmet **fredningsforslag** etter kulturminnelovens § 20 for Skoltebyen i Neiden i Sør-Varanger kommune. Samisk kulturminneråd framhever den betydning det har at fredningsarbeidet blir satt i sammenheng med styrkingen av østsamisk kultur og mulighet til oppbygging av et østsamisk museum/kultursenter i Neiden. I forbindelse med fredningsarbeidet har Samisk kulturminneråd også ansvar for et pågående **skjøtselsarbeid** i området. Arbeidet har gått ut på rydding av vegetasjon langs elva, fjerning av ildtuer, rydding av stein og gamle gjerder, slått av eng, slått på kirkegården og vegutbedring.

Samisk kulturminneråd har i 1997 foretatt **registrering** av samiske kulturminner i flere områder som er foreslått opprettet eller utvidet som nasjonalparker. Registreringene er samlet i rapporter som er sendt fylkesmennene som arbeider med verneplanene.

Samisk kulturminneråd tok i februar 1996 initiativ overfor Riksantikvaren til å få igangsatt arbeid med verneplan for **samiske bygninger**. Riksantikvaren ga i mars 1997 tilsagn på 200.000 kr. Midlene prioriteres til arbeid i en styringsgruppe, slik at prioriteringer for hovedprosjektet som skal foreslås bygger på grundige avklaringer og diskusjoner. Det tas sikte på å avslutte forprosjektet i løpet av høsten 1998. Samisk kulturminneråd ser det som svært viktig at forprosjektet raskt blir fulgt opp med et hovedprosjekt for samisk bygningsvern.

Sign: .....

Universitetet i Oslo har i samarbeid med Samisk kulturminneråd startet et utredningsarbeid for å utarbeide retningslinjer for bruk og forvaltning av **skjelettmaterialet** ved Anatomisk Institutt. Våren 1996 nedsatte Universitetet i Oslo også et utvalg som skulle søke etter hodeskallen til Aslak J. Hætta. Rapporten konkluderte med at Hættas hodeskalle befant seg ved Universitetet i København. Hodeskallen ble utlevert til Samisk kulturminneråd i oktober 1997.

Samisk kulturminneråd har i 1997 arrangert tre større **konferanser**. I august var Samisk kulturminneråd vertskap for Riksantikvarens nasjonale kulturminnekonferanse. Konferansen ble holdt i Karasjok, og hadde som tema "Naturarv, kulturarv, ressursvern og kulturell mobilisering". I september arrangerte rådet en internasjonal konferanse i Neiden i Sør-Varanger. Konferansen hadde temaet "Samisk historie, kulturminnevern og kulturell vitalisering", med hovedfokus på østsamene. Konferansen ble arrangert som del av det norsk-russiske kulturminnevernsamarbeidet. I november ble det arrangert et historisk seminar i Alta om Kautokeino opprøret sett i et sosialt, religiøst og forskningshistorisk perspektiv. Seminaret var åpent og ble arrangert dagen før begravelsen av Mons Sombys og Aslak Hættas hodeskaller på Kåfjord kirkegård i Alta 21. november.

Disse tre konferansene og seminarene har hver på sitt vis kastet lys over samisk historie, kultur- og naturforståelse. Konferansene har også synliggjort og markert Samisk kulturminneråd som et sentralt samisk areal- og kulturforvaltningsorgan.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

1. Innledning

Sametinget er inne i en prosess når det gjelder overføring av forvaltningsordninger som direkte berører den samiske befolkning. Dette skjer samtidig med at det legges opp til en stadig større grad av rammebudsjettering over Sametingets budsjett. I forbindelse med budsjettet for 1999 vil rammebudsjettering vurderes gjennomført.

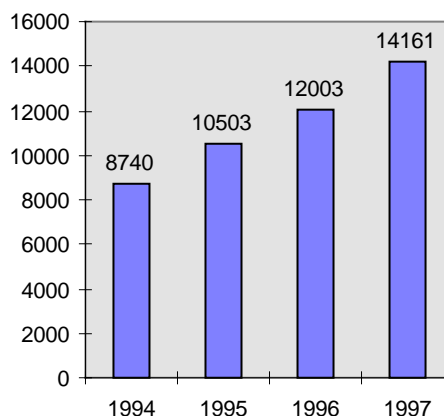

Sign: .....

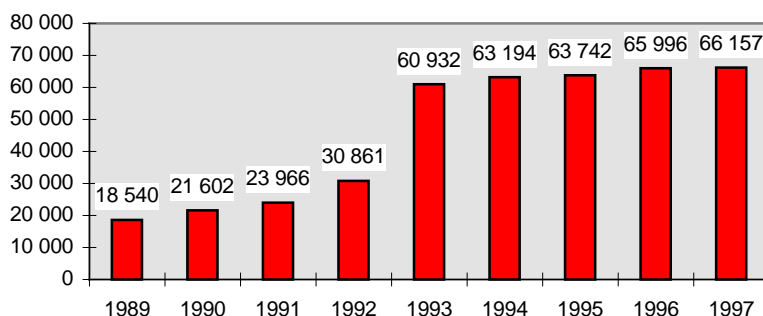

Sametingets politiske og forvaltningsmessige virksomhet har medført økt anseelse og et påfølgende sterkt økende kumulativt virksomhetskrav for tinget og dets organer, innad i det samiske samfunn. Samtidig og som en konsekvens av tingets politikk har oppgavene og kravene utad, økt betraktelig. Dette har medført at sakene som tinget handler siden opprettelsen av Sametinget i 1989, har økt sterkt i antall (jf. tabell).

Antall journalføringer 1994-1997

Budsjettutviklingen i 1989 kroner (i 1000 kroner)

Tabellen viser meget svak reell budsjettøkning siden 1993, etter at tinget ble overført ytterligere forvaltningsoppgaver - beregnet i 1989-kroner.

Tabellen nedenfor danner et bilde på budsjett- og stillingsutvikling sett i lys av tingets forslag og prioriteringer;

Post		Bev.-97	St.forsl.-98	Bev.-98	Avvik	St.forsl.-99 økn.fra -98
Post 540						
Post 01	Lønn og godtgj.)	15148	17558	0 *		
Post 11	Varer og tjenester	10952	12558	0 *		
	Tot. 01 og 11	26100	30116	26666	-3450	4700
Post 30	Sametingsbygg	4000	0	0	0	5.000**
Post 51	Samisk næringsråd	17168	27418	20597	-6821	4.000
Post 52	Samisk kulturråd	10123	13823	10376	-3447	3.000
Post 53	Samisk språkråd	17569	20269	18206	-2063	
Post 70	Tilskudd til andre samisk formål	9495	11848	9922	-1926	5.400
SUM		84455	103474	85767	-17707	22.100

* Postene 01 og 11 er f.o.m 1998 slått sammen til post 01 driftsutgifter

** Bevilgningen er overført til Statsbygg. Økningen gjelder investering i inventar.

Sign: .....

Stillinger

	SIII 97	Krav 98	Result. 98	Avvik
Sametingets hovedadm.	15	16	15	-1
Samisk næringsråd	5	6	5	-1
Samisk kulturråd	5	5	5	0
Samisk språkråd	3	4	3	-1
Samisk kulturminneråd	10	13	11	-2
Totalt:	38	44	39	-5

2. Sametingets prioriteringer

Kommunalkomiteen har i B-innst. S.nr 5 (1997-98), vist til at det er en forutsetning at Sametinget skal ha vesentlig grad av selvråderett i spørsmål som er av særlig verdi for samisk kultur. Komiteen har også merket seg at Regjeringen vil arbeide for å legge forholdene til rette for at tinget i størst mulig grad skal settes i stand til selv å forvalte styringsoppgavene sine.

Økt ansvar og virksomhet i Sametinget de siste årene har på ingen måte blitt fulgt opp tilsvarende budsjettmessig. Utviklingen siden 1994 viser at tingets reelle økonomi ikke er styrket på tross av økende oppgaver og engasjement. For å følge opp og ivareta de behov som eksisterer i det samiske samfunn, er det nødvendig med en kraftig oppjustering av tingets budsjett. Sametinget har ut fra dette lagt til grunn følgende prioriteringer for 1999:

Prt. 1: Nytt Sametingsbygg - inventar m.m.

I forbindelse med budsjettproposisjonen for 1997, og behandling av den, har Regjering og Storting gått inn for at det skal reises et eget sametingsbygg i tråd med Sametingets vedtak. Prosjektarbeidet er startet og byggestart er beregnet til 1998. Kostnadsrammen for bygget er 92,8 mill.kr. Det er ikke budsjettert med midler til inventar i det nye Sametingsbygget. Våre foreløpige beregninger til inventar er 5 mill. kr.

Prt. 2 og 3: Språktiltak

Til fullfinansiering av de planer tinget har lagt i form av tiltak slik Språkrådet har utarbeidet dem, er det behov for en vesentlig styrking. Det må settes av midler på 2,5 mill. kr. til fremtidig organisering av samisk språknemnd / Nordisk samarbeid, språkundervisning, tolkeprøve og autorisasjonsordning, til utvikling av terminologi, og til språktiltak utenfor forvaltningsområdet til samelovens språkregler.

Prt. 4: Samisk kulturfond

Søknadsmassen til Samisk kulturfond er økende og mange gode søknader innen litteratur, musikk og bildende kunst må avslås p.g.a. manglende midler. Med en ramme på 5 mill. kr til fordeling tilsier det at 2/3 av søknader må avslås. Denne situasjonen synes ikke å være tilfredsstillende verken for søkere eller samisk kultur generelt.

Prt. 5: Samisk barn og ungdom

Sign: .....

Sametinget v/Samisk kulturråd forvalter 1,25 mill. kr. gjennom tilskuddsordningen Samiske barns oppvekstvilkår. Samisk kulturråd opplever at antall søknader til tilskuddsordningen øker kraftig. Tilskuddsordningen må økes med kr. 800.000,-.

Sametinget går inn for at det opprettes en ny tilskuddsordning som skal sikre permanent utgivelse av samiske publikasjoner for barn og unge.

Sametinget vil i likhet med tidligere år for 1999 opprettholde sin henstilling om etablering av en egen tilskuddsordning for samisk idrett.

Prt. 6: Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde omfatter nå 6 nye kommuner i tillegg til de 15 som allerede er innenfor mandatområdet. I forbindelse med utvidelse av virkeområdet må fondsbudsjettet økes. I tillegg skal det etter forskriftene ytes fondsstøtte til kultur- og språktiltak og til reindriftssamisk næringsvirksomhet.

Utvidelse av virkeområdet, og satsing på kvinnetiltak vil medføre større saksbehandler behov i Samisk næringsråd. Det er behov for midler til 1-en saksbehandlerstilling.

Prt. 7: Samisk spesialbibliotek (SSB)

Sametinget har vedtatt i sak 22/95 at SSB overføres under tingets forvaltning, når SSB er oppgradert og omgjort til en ren statsinstitusjon.

Sametinget slutter seg til arbeidsgruppens forslag med hensyn til arbeidsoppgaver, bemanningsplan og budsjett for enheten, og ber om at Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet tilfører stillingsmessige og økonomiske ressurser for å gjennomføre organiseringen.

Økonomiske konsekvenser av arbeidsgruppens forslag til organisering er til sammen på kr. 3.375.764,-.

Prt. 8: Samisk jordbruksplan og handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder

Samisk jordbruksplan og handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder skal følges opp. Blant de tiltak som lanseres innenfor de 8 satsingsområdene i handlingsplanen, vil tiltak innenfor 5 av områdene være et ansvar for oppfølging i Samisk næringsråd. I tillegg vil det være naturlig å forvente at innstillingen fra Samisk fiskeriutvalg vil avstedkomme prosjekter/tiltak som krever oppfølging og finansiering gjennom Samisk utviklingsfond. Det samme vil gjelde for realisering av en samisk reiselivsplan.

Prt. 9: Saksbehandler til Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har i dag 11 stillingshjemler. Samisk kulturminneråd har ikke fått gjennomført sin etablering etter tingets forutsetninger da det mangler 1-en stillingshjemmel. Ved full bemanning vil Samisk kulturminneråd være i stand til å opprette et Nordlandskontor slik Miljøverndepartementet har bestemt i sitt brev av 16.12.93.

Prt. 10: Saksbehandlere til Sametingets hovedadministrasjon

Sametinget har siden opprettelsen møtt et stort informasjonsbehov fra norsk, samisk og utenlandsk publikum om samiske forhold generelt, og om Sametingets virksomhet spesielt. Sametinget har behov for midler til 1- en stilling for å videreføre det arbeidet som er påbegynt på informasjonssiden.

Sametingets hovedadministrasjon har hovedansvaret for Sametinget og de underliggende råd. Hovedadministrasjonen er ikke blitt styrket i avdelingen for kontoret for administrasjons- og

---

Sign: .....

personalsaker, mens antallet ansatte i hele Sametingets system har økt til 38 stillinger pr. i dag. For å styrke denne avdelingen er det behov for midler til 1-en stilling.

Sametingets hovedadministrasjon har behov for styrking av forværelset. Etter valget i oktober har Sametinget valgt ny president og visepresident. Begge har kontor i hovedadministrasjonen. Det vil være behov for en sekretær som har til oppgave å utføre oppgaver som presidenten og visepresidenten tillegger.

Prt. 11 Samisk parlamentarisk råd - andelen til det norske sametinget

Sametingene i Sverige, Finland og Norge har 6. februar 1997 undertegnet en avtale om et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk. For å legge forholdene til rette for samarbeidet, har sametingene besluttet å opprette Samisk parlamentarisk råd. Rådet etableres i Kautokeino. I første fase er Samisk parlamentarisk råd organisert som et prosjekt. For å kunne videreføre dette er det nødvendig med tilførsel av midler.

Prt. 12 Samisk filmfond

Det opprettes et samisk filmfond for finansiering av samisk film- og videoproduksjon.

3. Forslag til tiltak utenfor Sametingets budsjett:

856/BFD Tilskudd til samiske barnehager

Det gis et særskilt tilskudd til samiske barnehager i tillegg til det ordinære driftstilskuddet. Målet med tilskuddet er å legge forholdene til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi barn fra språklige og kulturelle minoriteter et godt barnehagetilbud.

Det foreslås at bevilgningen for 1999 økes til 7 mill. kr.

320 KD Nasjonale kulturbygg

Ája Samisk senter

Ája Samisk senter søkes realisert med statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Den statlige delen er budsjettet til 13 mill. kr av totale byggekostnader på 26 mill.kr. For å komme videre med dette prosjektet i 1999, foreslår Sametinget at det avsettes midler på 13 mill. kr til fullfinansiering av Ája Samisk senter. Tilsvarende beløp blir å gjelde for år 2000.

Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

For å få gjennomført etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie i 1999 er det nødvendig å sette av midler til investering av utvidelsen av De Samiske Samlinger til også å romme et Samisk kunstmuseum. Sametinget vil komme nærmere tilbake med investerings- og driftsbudsjettet i løpet av 1998.

Saemien Sijte

Saemien Sijte er en sentral kulturinstitusjon for hele det sørsamiske området i Norge, og er definert som nasjonal samisk kulturinstitusjon. Saemien Sijte har iverksatt et forprosjekt for å utvikle Saemien Sijte som et nasjonalt samisk kultursenter finansiert av Landsdelsutvalget, Nord Trøndelag fylkeskommune, Sametinget og Kommunaldepartementet. Her vil det bli utarbeidet anslag på investeringskostnadene både til bygget og til de utstillinger, installasjoner og anlegg ellers som er nødvendige, og budsjett og finansieringsplan for

---

Sign: .....

investeringene. Sametinget mener at finansieringen av utbyggingen av Saemien Sijte bør komme under Kulturdepartementets budsjett, kap. 320 post 73 Nasjonale kulturbygg.

321 KD Kunstnerstipend m.m.

For 1998 er det foreslått å sette av arbeidsstipend til minst 4-fire samiske kunstnere á kr 99.000,-, og i tillegg kr 115.000,- til andre typer stipend.

Sametinget foreslår at bevilgningen økes med ytterligere 3 stipender til samiske kunstnere á kr 99.000,-. Ønsket bevilgning for 1999 blir kr 808.000,-.

324/KD Samisk teater

Regjeringen har foreslått en bevilgning på 9,1 mill. kr til teateret for 1998. Teateret søkte tilskuddsmidler på til sammen 12,3 mill. kr for 1997, og for 1998 er det søkt 12,8 mill.kr.

Sametinget foreslår at det blir satt av midler på 13,1 mill. kr for 1999 til Beavivváó Sámi Teáhter for å gi rom for den nødvendige vekst som vil sette teateret i stand til å legge den kunstneriske virksomheten opp med en klart bredere palett enn tilfellet er i dag.

328 KD Tilskuddsordning for museer

Sametinget vil foreslå at bevilgningen for 1999 blir økt til 4,730 mill. kr. I denne økningen er det lagt inn følgende bevilgninger:

1. Árran Lulesamisk senter	kr 2.000.000,00
2. Saemien Sijte	kr 700.000,00
3. Varanger Samiske Museum	kr 1.230.000,00
4. Kautokeino bygdetun	kr 100.000,00
5. Ája Samisk senter	kr 700.000,00

Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie er under planlegging, og Sametinget vil foreslå at det blir satt av midler til drift av museet når budsjettet foreligger.

328 KD Nasjonale institusjoner - De samiske samlinger/Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

Det er foreslått en bevilgning på 2,595 mill. kr til De Samiske Samlinger i 1998. De Samiske Samlinger hadde lagt opp til et budsjett på 3,1 mill. kr.

Sametinget foreslår at bevilgningen for 1999 blir økt til 3,2 mill. kr.

Sametingsrådet har behandlet sak R 118/97 Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie, og foreslår at det avsettes midler på 1,5 mill. kr til skisseprosjekt i 1999.

335/KD Tilskudd til samiske aviser

Støtten til samiske aviser ytes i dag som grunntilskudd og driftstilskudd. For 1998 er bevilgningen foreslått til 8 mill. kr. Sametinget vil foreslå at bevilgningen for 1999 blir økt til 9,9 mill. kr.

1429/MD Riksantikvaren

Samisk kulturminneråd har i dag ingen tilskuddsmidler til praktisk kulturminnearbeid over Sametingets budsjett. Sametinget vil foreslå at tilskuddet fra Riksantikvaren økes til 1 mill. kr. i 1999, som brukes til prosjekter for vern av og aktivitet omkring samiske kulturminner og kulturmiljø.

323/KD Samisk musikkfestival

Sign: .....

Sametinget foreslår at bevilgningen økes til kr 600.000,- i 1999. Det settes av midler til Samisk musikkfestival i Kautokeino på kr 300.000,- og til Samisk musikkfestival i Kåfjord på kr 300.000,- i 1999.

334/KD   Film- og medieformål; Samisk filmproduksjon

Sametinget foreslår at bevilgningen for 1999 blir økt til kr 2.000.000,- for å legge til rette for flere samiske filmer pr. år.

701/SD   Helsetiltak

Det er avsatt 5 mill. kr til oppfølging av Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i 1998. Sametingets vurdering er at det er langt større behov for midler og tiltak til oppfølging av planen. På den annen side viser tinget til at planleggingen for bruken av midlene bare så vidt er igangsatt, og at Sametinget i sitt videre arbeid i oppfølgingen av planen vil konkretisere behovet ytterligere.

FID - Fiskeridepartementet

Stortingets Sjøfarts- og fiskerikomite har i Innst. S nr. 50 (1992-93) fremmet en del merknader om samiske interesser i fiskerisammenheng. Komiteen understreker statens rettsplikt til å sikre den samiske befolkningen rett til å sikre og utvikle sin kultur, herunder fiske som en del av det materielle kulturgrunnlag. Fiskeridepartementet har bevilget 1 mill. kr. årlig for 1992 og 1993 og 0,5 mill. kr for 1994 til utvikling av næringskombinasjoner i samiske distrikt. Dette ble gjort i samarbeid med Kommunaldepartementet som stilte 3 mill. kr. i tillegg i en prøveperiode. Nå er ordningen fast, og i tillegg til bevilgningen over Kommunaldepartementets proposisjon bevilges det 2 mill. kr over Reindrifftsavtalen og 1 mill. kr over Landbruksavtalen (Landbruksdepartementet).

Sametinget ber Fiskeridepartementet å gjenoppta sin bevilgning på 1 mill. kr til styrking av næringskombinasjoner og andre fiskerispørsmål i samiske områder. Tinget mener at dette burde også ha vært gjort for 1998. Sametinget vil behandle utredningen for Samisk fiskeriutvalg i februar 1998. Der vil tinget konkretisere ytterligere behov for midler til samiske fiskeritiltak for 1998 og 1999.

MD - Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementet har satt i gang et arbeid med utvikling av landsdekkende informasjonssystemer for naturressurs- og arealdata. Hensikten er å kunne legge til rette for et beslutningsgrunnlag for arealplanlegging gjennom registrering og arealvurdering for flere sektorer, natur, kultur, jordbruk, reindrift, rekreasjon og biologisk mangfold. Det felles beslutningsgrunnlag som datasettene i systemet utgjør, vil gi bedre muligheter for kommunikasjon mellom sektorer, færre innsigelser og mindre arealkonflikter som også kan bli løst raskere. Et slikt system vil kunne få stor betydning i forhold til samisk kulturminnevern og reindriffts distriktsplaner. Det pågår flere miljøovervåkingsprogrammer som er av betydning for samiske interesser (jf. St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk kap. 16 s. 87 - 91. Disse er følgende:

- a) Nasjonale programmer under Miljøverndepartementet
- b) Beitekartlegging i regi av Reindrifftsforvaltningen
- c) Lokale/regionale undersøkelser og registreringer

Sign: .....

d) Økodata Finnmarksvidda

Sametinget ber Miljøverndepartementet avsette midler til fortsatt gjennomføring av programmene. Tinget vil komme tilbake med nærmere synspunkter på oppfølgingen av programmene.

UD - Utenriksdepartementet

Sametinget mener at arbeidet med utformingen av Norges internasjonale urfolkspolitikk må følges opp slik at samene i større grad makter å delta i disse prosessene. De arbeidsområder som dette bl.a. berører er omtalt i St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 18 s. 96 - 99.

Sametinget gjør oppmerksom på behov for en forsterket satsing på urfolkssamarbeidet innenfor følgende områder. Arktisk råd, Barentssamarbeidet, FN's internasjonale tiår for urfolk 1995 - 2005, oppfølgingene av konvensjonen om biologisk mangfold og Agenda 21 på det internasjonale plan, arbeidet med FN's urfolksdeklarasjon, bistandsprogrammet for urfolk som er under evaluering (FAFO's program) og Verdensrådet for urfolk (WCIP). I tillegg arbeider sametingene i Norge, Sverige og Finland med opprettelse av Samisk parlamentarisk råd som også trenger finansiering. Sametinget vil følge opp disse punktene mere konkret i 1998 overfor Utenriksdepartementet og andre berørte departement.

KUF - Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartement

Innføring av L-97 Samisk og trolig også individuell rett til opplæring i samisk språk, når Stortinget har behandlet forslaget til ny opplæringsbehov, er historiske fremskritt i den samiske skolehistorien.

Sametinget er likevel bekymret over at disse reformene ikke skal bli tilstrekkelig fulgt opp med økonomiske midler til kommunene som skal legge til rette for og gjennomføre opplæringen. Tinget mener at merutgiftene til opplæringen skal kompenseres fullt ut for kommunene. De merutgifter som dette vil medføre for kommunene er følgende: Utgifter ved økt klasseinndeling pga. språkopplæring (dvs. flere undervisningstimer til klassesdeling og grupper), administrasjon, redusert leseplikt (konvertering), materiell, læremidler, etter- og videreutdanning og investeringskostnader ved økt rombehov.

Sametinget vil be de aktuelle kommunene fremme sine anslag over økt ressursbehov direkte overfor departementet.

Forslag 1, representant Egil Olli, AP's sametingsgruppe:

Sak 8/98 Sametingets årsmelding 1997 - Merknader

Side 1 Rettet til selvbestemmelse.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmet følgende merkander til sak 7/97:

1.2 Arbeiderpartiets sametingsgruppe viser til gruppas merknader til årsmelding for 1996 som er følgende:

Ved innledningen til den faktabaserte debatt om rettighetsforholdene i Finnmark, mener Arbeiderpartiets gruppe at Sametinget selv bør bidra maksimalt til å skape forutsetninger for en rettighetsdebatt som bygger på realiteter, og hvor det ikke gis rom for unødvendige misforståelser. I enkelte deler av årsmeldingen burde dette perspektiv vært mer fremtredende.

Sign: .....

Av den grunn burde det vært presisert og definert nærmere hva som matrielt ligger i den foreslåtte målsettingen i kap. 5, om at samene har rett til selvbestemmelse.

For å unngå det Sametingsrådet selv fryket i rettighetsdebatten "myter, desinformasjon og skremselspropaganda" - må man ha et høyere presisjonsnivå også fra Sametingets side.

1.3 Det må også presisere nærmere hva man legger i retten om å bestemme over egne områder. Hvis man i den sammenheng snakker om fremtidige forvaltning av land og vann, da er det uheldig å konkludere i forkant av samerettsutvalgets behandling. Slike spesifiserte utsagn kan nemlig gi næring til feil oppfatninger om antagelser, og bidra til å føre debatten inn i uoversiktelige og unødvendige gråsoner.

Spørsmålet her ligger i utsagnet; "felles samisk utenrikspolitikk ". Vår tolkning er at Sametingene utvikler en felles utenrikspolitikk, som de viderefører gjennom sine nasjonale myndigheter.

2. Samisk reiselivssatsing:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil også peke på at det også i Nordland har vært arbeidet med reiselivssatsing. Derfor må også Nordland fylkeskommune trekkes med i utviklingen av en helhetlig samisk reiselivsplan.

Side 7 Samisk utdanningsspørsmål

Arbeiderpartiets sametingsgruppe finner det rimelig at det i Sametingets regi initieres en grundig debatt, og begrepsavklaring, når det gjelder hva man legger i "en samisk skole".

Videre finner man det riktig at det gjennomføres en utredning om de samiske videregående skolenes fremtidige organisering og rolle.

Så langt man finner det iallefall viktig at det er et nært samarbeid med det fylkeskommunale videregående skoleverket i Finnmark og de statlige videregående skolene.

Side 9. Sametingsvalget

Det er valg over 2 dager, må også valg til Sametinget avvikles over 2 dager, slik at samer som er ukependlere har anledning å delta i Sametingsvalget på valgting.

Forslag 2, representant Eva Josefsen, NSR's sametingsgruppe:

S. 3 nytt andre avsnitt:

Sametinget må sikre at informasjonen om Sametinget og samiske forhold skjer på samiske premisser, og i takt med utviklingen generelt i og utenfor det samiske samfunn. Det må derfor tilføres økonomiske midler og en offentlig samisk informasjonstjeneste.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign: .....

1. Forslag 1 ble fremmet som protokolltilførsel.
2. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
3. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Protokolltilførsel fremmet av representant Egil Olli, AP's sametingsgruppe:

Sak 8/98 Sametingets årsmelding 1997 - Merknader

Side 1 Rettet til selvbestemmelse.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmet følgende merkander til sak 7/97:

1.2 Arbeiderpartiets sametingsgruppe viser til gruppas merknader til årsmelding for 1996 som er følgende:

Ved innledningen til den faktabaserte debatt om rettighetsforholdene i Finnmark, mener Arbeiderpartiets gruppe at Sametinget selv bør bidra maksimalt til å skape forutsetninger for en rettighetsdebatt som bygger på realiteter, og hvor det ikke gis rom for unødvendige misforståelser. I enkelte deler av årsmeldingen burde dette perspektiv vært mer fremtredende.

Av den grunn burde det vært presisert og definert nærmere hva som matrielt ligger i den foreslåtte målsettingen i kap. 5, om at samene har rett til selvbestemmelse.

For å unngå det Sametingsrådet selv fryket i rettighetsdebatten "myter, desinformasjon og skremselspropaganda" - må man ha et høyere presisjonsnivå også fra Sametingets side.

1.3 Det må også presisere nærmere hva man legger i retten om å bestemme over egne områder. Hvis man i den sammenheng snakker om fremtidige forvaltning av land og vann, da er det uheldig å konkludere i forkant av samerettsutvalgets behandling. Slike spesifiserte utsagn kan nemlig gi næring til feil oppfatninger om antagelser, og bidra til å føre debatten inn i uoversiktelige og unødvendige gråsoner.

Spørsmålet her ligger i utsagnet; "felles samisk utenrikspolitikk". Vår tolkning er at sametingene utvikler en felles utenrikspolitikk, som de viderefører gjennom sine nasjonale myndigheter.

2. Samisk reiselivssatsing:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil også peke på at det også i Nordland har vært arbeidet med reiselivssatsing. Derfor må også Nordland fylkeskommune trekkes med i utviklingen av en helhetlig samisk reiselivsplan.

Side 7 Samisk utdanningsspørsmål

Arbeiderpartiets sametingsgruppe finner det rimelig at det i Sametingets regi initieres en grundig debatt, og begrepsavklaring, når det gjelder hva man legger i "en samisk skole".

Videre finner man det riktig at det gjennomføres en utredning om de samiske videregående skolenes fremtidige organisering og rolle.

Sign: .....

Så langt man finner det iallefall viktig at det er et nært samarbeid med det fylkeskommunale videregående skoleverket i Finnmark og de statlige videregående skolene.

Side 9. Sametingsvalget

Det er valg over 2 dager, må også valg til Sametinget avvikles over 2 dager, slik at samer som er ukependlere har anledning å delta i Sametingsvaglet på valgting.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Egil Olli	
3.	Eva Josefsen	
4.	Nils Henrik Måsø	
5.	Johan Mikkel Sara	
6.	Peder Mathisen	Ing-Lill Pavall
		Geir Tommy Pedersen
7.	Birger Nymo	
8.	Isak Mathis O. Hætta	
9.	Inge Arne Eriksen	
10.	Per Solli	
12.	Sven-Roald Nystø	
11.	Olav Dikkanen	
13.	Eva Josefsen	
14.	Willy Olsen	
15.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
	Egil Olli (t.f)	

(t.f) - til forretningsordenen

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. Innledning og sammendrag

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge samelovens § 3-1 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen framlegger for Stortinget årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets årsmelding vedlegges meldingen.

Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. Meldingen skal sådan inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av styresmaktene sin

Sign: .....

samepolitikk i hver stortingsperiode. Den første var St meld nr52 (1992-93) «Om norsk samepolitikk». Den andre meldingen - St meld nr 41 (1996-97), ble fremmet i statsråd 8.april 1997 og er behandlet særskilt i Sametinget i sak 4/98.

1.2 Forholdet Sametinget og sentrale myndigheter

Sametinget har over flere år, både i forbindelse med enkeltsaker og i årsmelding- og prinsippmeldings-sammenheng, vist til mangel på reell tilbakemelding fra sentrale myndigheter på grunnleggende problemstillinger som tinget reiser. Tinget har etterlyst en grundig drøfting fra Regjering og Storting på fundamentale spørsmål om samepolitikken og forholdet mellom sentrale myndigheter og Sametinget som folkevalgt organ.

I årsmelding for 1996 (vedtatt 05.02.96) fremmer tinget i kap. 5 *Sametingets fremtidige utfordringer og muligheter*. Her reises prinsipielle betraktninger om retten til selvbestemmelse, om det materielle grunnlaget for samisk kulturutøvelse, norsk og internasjonal rettsutvikling og påfølgende praktiske konsekvenser for samepolitikken i Norge. I St. meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, er de prinsipielle utfordringene for norsk urfolkspolitikk sett i lys av den internasjonale rettsutvikling som har funnet sted det siste tiår, ikke grepet fatt i og drøftet av Regjeringen.

For Sametinget er det derfor viktig at Regjeringen vurderer egen oppfølging av Sametingets vedtak og initiativ i årsmelding og prinsippmeldings-sammenheng. Sametinget ser behovet for at Regjeringens prinsippmelding, i tillegg til det tilbakeskuende perspektiv og beskrivelse av nåsituasjonen, bærer større preg av respondering på de forslag og problemstillinger tinget fremmer når det gjelder *fremtidige* utfordringer for det samiske samfunn.

I denne sammenheng vises det til Sametingets uttalelse i sak 4/98 St meld nr52 (1992-93) og St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk.

1.3 Fremtidige utfordringer og muligheter

I likhet med urfolk verden over, har samene hevdet, og vil hevde, at **retten til selvbestemmelse** også gjelder verdens urfolk, og dette må anerkjennes av verdenssamfunnet. For samene innebærer dette rett til å bestemme over egen kultur, samfunnsliv og egne områder. Av dette følger det at grunnprinsippet i forholdet mellom samer og ikke-samer, er at en **forhandler** seg frem til enighet og **gjensidige avtaler** mellom våre folks representative organer. Dette grunnprinsippet må fastslås i **lovs form**.

Grunnprinsippet må også legges til grunn for Sametingets myndighet og ansvar, i tråd med retten til selvbestemmelse, og tingets rolle som den sentrale premissleverandør i samepolitikken. Det må foretas en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter med sikte på å få en harmonisering og oppdatering av norsk lov. Et alternativ er at en på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov.

Den fremtidige samepolitiske utviklingen er sådan nært knyttet opp mot **urfolksutviklingen internasjonalt**. Sametinget vil i samarbeid med Sametinget i Finland og Sverige fortsatt være en aktør i arbeidet på FN-nivå, og øvrige internasjonale fora, der en finner det hensiktsmessig. Samarbeidet med andre urfolk er her grunnleggende. På nasjonalt nivå må dette ivaretas ved at Sametinget er representert i offisielle statlige delegasjoner. Sametinget skal gjerne gi tilbakemelding på Norges oppfølging av konvensjoner som berører urfolk. Her er ILO-konvensjonen nr. 169 og Konvensjon om biologisk mangfold sentrale. Samarbeidet i arktisk med Arktisk Råd som sentral institusjon, skal styrkes. De samiske folkevalgte organ

---

Sign: .....

innehar også et ansvar for å gi Barentsregionsamarbeidet et nødvendig urfolksinnhold. Kontakt og samarbeid med samer på russisk side, samt andre urfolk i regionen, danner vesentlige utfordringer for Sametinget. Samtidig foregår det en rekke prosesser internasjonalt på miljøområdet som Sametinget vil delta i.

For å møte fremtidige utfordringer, og å løfte samiske spørsmål opp på et norsk og internasjonalt nivå, betinger dette et bredt og aktivt samarbeid mellom de samiske folkevalgte organ. Sametingene er i ferd med å utvikle **Samisk Parlamentarisk Råd** til det organ som blant annet skal handtere en «felles samisk utenrikspolitikk». Gjennom etableringen og utvikling av et sekretariat, vil en effektivisere det nordisk samiske samarbeidet, og forholdet til samene på russisk side. Samisk Parlamentarisk Råd vil styrke den samlede samiske engasjement internasjonalt.

Sametingene i Finland, Sverige og Norge har samtidig inngått en avtale om et felles samisk **språksamarbeid**. Dette er en naturlig konsekvens av den reelle språksituasjonen i disse landene.

Sametinget ser frem til utforming av en mest mulig lik samepolitikk i de nordiske land. **Samekonvensjonen** som er under utvikling, skal skape rammer for en harmonisering av samepolitikken mellom landene. Sametinget ser behovet for at dette arbeidet prioriteres og fremskyndes.

Samlet sett bidrar utfordringene på det internasjonale og nordiske plan behov for økte ressurser politisk og administrativt.

Den samepolitiske utviklingen **nasjonalt** vil på kort sikt være knyttet opp mot oppfølgingen av **Samerettsutvalgets** innstilling om naturgrunnlaget for samisk kultur (NOU 7:1994). Dette vil legge bånd på betydelige ressurser i tinget. Behovet for økt **samisk kompetanse** på de fleste samfunnsområder, danner en av de største utfordringene for Sametinget og norske myndigheter i fremtiden. En positiv utvikling på **språk- og utdanningssiden** er i denne sammenheng avgjørende. Dette medfører også behov for økonomiske ressurser.

En **sametingsplan** skal utarbeides for inneværende periode. Det ligger store utfordringer i å følge opp og finne midler til oppfølging av tingets plankonsept på en rekke områder. **Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder** skal settes ut i livet. Tingets **språkplaner**, **Samisk jordbrukplan**, **Samisk forskningsplan**, utredning om samiske **kulturhus**, **bibliotek** og **infotjeneste** samt tiltak på en rekke andre vesentlige områder skal kunne ut i konkrete tiltak. Tinget vil arbeide for at Sosial- og helsedepartementets **Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge** (NOU 1995:6) følges opp på en tilfredsstillende måte. Oppfølging av Fiskeridepartementets innstilling fra **Samisk fiskeriutvalg** vil også legge bånd på ressurser i fremtiden.

Sametinget må sikre at informasjonen om Sametinget og samiske forhold skjer på samiske premisser, og i takt med utviklingen generelt i og utenfor det samiske samfunn. Det må derfor tilføres økonomiske midler og en offentlig samisk informasjonstjeneste.

Det foreligger behov for en betydelig økning av de økonomiske redskaper tinget rår over på finansieringssiden. Dette er nødvendig for å skape gode rammevilkår for samisk kultur- og næringsutøvelse. I tillegg foregår det en kontinuerlig prosess med å skape gode rammevilkår

---

Sign: .....

for **forvaltningen** av midlene som bevilges over statsbudsjettet. Sametingets forvaltningsorganer er fortsatt under oppbygging. For å sikre forsvarlig forvaltning i henhold til god forvaltningsskikk, er det nødvendig at organene gis reelle muligheter for dette. Samtidig må de fysiske rammevilkårene for tingets virksomhet bedres. Planene for etablering av et verdig **sametingsbygg** skal realiseres.

Utviklingen siden 1994 viser at tingets **reelle økonomi** ikke er styrket, på tross av økende oppgaver og engasjement. Økt ansvar og virksomhet i Sametinget, har på ingen måte blitt fulgt opp tilsvarende budsjettmessig.

Sametinget ser ut fra dette, behov for at sentrale myndigheter foretar en grunnleggende vurdering av tingets virksomhet, sett i lys av de økonomiske rammevilkår tinget rår over. En positiv holdning, og en reell vilje til å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv for fremtiden, må følges opp i praktisk politikk. Økt innsats på det samiske området, vil uansett ikke være av en slik størrelse at det på noen måte vil forrykke eller true den økonomiske situasjonen i Norge.

For å følge opp og ivareta de behov som eksisterer i det samiske samfunn, er det derfor nødvendig med en kraftig oppjustering av tingets budsjett og til øvrige samiske tiltak. Sametinget foreslår en økning på 27,6 mill. på tingets budsjett, samt vel 60. mill. på andre budsjettposter utenfor sametingssystemet for 1999.

2. Sametingets politiske virksomhet

I dette kapittelet presenteres sentrale saksområder som Sametinget og Sametingsrådet har behandlet i løpet av året. Vedtakene som det refereres til, er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av tingets protokoller.

Samisk forlagsvirksomhet - støtte og rammebetingelser

Sametinget nedsatte i 1995 en arbeidgruppe for å vurdere tiltak med sikte på å øke utgivelser av samiske læremidler. På grunnlag av arbeidsgruppens innstilling vedtok Sametinget i sak 6/97 retningslinjer for driftstilskuddet til samiske forlag og fremmet prinsipielle betraktninger omkring samisk bok- og forlagsvirksomhet.

NOU 1996:11 Forslag til ny minerallov

Sametinget har i sak 8/97 avgitt høringsuttalelse på NOU 1996:11 Forslag til minerallov. Sametinget gikk sterkt i mot at endringer i minerallovgivningen gjennomføres da de forslag utvalget kom med sterkt berører samiske interesser og samiske rettigheter. Tinget finner det også påfallende at utvalget var nedsatt så lenge samerettsutvalgets mandat ikke er oppfylt. Utvalgets forslag vil komme strekt i strid med de interne og folkerettslige forpliktelser Norge er bundet av. Sametinget viser også til at bergfrihetens prinsipp burde erstattes av en mer samfunnsmessig styring av disse ressurser, slik det er gjort i forhold til f.eks vassdragsutbygging og oljeutvinning. Sametinget er derfor forundret over at utvalget også ønsker å overføre bergfrihetens prinsipp også til ikke-mutbare mineraler. Med bakgrunn i dette har tinget bedt om at oppfølging av mineralloven stilles i bero, inntil samiske rettighetsforhold er avklart nærmere.

Sign: .....

Endring av forskrifter for samisk utviklingsfond - utvidelse av virkeområde

Samisk utviklingsfonds forskrifter ble endret gjennom vedtak i sak 9/97, der virkeområdet for fondet ble utvidet. Dette innebærer en strengere prioritering av utviklingsfondets midler ettersom det ikke er vesentlig økning i fondet. Sametinget skal samtidig utarbeide en strategisk utviklingsplan for Samisk utviklingsfond, der virkeområdets omfang vurderes en gang i hver valgperiode. Dette omfatter også å beslutte mål, strategier og prioriterte innsatsområder for perioden.

Kommunaldepartementet fremmer i brev av 30.06.97 merknader til tingets endring av forskrift av 07.02.1992. Departementet påpeker at forskrift om Samisk utviklingsfond ble fastsatt ved kongelig resolusjon og opphevelse må derfor skje på samme måte. Sametinget vil vise til at tinget har endret forskriftene i henhold til §14. Endringene er også oversendt Kommunaldepartementet i henhold til samme paragraf.

Det er grunnleggende viktig at tinget som et folkevalgt organ for samene i Norge, på fritt grunnlag kan etablere det regelverk og den praksis for egen forvaltning, som tinget selv ser nødvendigheten av i tråd med egne ønsker og behov. Imidlertid skal dette skje innenfor de til enhver tid gjeldende økonomiske rammer som blir stilt til disposisjon.

Reindrifftsavtalen 1997/98

Sametinget har i forbindelse med St. prp. nr. 46 (1996-97) Om reindrifftsavtalen 1997-98 gitt sin grunnleggende tilslutning til de overordnede målene om en økologisk, økonomisk, og kulturell bærekraftig reindriffts næring. Disse målene er de bærende elementer i dagens reindrifftspolitikk, og danner grunnlaget for Sametingets merknader i sak 10/97. En helhetlig reindrifftspolitikk må basere seg på aktiv bruk av de tilgjengelige virkemidler. Pr. i dag er det to hovedsett med virkemidler som er tilgjengelig for reindrifftsmyndighetene; reindrifftsloven og reindrifftsavtalen. Sametinget er enig med regjeringen i at reindrifftsloven og stimulerings-tiltakene over reindrifftsavtalen i sterkere grad skal kunne brukes sammen for å nå fram til større måloppnåelse i reindrifftspolitikken. I tråd med dette ønsker tinget å utarbeide en reindrifftsplan. Tinget beklager at Landbruksdepartementet har avslått en søknad om midler til utarbeidelse av en slik plan.

Samisk forskning

Sametinget har ved flere anledninger uttrykt behov for helhetlig gjennomgang av samisk forskning og høyere utdanning. Tinget har i denne sammenheng vist til at det er nødvendig med en bred utredning om det samiske samfunnets behov for og krav til høyere utdanning og forskning. Det er også pekt på at overordnede samepolitiske målsettinger må formuleres og virkemidler fastsettes. I sak 19/97 har tinget behandlet en utredning avgitt av et samisk forskningsutvalg. I vedtaket påpekes behovet for opprettelse av et allsamisk forskningsråd og en styrking av samisk representasjon i nasjonale statlige forskningsorganer.

Sametingsplan 1998-2001 - forutsetninger, prinsipper, utfordringer - drøfting

I sak 20/97 drøftet tinget Sametingsrådets prinsippdokument som vil danne grunnlag for Sametingsplan for perioden 1998-2001. Sametinget vil ventelig vedta planen i mai 1998.

FNs tiår for urfolk - Sametingenes felles mål og tiltak

Sametinget godkjente i sak 21/97 felles mål og tiltak for FNs urfolkstiår som er utarbeidet av en gruppe for urfolkstiåret oppnevnt av Sametingene i felleskap. Sametinget oppfordrer organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner til å utvikle tiltak i tråd med fellesprogrammet.

Sign: .....

Sametinget forutsetter at myndighetene følger opp Generalforsamlingens punkt om finansiering av tiltak, slik det fremkommer i pkt. 50 i FN's program for 10-året. De viktigste målsettingene i tiåret er å få gjennom FN-erklæringen om urfolks rettigheter, samt å få opprettet et permanent forum for urfolk på FN-nivå, der urfolk og stater opptrer som likeverdige parter.

Sametingets framtidige organisering

Sametingets interne organisering er under vurdering. Utredning om framtidig organisering av Sametinget ble avgitt 17. januar 1997. Tinget har bedt Sametingsrådet utarbeide et konkret forslag til framtidig organisering som også omfatter Sametingets underliggende råd.

Tibetanernes situasjon

Sametinget har i sak 24/97 igjen uttrykt dyp bekymring for tibetanernes situasjon og den tibetanske kulturs fremtid. Tinget viser til at det er ingen tvil om at det tibetanske folk har rett til selvbestemmelse i henhold til internasjonale folkerettslige prinsipper. Sametinget uttrykker sin fulle støtte til HH Dalai Lama og tibetanernes arbeid for sitt hjemland og sitt folks grunnleggende rett. Tinget henstiller Kinas regjering om å innlede forhandlinger med den tibetanske eksilregjering, med den hensikt at Tibet igjen skal styres av tibetanerne selv. Tinget krever øyeblikkelig slutt på all politisk, sosial og kulturell undertrykkelse av tibetanerne og brudd på menneskerettighetene. Dette må Norge arbeide for i all kontakt med kinesiske myndigheter.

Prostitusjon i Finnmark

Sametinget har i sak 27/97 avgitt uttalelse mot prostitusjon. Tinget mener at denne type virksomhet går langt utover de rammer vi kan akseptere i våre samfunn. Gjennom prostitusjon fremmes et nedverdiggende menneskesyn. Prostitusjon medfører at kvinner får svekket sin status, og reduseres til en handelsvare. Med prostitusjon følger også annen ulovlig virksomhet. Sametinget har forståelse for protestarbeidet som kvinnene har gjennomført i Tana mot prostitusjonen. Det er viktig at norske myndigheter initierer tiltak mot prostitusjon, og bevilger midler til å finansiere forebyggende arbeid.

Samisk barne- og ungdomsplan

Samisk barne- og ungdomsplan ble fremlagt 1997. I behandlingen av planen i sak 42/97 viser tinget til at barne- og ungdomssaker er en av hovedinnsatsområdene i inneværende valgperiode. Sametinget ønsker å integrere tiltakene i barne- og ungdomsplanen inn i sametingsplanen for 1997-2001. Dette omfatter målformuleringer, strategier og de tiltak tinget ikke har funnet å kunne iverksette for 1998. Sametinget vil prioritere midler til et barne- og ungdomsprosjekt med prosjektstart fra begynnelsen av 1998, samt øke støtte til samiske barns oppvekstvilkår, og til kulturorganisasjoner som prioriterer tiltak for barn og unge. Barn og unges deltagelse og medvirkning i planlegging og gjennomføring, er imidlertid en forutsetning for et godt resultat.

Aursundsaken

Sametinget er skremt over at Høyesteretts dom av 24. oktober 1997 i den såkalte «Aursund-saken», varsler en intensivering av tidligere tiders kolonisering av samiske områder, og fortsetter overgrepene mot det samiske folk. Det at Høyesterett faller tilbake på en dom fra 1897, og legger avgjørende vekt på de vurderinger som da ble gjort, varsler et kraftig tilbakeslag for samiske rettigheter i sin alminnelighet. Dommen står også i motsetning til den samepolitiske utvikling som har skjedd på 80- og 90-tallet.

Sign: .....

Sametinget krever i sak 48/97 at samiske sedvaner og rettighetsoppfatninger anerkjennes i tråd med politiske lovnader og folkerettslige prinsipper, og at tapte beitemark for sørsamisk reindrift tilbakeføres. Det er også viktig at samene får erstatning for de utgifter de er påført i de foreliggende rettsprosesser, og kompensasjon for de belastninger de er påført. Samtidig må nødvendige lovrevisjoner foretas for å sikre samenes næringsgrunnlag og kulturgrunnlag i norsk lovgivning. I brev av 19.12.97 til Justisminister Aud Inger Aure, støtter Sametinget kravet fra Norske Reindriftssamers Landsforbund om at en egen reindrifftslovkommissjon nedsettes.

Samisk helse- og sosialspørsmål

Sametinget har etterlyst Helsedepartementets oppfølging av Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge (NOU 1995:6). Tinget har beklaget manglende utvikling på dette viktige området. Sametinget har vedtatt at det skal iverksettes et eget prosjekt med et prosjektstyre som skal forvalte tiltak på området og hvor spørsmålet om mer permanente ordninger er sentralt.

Felles Nordisk samisk språksamarbeid - Samisk språknemnd

Sametinget i Finland, Sverige og Norge har tatt på seg ansvaret for utviklingen av felles nordisk samisk språksamarbeid, der også samene i Russland deltar. Samarbeidsavtalen om dette ble undertegnet i Trondheim 6. februar 1997. Etableringen av dette organet gjennomføres som et prosjekt. Lederne i Sametingene har besluttet at ansvaret for gjennomføringen av prosjektet knyttes til Sametinget i Finland, som foreløpig finansierer prosjektet. Sametingene i Sverige og Norge har foreløpig ikke bevilget midler til samarbeidet.

Samisk kvinneprosjekt - status 1997

Målet med prosjektet er at samiske kvinners spesielle behov i samfunnsutviklingen skal bli ivaretatt, og det arbeides ut i fra tanken om en *dobbel strategi*. Sametinget legger vekt på å integrere kvinnespørsmål og likestillingsperspektiv i all virksomhet i tinget, i tillegg til å gjennomføre spesielle tiltak rettet mot samiske kvinner.

I løpet av 1997 har Samisk kvinneprosjekt hatt kvinner i det sørsamiske området i fokus, i tillegg til samiske kvinner i kyst- og fjordområder. Det er et mål for Sametinget å få inn flere kvinner på tinget. Det ble derfor fokusert på denne problemstillinga i forbindelse med informasjonsarbeidet i forhold til sametingsvalget i 1997. Valgresultatet ga imidlertid kvinnene kun 10 av 39 mandater i det nye Sametinget. Ved neste gjennomgang av valgreglene må tinget vurdere om reglene bør endres slik at kvinnerepresentasjon ivaretas bedre gjennom nominasjon og valg.

Som et ledd i å bedre arbeidsvilkårene for kvinner på Sametinget, er det arrangert et eget mediekurs for de kvinnelige representantene. En egen barnehageordning er etablert, som et tilbud til de av representantene som er småbarnsforeldre.

Samisk kvinneprosjekt avsluttes ved utgangen av 1998, og vil bli fulgt opp med en handlingsplan for likestilling.

Samiske utdanningsspørsmål

Sametingets arbeid med utdanningsspørsmål har også i 1997 vært konsentrert om Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen, L-97 Samisk. Sametinget har avgitt uttalelse vedrørende forskrift om læreplanverkene utarbeidet i forbindelse med reform -97. Sametinget gikk imot at adgangen til å benytte L-97 Samisk, knyttes til språkopplæring i og på samisk

---

Sign: .....

samt til samisk distrikt, og dermed begrenser samiske elevers rett til opplæring etter L-97 Samisk. Sametinget har fått gjennomslag for at alle elever innenfor forvaltningsområdet for Samelovens språkregler skal følge L-97 Samisk. Sametinget har i sin høringsuttalelse til den nye opplæringsloven som ventelig vil bli vedtatt av Stortinget i 1998, dessuten uttalt at alle samiske elever har rett til opplæring etter samisk læreplan.

Sametinget har i sin uttalelse til NOU 1996:22 Lærerutdanning mellom krav og ideal, bedt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om å igangsette et eget utredningsarbeid vedrørende samisk lærerutdanning så snart som mulig. Denne utredningen må omfatte hele det samiske bosettingsområdet.

Stortingets behandling av den nye opplæringsloven vil trolig medføre en individuell rett til opplæring i samisk. Innføringen av L-97 Samisk og individuell rett til opplæring i samisk, medfører at det over statsbudsjettet må bevilges tilstrekkelig med midler for å tilrettelegge undervisningen.

Sametinget vil samtidig peke på behovet for et læreplanverk for **den samiske videregående skole**. De statlige samiske videregående skolene i Finnmark må fortsatt være underlagt statlig myndighet, og må utvikles som selvstendige skoler. Styring av skolenes virksomhet underlegges Sametinget i tråd med utviklingen av en samisk skole.

Konvensjonen om biologisk mangfold

Norge ratifiserte konvensjonen om biologisk mangfold (biokonvensjonen) 9. juli 1993. Sametinget er av Miljøverndepartementet blitt bedt om å delta i tilbakemeldingen om Norges oppfølging av konvensjonen og i den videre prosess med å nedfelle konvensjonens mål og intensjoner i praktisk politikk. For samiske interesser er konvensjonens artikkel 8j., som omhandler bevaring av urfolks- og lokalsamfunns kunnskaper og innovasjoner, samt 10c(d) om vilkår for tilgang til genressurser hos urfolk og lokalsamfunn, av særskilt betydning. Sametinget har i forbindelse med rapporteringen (jf. sak R 90/97), vist til at Biologisk mangfold danner grunnlaget for urfolkens eksistens verden over. Mangfoldet danner *det materielle kulturgrunnlaget* også for samene som urfolk og minoritet. Sikring av det materielle grunnlaget er den beste forutsetning for å kunne drive kulturvern. Grunnlaget for samisk kulturutøvelse innbefatter de naturressurser som til enhver tid i vid forstand eksisterer, og tilgangen til de samme ressursene. Tinget har videre vist til at samisk høsting av ressursene er i seg selv et vern av det biologiske mangfoldet. Det betyr at implementering av art. 8j i konvensjonen ikke må komme i konflikt med tradisjonelle samiske verneinteresser. Gjennomføring og oppfølging av konvensjonen må ses i sammenheng med og tilpasses *internasjonale konvensjoner* som ivaretar urfolks og minoriteters interesser, og *internrettslige bestemmelser* i Norge.

Sametinget har i 1997 vært representert i Norges delegasjon på «Workshop» i Madrid om urfolksspørsmål, samt deltatt på seminar i Kiruna arrangert av Sametinget i Sverige, i samarbeid med det svenske Vetenskapeliga Rådet för Biologisk Mångfald.

Samisk reiselivssatsing

Samisk reiseliv vurderes å inneha et betydelig utviklingspotensiale med hensyn til sysselsetting, verdiskaping og aktivitet i samiske områder. Sametinget har i samarbeid med fylkeskommunene i Troms og Finnmark satt i gang et utredningsarbeid på området. Hensikten er å få vurdert og belyst problemstillinger, utfordringer og muligheter i samisk reiselivssammenheng. For Sametinget vil utredningen danne grunnlag for tingets fremtidige

---

Sign: .....

politikk og forvaltningspraksis på området. Utredningen skal således munne ut i en helhetlig samisk reiselivsplan i løpet av 1998.

Fellesmøte mellom sametingene - Trondheim 6. februar 1997

Sametingene i Sverige, Finland og Norge var for første gang samlet til et større fellesmøte. Dette fant sted i Trondheim på nasjonaldagen 6. februar 1997. Dette markerte 80-års-jubileet for det første samiske landsmøtet samme sted i 1917. På fellesmøtet ble det undertegnet en avtale om felles samisk språksamarbeid over riksgrensene, og etablering av Samisk parlamentarisk råd.

3. Sametingsvalget 1997

Generelt

Reglene for valg av sameting ble endret ved kgl.res. av 28. februar 1997. Dette ble foretatt bl.a. for at reglene skulle følge valglovens system om forhåndsstemmegivning. Også endringen i Samelovens § 2-11 der kriterier for innføring i samemanntall, ble justert.

Sametinget viser til merknader til avviklingen av sametingsvalget, avgitt i fullmaktskomiteens innstilling av 7. oktober 1997 (kap 8):

«Avviklingen har fremdeles ikke blir tatt alvorlig nok i enkelte kommuner. Kommunenes oppgaver ved sametingsvalget er i hovedsak å føre manntall, samt å administrere stemmegivningen. Allerede ved manntallsinnskrivningen så man at enkelte kommuner hadde problemer, blant annet med å rekonstruere manntallet fra valget i 1993.

Det har vist seg ved de tre valgene som har blitt avholdt, at systemet for sametingsvalg, som stort sett er identisk med systemet for stortingsvalg, ikke fungerer tilfredstillende på enkelte områder. Problemene er størst i kommuner med få innmeldte i samemanntallet. Sametinget bør derfor se på muligheter til å forbedre valgavviklingen på de områdene der det er størst problemer.

Det er særdeles kritikkverdig at mange kommuner fremdeles ikke klarer å følge forskriftene ved manntallsinnføring og valgavvikling. Det kan virke som om demokratiske prinsipper og velgerrettigheter ved sametingsvalg ikke vektlegges. Etter komiteens oppfatning er det viktig at sametingsvalget blir avviklet med samme grad av seriøsitet som stortingsvalget».

Fullmaktskomiteen tilrår at Sametinget vurderer regelverket for valg til sameting, samt hva som bør gjøres i forhold til de velgerne som har avgitt forhåndsstemme uten å være registrert i sin helhet i samemanntallet.

Valgresultat

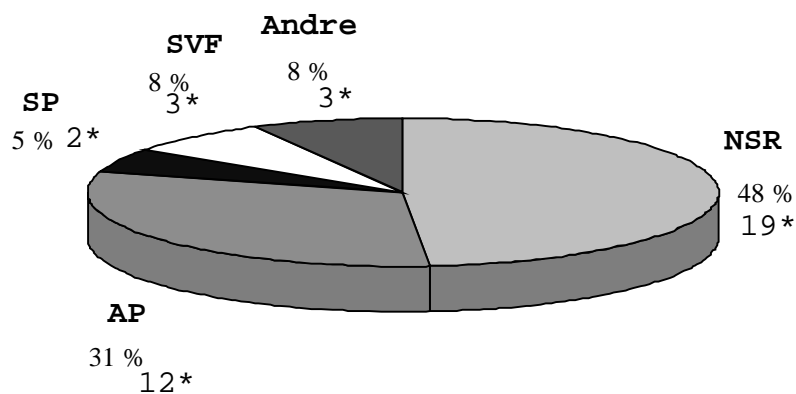
Krets	Manntall	Avgitte	Valgdelt %
1 Varanger	666	507	76,13
2 Deatnu/Tana	896	684	76,34
3 Káráájojohka/ Karasjok	1154	870	75,39
4 Guovdageaidnu/			

Det ble totalt godkjent 6222 stemmer. I manntallet var det på valgdagen totalt 8667 innskrivninger. 63 valglistene ble godkjent.

Sign: .....

Kautokeino	1461	1084	74,20
5 Porsáŋgu/ Porsanger	771	513	66,54
6 Alta-Kvalsund	627	432	68,90
7 Nord-Troms	739	497	67,25
8 Midt-Troms	544	371	68,20
9 Sør-Troms	319	232	72,73
10 Nordre Nordland	151	117	77,48
11 Midtre Nordland	271	196	72,32
12 Sørsameområdet	506	349	68,97
13 Sør-Norge	562	370	65,84
Totalt 1997	8667	6222	72,00
1993	7236	5613	77,60
1989	5497	4279	77,80

Parti/listefordeling

* Antall representanter av 39

NSR: Norske Samers Riksforbund

AP: Arbeiderpartiet

SP: Senterpartiet

SVF: Sámiid Valgalihttu/
Samenes Valgforbund

Andre: GNS/ MNS - Gaska-Nordlánda Sijdda/

Midtre Norland Sijjda

JL - Johttisápmelaççaid listu/Flyttsamelisten

DL - Daloniid Listu/ Fastboendes samers liste

Sametingets representanter 1997-2001

1 Varanger	1.	NSR	Berit Ranveig Nilssen
	2.	BB/DNA	Magnhild Mathisen
	3.	NSR	Olav Dikkanen
2 Tana	1.	BB/DNA	Steinar Pedersen
	2.	BB/DNA	Marie Therese Nordsetta Aslaksen
	3.	SP	Nils Henrik Måsø
3 Karasjok	1.	NSR	Ragnhild L. Nystad
	2.	BB/DNA	Egil Olli
	3.	NSR	John Henrik Eira

Sign: .....

4 Kautokeino	1.	NSR	Ole Henrik Magga
	2.	JL	Per A. Bæhr
	3.	DL	Isak Mathis O. Hætta
5 Porsanger	1.	BB/DNA	Josef I. Vedhugnes
	2.	GB/SP	Peder Mathisen
	3.	SVL	Geir Liland
6 Alta/Kvalsund	1.	BB/DNA	Willy Olsen
	2.	BB/DNA	Inge Arne Eriksen
	3.	NSR	Eva Josefsen
7 Nord-Troms	1.	NSR	Geir Tommy Pedersen
	2.	BB/DNA	Willy Ørnebakk
	3.	NSR	Tor Nilsen
8 Midt-Troms	1.	NSR	Sven-Roald Nystø
	2.	BB/DNA	Margareta Paave Kristiansen
	3.	NSR	Randi Skum
9 Sør-Troms	1.	NSR	Asbjørg Skåden
	2.	SVL	Ove Johnsen
	3.	NSR	Arvid Skjellhaug
10 Nordre-Nordl	1.	BB/DNA	Per Solli
	2.	NSR	Magne A. S. Huuva
	3.	SVL	Roger Bernhard Pedersen
11 Midtre-Nordl	1.	NSR	Ing-Lill Pavall
	2.	GSN	Amund Eriksen
	3.	NSR	Nils O. Nilsen
12 Sørsameomr.	1.	NSR	Jarle Jonassen
	2.	NSR	Einar Lifjell
	3.	BB/DNA	Leif Elsvatn
13 Sør-Norge	1.	NSR	Birger Nymo
	2.	BB/DNA	Johan Mikkell Sara
	3.	NSR	Laila Gunilla Wilks

4. Sametingets forvaltningsmessige oppgaver

4.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har helt siden opprettelsen i 1989 hatt som mål å påta seg flest mulig oppgaver på felt som berører det samiske samfunn. Sametinget har arbeidet med å bygge opp sitt interne system slik at dette fungerer i forhold til de oppgaver som skal utføres. Sametinget overtok fra og med budsjettåret 1993 en rekke nye forvaltningsoppgaver. Alle ordninger som fra 1993 er lagt inn under Sametingets budsjettkapittel kap. 0540 i statsbudsjettet er Sametingets forvaltningsansvar. For å kunne ivareta ansvaret, har Sametinget utarbeidet en rekke forskrifter og retningslinjer for fordeling av midlene.

4.2 Sametingets driftsregnskap 1997

Post	Betegnelse	Bevilgning	Regnskap
01	Lønn og godtgjørelse	15.180	15.352
11	Varer og tjenester	11.025	10.889
Sum		26.205	26.241

Sign: .....

Regnskapet viser en overskridelse på kr. 36.000,-

4.3 Sametingsrådet

Sametingsrådets forvaltningsmessige oppgaver i 1997 har vært fordeling av tilskudd til samiske organisasjoner (kr.2.600.000,-), fordeling av midler til gruppesekretærer i Sametinget (kr.850.000,-), tilskudd til sametingslister (kr. 450.000,-), samt "andre tiltak" (post 70.6, kr. 147.000,-).

4.4 De ulike forvaltningsområdene

Samisk språk

Samisk språkråd ble opprettet i henhold til § 3-12 i Lov av 12. juni 1987 nr. 56 Om Sametinget og andre samiske rettsforhold. Samisk språkråd er et organ for Sametinget og andre offentlige organ i spørsmål om samisk språk i Norge.

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk: Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby og Kåfjord kommuner, og i tillegg Finnmark og Troms fylkeskommuner.

Kommunene og fylkeskommunene hadde for 1997 søkt tospråklighetsmidler (§§ 7.1, 7.2 og 7.3) for **17 617 000 kr.**, og midler til prosjekter (§ 7.4) for **12 360 000 kr.** I henhold til reglene for tildelingen av tospråklighetsmidler, var det avsatt henholdsvis 13.446.500 kr. til merutgifter pga. tospråklighet og 3.163.500 kr til prosjektene, tilsammen kr. 16.650.000.-

Regjeringen har i 1996, under KAP 540, POST 53 gitt midler til styrking av samisk språk i sørsamisk område, lulesamisk område, og Ofoten og Sør-Troms. Sametinget stilte kr. 1.017.000.- til disse tiltak. I 1997 søkte 22 søkere om finansiering av 35 prosjekter på tilsammen kr. 3.706.107.

Sametinget vedtok i sak 16/93 retningslinjer til utdanningsstipend for samisk ungdom. I Sametingets budsjett for 1997 - Fordeling, ble det på kap. 540 post 70.3 avsatt kr. 850.000 til ordningen. Det var stor interesse for utdanningsstipendet i 1997. Av 420 søkere i skoleåret 1997/98, fikk 366 elever et stipend på kr. 2 311,- hver. I tillegg fikk 25 duodjelæringer kr 1.055,- i stipend. 30 søknader ble avslått da disse ikke var i henhold til retningslinjene.

Samisk orddatabank skal bli en database hvor samiske ord og samisk terminologi samles og blir tilgjengelig for flest mulig brukere. Den primære målsettingen med dette prosjektet er å få organisert et systematisk arbeid innen samisk terminologiutvikling, og å oppnå raskere og bredere anvendelse av språket ved hjelp av nettverk. Prosjektet skal legge forholdene til rette for en koordinert utvikling av det samiske språk, der både eksisterende og ny terminologi blir tilgjengelig for flest mulig. Prosjektets kostnadsramme er kr. 1.650.764.

Bruken av samisk i kommuner og offentlige institusjoner

Ifølge forskriftene til Samelovens språkregler § 2, pkt. 4 skal Samisk språkråd utarbeide en årlig rapport som skal inneholde opplysninger om omfanget av bruken av samisk språk. Språkrådet har i 1997, på samme måte som i fjor undersøkt bruken av samisk i kommunene i forvaltningsområdet og i noen offentlige institusjoner. En rapport som viser det samiske

---

Sign: .....

språkets situasjon i kommuneadministrasjonen og i offentlige institusjoner vil være et nødvendig grunnlagsdokument for Sametingets årlige politiske arbeid og regjeringens melding om norsk samepolitikk til Stortinget hvert 4. år.

Samisk språkråd er tilfreds med at det i nesten alle kommunene i forvaltningsområdet har vært økning i bruken av samisk. Språkrådet vet at det for kommunene er stor utfordring å utvikle en tospråklig administrasjon. Samlet sett viser undersøkelsen at bruken av samisk er på rett vei i noen kommuner.

Samisk språkråd har for første gang undersøkt bruken av samisk i de to fylkeskommunene, Finnmark og Troms, som hører under forvaltningsområdet for samisk språk. Samisk språkråd har kun fått svar fra Finnmark fylkeskommune. 43 fylkeskommunale institusjoner i Finnmark fylkeskommune svarte på denne undersøkelsen. Resultatene fra fylkeskommunale institusjoner viser at situasjonen for samisk språk er, i følge Samisk språkråd, dårlig. 17 institusjoner har ansatte med minst en delferdighet i samisk. Til sammen er det i disse institusjonene 74 ansatte (21%) som behersker minst en delferdighet i samisk. Det er bare 6% (21 ansatte) som behersker samisk, både skriftlig og muntlig. 10% (35) behersker samisk muntlig, men ikke skriftlig. 5% eller 18 ansatte, forstår samisk, men behersker ikke det muntlig eller skriftlig. Den største kategorien av ansatte i administrasjonene, i år som i fjor er, enspråklige norske. Til sammen utgjør de 268 ansatte, eller 79% av alle ansatte.

Nesten alle ansatte i de fylkeskommunale institusjonene, er enspråklige norske. Det betyr at i en offentlig sammenheng er nesten alle ansatte fullstendig avhengig av tolker og oversettere i møte med det samiske språket, henholdsvis muntlig og skriftlig. Det kan også bety at det for de fylkeskommunale institusjonene er vanskelig å yte tjenester på samisk i samsvar med de samisktalendes behov og ønskemål.

Språkrådet registrerer at det i noen kommuner har vært økning av enspråklige norske ansatte som er fullstendig avhengig av tolker og oversettere i møte med det samiske språket, henholdsvis muntlig og skriftlig, i en offentlig sammenheng. Kommunene dette gjelder får store utfordringer å jobbe i forhold til Samelovens språkreglers intensjon. Intensjon med Samelovens språkregler er at det offentlige skal kunne fungere både på norsk og samisk, og at ingen skal fratas muligheten til å forholde seg til det offentlige på samisk innenfor forvaltningsområdet.

Samisk språkråd peker på at det er viktig å satse på flere samisk-norsk tospråklige i offentlige etater. En slik tankegang berører det samiske språkets formelle status, det samiske språkets økonomiske status, og kvaliteten på offentlige tjenester, sett så vel fra samisktalendes som norskstalendes side. Satsing på å utvikle samisk kompetanse i de kommunale etatene som befinner seg i det samiske forvaltningsområdet og i statlige etater som har mye å gjøre med dette området, er i samsvar med lovens intensjoner. Målet er å utvikle en tospråklig offentlig forvaltning som også har kompetanse til å yte tjenester på samisk, i samsvar med de samisktalendes behov og ønskemål.

1997 undersøkelsen viser at situasjonen for samisk språk fortsatt er svak i statsforvaltningen, med få unntak. Kategorien av ansatte som kan yte tjenester både muntlig og skriftlig på samisk har økt med 1 % siden i 1996. Det betyr at 1 % av ansatte som i 1996 behersket samisk muntlig, kan i år yte tjenester skriftlig på samisk.

Sign: .....

Dagens situasjon i de 6 kommunene i forvaltningsområdet, og i de 17 statlige institusjonene viser fortsatt at det er et stort behov for samisk-norsk produktive tospråklige. Samtidig viser språkrådets statistiske datamateriale at en betydelig andel av dagens ansatte i administrative/saksbehandler stillinger representerer en stor potensiell tospråklig gruppe. En god del statsansatte har i større eller mindre grad tilknytning til samisk språk, i og med at de behersker minst en delferdighet i samisk.

Samisk næringsutvikling

Samisk næringsråd er et underliggende råd i Sametinget, og har for 1997 forestått følgende forvaltningsoppgaver; Samisk utviklingsfond, fordeling av støtte til næringskombinasjoner og fordeling av støtte til duodji.

Samisk utviklingsfond har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkning og det samiske bosettingsområdet. Fondet er et distriktpolitisk virkemiddel i sametingssystemet. I tillegg til en målsetting om å skape og opprettholde levedyktig næringsvirksomhet og arbeidsplasser innenfor virkeområdet, vil fondet også ha funksjon som et kultur- og likestillingspolitisk virkemiddel i det samiske bosettingsområdet.

Sametinget vedtok nye forskrifter for Samisk utviklingsfond den 7. februar 1997, som ble gjort gjeldende fra 1. juli samme år. Fondets geografiske virkeområde er nå avgrenset til 20 kommuner, den samiske befolkning på Senja og Lenvik kommune og i sørsameområdet.

Samisk utviklingsfonds fordelingsprofil på ulike næringer kan illustreres slik;

	1995		1996		1997	
Jordbruk	2 057 000	13,9 %	1 672 000	11,4 %	2 171 000	12,4 %
Fiske	5 493 000	37,2 %	3 638 200	24,8 %	5 682 000	32,5 %
Industri/bygg & anlegg	1 051 000	7,1 %	3 326 000	22,7 %	1 763 000	10,1 %
Varehandel/duodji	1 062 335	7,2 %	1 816 750	12,4 %	1 088 000	6,2 %
Turisme	1 173 000	8,0 %	583 000	4,0 %	1 577 000	9,0 %
Eiendom/forr.drift	929 000	6,3 %	336 000	2,3 %	487 000	2,8 %
Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	1 186 000	8,0 %	1 066 000	7,3 %	2 029 000	11,6 %
Regionale og lokale tiltak	1 796 000	12,2 %	2 225 000	15,2 %	2 707 000	15,5 %
	14 747 335	100,0 %	14 662 950	100,0 %	17 497 000	100,0 %

Det er sterk tilbakegang i antall søknader om driftstilskudd til **næringskombinasjoner**. Totalt ble det behandlet 105 søknader. Av disse ble 63 søknader innvilget (60 %). Totalt ble det bevilget kr. 1.770.000 i driftstilskudd for 1997. Dette utgjør 43 % av de tilsagn som ble bevilget i 1996. Denne nedgangen har sammenheng med endring av retningslinjene i 1997. De nye kravene i retningslinjene har medført flere klagesaker. De klagesaker som peker seg ut, er saker hvor Samisk næringsråd har sammenholdt ektefellenes inntekter.

Innenfor næringskombinasjonsordningen er det duodjiutøvere som har mottatt mest støtte. **Duodji** alene utgjør 51 % av driftstilskuddene. Der duodji inngår alene eller i kombinasjon med andre næringer utgjør denne 85 %. Til sammenligning utgjør kombinasjonen jordbruk og fiske 4 %, som tilsvarer kr. 77.000,-. Sametinget har et særskilt ansvar for utviklingen av

Sign: .....

duodji som næring. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring med et betydelig utviklingspotensiale. Sametinget vil legge til rette for utviklingen av en næringsrettet duodji. Duodji har mange kvinnelige sysselsatte, og Samisk næringsråd ser det som naturlig å prioritere sine virkemidler til etablering av lønnsomme og levedyktige virksomheter.

I 1997 ble det samlet gitt fondstøtte på kr. 5 682 000 til **fiskerinæringen**. Dette er en økning på 7,7 % i forhold til 1996. Totalt er det gitt fondstøtte på kr. 1 489 000 til landanlegg i 1997. Dette gjelder både investeringer og utbedringer av eksisterende anlegg. Det er også som tidligere år gitt støtte til bygging av serviceanlegg for fiskere. Videre har en bidratt med kr. 800 000 til støttefond for mottaksstasjoner i Troms og Finnmark. I finansiering av oppdrettsanlegg er det bevilget en fondstøtte på i alt kr. 600 000,-, fordelt på 3 anlegg. Investeringene har i hovedsak gått til sikringstiltak, og til å effektivisere driften av eksisterende anlegg.

Sametinget har vedtatt å utvikle en egen **landbrukspolitik**. Dette begrunnes med at Sametinget ikke har innflytelse over utformingen av jordbrukspolitikken i de samiske områdene. På sikt vil Sametinget arbeide for å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. Sametingets konkrete virksomhet innen jordbrukssektoren utføres i dag ved at Samisk næringsråd har økonomiske virkemidler til utviklingen av jordbruket innenfor fondets virkeområde. Totalt ble det bevilget 2,1 millioner kroner til jordbruksnæringen. Samisk næringsråd har bevilget støtte til utbygginger på 13 gårdsbruk. Det ble bevilget kr. 826.000,- i tilskudd til dette formål.

Maskinkostnadene i jordbruket er høye. Økt samarbeid mellom gardbrukere på maskinsiden vil redusere driftskostnadene. Et slikt samarbeid vil også kunne gjelde i forhold til arealressursene ved å etablere fordyrkingslag. 50 % av støtten er innvilget til maskinringer, og resten av støtten til maskiner og redskaper er gått til enkeltsøkere. En slik støttepraksis vil ikke bare redusere kostnadene og forbedre økonomien til de som er medlemmer i slike ringer, men også bidra til større samarbeid i næringen. Det ble bevilget kr. 1.116.000,- i tilskudd til dette formål.

Sametingene i Finland, Sverige og Norge har gitt sin tilslutning til å delta i det grenseoverskridende samarbeidet på Nordkalotten gjennom **Interreg-programmet**. For organiseringen av programmet ble det opprettet et særskilt delprogram; *Innsatsområde 4 Samene* med en egen beslutningsgruppe, og et felles sekretariat lokalisert til Kiruna. Det samiske programmet er todelt; en næringsdel med en total ramme på vel 29 mill.kroner og en kulturdel med en totalramme på vel 10 mill.kroner. Samisk næringsråd har i 1997 behandlet 3 Interreg-søknader hvor det samlet er gitt tilsagn på kr. 172 000 som regional finansiering for sin del. Samlet er det bevilget støtte på tilsammen kr. 5.472.876,- til Interreg-programmet der alle hører inn under kulturdelen av programmet. Et sørsamisk program med en særskilt styringsgruppe er også etablert innen området «Nordens grønne belte».

For sametingene har det vært problematisk å fremskaffe midler til finansieringen av de administrative kostnadene ved programmet.

Samisk kulturutvikling

Samisk kulturråd, som et underliggende råd i Sametingssystemet, innehar forvaltningsoppgaver knyttet til Samisk kulturfond, støtte til samisk forlagsdrift, fordeling av støtte til samiske kulturhus, samiske kulturorganisasjoner samt fordeling av midler i forbindelse med samiske barns oppvekstvilkår.

Sign: .....

Samisk kulturfond har til formål å fremme tiltak for samisk kultur, og å stimulere kulturaktiviteter for den samiske befolkning. Fondets virkemidler nyttes til å gi tilskudd til fremme av samisk kultur. Fondets virkeområde er hele landet.

Fordeling - Samisk kulturfond i 1997 (1000 kroner):

Saksområde	1995	1996	1997
Litteratur	2072	1928	1809
Billedkunst/duodji	876	1086	751
Musikk	1000	941	729
Samiske frie teaterformål	340	410	364
Andre tiltak	706	1022	1874
Sum	4994	5387	5510

I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 540, post 52.1 "Samisk kulturfond" bevilget 5 mill. kroner. Overskridelse på kr. 510 000,- i 1997 i forhold til bevilgningen på 5. mill. kroner, er tilbakeføring av ubrukte tilsagn til fondet.

Størrelsen på samlet støttebeløp til litteratur, billedkunst/duodji og musikk har vært mindre i 1997 enn i 1996. Dette skyldes at rådet i sin årlige fordeling avsatte mindre til disse formål. Tabellen viser også en nedgang i støtte til frie teaterformål. Årsaken til dette er at endel av søknadene var rettet mot barn og ungdom, og disse er gitt støtte over tilskuddsordningen «Samiske barns oppvekstvilkår». Den største økning i bevilgning er på «Andre tiltak». Økningen tilsvarer 85% fra 1996, og skyldes økende pågang om støtte til prosjektering av samiske kulturbygg, bidrag til å bygge opp basisutstillinger og til Interreg prosjekter. En betydelig del av støtten innenfor litteratur er gått til produksjonsstøtte av samisk litteratur. Innenfor bevilgning til billedkunst/duodji er det avsatt kr. 150 000,- til ordningen med innkjøp av samisk billedkunst/duodji.

Den **totale søknadssummen** til fondet i 1997 var på ca. 14,8 mill. kroner. Søknader innen **litteratur** dannet en samlet søknadssum på omtrent 4,4 mill. kroner. Den store søkermassen indikerer at interessen for samisk litteratur er stor, og at det er et stort udekket behov for litteratur på samisk. Den totale bevilgning til **billedkunst- og duodjiformål** i 1997 var på 751 000 kroner. Av dette var kr. 150 000,- avsatt til ordningen med innkjøp av samisk billedkunst/duodji. Samlet søknadssum var på 1,298 mill. kroner.

Samlet søknadssum innen **musikk** var på 2,968 mill. kroner. Støtten er i hovedsak gått til utgivelser av CD/MC på nordsamisk. Samisk kulturråd har hatt det som mål at også samisk musikk skal synliggjøres direkte for publikum. Derfor er det bevilget midler til samiske artister ved forskjellige arrangementer. Videre er det gitt støtte til utgivelse av en joik/jazz CD på sørsamisk. Det ble totalt bevilget kr. 346 200,- til samiske **frie teaterformål** i 1997, av totalt søknadssum på kr. 487 200,-. Støtten er i hovedsak gått til produksjon av samisk teater og til turnevirksomhet. Området "**Andre tiltak**" var på omlag 5,66 mill. kroner. Støtten er gitt til ulike tiltak innenfor informasjon- og museumsvirksomhet, forprosjekt, driftstøtte og festivaler.

Støtten til **samisk forlagsdrift** har til formål å sikre en jevn produksjon av samisk litteratur, samt å sikre en effektiv markedsføring og distribusjon. De overordnede rammebetingelsene, i

Sign: .....

tillegg til retningslinjene, gis gjennom Sametingets årlige budsjettvedtak og årsmelding. I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap 0540, post 52.2 bevilget 1,5 mill. kroner til samisk forlagsdrift.

I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 0540, post 52.4 bevilget kr. 780 000,- til **samiske kulturorganisasjoner**. Bevilgningen er fordelt til samiske kulturorganisasjoner, samisk idrett og samiske organisasjoner som ikke kommer inn under tilskuddsordningen til samiske hovedorganisasjoner.

Rammebetingelsene for støtte til **samiske kulturhus/institusjoner** bestemmes av Sametingets årlige budsjettvedtak, samt årsmelding. Det ble i 1997 avsatt en ramme på kr. 2 843 000 over post 52.3. Samisk kulturråd fordelte bevilgningen til følgende institusjoner: Árran-julevsáme guovdásj, Drag kr. 1 240 000,-, Sijti Jarnge, Hattfjelldal kr. 826 000,- og Sámi Dáiddaguovddáó, Karasjok kr. 777 000,-. Etter særskilt vurdering fant rådet det mulig å bevilge kr. 100 000,- til Ája samisk senter, Kåfjord fra Samisk kulturfond «Andre tiltak» i påvente av statlig og fylkeskommunal avklaring vedrørende driftsfinansiering.

Formålet med tilskuddsordningen **Samiske barns oppvekstvilkår** er å fremme samiske barns oppvekstvilkår gjennom tiltak som styrker og bevarer samisk språk og kultur. Ordningen gjelder for hele landet. I Sametingets budsjett for 1997 ble det over kap. 0540, post 70.4 stilt 1,25 mill. kroner til rådighet. Innenfor rammen av tilskuddsordningen har kulturrådet behandlet 90 søknader hvorav 30 fikk avslag. Samlet søknadssum er på omlag 3,1 mill. kroner.

Samisk kulturminnevern

Samisk kulturminneråd er delegert myndigheten, og pålagt å forestå forvaltningen av, samiske kulturminner i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner. Rådet ivaretar også kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter Lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven.

Samisk kulturminneråd er organisert under Sametinget, som har den administrative og politiske styring samt arbeidsgiveransvar. Miljøverndepartementet ved Riksantikvaren har det overordnede fagansvar. Formål er å verne samiske kulturminner og kulturmiljø for framtidige generasjoner på en måte som bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur og identitet. Samisk kulturminneråds oppgave er å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte.

Samisk kulturminneråd har tidligere år ikke disponert egne tilskuddsmidler. Rådet har imidlertid gitt en administrativ innstilling til Riksantikvaren på deres kap. 1429 72,7 - samisk kulturminnevern. Denne har for 1995, 1996 og 1997 vært på 300.000 kr. For 1997 ble Samisk kulturminneråd gitt fordelingsmyndighet over disse midlene ved en belastningsfullmakt. I tillegg til de 300.000 kr. ble det gitt belastningsfullmakt på 104.000 kr. som var overført fra 1996, og som Riksantikvaren hadde gitt tilsagn om til Kokelv Sjøsamiske Museum - Nillagården i Kvalsund kommune.

Samisk kulturminneråd har i 1997 behandlet 1462 saker i henhold til gjeldende lovverk. Samtidig er det foretatt 264 befaringer, og nyregistrering av 641 enkeltobjekter.

Av større saksområder har kulturminnerådet fremmet **fredningsforslag** etter kulturminnelovens § 20 for Skoltebyen i Neiden i Sør-Varanger kommune. Samisk

---

Sign: .....

kulturminneråd framhever den betydning det har at fredningsarbeidet blir satt i sammenheng med styrkingen av østsamisk kultur og mulighet til oppbygging av et østsamisk museum/kultursenter i Neiden. I forbindelse med fredningsarbeidet har Samisk kulturminneråd også ansvar for et pågående **skjøtselsarbeid** i området. Arbeidet har gått ut på rydding av vegetasjon langs elva, fjerning av ildtuer, rydding av stein og gamle gjerder, slått av eng, slått på kirkegården og vegutbedring.

Samisk kulturminneråd har i 1997 foretatt **registrering** av samiske kulturminner i flere områder som er foreslått opprettet eller utvidet som nasjonalparker. Registreringene er samlet i rapporter som er sendt fylkesmennene som arbeider med verneplanene.

Samisk kulturminneråd tok i februar 1996 initiativ overfor Riksantikvaren til å få igangsatt arbeid med verneplan for **samiske bygninger**. Riksantikvaren ga i mars 1997 tilsagn på 200.000 kr. Midlene prioriteres til arbeid i en styringsgruppe, slik at prioriteringer for hovedprosjektet som skal foreslås bygger på grundige avklaringer og diskusjoner. Det tas sikte på å avslutte forprosjektet i løpet av høsten 1998. Samisk kulturminneråd ser det som svært viktig at forprosjektet raskt blir fulgt opp med et hovedprosjekt for samisk bygingsvern.

Universitetet i Oslo har i samarbeid med Samisk kulturminneråd startet et utredningsarbeid for å utarbeide retningslinjer for bruk og forvaltning av **skjelettmaterialet** ved Anatomisk Institutt. Våren 1996 nedsatte Universitetet i Oslo også et utvalg som skulle søke etter hodeskallen til Aslak J. Hætta. Rapporten konkluderte med at Hættas hodeskalle befant seg ved Universitetet i København. Hodeskallen ble utlevert til Samisk kulturminneråd i oktober 1997.

Samisk kulturminneråd har i 1997 arrangert tre større **konferanser**. I august var Samisk kulturminneråd vertskap for Riksantikvarens nasjonale kulturminnekonferanse. Konferansen ble holdt i Karasjok, og hadde som tema "Naturarv, kulturarv, ressursvern og kulturell mobilisering". I september arrangerte rådet en internasjonal konferanse i Neiden i Sør-Varanger. Konferansen hadde temaet "Samisk historie, kulturminnevern og kulturell vitalisering", med hovedfokus på østsamene. Konferansen ble arrangert som del av det norsk-russiske kulturminnevernsamarbeidet. I november ble det arrangert et historisk seminar i Alta om Kautokeino opprøret sett i et sosialt, religiøst og forskningshistorisk perspektiv. Seminaret var åpent og ble arrangert dagen før begravelsen av Mons Sombys og Aslak Hættas hodeskaller på Kåfjord kirkegård i Alta 21. november.

Disse tre konferansene og seminarene har hver på sitt vis kastet lys over samisk historie, kultur- og naturforståelse. Konferansene har også synliggjort og markert Samisk kulturminneråd som et sentralt samisk areal- og kulturforvaltningsorgan.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

1. Innledning

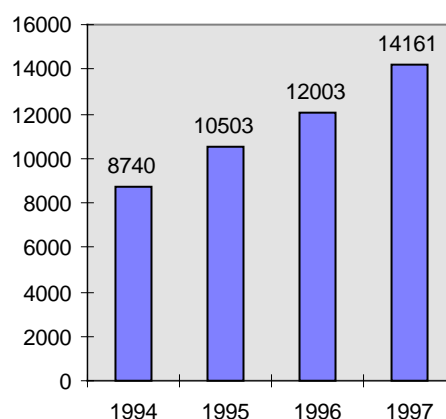
Sametinget er inne i en prosess når det gjelder overføring av forvaltningsordninger som direkte berører den samiske befolkning. Dette skjer samtidig med at det legges opp til en stadig større grad av rammebudsjettering over Sametingets budsjett. I forbindelse med budsjettet for 1999 vil rammebudsjettering vurderes gjennomført.

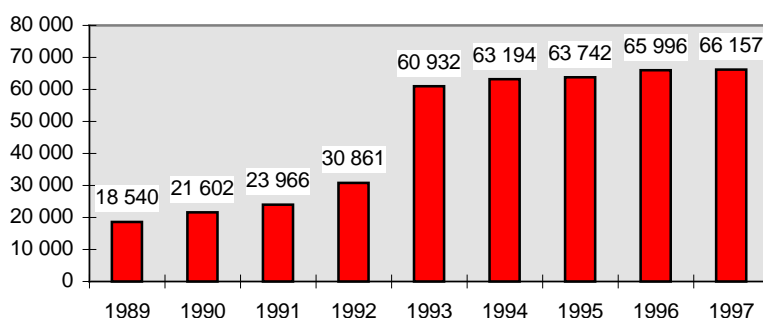
Sign: .....

Sametingets politiske og forvaltningsmessige virksomhet har medført økt anseelse og et påfølgende sterkt økende kumulativt virksomhetskrav for tinget og dets organer, innad i det samiske samfunn. Samtidig og som en konsekvens av tingets politikk har oppgavene og kravene utad, økt betraktelig. Dette har medført at sakene som tinget handler siden opprettelsen av Sametinget i 1989, har økt sterkt i antall (jf. tabell).

Antall journalføringer 1994-1997

Budsjettutviklingen i 1989 kroner (i 1000 kroner)

Tabellen viser meget svak reell budsjettøkning siden 1993, etter at tinget ble overført ytterligere forvaltningsoppgaver - beregnet i 1989-kroner.

Tabellen nedenfor danner et bilde på budsjett- og stillingsutvikling sett i lys av tingets forslag og prioriteringer;

Post		Bev.-97	St.forsl.-98	Bev.-98	Avvik	St.forsl.-99 økn.fra -98
Post 540						
Post 01	Lønn og godtgj.)	15148	17558	0 *		
Post 11	Varer og tjenester	10952	12558	0 *		
	Tot. 01 og 11	26100	30116	26666	-3450	4700
Post 30	Sametingsbygg	4000	0	0	0	5.000**
Post 51	Samisk næringsråd	17168	27418	20597	-6821	4.000
Post 52	Samisk kulturråd	10123	13823	10376	-3447	3.000
Post 53	Samisk språkråd	17569	20269	18206	-2063	
Post 70	Tilskudd til andre samisk formål	9495	11848	9922	-1926	5.400
SUM		84455	103474	85767	-17707	22.100

* Postene 01 og 11 er f.o.m 1998 slått sammen til post 01 driftsutgifter

** Bevilgningen er overført til Statsbygg. Økningen gjelder investering i inventar.

Sign: .....

Stillinger

	SIII 97	Krav 98	Result. 98	Avvik
Sametingets hovedadm.	15	16	15	-1
Samisk næringsråd	5	6	5	-1
Samisk kulturråd	5	5	5	0
Samisk språkråd	3	4	3	-1
Samisk kulturminneråd	10	13	11	-2
Totalt:	38	44	39	-5

2. Sametingets prioriteringer

Kommunalkomiteen har i B-innst. S.nr 5 (1997-98), vist til at det er en forutsetning at Sametinget skal ha vesentlig grad av selvråderett i spørsmål som er av særlig verdi for samisk kultur. Komiteen har også merket seg at Regjeringen vil arbeide for å legge forholdene til rette for at tinget i størst mulig grad skal settes i stand til selv å forvalte styringsoppgavene sine.

Økt ansvar og virksomhet i Sametinget de siste årene har på ingen måte blitt fulgt opp tilsvarende budsjettmessig. Utviklingen siden 1994 viser at tingets reelle økonomi ikke er styrket på tross av økende oppgaver og engasjement. For å følge opp og ivareta de behov som eksisterer i det samiske samfunn, er det nødvendig med en kraftig oppjustering av tingets budsjett. Sametinget har ut fra dette lagt til grunn følgende prioriteringer for 1999:

Prt. 1: Nytt Sametingsbygg - inventar m.m.

I forbindelse med budsjettproposisjonen for 1997, og behandling av den, har Regjering og Storting gått inn for at det skal reises et eget sametingsbygg i tråd med Sametingets vedtak. Prosjektarbeidet er startet og byggestart er beregnet til 1998. Kostnadsrammen for bygget er 92,8 mill.kr. Det er ikke budsjettert med midler til inventar i det nye Sametingsbygget. Våre foreløpige beregninger til inventar er 5 mill. kr.

Prt. 2 og 3: Språktiltak

Til fullfinansiering av de planer tinget har lagt i form av tiltak slik Språkrådet har utarbeidet dem, er det behov for en vesentlig styrking. Det må settes av midler på 2,5 mill. kr. til fremtidig organisering av samisk språknemnd / Nordisk samarbeid, språkundersøkelse, tolkeprøve og autorisasjonsordning, til utvikling av terminologi, og til språktiltak utenfor forvaltningsområdet til samelovens språkregler.

Prt. 4: Samisk kulturfond

Søknadsmassen til Samisk kulturfond er økende og mange gode søknader innen litteratur, musikk og bildende kunst må avslås p.g.a. manglende midler. Med en ramme på 5 mill. kr til fordeling tilsier det at 2/3 av søknader må avslås. Denne situasjonen synes ikke å være tilfredsstillende verken for søkere eller samisk kultur generelt.

Prt. 5: Samisk barn og ungdom

Sign: .....

Sametinget v/Samisk kulturråd forvalter 1,25 mill. kr. gjennom tilskuddsordningen Samiske barns oppvekstvilkår. Samisk kulturråd opplever at antall søknader til tilskuddsordningen øker kraftig. Tilskuddsordningen må økes med kr. 800.000,-.

Sametinget går inn for at det opprettes en ny tilskuddsordning som skal sikre permanent utgivelse av samiske publikasjoner for barn og unge.

Sametinget vil i likhet med tidligere år for 1999 opprettholde sin henstilling om etablering av en egen tilskuddsordning for samisk idrett.

Prt. 6: Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde omfatter nå 6 nye kommuner i tillegg til de 15 som allerede er innenfor mandatområdet. I forbindelse med utvidelse av virkeområdet må fondsbudsjettet økes. I tillegg skal det etter forskriftene ytes fondsstøtte til kultur- og språktiltak og til reindriftssamisk næringsvirksomhet.

Utvidelse av virkeområdet, og satsing på kvinnetiltak vil medføre større saksbehandler behov i Samisk næringsråd. Det er behov for midler til 1-en saksbehandlerstilling.

Prt. 7: Samisk spesialbibliotek (SSB)

Sametinget har vedtatt i sak 22/95 at SSB overføres under tingets forvaltning, når SSB er oppgradert og omgjort til en ren statsinstitusjon.

Sametinget slutter seg til arbeidsgruppens forslag med hensyn til arbeidsoppgaver, bemanningsplan og budsjett for enheten, og ber om at Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet tilfører stillingsmessige og økonomiske ressurser for å gjennomføre organiseringen.

Økonomiske konsekvenser av arbeidsgruppens forslag til organisering er til sammen på kr. 3.375.764,-.

Prt. 8: Samisk jordbruksplan og handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder

Samisk jordbruksplan og handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder skal følges opp. Blant de tiltak som lanseres innenfor de 8 satsingsområdene i handlingsplanen, vil tiltak innenfor 5 av områdene være et ansvar for oppfølging i Samisk næringsråd. I tillegg vil det være naturlig å forvente at innstillingen fra Samisk fiskeriutvalg vil avstedkomme prosjekter/tiltak som krever oppfølging og finansiering gjennom Samisk utviklingsfond. Det samme vil gjelde for realisering av en samisk reiselivsplan.

Prt. 9: Saksbehandler til Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har i dag 11 stillingshjemler. Samisk kulturminneråd har ikke fått gjennomført sin etablering etter tingets forutsetninger da det mangler 1-en stillingshjemmel. Ved full bemanning vil Samisk kulturminneråd være i stand til å opprette et Nordlandskontor slik Miljøverndepartementet har bestemt i sitt brev av 16.12.93.

Prt. 10: Saksbehandlere til Sametingets hovedadministrasjon

Sametinget har siden opprettelsen møtt et stort informasjonsbehov fra norsk, samisk og utenlandsk publikum om samiske forhold generelt, og om Sametingets virksomhet spesielt. Sametinget har behov for midler til 1- en stilling for å videreføre det arbeidet som er påbegynt på informasjonssiden.

Sametingets hovedadministrasjon har hovedansvaret for Sametinget og de underliggende råd. Hovedadministrasjonen er ikke blitt styrket i avdelingen for kontoret for administrasjons- og

Sign: .....

personalsaker, mens antallet ansatte i hele Sametingets system har økt til 38 stillinger pr. i dag. For å styrke denne avdelingen er det behov for midler til 1-en stilling.

Sametingets hovedadministrasjon har behov for styrking av forværelset. Etter valget i oktober har Sametinget valgt ny president og visepresident. Begge har kontor i hovedadministrasjonen. Det vil være behov for en sekretær som har til oppgave å utføre oppgaver som presidenten og visepresidenten tillegger.

Prt. 11 Samisk parlamentarisk råd - andelen til det norske sametinget

Sametingene i Sverige, Finland og Norge har 6. februar 1997 undertegnet en avtale om et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk. For å legge forholdene til rette for samarbeidet, har sametingene besluttet å opprette Samisk parlamentarisk råd. Rådet etableres i Kautokeino. I første fase er Samisk parlamentarisk råd organisert som et prosjekt. For å kunne videreføre dette er det nødvendig med tilførsel av midler.

Prt. 12 Samisk filmfond

Det opprettes et samisk filmfond for finansiering av samisk film- og videoproduksjon.

3. Forslag til tiltak utenfor Sametingets budsjett:

856/BFD Tilskudd til samiske barnehager

Det gis et særskilt tilskudd til samiske barnehager i tillegg til det ordinære driftstilskuddet. Målet med tilskuddet er å legge forholdene til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi barn fra språklige og kulturelle minoriteter et godt barnehagetilbud.

Det foreslås at bevilgningen for 1999 økes til 7 mill. kr.

320 KD Nasjonale kulturbygg

Ája Samisk senter

Ája Samisk senter søkes realisert med statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Den statlige delen er budsjettet til 13 mill. kr av totale byggekostnader på 26 mill.kr. For å komme videre med dette prosjektet i 1999, foreslår Sametinget at det avsettes midler på 13 mill. kr til fullfinansiering av Ája Samisk senter. Tilsvarende beløp blir å gjelde for år 2000.

Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

For å få gjennomført etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie i 1999 er det nødvendig å sette av midler til investering av utvidelsen av De Samiske Samlinger til også å romme et Samisk kunstmuseum. Sametinget vil komme nærmere tilbake med investerings- og driftsbudsjettet i løpet av 1998.

Saemien Sijte

Saemien Sijte er en sentral kulturinstitusjon for hele det sørsamiske området i Norge, og er definert som nasjonal samisk kulturinstitusjon. Saemien Sijte har iverksatt et forprosjekt for å utvikle Saemien Sijte som et nasjonalt samisk kultursenter finansiert av Landsdelsutvalget, Nord Trøndelag fylkeskommune, Sametinget og Kommunaldepartementet. Her vil det bli utarbeidet anslag på investeringskostnadene både til bygget og til de utstillinger, installasjoner og anlegg ellers som er nødvendige, og budsjett og finansieringsplan for

Sign: .....

investeringene. Sametinget mener at finansieringen av utbyggingen av Saemien Sijte bør komme under Kulturdepartementets budsjett, kap. 320 post 73 Nasjonale kulturbygg.

321 KD Kunstnerstipend m.m.

For 1998 er det foreslått å sette av arbeidsstipend til minst 4-fire samiske kunstnere á kr 99.000,-, og i tillegg kr 115.000,- til andre typer stipend.

Sametinget foreslår at bevilgningen økes med ytterligere 3 stipender til samiske kunstnere á kr 99.000,-. Ønsket bevilgning for 1999 blir kr 808.000,-.

324/KD Samisk teater

Regjeringen har foreslått en bevilgning på 9,1 mill. kr til teateret for 1998. Teateret søkte tilskuddsmidler på til sammen 12,3 mill. kr for 1997, og for 1998 er det søkt 12,8 mill.kr.

Sametinget foreslår at det blir satt av midler på 13,1 mill. kr for 1999 til Beavivváó Sámi Teáhter for å gi rom for den nødvendige vekst som vil sette teateret i stand til å legge den kunstneriske virksomheten opp med en klart bredere palett enn tilfellet er i dag.

328 KD Tilskuddsordning for museer

Sametinget vil foreslå at bevilgningen for 1999 blir økt til 4,730 mill. kr. I denne økningen er det lagt inn følgende bevilgninger:

1. Árran Lulesamisk senter	kr 2.000.000,00
2. Saemien Sijte	kr 700.000,00
3. Varanger Samiske Museum	kr 1.230.000,00
4. Kautokeino bygdetun	kr 100.000,00
5. Ája Samisk senter	kr 700.000,00

Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie er under planlegging, og Sametinget vil foreslå at det blir satt av midler til drift av museet når budsjettet foreligger.

328 KD Nasjonale institusjoner - De samiske samlinger/Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

Det er foreslått en bevilgning på 2,595 mill. kr til De Samiske Samlinger i 1998. De Samiske Samlinger hadde lagt opp til et budsjett på 3,1 mill. kr.

Sametinget foreslår at bevilgningen for 1999 blir økt til 3,2 mill. kr.

Sametingsrådet har behandlet sak R 118/97 Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie, og foreslår at det avsettes midler på 1,5 mill. kr til skisseprosjekt i 1999.

335/KD Tilskudd til samiske aviser

Støtten til samiske aviser ytes i dag som grunntilskudd og driftstilskudd. For 1998 er bevilgningen foreslått til 8 mill. kr. Sametinget vil foreslå at bevilgningen for 1999 blir økt til 9,9 mill. kr.

1429/MD Riksantikvaren

Samisk kulturminneråd har i dag ingen tilskuddsmidler til praktisk kulturminnearbeid over Sametingets budsjett. Sametinget vil foreslå at tilskuddet fra Riksantikvaren økes til 1 mill. kr. i 1999, som brukes til prosjekter for vern av og aktivitet omkring samiske kulturminner og kulturmiljø.

323/KD Samisk musikkfestival

Sign: .....

Sametinget foreslår at bevilgningen økes til kr 600.000,- i 1999. Det settes av midler til Samisk musikkfestival i Kautokeino på kr 300.000,- og til Samisk musikkfestival i Kåfjord på kr 300.000,- i 1999.

334/KD   Film- og medieformål; Samisk filmproduksjon

Sametinget foreslår at bevilgningen for 1999 blir økt til kr 2.000.000,- for å legge til rette for flere samiske filmer pr. år.

701/SD   Helsetiltak

Det er avsatt 5 mill. kr til oppfølging av Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i 1998. Sametingets vurdering er at det er langt større behov for midler og tiltak til oppfølging av planen. På den annen side viser tinget til at planleggingen for bruken av midlene bare så vidt er igangsatt, og at Sametinget i sitt videre arbeid i oppfølgingen av planen vil konkretisere behovet ytterligere.

FID - Fiskeridepartementet

Stortingets Sjøfarts- og fiskerikomite har i Innst. S nr. 50 (1992-93) fremmet en del merknader om samiske interesser i fiskerisammenheng. Komiteen understreker statens rettsplikt til å sikre den samiske befolkningen rett til å sikre og utvikle sin kultur, herunder fiske som en del av det materielle kulturgrunnlag. Fiskeridepartementet har bevilget 1 mill. kr. årlig for 1992 og 1993 og 0,5 mill. kr for 1994 til utvikling av næringskombinasjoner i samiske distrikt. Dette ble gjort i samarbeid med Kommunaldepartementet som stilte 3 mill. kr. i tillegg i en prøveperiode. Nå er ordningen fast, og i tillegg til bevilgningen over Kommunaldepartementets proposisjon bevilges det 2 mill. kr over Reindrifftsavtalen og 1 mill. kr over Landbruksavtalen (Landbruksdepartementet).

Sametinget ber Fiskeridepartementet å gjenoppta sin bevilgning på 1 mill. kr til styrking av næringskombinasjoner og andre fiskerispørsmål i samiske områder. Tinget mener at dette burde også ha vært gjort for 1998. Sametinget vil behandle utredningen for Samisk fiskeritutvalg i februar 1998. Der vil tinget konkretisere ytterligere behov for midler til samiske fiskeritiltak for 1998 og 1999.

MD - Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementet har satt i gang et arbeid med utvikling av landsdekkende informasjonssystemer for naturressurs- og arealdata. Hensikten er å kunne legge til rette for et beslutningsgrunnlag for arealplanlegging gjennom registrering og arealvurdering for flere sektorer, natur, kultur, jordbruk, reindrift, rekreasjon og biologisk mangfold. Det felles beslutningsgrunnlag som datasettene i systemet utgjør, vil gi bedre muligheter for kommunikasjon mellom sektorer, færre innsigelser og mindre arealkonflikter som også kan bli løst raskere. Et slikt system vil kunne få stor betydning i forhold til samisk kulturminnevern og reindriffts distriktsplaner. Det pågår flere miljøovervåkingsprogrammer som er av betydning for samiske interesser (jf. St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk kap. 16 s. 87 - 91. Disse er følgende:

- a) Nasjonale programmer under Miljøverndepartementet
- b) Beitekartlegging i regi av Reindrifftsforvaltningen
- c) Lokale/regionale undersøkelser og registreringer

Sign: .....

d) Økodata Finnmarksvidda

Sametinget ber Miljøverndepartementet avsette midler til fortsatt gjennomføring av programmene. Tinget vil komme tilbake med nærmere synspunkter på oppfølgingen av programmene.

UD - Utenriksdepartementet

Sametinget mener at arbeidet med utformingen av Norges internasjonale urfolkspolitikk må følges opp slik at samene i større grad makter å delta i disse prosessene. De arbeidsområder som dette bl.a. berører er omtalt i St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 18 s. 96 - 99.

Sametinget gjør oppmerksom på behov for en forsterket satsing på urfolkssamarbeidet innenfor følgende områder. Arktisk råd, Barentssamarbeidet, FN's internasjonale tiår for urfolk 1995 - 2005, oppfølgingene av konvensjonen om biologisk mangfold og Agenda 21 på det internasjonale plan, arbeidet med FN's urfolksdeklarasjon, bistandsprogrammet for urfolk som er under evaluering (FAFO's program) og Verdensrådet for urfolk (WCIP). I tillegg arbeider sametingene i Norge, Sverige og Finland med opprettelse av Samisk parlamentarisk råd som også trenger finansiering. Sametinget vil følge opp disse punktene mere konkret i 1998 overfor Utenriksdepartementet og andre berørte departement.

KUF - Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartement

Innføring av L-97 Samisk og trolig også individuell rett til opplæring i samisk språk, når Stortinget har behandlet forslaget til ny opplæringsbehov, er historiske fremskritt i den samiske skolehistorien.

Sametinget er likevel bekymret over at disse reformene ikke skal bli tilstrekkelig fulgt opp med økonomiske midler til kommunene som skal legge til rette for og gjennomføre opplæringen. Tinget mener at merutgiftene til opplæringen skal kompenseres fullt ut for kommunene. De merutgifter som dette vil medføre for kommunene er følgende: Utgifter ved økt klasseinndeling pga. språkopplæring (dvs. flere undervisningstimer til klassesdeling og grupper), administrasjon, redusert leseplikt (konvertering), materiell, læremidler, etter- og videreutdanning og investeringskostnader ved økt rombehov.

Sametinget vil be de aktuelle kommunene fremme sine anslag over økt ressursbehov direkte overfor departementet.

Saken avsluttet 25. februar 1998 kl. 16.35.

Etter forslag fra representanten Egil Olli i.h.t forretningsorden § 22, ble innleveringsfristen av forslag til sak 9/98 St.meld nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, enstemmig vedtatt utsatt til kl. 09.00 25.02.98. Besluttet 24.02.98 kl. 11.55.

Sign: .....

Sak 9/98 St meld nr 41 (1996-97) og St meld nr 18 (1997-98) Om norsk samepolitikk

Saken påbegynt 25. februar 1998 kl. 15.45.

I. Dokumenter

- St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk
- St meld nr 18 (1997-98) Om norsk samepolitikk
- Merknader fra Samisk utdanningsråd
- Merknader fra Nordisk samisk institutt

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, er den andre prinsippmeldingen som fremlegges for Stortinget til behandling, etter opprettelsen av Sametinget.

Bakgrunnen for systemet med årlige meldinger til Stortinget om Sametingets virksomhet, og en prinsipiell melding om norsk samepolitikk pr. stortingsperiode, er Samerettsutvalgets første delinnstilling NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling. Om prinsippmeldingen heter det i samerettsutvalgets forslag:

«Det foreslås derfor at det minst en gang i hver stortingsperiode skal utarbeides en melding til Stortinget med de nærmere retningslinjer for en samordnet samepolitikk som regjeringen anser nødvendige. Retningslinjene i stortingsmeldingen forutsettes å være bindende for regjeringen med mindre Stortinget endrer disse under sin behandling. Regjeringen er bundet inntil ny melding er behandlet i Stortinget, eller Stortinget på annen måte gir uttrykk for endringer i retningslinjene.»

Regjeringen fulgte opp dette forslaget i Ot.prp. 33 (1986-87), ved å legge opp til en årlig melding til Stortinget om Sametingets virksomhet, og at det en gang i hver stortingsperiode ble laget en «prinsippmelding» som skulle inneholde mer generelle retningslinjer for det samepolitiske arbeidet. Regelen om dette er fastlagt i samelovens § 1.3.

Sametinget legger stor vekt på at man utvikler en sterk og dynamisk kontakt mellom Sametinget, og landets myndigheter. Systemet med årlige meldinger og en prinsippmelding innenfor stortingsperiodene, er derfor sentrale elementer i denne samhandlingen. Det er også av den grunn Same tinget må gi uttrykk for en viss bekymring i forhold til formen disse meldingene har fått.

Som det ble fremholdt i H.M. Kongens tale ved åpningen av det 3. ordentlige Sameting, er den norske stat grunnlagt på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Staten har derfor et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at det samiske folk skal kunne bygge et sterkt og levedyktig samfunn. Sametinget ønsker denne erkjennelse velkommen, og legger i hovedsak dette faktum til grunn for sin virksomhet.

I Sametingets årsmelding for 1996, som følger vedlagt stortingsmelding nr 41, som vedlegg 5, kap. 5, trekker Sametinget opp noen prinsipielle utfordringer knyttet til det samme

Sign: .....

utgangspunkt som H.M. Kongen legger til grunn i sin tale til Sametinget. Det er blant annet disse utfordringene Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om.

Sametinget ser helst at Stortinget og Regjeringen tar utgangspunkt i dette når retningslinjene skal trekkes opp for den neste 4 års-perioden.

Ubesvarte prinsipielle utfordringer

Sametinget vil trekke fram noen prinsipielle utfordringer med hensyn til samene som et urfolk i Norge. Disse er fremmet av Sametinget i flere sammenhenger tidligere overfor regjering og storting, uten respons.

Samenes rett til selvbestemmelse

Samene i likhet med urfolk over hele verden har hevdet, og vil hevde, at folkenes rett til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet. Dette arbeidet er Sametinget, sammen med andre urfolk, engasjert i under arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter.

Sametinget erkjenner det faktum at det innenfor staten Norge er to opprinnelige folk, samer og nordmenn. Gjennom historien har nordmenn og samer levd både adskilt og side om side. Dette er fakta som gjør at samene som folk og gjennom alders tids bruk har krav på anerkjennelse av retten til å bestemme over egen kultur, samfunnsliv og egne områder, med andre ord kulturelle, politiske og territoriale rettigheter. Samene i Norge har gjennom etableringen av Sametinget, og utviklingen av ulike virkemidler og styringsordninger, oppnådd en utvikling av de kulturelle og politiske rettighetene. Det som nå står sentralt er å reise den tredje pilaren i byggverket- våre territoriale rettigheter.

Av dette følger det at grunnprinsippet i forholdet mellom samer og nordmenn, må være at man **forhandler** seg fram til enighet og **gjensidige avtaler** mellom våre folks representative organer.

Forhandlinger må lovfestes

Forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene må lovfestes som prinsipp. Dette er allerede lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Dette innebærer at den finske sameloven er langt mer progressiv i å beskrive samhandlingen mellom Sametinget og myndighetene. Det at man på andre områder ikke er kommet like langt i Finland er en annen sak.

I dag fungerer ikke samhandlingen mellom Sametinget og norske myndigheter tilfredsstillende. Sametinget har i praksis ingen formaliserte fora for å fremme krav, behov og politiske løsninger. Når en sak reises fra Sametingets side, er man henvist til å skape et nødvendig politisk press, for å få gjennomslag. Det at interessen for samiske saker varierer og at det samiske folk er et lite folk i antall, gjør at man arbeider etter et tilfældighetsprinsipp. Den senere tids debatt om landrettigheter og samisk læreplan, viser med all tydelighet at det politiske presset oftest oppstår når norske interesser er «truet».

Som eksempel kan blant annet nevnes at den største samepolitiske saken i høst har vært tapet av beiterett i sørsamisk reindriftsområde. Denne saken har vært en **ikke-sak** i norske medier, og årsaken synes klart å være at i denne saken fikk norske interesser medhold, og saken er dermed ikke av allmenn interesse. Dette illustrerer at Sametinget vanskelig kan basere seg på å forsøke å løse prioriterte samepolitiske saker gjennom press på norsk opposisjon via media.

Sign: .....

Urfolksretten må inkorporeres i norsk lov

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at i dag at disse reglene ikke automatisk er en del av norsk lov.

Sametinget har ved en rekke anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på enten en harmonisering og oppdatering av norsk lov, eller at man på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov. Med tanke på dette må det foretas en systematisk gjennomgang av det norske lovverket.

Landrettigheter - krav om anerkjennelse

Spørsmålet om retten til land og vann har etter Sametingets oppfatning to hovedelementer. Det ene er en grunnleggende respekt og aksept for at de kollektive samiske rettigheter til områdene som helt frem til i dag har vært i samisk bruk og hevd, danner et selvstendig rettighetsgrunnlag som må uttrykkes i lovs form. Det andre er hvordan disse rettighetene skal inngå i en fremtidig forvaltning, som både viser respekt for den samiske kultur og ivaretar de behov området totale befolkning har, uavhengig av etnisk tilhørighet.

I 1997 ble Samerettsutvalgets innstilling om retten til, og forvaltningen av land og vann i Finnmark lagt frem. Dette innebar at man så starten på en svært sentral debatt om hvordan også Sametingets rolle i forhold til ressursforvaltning og arealplanlegging bør bli.

Den innledende debatten har vært skremmende. De ulike politiske aktørene som har uttalt seg så langt har bekreftet den frykt Sametinget uttrykte i sin årsmelding for 1996, der tinget uttalte:

«Sametinget frykter at myter, desinformasjon og skremselspropaganda blir sentrale elementer i denne prosessen, og ser derfor store utfordringer for sentrale aktører i å ta sitt ansvar med å sikre at den forestående debatten får et mest mulig saklig grunnlag.» (Stmeld nr 41 (1996-97) vedlegg 5, side 129).

De fleste partier, særlig i Finnmark, baserte hele sin stortingsvalgkamp på nettopp myter, desinformasjon og skremselspropaganda. Det som i denne sammenheng er mest bekymringsfullt er at moderpartiene ikke grep inn og viste ansvar for hvilket prinsipielt utgangspunkt denne debatten må ha. Å spille på frykt og indre motsetninger er ikke bare et tegn på manglende grunnsyn i samepolitikken, men en svært uansvarlig strategi i god «splitt og hersk»- ånd, med fortsatt undertrykkelse av det samiske folk som eneste mål. Valgresultatet for Finnmark fordelt på kommunenivå, taler sitt klare språk. De partier som gikk klart mot det samiske mistet sitt velgergrunnlag i indre-Finnmark. I ett tilfelle opplevde vi til og med at et partilag ble lagt ned i protest mot moderpartiets unnfallenhet.

Sametinget ser det som svært viktig at Samerettsutvalgets arbeid snarest må fullføres etter de opprinnelige intensjoner. Norges troverdighet innenlands og internasjonalt er avhengig av at denne prosessen gjennomføres.

Sametingets grunnsyn

Sametingets grunnsyn er at det samiske området ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. Denne formulering uttrykker også Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av ressursene i samiske områder. I dag opptrer staten på det samiske folks vegne i sin forvaltning av samiske områder. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd. Spørsmålet om retten til land og vann handler derfor dypst sett om det materielle grunnlaget for bevaring og utvikling av samisk kultur i vid

---

Sign: .....

forstand. Sikring av det materielle grunnlaget er derfor en sentral stolpe i det samlede samiske rettsgrunnlaget, i tillegg til politiske og kulturelle rettigheter.

Norge har i sin argumentasjon overfor internasjonale fora uttrykt at de samiske landrettighetene er beskyttet gjennom såkalt *sterkt beskyttet bruksrett*. Denne påstanden kommer i et merkelig lys når reindriften blir fradømt sine områder innenfor det definerte forvaltningsområdet for samisk reindrift.

I den såkalt «Aursunddommen» fradømmes et reinbeitedistrikt sin beiterett i utmarka innenfor distriktet. I den sammenheng vil Sametinget vise til sitt vedtak fra plenumsmøtet i november 1997 i sak 48/97, der det blant annet uttrykkes at:

«Sametinget er skremt over at Høyesteretts dom av 24. oktober 1997, varsler en intensivering av tidligere tiders kolonisering av samiske områder, og fortsetter overgrepene mot det samiske folk. Det at Høyesterett faller tilbake på en dom fra 1897, og legger avgjørende vekt på de vurderinger som da ble gjort, varsler et kraftig tilbakeslag for samiske rettigheter i sin alminnelighet.»

Sametinget er glad for at Regjeringen ser alvor i situasjonen for reindriften i det sørsamiske området etter Aursunddommen. Signalene som gis i tilleggsmeldingen er imidlertid uklare, og signaliserer i hovedsak sympati med situasjonen sørsamisk reindrift er kommet opp i, men gir svake signaler om tiltak i for å løse problemet. Sametinget vil påpeke at man her står overfor en rekke klart prinsipielle utfordringer med følgende innhold:

- a) Dommen i Aursundssaken er i direkte strid med samisk rettsoppfatning, og representerer et klart brudd på statens forpliktelser om å verne og sikre samiske landrettigheter.
- b) Sametinget vil ikke akseptere leieavtaler, der samene som part tvinges til å forholde seg til andre påståtte rettighetshavere, i strid med vår rettsoppfatning.
- c) Løsninger som skisseres må ta hensyn til de ovenfornevnte forhold, det være seg gjennom ekspropriasjon, lovendring eller lignende, der en mulig løsning kan være at staten tar nødvendig prosessansvar.
- d) Sametinget er beredt til å vurdere løsninger som skisseres, der målet må være å gjenopprette tilliten mellom den samiske reindriften og statsmaktene og bidra til kort- og langsiktige løsninger som anerkjenner samiske rettigheter.
- e) I den forbindelse ber Sametinget regjeringen nedsette en reindriftslovkommisjon for en helhetlig gjennomgang av reindriftslovgivningen

Stortingsmeldingene - viktig tilbakemelding

Systemet med stortingsmeldinger er et av de viktigste elementene i en dynamisk utvikling av Sametinget og samepolitikken i Norge. Det er derfor helt sentralt at man finner balansen mellom å beskrive utviklingen som har vært, og lage nye retningslinjer for den kommende 4-års perioden. Stortingsmelding nr 41 viser at man er i klar ubalanse med hensyn til dette.

Kort fortalt sier Stortingsmeldingen at Regjeringen har behandlet en rekke saker knyttet til det samepolitiske området. Det som savnes er imidlertid to ting:

1. Har oppfølgingen vært i tråd med de retningslinjer den forrige prinsippmeldingen la opp?
2. Hvilke prinsipielle linjer vil Regjeringen arbeide etter i den neste perioden?

Sign: .....

Meldingen viser at en rekke saker løses i den løpende dialog Regjeringen og Stortinget har med Sametinget. Sametinget har imidlertid ved en rekke anledninger reist spørsmål om arbeidsformen for å løse saker, samt behov for prinsipiell avklaring av en del spørsmål.

Responser på Sametingets initiativ

I hovedsak kan man si at med unntak av utdanningssektoren, er Regjeringens tilbakemelding i St meld nr 41 til Sametinget, i enkeltsaker og sektorområder, enten avventende eller negativ.

Den «vent og se»-holdningen som synes å være det bærende element i meldingen, er ikke ansvarlig i forhold til den lange rekken med uløste problemer som Sametinget reiser i sin årsmelding for 1996, og den løpende plenumsbehandlingen av store viktige saker. Sametinget lever i dag med den situasjonen at det verken fra Regjeringens eller Stortingets side er lagt opp til et fast system for å besvare og samarbeide om de saker Sametinget reiser. Variasjonen mellom de ulike fagdepartementer er stor, og man har etter hvert fått en klar følelse av at man fra myndighetenes side ikke ønsker noen større utvikling av samepolitikken, til tross for at man sier det motsatte.

Ett klart eksempel kan hentes fra St. prp. nr. 1 (1992-93), Statsbudsjettet kap. 503, Sametinget s. 59, der heter det at :

«Det er Regjeringens målsetting at Sametinget skal disponere mest mulig av statlige tilskudd til samiske formål.»

I 1994 kom det en første henvisning til at den samlede bevilgningen til samiske formål er på ca. kr. 340 mill. Den samme typen henvisning kommer i 1995, 1996 og 1997. Den seneste henvisningen går på at denne bevilgningen nå er på kr. 380 mill.

Det problematiske er at det er liten redegjørelse for hvilke midler det vises til, hvilken økning som har funnet sted, og om dette er i tråd med Sametingets ønskede utvikling. Samtidig er henvisningen til Regjeringens ovenfornevnte målsetting falt bort.

Det sies imidlertid, både i budsjettproposisjonene og Stortingsmelding 41, at en har som mål å legge til rette for at:

«... det samiske folket sjølv kan vidareutvikle og styrkje kulturen sin, språket sitt og samfunns- og næringslivet i samsvar med ein helskapleg statleg samepolitikk.» St. prp. nr. 1 Kommunal- og arbeidsdepartementet (1997-98).

og:

«Sentralt for den samepolitiske utviklingen videre vil være spørsmålet om hva som må til for å opprettholde et tilstrekkelig sterkt samlet vern for å bevare og utvikle den samiske kulturen i tida framover, og hvordan et slikt kulturvern bør utvikles.»

Sametinget viser til at Regjeringen i St meld nr 18 (1997-98) legger opp til en bedret samordning av samiske saker mellom departementene, og en sterkere formalisering av forholdet til Sametinget, både i budsjettarbeidet og oppfølging av Sametingets årsmeldinger (jf. punkt 4.2 s.5). Sametinget mener at arbeidet med samiske spørsmål i Norge trenger et løft for å få en utvikling i retning av de mål som skisseres både i St meld nr 41 (1996-97), og i tilleggsmeldingen.

Utnevnelsen av en statssekretær for samepolitiske saker i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), og nedsettelsen av et statssekretærutvalg for disse sakene, er viktige bidrag i denne retningen. Det samme gjelder:

Sign: .....

- a) forslaget om faste møter mellom Sametinget, KRD og fagdepartementene på politisk nivå, hvor Sametingets prioriteringer for neste års budsjett drøftes.
- b) den samlede behandlingen av samiske tiltak på statsbudsjettet under Regjeringens budsjettkonferanse, og en samlet omtale i KRD's budsjettproposisjon.
- c) Regjeringens ønske om å gi en tilbakemelding på de saker og problemstillinger som Sametinget fremmer i tilknytning til Regjeringens framleggelse av Sametingets årsmelding for Stortinget.

Når det gjelder punkt a), ser Sametinget fram til å utvikle de faste møtene til et forum, der Sametinget og Regjeringen i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker, etter fastsatte regler og prosedyrer. De erfaringer som nå gjøres med møtene om statsbudsjettet 1999 vil være viktige for en slik framtidig utvikling.

Den samlede omtalen av samiske tiltak på statsbudsjettet (jf. punkt b) vil også gi Sametinget bedre grunnlag for å kunne gi prioritet til de nødvendigste behov i det samiske samfunn i tingets eget budsjettarbeid overfor regjering og Storting. Av samme årsak hilser vi ordningen med rammebudsjettering f.o.m. 1999 velkommen, men vil sterkt minne om at Sametinget i denne forbindelse har bedt om et bevilgningsmessig løft, slik at målet om en friere adgang til å prioritere tiltak innenfor fastsatte budsjetttrammer får et reelt innhold. I denne forbindelse viser vi til Sametingets forslag til tiltak til statsbudsjettet 1999, som også framgår av Sametingets årsmelding 1997.

Regjeringens mål om tilbakemeldinger til Sametinget i framlagte saker (jf. punkt c), betinger en nærmere drøftelse mellom KRD og Sametinget om form, innhold og omfang av Sametingets årsmelding og stortingsmeldingene om Sametingets virksomhet. Det betinger også vilje i Stortinget til å engasjere seg i sterkere grad enn hittil i samiske spørsmål, og se disse i sammenheng også på tvers av komitestrukturene. Sametinget viser til den innarbeidede praksis med at tinget behandler stortingsmeldingen om norsk samepolitikk, som Regjeringen fremmer hvert 4. år overfor Stortinget vil føre til at kommunalkomiteen utarbeider sin innstilling til Stortinget. Denne behandlingen som inkluderer drøftelser med komiteen, ønsker Sametinget utviklet til et forum der Sametinget og Stortinget i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker etter fastsatte regler og prosedyrer. Som et første skritt i denne retning foreslår Sametinget årlige møter mellom representanter for Sametinget og Stortingets kommunalkomite, og eventuelt andre stortingsorganer, når Regjeringen har avgitt sin årlige melding om Sametingets virksomhet til Stortinget. Disse møtene må få et mer formelt preg og innhold enn dagens ordning der Sametingets utsendinger møtes på samme måte som hvilken som helst annen lobbygruppe som søker kontakt med Stortingets fagkomiteer.

Sametinget viser til at Regjeringen ikke lenger har betenkeligheter mht. Regjeringens konstitusjonelle ansvar for Sametingets avgjørelser og virksomhet. Dette åpner for å utvikle nye fora for gjensidige drøftelser mellom henholdsvis Sametinget og Regjeringen, og Sametinget og Stortinget. KRD uttaler i brev av 16. januar 1998 om omlegging av budsjetteringssystem for Sametinget blant annet følgende:

«Sametinget som samepolitisk organ kan ikke anses for å være et underordnet organ i forhold til departementet. Det forutsettes derfor at Sametinget som politisk organ ikke er underkastet Regjeringens instruksjons- eller kontrollmyndighet, og at Regjeringen som utgangspunkt ikke har noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets avgjørelser eller virksomhet. Kommunal- og regionalministeren har imidlertid det konstitusjonelle ansvar ved eventuelle overskridelser og bruk av bevilgninger som ikke er i samsvar med Stortingets vedtak.»

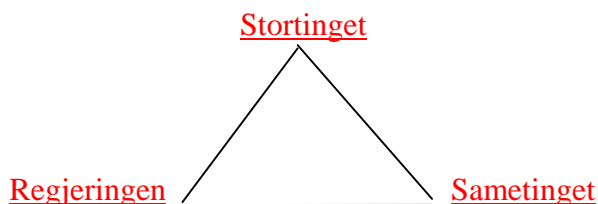
Sign: .....

Sametinget er fullstendig enig i innholdet i sitatet da Sametingets politiske myndighet ikke er delegert Sametinget fra andre myndigheter. Den er heller ikke avledet av Grl. § 110 a, sameloven eller annen lovgivning. Vår politiske myndighet er gitt oss fra samene selv, gjennom frie og uavhengige valg til Sameting. Det er også derfor Regjeringen ikke kan være konstitusjonelt ansvarlig overfor Stortinget for Sametingets politiske virksomhet. På denne bakgrunn er det grunn til å gjøre oppmerksom på at omtalen av Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i St meld nr 41 (1996-97) i kap. 4 s. 14-17 er svært mangelfull. Den omtaler stort sett Sametingets forvaltningsmessige rolle, og spesielt gjelder det anskueliggjøringen i fig. 4.2 s. 14. Når Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i Norge skal anskueliggjøres i hele sin bredde, gjelder det et forhold mellom Sametinget og henholdsvis Regjeringen og Stortinget som egne statsmakter:

Sign: .....

Dette forholdet tilsier at Sametinget må bli noe mer enn den viktigste samiske premissgiver i samepolitikken (jf. s. 14 og 15), med en del tillagte forvaltningsoppgaver. Sametingets foranstående forslag om utvikling av et samarbeidsforum med henholdsvis Regjeringen og Stortinget må ses i lys av dette.

Minoritetsvern

Norge har i minoritets- og urfolkspolitikken en rekke uløste problemer. En manglende erkjennelse av ansvaret for tidligere tiders overgrep, og en debatt om fremtidige løsninger, har lenge vært påfallende og tildels bevisst. På denne bakgrunn ønsker Sametinget Norges tiltredelse til Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter velkommen. Samene er i teknisk forstand dekket av konvensjonens bestemmelser. Sametinget vil imidlertid påpeke at det vern samene har som urfolk går betraktelig lenger enn det minoritetsvern rammekonvensjonen gir, slik at det i politisk og folkerettslig forstand ikke innebærer noen styrking av samenes stilling. Når det er sagt, vil Sametinget støtte ratifikasjonen av minoritetskonvensjonen i solidaritet med kvener, tatere/reisende, sigøynere/romani og jøder. Dette er alle grupper som har vært offer for en systematisk undertrykkelse fra storsamfunnets side i forbindelse med den norske nasjonsbyggingen.

I tillegg til den folkerettslige forankring ratifikasjonen gir, skal disse nasjonale minoriteter sikres ved at forpliktelsene også slås fast i høvelige internrettslige regler av statlige myndigheter, som sikrer en minimumsstandard for dissers politiske, språklige, kulturelle og utdanningsmessige rettigheter. Det bør også opprettes regelfestede ordninger for rapportering av de nasjonale minoriteters arbeid med disse spørsmål overfor de sentrale myndigheter som også inneholder forpliktelser om tilbakemelding til minoritetenes organisasjoner. Organisasjonene må sikres et utviklingsdyktig driftsgrunnlag.

Kommentar til enkelte saksområder i Stortingsmeldingen

Norge er et velutviklet land når det gjelder materiell velferd og utvikling av norsk kultur. Den norske samfunnsutviklingen har spesielt i etterkrigstiden stått overfor en omfattende utbygging på de fleste samfunnsområder. Nå ser en derimot tendensen til at utbygging av velferdsstaten står overfor en omfattende endring i utbyggingstakten. Statens engasjement på en rekke sentrale samfunnsområder er under revurdering. Staten står derfor overfor en ny situasjon hvor innstramming av offentlige budsjetter er en av følgene.

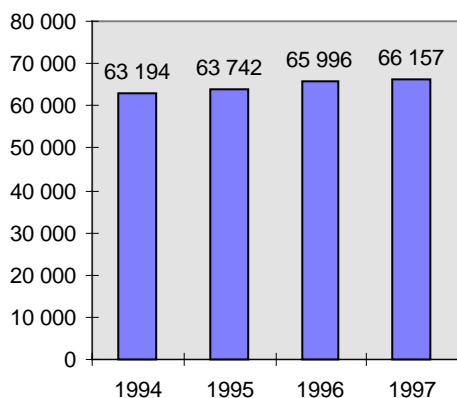
Som et resultat av en forsømmelse fra statenes side over lengre tid, står det samiske samfunn derimot overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En står overfor en rekke utfordringer hvor utbygging av elementære samiske velferdstilbud står sentralt. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunn er derfor meget omfattende. De midler som bør stilles til disposisjon for samisk samfunnsutvikling er

Sign: .....

under all omstendighet ikke av et slikt omfang at det vil påvirke utviklingen i norsk økonomi. Det eksisterer derfor ikke økonomiske argumenter mot å bidra til tilfredsstillende rammevilkår for sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det som gjenstår er derfor politisk vilje til konkret oppfølging av de kapitalbehov det samiske samfunn har.

Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om man ønsker en nødvendig opprusting av den samiske kultur, og om man da er villig til å satse ressurser på det, slik at man kan legge opp en strategi for de ulike sektorområdene i samarbeid mellom Sametinget, Stortinget og regjeringen.

En oversikt over midler til Sametingets disposisjon i den siste 4 års perioden 1994 - 97, viser ingen større tegn til satsning på det samiske kulturområdet i økonomisk forstand (jf. tabellen nedenfor). Når Sametinget presiserer det samiske samfunns behov for økte midler i forbindelse med de årlige framleggelsene av statsbudsjettet, og etterlyser en satsing, møtes vi med henvisning til mindre prosentvise økninger, og at andre har fått kutt i sine bevilgninger.

Tabellen viser budsjettutviklingen i 1000 1989-kroner, for å justere for inflasjon, og dermed vise realveksten.

Sametinget finner det noe urettferdig stadig å bli sammenlignet med øvrige statlige velferdstilbud som er utviklet tidligere til det nåværende budsjettnivå, og som ut fra dagens forhold eventuelt kan tåle bevilgningskutt. Sametinget er i en motsatt situasjon. Vi har først nå begynt vår egen samfunnsutbygging, og står overfor store behov for nye basisressurser innenfor de fleste samfunnsområder, så som språk, kultur, utdanning, kulturminnevern, næringsutvikling og så videre.

Sametingets arbeid med egne planer innenfor ulike sektorer, er uttrykk for de behov det samiske samfunn har. Det er helt avgjørende at de planer som utvikles av Sametinget realiseres. Tinget har i begrenset omfang fått tilbakemelding fra regjeringen og Stortinget om finansiering og gjennomføring av disse planene. I den sammenheng vises det til tingets årsmelding fra 1996. Det er dog positivt at Regjeringen i tilleggsmeldingen vil bidra til å legge til rette for Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder (jf. s. 4) og satte av kr. 2 mill. til dette i statsbudsjettet for 1998.

Sametinget viser til at Regjeringen både i St meld nr 41 (1996-97) og St meld nr 18 (1997-98) har som mål å føre en mest mulig helhetlig og samordnet samepolitikk. I hovedmeldingen er det lagt vekt på en oppsummering av det rettslige grunnlaget for norske myndigheters forpliktelser overfor samene, (jf. kap 2 s. 9-12 og kap. 6 s. 21-22). Det vises til at Norge har et særskilt godt utgangspunkt i og med landets rettslige forutsetninger.

Når det gjelder praktisk politikk på de forskjellige forvaltningsnivåer, vil det være behov for å konkretisere hva disse forpliktelsene og rettighetene består i. Dette vil i sum utgjøre det

Sign: .....

samlede vernet for samekulturen (s. 21). På bakgrunn av dette grunnlaget uttales det i tilleggsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å gi samene mulighet til kulturell og materiell utvikling på eget grunnlag, noe som blant annet tilsier at Sametinget må gis reell innflytelse på flere saksområder. Regjeringen ønsker også en samfunnsutvikling med større vekt på de kulturelle og menneskelige verdier. Oppbyggingen av samisk identitet og tilhørighet må bygge på samiske verdier og holdninger. Samiske verdier og holdninger må være grunnlaget for planleggingen av det samiske samfunnet i framtiden (s.4).

Sametinget slutter seg til dette og vil understreke at disse synspunktene må ligge til grunn i den praktiske gjennomføringen av samepolitikken på de ulike samfunnsområder. I det følgende er det valgt ut en del saksfelter i meldingene som Sametinget ønsker å gi kommentarer til.

Samiske interesser i planarbeidet

Sametinget har bedt om at det utarbeides rikspolitiske retningslinjer for samiske spørsmål til fylkesplanarbeidet. Vedtaket om dette er referert i hovedmeldingen uten nærmere kommentarer (s. 24-25). Dette sammen med Sametingets innflytelse i planarbeid på statlig, regionalt og fylkes nivå må lovfestes.

Sametinget vil påpeke behovet for et bredt samarbeid med regionale og lokale myndigheter om samfunnsutviklingen i samiske områder. For å sikre en god oppfølging av planarbeidet kan det være nødvendig å opprette regionale eller fylkeskommunale sameutvalg. Tinget viser her spesielt til den drøftelsen av behovet for regional samepolitisk organisering på tvers av kommune- og fylkesgrenser og kommunedelsutvalg i hovedmeldingen, jf. punktene 7.3 og 7.4 s. 25-27.

Drøftelsen er framtidsrettet og åpner opp for nye organiseringsformer av arbeidet med samiske spørsmål på regionalt og kommunalt nivå. Sametinget vil reise spørsmålet for aktuelle fylkeskommuner og kommuner.

Barn- og ungdom

Samiske barnehager har bidratt til at samiske barn har fått styrket sin samiske identitet. Derfor er det viktig at lov om barnehager sikrer samisk språklig og kulturelt innhold for alle samiske barnehager.

Sametinget vil fremme egen uttalelse om innføring av kontantstøtte i forbindelse med høringsrunden.

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen legger opp til et samarbeide vedrørende oppfølgingen av den samiske barne- og ungdomsplanen.

Utdanning/forskning

I Regjeringens resyme av prinsipielle synspunkter sies det bl.a. «*samene skal selv kunne fastsette det innholdet i læreplaner for fag som omhandler samisk språk, kultur og samfunnsliv.*»

Sametinget har tidligere i forbindelse med uttalelser til opplæringslovutvalgets innstilling sagt at det ikke er tilfredsstillende at Sametinget kun skal ha myndighet til å fastsette innholdet i læreplanene for samisk språk og for de særskilte samiske fagene, duodji og reindrift i videregående opplæring, samt for de samiske stolpene i de norske læreplanene. Sametingets myndighet til å fastsette innholdet må også gjelde læreplaner utover språkplaner, duodji og reindrift. Det er ikke samsvar mellom den foreslåtte retten for Sametinget til å fastsette

---

Sign: .....

innholdet i opplæringen om samiske emner i L-97, og den manglende retten for det samme i L-97 Samisk.

- Samiske barn og unge må sikres opplæring i og på samisk på alle nivå. Alle samiske elever skal ha rett til opplæring etter L-97 samisk.
- Regjeringen må sikre finansieringen av et tilfredsstillende opplæringstilbud etter L-97 Samisk.
- I tillegg må læreplaner på videregående skolenivå gjennomgås med sikte på å gi disse et samisk innhold, som bygger videre på læreplanverket for grunnskolen, L-97 Samisk.
- De statlige samiske videregående skoler må bestå som selvstendige statlige enheter og underlegges sametingssystemet.
- Det må iverksettes stimuleringsiltak, som f.eks. ulike stipendordninger, som sikrer rekruttering av samiske studenter til høyere utdanning.
- Sametinget må få ansvar for tilsyn av opplæring for samiske elever (i dag SU-kontorer).
- Sametinget må få ansvaret for FOU-midler til utviklingstiltak for den samiske skole.
- Sametinget må få hånd om midler til spesialpedagogiske tjenester for den samiske befolkning.
- Sametinget bør få ansvar for tildeling av øremerkede midler til språklige særtiltak, bl.a. fordelingen av midler til språkopplæring.

Sametinget har tidligere vist til at samisk forskning og høyere utdanning er av grunnleggende betydning for utvikling av det samiske samfunn. Det er i denne sammenheng vesentlig at Regjeringen følger opp tingets utredning og vedtak om samisk forskning, samt Norges forskningsråds utredning om forskningsbehovene i praktisk politikk. Dette omfatter blant annet forslaget om opprettelse av et samisk forskningsråd på nordisk plan. Sametinget må få representasjon i Norges forskningsråd.

Forskning og høyere utdanning må samtidig ses i sammenheng. Dette gjelder også i forbindelse med oppbyggingen av nye og eksisterende utdannings- og forskningsinstitusjoner. Sametinget vil igjen presisere betydningen av at Regjeringen legger frem en *stortingsmelding* om samisk forskning og høyere utdanning, der satsingen på området gis nødvendig prioritet, eller foretar en tilstrekkelig avklaring på annen måte.

Kultur og kirkeliv

Sametinget er ikke fornøyd med bevilgningene til samiske kulturformål. Samisk kulturliv må gis skikkelige rammevilkår og derfor må kulturfondet styrkes vesentlig samtidig som samisk presse, frivillig arbeid med barn og ungdom som f. eks. idrett sikres økonomisk drift. Sametinget har heller ikke fått gjennomslag for kravet om bl.a. faste bevilgninger til samiskspråklige publikasjoner som barne- og ungdomsblad. Bevilgningen til samisk kulturfond har faktisk stått stille på samme nominelle nivå siden det ble opprettet i 1993. Samtidig er bevilgningen til Norsk kulturfond økt med kr. 21 mill. i samme tidsrom. Det samiske kunst- og kulturlivet har dermed fått dårligere vilkår etter overføringen av kulturfondet til Sametinget. Tinget beklager dette meget sterkt.

Samiske kulturinstitusjoner som kulturhus, teater, museum, musikk institusjoner må sikres investerings- og driftsstøtte etter de planene som Sametinget utarbeidet. Sametinget har utarbeidet en samisk kulturhusplan med forslag til klassifisering, organisering og finansiering av samiske kulturbygg. Sametinget er svært misfornøyd med den behandling forslagene har

---

Sign: .....

fått i hovedmeldingen, jf. punkt 12.6 s. 56-58. Hele konseptet for utbygging av ulike typer samiske kulturbygg avvises både med bevilgningsmessige og organisatoriske begrunnelser. Det eneste Sametinget synes å ha fått tilslutning til er tingets holdning om «først å sikre forsvarlig drift av eksisterende samiske kulturinstitusjoner, før man anbefaler at nye store byggeprosjekter igangsettes». Resten av ansvaret skyves for en stor del over på kommuner og fylkeskommuner.

Sametinget har merket seg at dette forholdet ikke er løftet opp til ny vurdering i tilleggsmeldingen. Sametinget aksepterer ikke forsøket på å skyve ansvaret for samisk kulturhusbygging over på kommuner og fylkeskommuner. Dette vil virke konfliktskapende hos disse myndigheter og i lokalsamfunnene forøvrig. Denne politikken er ikke i tråd med statens politikk overfor samene, og tinget ber om Stortingets tilslutning til dette.

Samisk kirkeråd må få reelle muligheter til å ivareta sitt ansvarsområde. Sametinget er fornøyd med at ny lov om Den norske kirke (kirkeloven) innfører krav om samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene, samt at det gis anledning til utvidet samisk representasjon i Kirkemøtet. Sametinget berømmer det arbeid Det norske Bibelselskap har utført med oversettelsen av Det nye Testamente til nordsamisk. Tinget ser fram til gjennomføringen av en tilsvarende oversettelse av Det gamle Testamente. Tinget ber om en forsering av arbeidet med oversettelse av kirkelige tekster til sør- og lulesamisk, og ber de bevilgende myndigheter om økt støtte. Dette omfatter også utviklingen av samarbeidet over landegrensene mht. samisk kirkeliv.

Samisk næringspolitikk

Sametinget viser til at beskrivelsen av den samiske næringspolitikken i hovedmeldingen er omfattende, men noe tilbakeskuende, jf. kap. 15 s. 69-86. Tinget etterlyser en bedre sammenheng mellom det potensielle meldingens vedlegg om næringsutvikling i samiske områder representerer (jf. vedleggene 2, 3 og 4 s. 102-117), og de framtidige utfordringer og muligheter Sametinget selv tar opp til behandling i egen årsmelding, jf. vedlegg 5. Sametinget viser til at det foreligger en rekke utfordringer for næringer som fiskeri, landbruk, reindrift, duodji og næringskombinasjoner i samiske områder. Det er viktig som meldingen skisserer å se på næring og kultur i sammenheng. Spesielt gjelder dette det mer moderne og differensierte samiske næringsliv med stort innslag av servicetjenester.

Sametinget mener at den næringsmessige situasjon vi står overfor, krever en forsterket innsats på følgende områder:

- I arbeidet med å videreutvikle næringsstrategier for Nord-Norge i regi av Styringsgruppen for kontakt med Nord-Norge. Dette arbeidet krever en forsering på bakgrunn av den siste tids debatt om fraflytting fra landsdelen med blant annet forslag om en ny Nord-Norge plan. Sametinget mener at det viktigste nå er å få iverksatt arbeidet med å gjennomføre de strategier og tiltak som er foreslått med sikte på konkrete resultater.
- Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder. Det er en utfordring å samordne planens tiltak med fylkeskommunenes arbeid med regionale utviklingsprogrammer og andre tiltak på språk, kultur og næringsiden.
- Omstillingsprogrammet for indre-Finnmark er forlenget ut 1998. Det er behov for en styrket innsats mot omstillerne som målgruppe. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for den videre håndtering av programmet.
- Sametinget viser til sitt forslag om en egen landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder i Sametingets jordbruksplan. Dette forslaget får ikke tilslutning i

---

Sign: .....

hovedmeldingen, jf. punkt 15.5 s. 76-78. Tinget viser til tilsvarende forslag i innstillingen fra Fiskeridepartementets samiske fiskeriuvalg i form av et eget virkeområde. Forslaget omfatter stort sett samme geografiske område. Dette gjør også det nåværende virkeområdet til Samisk utviklingsfond. Når framtidige beslutninger om geografiske avgrensninger for virkemiddelbruk i samiske områder skal fattes, må regionlapolitikk, fiskerier og landbruk sees i sammenheng.

Internasjonalt arbeid

Sametinget må gis reelle muligheter til å delta i det internasjonale arbeid i regi av FN, Arktisk Råd og Barentssamarbeid. Det er i denne sammenheng positivt at regjeringen synes å ville styrke arbeidet med menneskerettigheter. Regjeringen må arbeide aktivt internasjonalt for fullføre arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter, sikre etablering av et permanent forum i FN, samt å følge opp sametingenes felles mål og tiltak i urfolkstiåret.

Arktisk råd må utvikles til et progressivt instrument for samarbeid mellom statene og urfolkene, med målsetting om en mest mulig harmonisert og positiv urfolkspolitikk i arktisk.

Det er positivt at Regjeringen vil følge opp sametingenes anmodning om representasjon i Barentsrådet. Samtidig vil Sametinget beklage at Regjeringen ikke har inntatt en positiv stillingstagen til fullverdig samisk medlemskap i Nordisk Råd.

Nordisk samisk samarbeid

Sametinget ser det som vesentlig at Regjeringen følger opp planene om etablering av Samisk parlamentarisk råd gjennom å sikre finansiering på nordisk plan.

Samisk likestillingspolitikk

Målsetting med likestilling må være å skape reell like stilling mellom kvinner og menn, med mulighet til å delta i samfunnsutvikling, næringsvksomhet og utdanning

Sametinget ser det som positivt at Regjeringen vil arbeide for å styrke samiske kvinners situasjon i reindriften, slik at de yrkesmessig likestilles med menns yrkesaktivitet innenfor næringen. Likestilling mellom kvinner og menn innenfor reindriftnæringa har vært et tema som Sametinget har arbeidet med i flere år. Sametinget har senest i forbindelse med sak 25/96 Reindriftsavtalen 1996 - 97, pekt på behovet for å styrke kvinners stilling i reindriften. Sametinget ba forhandlingspartene om å ta disse spørsmålene direkte opp i forhandlingene med sikte på å utvikle en klarere strategi i forbindelse med reindriftsavtalen vedrørende kvinners rolle i reindriften.

Naturgrunlaget for samisk næringsliv og kultur

Sametinget ser nødvendigheten av at det foretas et grundig utredningsarbeid for å sikre samiske interesser i forbindelse med oppfølgingen av St.meld. 62. (1991-92) Landsplan for nasjonalparker. Vern av samiske områder må ses i lys av den internasjonale utvikling med hensyn til vern og bruk i urfolksområder. Det vises særskilt til Norges forpliktelser og Sametingets innspill i henhold til ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, samt til Konvensjonen om biologisk mangfold.

Det videre arbeidet med samiske rettsforhold

Når det gjelder det videre arbeidet med samiske rettsforhold vil Sametinget peke på:

Sign: .....

1. Regjeringens vurdering av at en sterk tiltrengt oppdatering av minerallovgivningen for hele landet ikke kan utstå til de endelige resultater av Samerettsutvalgets arbeid foreligger. Sametinget beklager dette og understreker behovet for midlertidige løsninger som fullt ivaretar samiske interesser. Sametinget vil i denne forbindelse bl.a. vurdere Samerettsutvalgets forslag om tidsavgrenset nektingsrett for Sametinget mot store naturinngrep, jf. NOU 1997:4 punkt 8.3.5. s. 406-422.
2. Justisdepartementets forskningsprosjekt om samiske sedvaner og rettsoppfatninger, har dårlig framdrift og må forseres.
3. Samerettsutvalgets videre arbeid for Troms, Nordland og det sørsamiske området, som må gjennomføres, jf. Sametingets vedtak i sak 10/98 Samerettsutvalgets mandat og videreføring.
4. Sametingets foranstående forslag om en egen reindriftslovkommisjon.

Utviklingen i helse- og sosialsektoren

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen har intensivert sitt arbeid med oppfølgingen av NOU 1995:6. Sametinget er derimot ikke fornøyd med det samarbeidet som hittil har vært mellom departementet og Sametinget, og forventer at tinget vil være en naturlig samarbeidspart i det videre arbeidet. Forslaget fra departementet om å opprette en permanent referansegruppe for å arbeide med samiske helse- og sosialspørsmål, er til vurdering i Sametinget. Tingets tilslutning til forslaget avhenger i stor grad av den form og tilknytning referansegruppen får til sametingssystemet.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Senterpartiets sametingsgruppe vil gi kommentarer til Sametingsrådet innstilling:

Side 1, i tredje avsnitt skriver Sametingsrådet:

"Sametinget legger stor vekt på at man utvikler en sterk og dynamisk kontakt mellom Sametinget, og landets myndigheter. Systemet med årlige meldinger og en prinsippmelding innenfor stortingsperiodene, er derfor sentrale elementer i denne samhandlingen. Det er også av den grunn Sametinget må gi uttrykk for en viss bekymring i forhold til formen disse meldingene har fått."

SP's sametingsgruppe er enig i at tidligere meldinger har hatt en uheldig form. Dette mener vi er forsøkt rettet på i tilleggsmeldingen. Meldingen omfatter målsettinger og tiltak under flere departementers ansvarsområde, noe som SP's sametingsgruppe synes er positivt i tilknytning til framleggelsen av Sametingets årsmelding på de saker og problemstillinger som Sametinget har behandlet.

Territorielle rettigheter

På samme side viser Sametingsrådet til H.M. Kongens tale ved åpningen av det 3. ordentlige Sameting, hvor det ble uttrykt at den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk - nordmenn og samer. SP's sametingsgruppe er enig i at staten av den grunn har et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at det samiske folk skal kunne bygge et sterkt og levedyktig samfunn. Men dette betyr ikke at den norske staten er grunnlagt på to atskilte territorier, et norsk og et samisk, men på ett felles territorie med to folk.

Sign: .....

Samerådet viser til at samene i Norge har gjennom etableringen av Sametinget og utviklingen av ulike virkemidler og styringsordninger, oppnådd en utvikling av de kulturelle og politiske rettighetene. SP`s sametingsgruppe er enig så langt, men stiller spørsmål ved hva Samerådet mener med følgende tilføyelse.

"Det som står sentralt er å reise den tredje pilaren i byggverket, våre territorielle rettigheter."

Dette utsagnet griper rett inn i Samerettsutvalgets innstilling om "Retten til land og vann i Finnmark" som nå er til omfattende høring med høringsfrist mars 1999. Også Sametinget vil gi en egen høringsuttalelse. SP stiller seg undrende til hvorfor Samerådet ønsker å foregripe begivenhetenes gang. Vårt spørsmål er enda mer grunnleggende når Sametingsrådet på side 2 sier at *"Sametingets grunnsyn er at det samiske områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk"* Videre: *"Fra samisk hold har det aldri vært noen tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd."*

SP`s sametingsgruppe vil hevde det motsatte: For samer har det aldri vært avgjørende å *ei* landområder, men å ha *bruksrett* til ressursene for å sikre det materielle grunnlaget for bevaring og utviling av samisk kultur i vid forstand. SP`s sametingsgruppe går imot at eiendomsrett og forvaltning skal skje etter etniske kriterier på individuell basis, men vil arbeide for at statens forvaltning av land og vann i Finnmark overføres fra staten til andre forvaltningsmodeller hvor også den samiske befolkningen gis *innflytelse over forvaltningen* sammen med den øvrige befolkningen i fylket.

SP`s sametingsgruppe kan ikke se at Samerettsutvalget gir noen grunnlag for å hevde et absolutt krav til eiendomsrett på etniske kriterier slik Sametingsrådet synes å mene.

Det er verdt å legge merke til at heller ikke Otto Jebens har gått så langt som Samerådet synes å hevde. Otto Jebens gikk lengst i spørsmålet om eiendomsrett og representerte mindretallet i den såkalte "Rettsgruppen" som ble oppnevnt av Samerettsutvalget for å avklare gjeldende rett til land og vann i Finnmark. Heller ikke han har, såvidt vi kan forstå, ment at samene har krav på eiendomsrett- og besittelsesrett etter ILO-konvensjonen artikkel 14.1, men derimot *"befolkningen i området på kollektivt grunnlag"* Jebens synes dermed å være av den oppfatning at de samiske rettigheter etter ILO-konvensjon m.v., er en form for kollektive eiendoms- og bruksrettigheter som ligger til *"lokalbefolkningen"* i samiske områder, det vil si til *alle* som bor i disse områder, uansett etnisk bakgrunn.

Hva gjelder Samerettsutvalgets innstilling og utredning forøvrig, vil SP`s sametingsgruppe komme tilbake til etter en grundig demokratisk prosess i partiet.

Utviklingen av Samepolitikken

SP`s sametingsgruppe har også problemer med å være enig i følgende beskrivelse som Sametingsrådet gir. "...man har etter hvert fått en klar følelse av at man fra myndighetenes side ikke ønsker noen større utvikling av Samepolitikken, til tross for at man sier det motsatte. "SP`s sametingsgruppe vil i den sammenheng vise til følgende:

- Det er etablert en egen statssekretær for samiske saker
- Det er eget statssekretærutvalg for behandling av samiske saker, noe som fører til en bedre samordning.

Sign: .....

- Faste regjeringskonferanser hvor samiske spørsmål blir diskutert.
- Årlig melding til Stortinget om Sametingets virksomhet (Ot. prp. 33 1996-97)
- At det minst en gang i hvert stortingsperiode skal utarbeides en prinsippmelding om norsk samepolitikk (NOU 1984:18)
- Regjeringen har signalisert en sterkere formalisering av forholdet til Sametinget både i budsjettarbeidet og oppfølging av Sametingets årsmeldinger
- Dertil vil regjeringen fra og med 1999 fremme forslag til at hele bevilgningen på kap. 540 stilles til Sametingets disposisjon under en 50-post. Det vil i prinsippet gi Sametinget mulighet til å foreta egne prioriteringer innen rammen.

Sett i en totalsammenheng er det derfor vanskelig å være enig med Sametingsrådet at *"myndighetene ikke ønsker noen større utvikling av Samepolitikken."*

SP's sametingsgruppe er også meget fornøyd med at den nye regjering i sin tilleggsmelding slår fast at den vil føre en aktiv samepolitikk hvor samene gis større innflytelse i saker som gjelder utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv. SP's sametingsgruppe er også enig i at en god distriktspolitikk er en god samepolitikk.

Samisk media

SP's sametingsgruppe er imidlertid noen i tvil hva som menes med følgende utsagn i tilleggsmeldingen. *"Regjeringen er av den oppfatning at et godt medietilbud på samisk er avgjørende betydning for å opprettholde og utvikle samisk språk og kultur"*- SP's sametingsgruppe er ikke uenig i at samisk språk er viktig for samisk kultur, men ønsker å presisere at regjeringen også må ta ansvar for å sikre bredden et godt tilbud også til de saker som på grunn av statens tidligere fornorskningsspolitikk har mistet sitt språk. Det er viktig å bygge et bredt og differensiert samisk medietilbud i den samiske samfunnsdebatten. Det må sikres nødvendig pressestøtte til aviser og tidsskrifter som er beregnet på samisk leserkrets, både norsktalende og samisktalende samer.

Forslag 2, representant Amund Eriksen, Frie gruppa:

Nytt pkt. nederst på s.11

Fastboendes rettigheter må ivaretas og styrkes.

S. 11

Stryk siste setning i avsnitt 4.

S. 11

Nytt strekpunkt etter punktet omstillingsprogrammet:

Særlig viktig er styrking av rekrutteringen til reindriften, ungdommens rettigheter må styrkes.

Forslag 3, representanten Einar Lifjell, NSR's sametingsgruppe:

Pkt. e) side 4 endres til:

e) I den forbindelse ber Sametinget regjeringen nedsette en reindriftslovkommisjon for en gjennomgang av reindriftslovgivningen, hvor man bl. a. konsentrerer seg styringen og forvaltningen av reindriften, regulering av de interne forhold i reindriften og reindriftenes egne gjennom generasjoner utviklede sedvanemessige regler.

Sign: .....

I Ot. prp. nr. 28 (1994-95) (s. 8) gis det klart uttrykk for at en rekke prinsipper og praktiske spørsmål ikke var tatt opp til behandling ved revisjonen, men at dette forutsatte man ble gjort når Samerettsutvalgets innstilling (NOU 1997:4) forelå. Det var allerede ved lovendringen i 1996 forutsatt en ny lovrevisjon innen kort tid. Ved sammensetningen av reindriftslovkommisjon er det viktig med deltakelse fra næringen selv, og bra innsikt i reindrift og reindriftsrett.

Nytt pkt. 4 på side 12.

4. Spørsmålet om fjell-loven i Nordland og Troms må ses i sammenheng med samerettsutvalgets videre arbeid i Troms, Nordland og sørsameområdet, og prosjektet samiske sedvaner og rettsoppfatninger.

Ny overskrift på side 4, etter 1. avsnitt: Aursundsaken - reindriftslovkommisjon.

Forslag 4, representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

Merknader fra Arbeiderpartiets Sametingsgruppe. Merknadene er bygd opp slik at de i det vesenlige viser til deler av Sametingsrådets innstilling, hvor gruppa har et avvikende syn, eller ser behov for utdypninger.

Pkt.: Sametingsrådet fremmer følgende innstilling overfor Sametinget

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe finner det prinsipielt betenkelig at man bruker utsagn fra kongen, for å begrunne bestemte politiske argumenter, slik det nesten legges opp til fra Sametingsrådets side.

Gruppa vil også peke på at Sametingsrådets henvisning til de prinsipielle utfordringene som ble trukket opp i Sametingets årsmelding for 1996, gir uttrykk for flertallets holdning. Arbeiderpartiets sametingsgruppe advarte dengang sterkt mot målsettinger og formuleringer i rettighetsspørsmålene, hvor man kunne tolke inn de mest vidtgående løsninger. Dette mente vi var uheldig, sett i forhold til en seriøs drøfting av Samerettsutvalgets andre delinnstilling, og det videre arbeid med rettighetsspørsmålene.

Pkt.: Forhandlinger må lovfestes

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe er i tvil om samhandlingen mellom Sametinget og norske myndigheter, er så lite tilfredsstillende som innstillingen blant annet på dette punktet gir inntrykk av. Vår erfaring er at det også er en feil fremstilling fra Sametingsrådet å hevde at man arbeider etter «et tilfældighetsprinsipp». Like galt er det å si at Sametinget må reise et nødvendig politisk press, for å få gjennomslag for de sakene man tar opp.

Hvis det virkelig hadde vært slik, ville man ikke hatt den positive utviklingen av det samiske samfunnet, i tiden etter at Sametinget ble etablert. Men, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe støtter naturligvis alle konstruktive forslag til forbedringer av de kontaktformene man i dag har mellom Sametinget og sentrale myndigheter, henholdsvis storting og regjering.

Pkt.: Samenes rett til selvbestemmelse» og «Forhandlinger må lovfestes

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe legger stor vekt på at Sametingets formuleringer og vedtak skal være klarest mulig. Folk skal ikke behøve å spekulere over hva Sametinget egentlig har ment i de enkelte sakene. Særlig viktig er det i forbindelse med emner som rett til selv-

---

Sign: .....

bestemmelse, samisk styring over samiske områder og liknende. Rådets innstilling under dette punktet, krever en mye nærmere utdyping og presisering. Særlig gjelder det nå, når man er midt opp i høringsrunden etter Samerettsutvalgets delinnstilling om rettighetsspørsmålene i Finnmark.

Når rådets innstilling omtaler retten til selvbestemmelse, sier man blant annet at dette også gjelder retten til å bestemme over «egne områder». Videre sier man også at tiden nå er inne til å arbeide med «territorielle rettigheter». Videre sies det at det samiske områdets ressurser både over og under jorden tilhører samene, og at dette er Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av «samiske områder».

Av hensyn til debatten både i Sametinget, og den offentlige debatt, mener Arbeiderpartiets sametingsgruppe at Sametingsrådet må avklare på hvilke deler av landet Sametingsrådet definerer som samiske områder, som blant annet skal underlegges en ny samisk forvaltning. Arbeiderpartiets Sametingsgruppe ønsker iallfall ikke å føre debatten på villspor, i forhold til den konstruktive og jordnære innstillingen som Samerettsutvalget har lagt fram. Når man uttrykker seg på en slik måte som ovenfor, må man ha et mye høyere definisjons- og presisjonsnivå. I den forbindelse ber vi også om en klarlegging av om Sametingsrådet har gjort seg noen tanker om forholdet til andre organer, som kommunestyre, fylkesting og Storting, som en følge av målsetningen om samenes rett til å bestemme over »egne områder».

Slik innstillingen fra Sametingsrådet nå foreligger på disse punktene, har den ikke tilslutning fra Arbeiderpartiets Sametingsgruppe, ut fra de mange uklarheter som foreligger. Vi mener nemlig at Sametinget selv bør bidra maksimalt til å skape forutsetninger for en rettighetsdebatt som bygger på realiteter, og hvor det ikke gis rom for unødvendige misforståelser. For å unngå det Sametingsrådet selv frykter i rettighetsdebatten - »myter, desinformasjon og skremselspropaganda»(s.3) – har man selv et meget stort ansvar. Når man snakker om fremtidig forvaltning av land og vann, er det svært uheldig å konkludere i forkant av Samerettsutvalget behandling. Slike uspesifiserte utsagn gir god næring til feiloppfatninger og antakelser, og bidrar til å føre debatten inn i uoversiktlige gråsoner.

Pkt.: Landrettigheter – krav om anerkjennelse

Offentlig informasjon

Under punktet «Landrettigheter – krav om anerkjennelse» tar Sametingsrådet opp en del forhold ved offentlig debatt og informasjon om samiske anliggender. Det er riktig at det dessverre var enkelte partier som ved siste valg førte en valgkamp basert på fordommer, myter og skremselspropaganda i forhold til den samiske befolkning.

Offentlige myndigheter har derfor et særlig ansvar for å bidra med korrekt og saklig informasjon om samiske anliggender. Stortinget bør være oppmerksom på at dette aktsomhetsnivået langt fra er til stede i alle statlige etater.

Det ferskeste, og ett av de verste eksemplene, er en nettopp utkommet beskrivelse av Varanger bataljons historie. Der finner man en fremstilling og forvrengning av Finnmarks og samisk historie som ikke har rot i det som i dag er kjent faglig viten. Videre polemiseres det mot innføring av det samiske læreplanverket, samtidig som forfatteren har en sterk brodd mot arbeiderbevegelsens ikke-militaristiske linje i deler av mellomkrigstiden. Det er Sametingets oppgave å gjøre de ansvarlige, militære og sivile myndigheter oppmerksom på slike forhold, slik at de nødvendige skritt kan bli tatt for å stanse videre spredning av myter om samene, finansiert med skattebetalernes penger. Det prinsipielle spørsmål her, er hvordan man kan

Sign: .....

sikre seg mot at slike ting ikke skjer i fremtiden. Det bør landets høyeste myndighet vie betydelig oppmerksomhet.

Aursundsaken

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er også forferdet over høyesterettsdommen i Aursundsaka. Man må snarest komme til en ordning, som sikrer at den sørsamiske reindrifta kan fortsette i dette området.

Når det gjelder innstillingas pkt. b om denne saken (s.4), mener gruppa at staten må inn i bildet – for å inngå mulige langsiktig leieavtaler med grunneierne. Man er derfor enig i at det er uakseptabelt at dette skal være et ansvar for samene i området. Da blir usikkerhetsfaktoren for stor.

Pkt. Responsen på Sametingets initiativ

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe kan ikke slutte seg til Sametingsrådets fremstilling av at sentrale myndigheter, Regjeringen, har en avventende og generelt negativ holdning til oppfølging av samiske enkeltsaker og sektorområder. Gruppa ser også positivt på Regjeringens signaler om økt samarbeid og samordning i oppfølging av samiske saker. Arbeiderpartiets Sametingsgruppe anser ikke at Sametinget er en egen «statsmakt», men at Sametinget er opprettet i medhold av lov gitt av Stortinget. Derfor kan det heller knapt være riktig å hevde at Sametingets myndighet ikke er avledet av vedtak i andre kontitusjonelle organer. Sametinget er selvsagt den viktigste samiske premissgiver i utforming av samepolitikken i Norge. Men begrepet «ny statsmakt » krever nok en atskillig dypere analyse, før man bruker det på en slik måte.

Pkt.: Komm. til enkelte saksområder i St.meld.

I Sametingsrådets fremstillinger om «utbygging av elementære samiske velferdstilbud », legger Arbeiderpartiets Sametingsgruppe til grunn at dette dreier seg om midler og resursser til å sikre grunnlaget for blant annet utviklingen av nye samiske kultur – og utdanningsinstitusjoner. Det vil si den samfunnsmessige ekstrainsatsen som må til, for å sikre samisk kultur også på en slik måte.

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe finner det derfor ikke riktig å fremstille det som om det samiske samfunnet starter samfunnsutbyggingen nærmest fra grunnen av. Samene, som andre borgere, nyter godt av de samme grunnleggende velferdstilbudene. Doble ordninger er ikke nødvendige der ting fungerer- noe de gjør på de aller fleste områder. Men - ekstraresursser trengs på mange felter, for å oppnå kulturell likeverdighet.

Pressetøtte

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe vil understreke at pressestøtten til samiske aviser, både på samisk og norsk språk, som et minimum, skal opprettholdes på dagens nivå, og allerhelst økes. Der er en stor andel av samene som er fratatt sitt eget språk, slik at en norskspråklig samisk presse stadig er viktig.

Minoritetsvern

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe er enig i at det ennå er mange uløste spørsmål på grunn av tidligere tiders politikk overfor samene. Mange av disse er av verdimessig og moralsk art. Etter vår oppfatning er det riktig at den nye Verdikommisjonen tar for seg de holdningene som den gang ble skapt, slik at man får i gang en prosess hvor understøtninger kommer opp

---

Sign: .....

til overflata, og kan debatteres i full offentlighet. Det vil bidra til å koste «gamle spøkelser» ut av skapene.

Pkt. Utdanning / forskning

AP's sametingsgruppe vil bemerke at mange av prinsippene og tiltakene det her legges opp til fra Sametingsrådets side, til nå har vært lite drøftet av Sametinget. Grappa ser imidlertid på behandlingen og organiseringen av samisk utdanningssektor som en meget viktig sak. Vi slutter oss prinsipielt til en modell som ligger innenfor en vid delegasjon og myndighetsoverføring til Sametinget. Modellen må gi en hensiktsmessig organisering av de ulike funksjoner innen den samiske utdanningssektoren i sin helhet. Enkeltheter må Sametinget derfor komme tilbake til.

Pkt.: Samisk næringspolitikk

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil understreke at fjordfiske alene, og fjordfiske i kombinasjon med andre næringer, er en viktig sysselsettingsfaktor med rike sjøsamiske tradisjoner. For å bevare og videreutvikle den sjøsamiske kulturen må det skapes en bærekraftig og lønnsom fiskerinæring. Dette bør gjøres ved at nærhets- og avhengighetsprinsippet til maritime ressurser, legges til grunn ved fremtidig forvaltning og utnytting av disse i sjøsamisk kyst- og fjordområder.

Pkt: Det videre arbeid med samiske rettsforhold

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe vil her bemerke at det er viktig at Samerettsutvalgets tredje delutredning nå gjennomføres for områdene sør for Finnmark. Imidlertid vil man til punkt 3 i innstillingen, anføre at sak 10/98, om Samerettsutvalgets mandat og videreføring, ennå ikke er behandlet av Sametinget. Derfor er det vanskelig å forskuttere behandlingen av denne i forbindelse med behandlingen av denne saken.

Pkt.: Utviklingen i helse- og sosialsektoren

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe forutsetter at arbeidet med den samiske helse- og sosialplanen kan iverksettes etter at referansegruppen er oppnevnt.

Sametingsrådets tilleggsforslag fremmet av representant Ragnhild Nystad:

Sametinget ser det som svært viktig at det er en bred oppslutning om å motarbeide prostitusjon i samfunnet, og ber derfor Regjering og Storting vurdere å sette i verk konkrete tiltak som bl.a ved å komme med lovendring slik at kjøp av kvinner kriminaliseres.

Gruppene i Sametinget fremmet følgende forslag:

Sametinget viser til at St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, er den andre prinsippmeldingen som fremlegges for Stortinget til behandling, etter opprettelsen av Sametinget.

Bakgrunnen for systemet med årlige meldinger til Stortinget om Sametingets virksomhet, og en prinsipiell melding om norsk samepolitikk pr. stortingsperiode, er Samerettsutvalgets første delinnstilling NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling. Om prinsippmeldingen heter det i samerettsutvalgets forslag:

Sign: .....

«Det foreslås derfor at det minst en gang i hver stortingsperiode skal utarbeides en melding til Stortinget med de nærmere retningslinjer for en samordnet samepolitikk som regjeringen anser nødvendige. Retningslinjene i stortingsmeldingen forutsettes å være bindende for regjeringen med mindre Stortinget endrer disse under sin behandling. Regjeringen er bundet inntil ny melding er behandlet i Stortinget, eller Stortinget på annen måte gir uttrykk for endringer i retningslinjene.»

Regjeringen fulgte opp dette forslaget i Ot.prp. 33 (1986-87), ved å legge opp til en årlig melding til Stortinget om Sametingets virksomhet, og at det en gang i hver stortingsperiode ble laget en «prinsippmelding» som skulle inneholde mer generelle retningslinjer for det samepolitiske arbeidet. Regelen om dette er fastlagt i samelovens § 1.3.

Sametinget legger stor vekt på at man utvikler en sterk og dynamisk kontakt mellom Sametinget, og landets myndigheter. Systemet med årlige meldinger og en prinsippmelding innenfor stortingsperiodene, er derfor sentrale elementer i denne samhandlingen. Det er også av den grunn Same tinget må gi uttrykk for en viss bekymring i forhold til formen disse meldingene har fått.

Som det ble fremholdt i H.M. Kongens tale ved åpningen av det 3. ordentlige Sameting, er den norske stat grunnlagt på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Staten har derfor et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at det samiske folk skal kunne bygge et sterkt og levedyktig samfunn. Sametinget ønsker denne erkjennelse velkommen, og legger i hovedsak dette faktum til grunn for sin virksomhet.

I Sametingets årsmelding for 1996, som følger vedlagt stortingsmelding nr 41, som vedlegg 5, kap. 5, trekker Sametinget opp noen prinsipielle utfordringer knyttet til det samme utgangspunkt som H.M. Kongen legger til grunn i sin tale til Sametinget. Det er blant annet disse utfordringene Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om.

Sametinget ser helst at Stortinget og Regjeringen tar utgangspunkt i dette når retningslinjene skal trekkes opp for den neste 4 års-perioden.

Ubesvarte prinsipielle utfordringer

Sametinget vil trekke fram noen prinsipielle utfordringer med hensyn til samene som et urfolk i Norge. Disse er fremmet av Sametinget i flere sammenhenger tidligere overfor regjering og storting, uten respons.

Samenes rett til selvbestemmelse

Samene i likhet med urfolk over hele verden har hevdet, og vil hevde, at folkenes rett til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet. Dette arbeidet er Sametinget, sammen med andre urfolk, engasjert i under arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter.

Sametinget erkjenner det faktum at det innenfor staten Norge er to opprinnelige folk, samer og nordmenn. Gjennom historien har nordmenn og samer levd både adskilt og side om side. Dette er fakta som gjør at samene som folk og gjennom alders tids bruk har krav på anerkjennelse av retten til å bestemme over egen kultur, samfunnsliv og egne områder, med andre ord kulturelle, politiske og territoriale rettigheter. Samene i Norge har gjennom etableringen av Sametinget, og utviklingen av ulike virkemidler og styringsordninger, oppnådd en utvikling av de kulturelle og politiske rettighetene. Det som nå står sentralt er å reise den tredje pilaren i byggeverket- våre territoriale rettigheter.

Sign: .....

Av dette følger det at grunnprinsippet i forholdet mellom samer og nordmenn, må være at man **forhandler** seg fram til enighet og **gjensidige avtaler** mellom våre folks representative organer.

Forhandlinger må lovfestes

Forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene må lovfestes som prinsipp. Dette er allerede lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Dette innebærer at den finske sameloven er langt mer progressiv i å beskrive samhandlingen mellom Sametinget og myndighetene. Det at man på andre områder ikke er kommet like langt i Finland er en annen sak.

I dag fungerer ikke samhandlingen mellom Sametinget og norske myndigheter tilfredsstillende. Sametinget har i praksis ingen formaliserte fora for å fremme krav, behov og politiske løsninger. Når en sak reises fra Sametingets side, er man henvist til å skape et nødvendig politisk press, for å få gjennomslag. Det at interessen for samiske saker varierer og at det samiske folk er et lite folk i antall, gjør at man arbeider etter et tilfeldighetsprinsipp. Den senere tids debatt om landrettigheter og samisk læreplan, viser med all tydelighet at det politiske presset oftest oppstår når norske interesser er «truet».

Som eksempel kan blant annet nevnes at den største samepolitiske saken i høst har vært tapet av beiterett i sørsamisk reindriftsområde. Denne saken har vært en **ikke-sak** i norske medier, og årsaken synes klart å være at i denne saken fikk norske interesser medhold, og saken er dermed ikke av allmenn interesse. Dette illustrerer at Sametinget vanskelig kan basere seg på å forsøke å løse prioriterte samepolitiske saker gjennom press på norsk oppinion via media.

Urfolksretten må inkorporeres i norsk lov

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at i dag at disse reglene ikke automatisk er en del av norsk lov.

Sametinget har ved en rekke anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på enten en harmonisering og oppdatering av norsk lov, eller at man på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov. Med tanke på dette må det foretas en systematisk gjennomgang av det norske lovverket.

Landrettigheter - krav om anerkjennelse

Spørsmålet om retten til land og vann har etter Sametingets oppfatning to hovedelementer. Det ene er en grunnleggende respekt og aksept for at de kollektive samiske rettigheter til områdene som helt frem til i dag har vært i samisk bruk og hevd, danner et selvstendig rettighetsgrunnlag som må uttrykkes i lovs form. Det andre er hvordan disse rettighetene skal inngå i en fremtidig forvaltning som både viser respekt for den samiske kultur og ivaretar de behov områdets totale befolkning har, uavhengig av etnisk tilhørighet.

I 1997 ble Samerettsutvalgets innstilling om retten til, og forvaltningen av land og vann i Finnmark lagt frem. Dette innebar at man så starten på en svært sentral debatt om hvordan også Sametingets rolle i forhold til ressursforvaltning og arealplanlegging bør bli.

Den innledende debatten har vært skremmende. De ulike politiske aktørene som har uttalt seg så langt har bekreftet den frykt Sametinget uttrykte i sin årsmelding for 1996, der tinget uttalte:

Sign: .....

«Sametinget frykter at myter, desinformasjon og skremselspropaganda blir sentrale elementer i denne prosessen, og ser derfor store utfordringer for sentrale aktører i å ta sitt ansvar med å sikre at den forestående debatten får et mest mulig saklig grunnlag.» (St.meld. nr 41 (1996-97) vedlegg 5, side 129).

De fleste partier, særlig i Finnmark, baserte hele sin stortingsvalgkamp på nettopp myter, desinformasjon og skremselspropaganda. Det som i denne sammenheng er mest bekymringsfullt er at moderpartiene ikke grep inn og viste ansvar for hvilket prinsipielt utgangspunkt denne debatten må ha. Å spille på frykt og indre motsetninger er ikke bare et tegn på manglende grunnsyn i samepolitikken, men en svært uansvarlig strategi i god «splitt og hersk»- ånd, med fortsatt undertrykkelse av det samiske folk som eneste mål. Valgresultatet for Finnmark fordelt på kommunenivå, taler sitt klare språk. De partier som gikk klart mot det samiske mistet sitt velgergrunnlag i indre-Finnmark. I ett tilfelle opplevde vi til og med at et partilag ble lagt ned i protest mot moderpartiets unnfallenhet.

Sametinget ser det som svært viktig at Samerettsutvalgets arbeid snarest må fullføres. Norges troverdighet innenlands og internasjonalt er avhengig av at denne prosessen gjennomføres.

Sametingets grunnsyn

Sametingets grunnsyn er at det samiske områdetets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. Denne formulering uttrykker også Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av ressursene i samiske områder. I dag opptrer staten på det samiske folks vegne i sin forvaltning av samiske områder. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd. Spørsmålet om retten til land og vann handler derfor dypest sett om det materielle grunnlaget for bevaring og utvikling av samisk kultur i vid forstand. Sikring av det materielle grunnlaget er derfor en sentral stolpe i det samlede samiske rettsgrunnlaget i tillegg til politiske og kulturelle rettigheter.

Norge har i sin argumentasjon overfor internasjonale fora uttrykt at de samiske landrettighetene er beskyttet gjennom såkalt *sterkt beskyttet bruksrett*. Denne påstanden kommer i et merkelig lys når reindriften blir fradømt sine områder innenfor det definerte forvaltningsområdet for samisk reindrift.

Aursundensaken - Reindriftslovkommisjonen

I den såkalt «Aursunddommen» fradømmes et reinbeitedistrikt sin beiterett i utmarka innenfor distriktet. I den sammenheng vil Sametinget vise til sitt vedtak fra plenumsmøtet i november 1997 i sak 48/97, der det blant annet uttrykkes at:

«Sametinget er skremt over at Høyesteretts dom av 24. oktober 1997 varsler en intensivering av tidligere tiders kolonisering av samiske områder, og fortsetter overgrepene mot det samiske folk. Det at Høyesterett faller tilbake på en dom fra 1897, og legger avgjørende vekt på de vurderinger som da ble gjort, varsler et kraftig tilbakeslag for samiske rettigheter i sin alminnelighet.»

Sametinget er glad for at Regjeringen ser alvoret i situasjonen for reindriften i det sørsamiske området etter Aursunddommen. Signalene som gis i tilleggsmeldingen er imidlertid uklare, og signaliserer i hovedsak sympati med situasjonen sørsamisk reindrift er kommet opp i, men gir svake signaler på tiltak i forhold til å løse problemet. Sametinget vil påpeke at man her står overfor en rekke klart prinsipielle utfordringer med følgende innhold:

Sign: .....

- a) Dommen i Aursundssaken er i direkte strid med samisk rettsoppfatning, og representerer et klart brudd på statens forpliktelser til å verne og sikre samiske landrettigheter.
- b) Sametinget vil ikke akseptere leieavtaler der samene som part tvinges til å forholde seg til andre påståtte rettighetshavere, i strid med vår rettsoppfatning.
- c) Løsninger som skisseres må ta hensyn til de ovenfornevnte forhold, det være seg gjennom ekspropriasjon, lovendring, eller lignende, der en mulig løsning kan være at staten tar nødvendig prosessansvar.
- d) Sametinget er beredt til å vurdere løsninger som skisseres, der målet må være å gjenopprette tilliten mellom den samiske reindriften og statsmaktene og bidra til kort- og langsiktige løsninger som anerkjenner samiske rettigheter.
- e) I den forbindelse ber Sametinget regjeringen nedsette en reindriftslovkommisjon for en helhetlig gjennomgang av reindriftslovgivningen, hvor man bl.a. konsentrerer seg om styringen og forvaltningen av reindriften og regulering av de interne forhold i reindriften. I Ot.Prp. nr. 28 (1994-95, s. 8) gis det klart uttrykk at en rekke prinsipielle og praktiske spørsmål ikke er tatt opp til behandling ved revisjonen, men at dette forutsatte man ble gjort når samerettsutvalgets innstilling (NOU 1997:4) forelå. Det var allerede ved lovendringen i 1996 forutsatt en ny lovrevisjon innen kort tid. Ved sammensetning av en reindriftslovkommisjon er det viktig med deltakelse fra næringen selv, og brei innsikt i reindrift og reindriftsrett.

Stortingsmeldingene - viktig tilbakemelding

Systemet med stortingsmeldinger er et av de viktigste elementene i en dynamisk utvikling av Sametinget og samepolitikken i Norge. Det er derfor helt sentralt at man finner balansen mellom å beskrive utviklingen som har vært, og lage nye retningslinjer for den kommende 4 års perioden. Stortingsmelding nr. 41 viser at man er i klar ubalanse med hensyn til dette.

Kort fortalt sier Stortingsmeldingen at Regjeringen har behandlet en rekke saker knyttet til det samepolitiske området. Det som savnes er imidlertid to ting:

1. Har oppfølgingen vært i tråd med de retningslinjer den forrige prinsippmeldingen la opp?
2. Hvilke prinsipielle linjer vil man arbeide etter i den neste perioden?

Meldingen viser at en rekke saker løses i den løpende dialog Regjeringen og Stortinget har med Sametinget. Sametinget har imidlertid ved en rekke anledninger reist spørsmål om arbeidsformen for å løse saker, samt behov for prinsipiell avklaring av en del spørsmål.

Responen på Sametingets initiativ

I hovedsak kan man si at med unntak av utdanningssektoren, er Regjeringens tilbakemelding i St meld nr 41 til Sametinget i enkeltsaker og sektorområder, enten avventende, eller negativ.

Den «vent og se»-holdningen som synes å være det bærende element i meldingen, er ikke ansvarlig i forhold til den lange rekken med uløste problemer som Sametinget reiser i sin årsmelding for 1996, og den løpende plenumsbehandlingen av store viktige saker. Sametinget lever i dag med den situasjonen at det verken fra Regjeringens eller Stortingets side er lagt opp til et fast system for å besvare og samarbeide om de saker Sametinget reiser. Variasjonen mellom de ulike fagdepartementer er stor, og man har etter hvert fått en klar følelse av at man fra myndighetenes side ikke ønsker noen større utvikling av samepolitikken, til tross for at man sier det motsatte.

Sign: .....

Ett klart eksempel kan hentes fra St. prp. nr. 1 (1992-93), Statsbudsjettet kap. 503, Sametinget s. 59, der heter det at :

«Det er Regjeringens målsetting at Sametinget skal disponere mest mulig av statlige tilskudd til samiske formål.»

I 1994 kom det en første henvisning til at den samlede bevilgningen til samiske formål er på ca. kr. 340 mill. Den samme typen henvisning kommer i 1995, 1996 og 1997. Den seneste henvisningen går på at denne bevilgningen nå er på kr. 380 mill.

Det som er problematisk er at det er liten redegjørelse for hvilke midler det er, hvilken økning som har funnet sted, og om dette er i tråd med Sametingets ønskede utvikling. Samtidig er henvisningen til Regjeringens ovenfornevnte målsetting falt bort.

Det sies imidlertid at både i budsjettproposisjonene og Stortingsmelding 41 at man har som mål å legge til rette for at:

«... det samiske folket sjølv kan vidareutvikle og styrkje kulturen sin, språket sitt og samfunns- og næringslivet i samsvar med ein helskapleg statleg samepolitikk.» St. prp. nr. 1 Kommunal- og arbeidsdepartementet (1997-98).

og

«Sentralt for den samepolitiske utviklingen vidare vil være spørsmålet om hva som må til for å opprettholde et tilstrekkelig sterkt samlet vern for å bevare og utvikle den samiske kulturen i tida framover, og hvordan et slikt kulturvern bør utvikles.»

Sametinget viser til at Regjeringen i St meld nr 18 (1997-98) legger opp til en bedret samordning av samiske saker mellom departementene og en sterkere formalisering av forholdet til Sametinget både i budsjettarbeidet og oppfølging av Sametingets årsmeldinger (jf. punkt 4.2 s.5). Sametinget merer at arbeidet med samiske spørsmål i Norge trenger et løft for å få en utvikling i retning av de mål som skisseres både i St meld nr 41 (1996-97) og tilleggsmeldingen.

Utnevnelsen av en statssekretær for samepolitiske saker i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og nedsettelsen av et statssekretærutvalg for disse sakene er viktige bidrag i denne retningen. Det samme gjelder:

- a) forslaget om faste møter mellom Sametinget, KRD og fagdepartementene på politisk nivå, hvor Sametingets prioriteringer for neste års budsjett drøftes.
- b) den samlede behandlingen av samiske tiltak på statsbudsjettet under Regjeringens budsjettkonferanse og en samlet omtale i KRD's budsjettproposisjon.
- c) Regjeringens ønske om å gi en tilbakemelding på de saker og problemstillinger Sametinget fremmer i tilknytning til Regjeringens framleggelse av Sametingets årsmelding for Stortinget.

Når det gjelder punkt a), ser Sametinget fram til å utvikle de faste møtene til et forum der Sametinget og Regjeringen i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker etter fastsatte regler og prosedyrer. De erfaringer som nå gjøres med møtene om statsbudsjettet 1999 vil være viktige for en slik framtidig utvikling.

Den samlede omtalen av samiske tiltak på statsbudsjettet (jf. punkt b) vil også gi Sametinget bedre grunnlag for å kunne gi prioritet til de nødvendigste behov i det samiske samfunn i tingets eget budsjettarbeid overfor regjering og Storting. Av samme årsak hilser vi ordningen med rammebudsjettering f.o.m. 1999 velkommen, men vil sterkt minne om at Sametinget i

Sign: .....

denne forbindelse har bedt om et bevilgningsmessig løft, slik at målet om en friere adgang til å prioritere tiltak innenfor fastsatte budsjettrammer får et reelt innhold. I denne forbindelse viser vi til Sametingets forslag til tiltak til statsbudsjettet 1999, som også framgår av Sametingets årsmelding 1997.

Regjeringens mål om tilbakemeldinger til Sametinget i framlagte saker (jf. punkt c), betinger en nærmere drøftelse mellom KR D og Sametinget om form, innhold og omfang av Sametingets årsmelding og stortingsmeldingene om Sametingets virksomhet. Det betinger også vilje i Stortinget til å engasjere seg i sterkere grad enn hittil i samiske spørsmål, og se disse i sammenheng også på tvers av komitestrukturene. Sametingets viser til den innarbeidede praksis med at tinget behandler stortingsmeldingen om norsk samepolitikk. Regjeringen fremmer hvert 4. år overfor Stortinget føre kommunalkomiteen utarbeider sin innstilling til Stortinget. Denne behandlingen som inkluderer drøftelser med komiteen ønsker Sametinget utviklet til et forum der Sametinget og Stortinget i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker etter fastsatte regler og prosedyrer. Det første skritt i denne retning foreslår Sametinget å bli årlige møter mellom representanter for Sametinget og Stortingets kommunalkomite, og eventuelt andre stortingsorganer, når Regjeringen har avgitt sin årlige melding om Sametingets virksomhet til Stortinget. Disse møtene må få et mer formelt preg og innhold enn dagens ordning der Sametingets utsendinger møtes på samme måte som hvilken som helst annen lobbygruppe som søker kontakt med Stortingets fagkomiteer.

Sametinget viser til at man ikke lenger har betenkeligheter mht. Regjeringens konstitusjonelle ansvar for Sametingets avgjørelser og virksomhet. Dette åpner for å utvikle nye fora for gjensidige drøftelser mellom henholdsvis Sametinget og Regjeringen, og Sametinget og Stortinget. KR D uttaler i brev av 16. januar 1998 om omlegging av budsjetteringssystem for Sametinget blant annet følgende:

«Sametinget som samepolitisk organ kan ikke anses for å være et underordnet organ i forhold til departementet. Det forutsettes derfor at Sametinget som politisk organ ikke er underkastet Regjeringens instruksjons- eller kontrollmyndighet, og at Regjeringen som utgangspunkt ikke har noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets avgjørelser eller virksomhet. Kommunal- og regionalministeren har imidlertid det konstitusjonelle ansvar ved eventuelle overskridelser og bruk av bevilgninger som ikke er i samsvar med Stortingets vedtak.»

Sametinget er fullstendig enig i sitatet da Sametingets politiske myndighet ikke er delegert Sametinget fra andre myndigheter. Den er heller ikke avledet av Grl. § 110 a, sameloven eller annen lovgivning. Vår politiske myndighet er gitt oss fra samene selv gjennom frie og uavhengige valg til Sameting. Det er også derfor Regjeringen ikke kan være konstitusjonelt ansvarlig overfor Stortinget for Sametingets politiske virksomhet. På denne bakgrunn er det grunn til å gjøre oppmerksom på at omtalen av Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i St meld nr 41 (1996-97) i kap. 4 s. 14-17 er svært mangelfull. Den omtaler stort sett Sametingets forvaltningsmessige rolle, og spesielt gjelder det anskueliggjøringen i fig. 4.2 s. 14. Når Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i Norge skal anskueliggjøres i hele sin bredde, gjelder det et forhold mellom Sametinget og henholdsvis Regjeringen og Stortinget som egne statsmakter:

Stortinget

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 707 sider

Regjeringen ————— Sametinget

Dette forholdet tilsier at Sametinget må bli noe mer enn den viktigste samiske premissgiver i samepolitikken (jf. s. 14 og 15), med en del tillagte forvaltningsoppgaver. Sametingets foranstående forslag om utvikling av et samarbeidsforum med henholdsvis Regjeringen og Stortinget må ses i lys av dette.

Minoritetsvern

Norge har i minoritets- og urfolkspolitikk en rekke uløste problemer. En manglende erkjennelse av ansvaret for tidligere tiders overgrep, og en debatt om fremtidige løsninger, har lenge vært påfallende og tildels bevisst. På denne bakgrunn ønsker Sametinget Norges tiltredelse til Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter velkommen. Samene er i teknisk forstand dekket av konvensjonens bestemmelser. Sametinget vil imidlertid påpeke at det vern samene har som urfolk går betraktelig lenger enn det minoritetsvern rammekonvensjonen gir, slik at det i politisk og folkerettslig forstand ikke innebærer noen styrking av samenes stilling. Når det er sagt vil Sametinget støtte ratifikasjonen av minoritetskonvensjonen i solidaritet med kvener, tater/reisende, sigøynere/romani og jøder. Dette er alle grupper som har vært offer for en systematisk undertrykkelse fra storsamfunnets side i forbindelse med den norske nasjonsbyggingen.

I tillegg til den folkerettslige forankring ratifikasjonen gir, skal disse nasjonale minoriteter sikres ved at forpliktelsene også slås fast i høvelige internrettslige regler av statlige myndigheter, som sikrer en minimumsstandard for disses politiske, språklige, kulturelle og utdanningsmessige rettigheter. Det bør også opprettes regelfestede ordninger for rapportering av de nasjonale minoriteters arbeid med disse spørsmål overfor de sentrale myndigheter som også inneholder forpliktelser om tilbakemelding til minoritetenes organisasjoner. Organisasjonene må sikres et utviklingsdyktig driftsgrunnlag.

Kommentar til enkelte saksområder i Stortingsmeldingen

Norge er et velutviklet land når det gjelder materiell velferd og utvikling av norsk kultur. Den norske samfunnsutviklingen har spesielt i etterkrigstiden stått overfor en omfattende utbygging på de fleste samfunnsområder. Nå ser en derimot tendensen til at utbygging av velferdsstaten står overfor en omfattende endring i utbyggingstakten. Statens engasjement på en rekke sentrale samfunnsområder er under revurdering. Staten står derfor overfor en nykonstituering hvor innstramning av offentlige budsjetter er en av følgene.

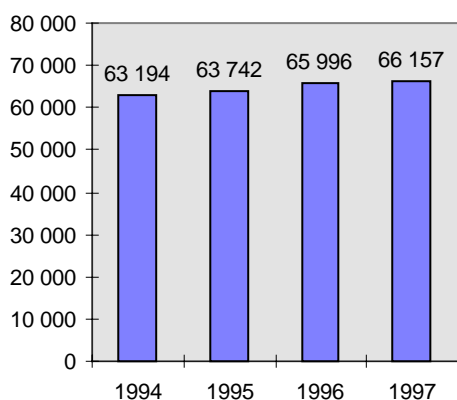
Som et resultat av en forsømmelse fra statenes side over lengre tid, står det samiske samfunn derimot overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En står overfor en rekke utfordringer hvor utbygging av elementære samiske velferdstilbud står sentralt. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunn er derfor meget omfattende. De midler som bør stilles til disposisjon for samisk samfunnsutvikling er under all omstendighet ikke av et slikt omfang at det vil påvirke utviklingen i norsk økonomi. Det eksisterer derfor ikke økonomiske argumenter mot å bidra til tilfredsstillende rammevilkår for sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det som gjenstår er derfor politisk vilje til konkret oppfølging av de kapitalbehov det samiske samfunn har.

Sign: .....

Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om man ønsker en nødvendig opprusting av den samiske kultur, og om man da er villig til å satse ressurser på det, slik at man kan legge opp en strategi for de ulike sektorområdene i samarbeid mellom Sametinget, Stortinget og regjeringen.

En oversikt over ressursutviklingen på midler til Sametingets disposisjon i den siste 4 års perioden 1994 - 97, viser ingen større tegn til satsning på det samiske kulturområdet i økonomisk forstand (jf. tabellen nedenfor). Når Sametinget presiserer det samiske samfunns behov for økte midler i forbindelse med de årlige framleggelsene av statsbudsjettet, og etterlyser en satsing, møtes vi med henvisning til mindre prosentvise økninger, og at andre har fått kutt i sine bevilgninger.

Tabellen viser budsjettutviklingen i 1000 1989-kroner, for å justere for inflasjon, og dermed vise realveksten

Sametinget finner det noe urettferdig stadig å bli sammenlignet med øvrige statlige velferdstilbud som er utviklet tidligere til det nåværende budsjettnivå, og som ut fra dagens forhold eventuelt kan tåle bevilgningskutt. Sametinget er i en motsatt situasjon. Vi har først nå begynt vår egen samfunnsutbygging, og står overfor store nye behov for basisressurser innenfor de fleste samfunnsområder, så som språk, kultur, utdanning, kulturminnevern, næringsutvikling og så videre.

Sametingets arbeid med egne planer innenfor ulike sektorer, er uttrykk for de behov det samiske samfunn har. Det er helt avgjørende at de planer som utvikles av Sametinget realiseres. Tinget har i begrenset omfang fått tilbakemelding fra regjeringen og Stortinget om finansiering og gjennomføring av disse planene. I den sammenheng vises det til tingets årsmelding fra 1996. Det er dog positivt at Regjeringen i tilleggsmeldingen vil bidra til å legge til rette for Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder (jf. s. 4) og satte av kr. 2 mill. til dette i statsbudsjettet for 1998.

Sametinget viser til at Regjeringen både i St meld nr 41 (1996-97) og St meld nr 18 (1997-98) har som mål å føre en mest mulig helhetlig og samordnet samepolitikk. I hovedmeldingen er det lagt vekt på en oppsummering av det rettslige grunnlaget for norske myndigheters forpliktelser overfor samene, (jf. kap 2 s. 9-12 og kap. 6 s. 21-22). Det vises til at Norge har et særskilt godt utgangspunkt i og med landets rettslige forutsetninger.

Når det gjelder praktisk politikk på de forskjellige forvaltningsnivåer, vil det være behov for å konkretisere hva disse forpliktelsene og rettighetene består i. Dette vil i sum utgjøre det samlede vernet for samekulturen (s. 21). På bakgrunn av dette grunnlaget uttales det i tilleggsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å gi samene mulighet til kulturell og materiell utvikling på eget grunnlag, noe som blant annet tilsier at Sametinget må gis reell innflytelse på flere saksområder. Regjeringen ønsker også en samfunnsutvikling med større vekt på de kulturelle og menneskelige verdier. Oppbyggingen av samisk identitet og tilhørighet må

Sign: .....

bygge på samiske verdier og holdninger. Samiske verdier og holdninger må være grunnlaget for planleggingen av det samiske samfunnet i framtiden (s.4).

Sametinget slutter seg til dette og vil understreke at disse synspunktene må ligge til grunn i den praktiske gjennomføringen av samepolitikken på de ulike samfunnsområder. I det følgende er det valgt ut en del saksfelter i meldingene som Sametinget ønsker å gi kommentarer til.

Samiske interesser i planarbeidet

Sametinget har bedt om at det utarbeides rikspolitiske retningslinjer for samiske spørsmål til fylkesplanarbeidet. Vedtaket om dette er referert i hovedmeldingen uten nærmere kommentarer (s. 24-25). Dette sammen med Sametingets innflytelse i planarbeid på statlig, regionalt og fylkes nivå må lovfestes.

Sametinget vil påpeke behovet for et bredt samarbeid med regionale og lokale myndigheter om samfunnsutviklingen i samiske områder. For å sikre en god oppfølging av planarbeidet kan det være nødvendig å opprette regionale eller fylkeskommunale sameutvalg. Tinget viser her spesielt til den drøftelsen av behovet for regional samepolitisk organisering på tvers av kommune- og fylkesgrenser og kommunedelsutvalg i hovedmeldingen, jf. punktene 7.3 og 7.4 s. 25-27.

Drøftelsen er framtidsrettet og åpner opp for nye organiseringsformer av arbeidet med samiske spørsmål på regionalt og kommunalt nivå. Sametinget vil reise spørsmålet for aktuelle fylkeskommuner og kommuner.

Barn- og ungdom

Samiske barnehager har bidratt til at samiske barn har fått styrket sin samiske identitet. Derfor er det viktig at lov om barnehager sikrer samisk språklig og kulturelt innhold for alle samiske barnehager.

Sametinget vil fremme egen uttalelse om innføring av kontantstøtte i forbindelse med høringsrunden.

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen legger opp til et samarbeide vedrørende oppfølgingen av den samiske barne- og ungdomsplanen.

Utdanning/forskning

I Regjeringens resyme av prinsipielle synspunkter sies det bl.a. «*samene skal selv kunne fastsette det innholdet i læreplaner for fag som omhandler samisk språk, kultur og samfunnsliv.*»

Sametinget har tidligere i forbindelse med uttalelser til opplæringslovutvalgets innstilling sagt at det ikke er tilfredsstillende at Sametinget kun skal ha myndighet til å fastsette innholdet i læreplanene for samisk språk og for de særskilte samiske fagene, duodji og reindrift i videregående opplæring, samt for de samiske stolpene i de norske læreplanene. Sametingets myndighet til å fastsette innholdet må også gjelde læreplaner utover språkplaner og duodji og reindrift. Det er ikke samsvar mellom den foreslåtte retten for Sametinget til å fastsette innholdet i opplæringen om samiske emner i L-97, og den manglende retten for det samme i L-97 Samisk.

- Samiske barn og unge må sikres opplæring i og på samisk på alle nivå. Alle samiske elever skal ha rett til opplæring etter L-97 samisk.

Sign: .....

- Regjeringen må sikre finansieringen av et tilfredsstillende opplæringstilbud etter L-97 Samisk.
- I tillegg må læreplaner på videregående skolenivå gjennomgå med sikte på å gi disse et samisk innhold, som bygger videre på læreplanverket for grunnskolen, L-97 Samisk..
- De statlige samiske videregående skoler må bestå som selvstendige statlige enheter og underlegges sametingssystemet.
- Det må iverksettes stimuleringsiltak, som f.eks. ulike stipendordninger, som sikrer rekruttering av samiske studenter til høyere utdanning.
- Sametinget må få ansvar for tilsyn av opplæring for samiske elever, (i dag SU-kontorer).
- Sametinget må få ansvaret for FOU-midler til utviklingstiltak for den samiske skole.
- Sametinget må få hånd om midler til spesialpedagogiske tjenester for den samiske befolkning.
- Sametinget bør få ansvar for tildeling av øremerkede midler til språklige særtiltak, bl.a. fordelingen av midler til språkopplæring.

Sametinget har tidligere vist til at samisk forskning og høyere utdanning er av grunnleggende betydning for utvikling av det samiske samfunn. Det er i denne sammenheng vesentlig at Regjeringen følger opp tingets utredning og vedtak om samisk forskning, samt Norges forskningsråds utredning om forskningsbehovene i praktisk politikk. Dette omfatter blant annet forslaget om opprettelse av et samisk forskningsråd på nordisk plan. Sametinget må få representasjon i Norges forskningsråd.

Forskning og høyere utdanning må samtidig ses i sammenheng. Dette gjelder også i forbindelse med oppbyggingen av nye og eksisterende utdannings- og forskningsinstitusjoner. Sametinget vil igjen presisere betydningen av at Regjeringen legger frem en *stortingsmelding* om samisk forskning og høyere utdanning, der satsingen på området gis nødvendig prioritet, eller foretar en tilstrekkelig avklaring på annen måte.

Kultur og kirkeliv

Sametinget er ikke fornøyd med bevilgningene til samiske kulturformål. Samisk kulturliv må gis skikkelige rammevilkår og derfor må kulturfondet styrkes vesentlig samtidig som samisk presse, frivillig arbeid med barn og ungdom som f. eks. idrett sikres økonomisk drift. Sametinget har heller ikke fått gjennomslag for kravet om bl.a. faste bevilgninger til samiskspråklige publikasjoner som barne- og ungdomsblad. Bevilgningen til samisk kulturfond har faktisk stått stille på samme nominelle nivå siden det ble opprettet i 1993. Samtidig er bevilgningen til Norsk kulturfond økt med kr. 21 mill. i samme tidsrom. Det samiske kunst- og kulturlivet har dermed fått dårligere vilkår etter overføringen av kulturfondet til Sametinget. Tinget beklager dette meget sterkt.

Samiske kulturinstitusjoner som kulturhus, teater, museum, musikk institusjoner må sikres investerings- og driftsstøtte etter de planene som Sametinget utarbeidet. Sametinget har utarbeidet en samisk kulturhusplan med forslag til klassifisering, organisering og finansiering av samiske kulturbygg. Sametinget er svært misfornøyd med den behandling forslagene har fått i hovedmeldingen, jf. punkt 12.6 s. 56-58. Hele konseptet for utbygging av ulike typer samiske kulturbygg avvises både med bevilgningsmessige og organisatoriske begrunnelser. Det eneste Sametinget synes å ha fått tilslutning til er tingets holdning om «først å sikre forsvarlig drift av eksisterende samiske kulturinstitusjoner, før man anbefaler at nye store

---

Sign: .....

byggeprosjekter igangsettes». Resten av ansvaret skyves for en stor del over på kommuner og fylkeskommuner.

Sametinget har merket seg at dette forholdet ikke er løftet opp til ny vurdering i tilleggsmeldingen. Sametinget aksepterer ikke forsøket på å skyve ansvaret for samisk kulturhusbygging over på kommuner og fylkeskommuner. Dette vil virke konfliktskapende hos disse myndigheter og i lokalsamfunnene forøvrig. Denne politikken er ikke i tråd med statens politikk overfor samene, og tinget ber om Stortingets tilslutning til dette.

Samisk kirkeråd må få reelle muligheter til å ivareta sitt ansvarsområde. Sametinget er fornøyd med at ny lov om Den norske kirke (kirkeoven) innfører krav om samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene, samt at det gis anledning til utvidet samisk representasjon i Kirkemøtet. Sametinget berømmer det arbeid Det norske Bibelselskap har utført med oversettelsen av Det nye Testamente til nordsamisk. Tinget ser fram til gjennomføringen av en tilsvarende oversettelse av Det gamle Testamente. Tinget ber om en forsering av arbeidet med oversettelse av kirkelige tekster til sør- og lulesamisk, og ber de bevillende myndigheter om økt støtte. Dette omfatter også utviklingen av samarbeidet over landegrensene mht. samisk kirkeliv.

Samisk næringspolitikk

Sametinget viser til at beskrivelsen av den samiske næringspolitikken i hovedmeldingen er omfattende, men noe tilbakeskuende, jf. kap. 15 s. 69-86. Tinget etterlyser en bedre sammenheng mellom det potensielle meldingens vedlegg om næringsutvikling i samiske områder representerer (jf. vedleggene 2, 3 og 4 s. 102-117), og de framtidige utfordringer og muligheter Sametinget selv tar opp til behandling i egen årsmelding, jf. vedlegg 5. Sametinget viser til at det foreligger en rekke utfordringer for næringer som fiskeri, landbruk, reindrift, duodji og næringskombinasjoner i samiske områder. Det er viktig som meldingen skisserer å se på næring og kultur i sammenheng.

Sametinget mener at den næringsmessige situasjon vi står overfor, krever en forsterket innsats på følgende områder:

- I arbeidet med å videreutvikle næringsstrategier for Nord-Norge i regi av Styringsgruppen for kontakt med Nord-Norge. Dette arbeidet krever en forsering på bakgrunn av den siste tids debatt om fraflytting fra landsdelen med blant annet forslag om en ny Nord-Norge plan. Sametinget mener at det viktigste nå er å få iverksatt arbeidet med å gjennomføre de strategier og tiltak som er foreslått med sikte på konkrete resultater.
- Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder. Det er en utfordring å samordne planens tiltak med fylkeskommunenes arbeid med regionale utviklingsprogrammer og andre tiltak på språk, kultur og næringsiden.
- Omstillingsprogrammet for indre-Finnmark er forlenget ut 1998. Det er behov for en styrket innsats mot omstillerne som målgruppe. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for den videre håndtering av programmet. Særlig viktig er styring av rektutteringen til reindriften, ungdommens rettigheter må styrkes.
- Sametinget viser til sitt forslag om en egen landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder i Sametingets jordbruksplan. Dette forslaget får ikke tilslutning i hovedmeldingen, jf. punkt 15.5 s. 76-78. Tinget viser til tilsvarende forslag i innstillingen fra Fiskeridepartementets samiske fiskeriutvalg i form av et eget virkeområde. Forslaget omfatter stort sett samme geografiske område. Dette gjør også det nåværende virkeområdet til Samisk utviklingsfond. Når framtidige beslutninger om geografiske avgrensninger for

Sign: .....

virkemiddelbruk i samiske områder skal fattes, må regionlapolitikk, fiskerier og landbruk sees i sammenheng.

Internasjonalt arbeid

Sametinget må gis reelle muligheter til å delta i det internasjonale arbeid i regi av FN, Arktisk Råd og Barentssamarbeid. Det er i denne sammenheng positivt at regjeringen synes å ville styrke arbeidet med menneskerettigheter. Regjeringen må arbeide aktivt internasjonalt for fullføre arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter, sikre etablering av et permanent forum i FN, samt å følge opp sametingenes felles mål og tiltak i urfolkstiåret.

Arktisk råd må utvikles til et progressivt instrument for samarbeid mellom statene og urfolkene, med målsetting om en mest mulig harmonisert og positiv urfolkspolitikk i arktisk.

Det er positivt at Regjeringen vil følge opp Sametingenes anmodning om representasjon i Barentsrådet. Samtidig vil Sametinget beklage at Regjeringen ikke har inntatt en positiv stillingstagen til fullverdig samisk medlemskap i Nordisk Råd.

Nordisk samisk samarbeid

Sametinget ser det som vesentlig at Regjeringen følger opp planene om etablering av Samisk parlamentarisk råd gjennom å sikre finansiering på nordisk plan.

Samisk likestillingspolitikk

Målsetting med likestilling må være å skape reell like stilling mellom kvinner og menn, med mulighet til å delta i samfunnsutvikling, næringsvksomhet og utdanning

Sametinget ser det som positivt at regjeringa vil arbeide for å styrke samiske kvinners situasjon i reindriften, slik at de yrkesmessig likestilles med menns yrkesaktivitet innenfor næringen. Likestilling mellom kvinner og menn innafor reindriftnæringa har vært et tema som Sametinget har arbeidet med i flere år. Sametinget har senest i forbindelse med sak 25/96 Reindriftsavtalen 1996 - 97, pekt på behovet for å styrke kvinners stilling i reindriften. Sametinget ba forhandlingspartene om å ta opp disse spørsmålene direkte opp i forhandlingene med sikte på å utvikle en klarere strategi i forbindelse med reindriftsavtalen vedrørende kvinners rolle i reindriften.

Naturgrunnlaget for samisk næringsliv og kultur

Sametinget ser nødvendigheten av at det foretas et grundig utredningsarbeid for å sikre samiske interesser i forbindelse med oppfølgingen av St.meld. 62. (1991-92) Landsplan for nasjonalparker. Vern av samiske områder må ses i lys av den internasjonale utvikling med hensyn til vern og bruk i urfolksområder. Det vises særskilt til Norges forpliktelser og Sametingets innspill i henhold til ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, samt til Konvensjonen om biologisk mangfold.

Det videre arbeidet med samiske rettsforhold

Når det gjelder det videre arbeidet med samiske rettsforhold vil Sametinget peke på:

1. Regjeringens vurdering av at en sterk tiltrengt oppdatering av minerallovgivningen for hele landet ikke kan utstå til de endelige resultater av Samerettsutvalgets arbeid foreligger. Sametinget beklager dette og understreker behovet for midlertidige løsninger som fullt ivaretar samiske interesser. Sametinget vil i denne forbindelse bl.a. vurdere

---

Sign: .....

Samerettsutvalgets forslag om tidsavgrenset nektingsrett for Sametinget mot store naturinngrep, jf. NOU 1997:4 punkt 8.3.5. s. 406-422.

2. Justisdepartementets forskningsprosjekt om samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Prosjektet har dårlig framdrift og må forseres.
3. Samerettsutvalgets videre arbeid for Troms, Nordland og det sørsamiske området, som må gjennomføres, jf. Sametingets vedtak i sak 10/98 Samerettsutvalgets mandat og videreføring.
4. Spørsmålet om fjelloven i Nordland og Troms må ses i sammenheng med samerettsutvalgets videre arbeid i Troms, Nordland og sørsameområdet, og prosjektet Samiske sedvaner og rettsoppfatninger.
5. Fastboendes rettigheter må ivaretas og styrkes.
6. Sametingets foranstående forslag om en egen reindriftslovkommisjon.

Utviklingen i helse- og sosialsektoren

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen har intensivert sitt arbeid med oppfølgingen av NOU 1995:6. Sametinget er derimot ikke fornøyd med det samarbeidet som hittil har vært mellom departementet og Sametinget, og forventer at tinget vil være en naturlig samarbeidspart i det videre arbeidet. Forslaget fra departementet om å opprette en permanent referansegruppe for å arbeide med samiske helse- og sosialspørsmål, er til vurdering i Sametinget. Tingets tilslutning til forslaget avhenger i stor grad av den form og tilknytning referansegruppen får til sametingssystemet.

III. Votering

- I henhold til forretningsorden § 22 ble Sametingsrådets tilleggsforslag forkastet med 14 stemmer av 36.

Av 39 representanter var 38 tilstede.

- Forslag 2 og 3 ble trukket tilbake.
- Forslag 1 og 4 ble fremmet som protokolltilførsler.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslaget fra gruppene i Sametinget ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Protokolltilførsel fremmet av representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Senterpartiets sametingsgruppe vil gi kommentarer til Sametingsrådet innstilling: Side 1, i tredje avsnitt skriver Sametingsrådet:

"Sametinget legger stor vekt på at man utvikler en sterk og dynamisk kontakt mellom Sametinget, og landets myndigheter. Systemet med årlige meldinger og en prinsippmelding innenfor stortingsperiodene, er derfor sentrale elementer i denne

---

Sign: .....

samhandlingen. Det er også av den grunn Sametinget må gi uttrykk for en viss bekymring i forhold til formen disse meldingene har fått."

SP`s sametingsgruppe er enig i at tidligere meldinger har hatt en uheldig form. Dette mener vi er forsøkt rettet på i tilleggsmeldingen. Meldingen omfatter målsettinger og tiltak under flere departementers ansvarsområde, noe som SP`s sametingsgruppe synes er positivt i tilknytning til framleggelsen av Sametingets årsmelding på de saker og problemstillinger som Sametinget har behandlet.

Territorielle rettigheter

På samme side viser Sametingsrådet til H.M. Kongens tale ved åpningen av det 3. ordentlige Sameting, hvor det ble uttrykt at den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk - nordmenn og samer. SP`s sametingsgruppe er enig i at staten av den grunn har et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at det samiske folk skal kunne bygge et sterkt og levedyktig samfunn. Men dette betyr ikke at den norske staten er grunnlagt på to atskilte territorier, et norsk og et samisk, men på ett felles territorie med to folk.

Samerådet viser til at samene i Norge har gjennom etableringen av Sametinget og utviklingen av ulike virkemidler og styringsordninger, oppnådd en utvikling av de kulturelle og politiske rettighetene. SP`s sametingsgruppe er enig så langt, men stiller spørsmål ved hva Samerådet mener med følgende tilføyelse.

"Det som står sentralt er å reise den tredje pilaren i byggverket, våre territorielle rettigheter."

Dette utsagnet griper rett inn i Samerettsutvalgets innstilling om "Retten til land og vann i Finnmark" som nå er til omfattende høring med høringsfrist mars 1999. Også Sametinget vil gi en egen høringsuttalelse. SP stiller seg undrende til hvorfor Samerådet ønsker å foregripe begivenhetenes gang. Vårt spørsmål er enda mer grunnleggende når Sametingsrådet på side 2 sier at "*Sametingets grunnsyn er at det samiske områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk*" Videre: "*Fra samisk hold har det aldri vært noen tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd.*"

SP`s sametingsgruppe vil hevde det motsatte: For samer har det aldri vært avgjørende å *ei* landområder, men å ha *bruksrett* til ressursene for å sikre det materielle grunnlaget for bevaring og utviling av samisk kultur i vid forstand. SP`s sametingsgruppe går imot at eiendomsrett og forvaltning skal skje etter etniske kriterier på individuell basis, men vil arbeide for at statens forvaltning av land og vann i Finnmark overføres fra staten til andre forvaltningsmodeller hvor også den samiske befolkningen gis *innflytelse over forvaltningen* sammen med den øvrige befolkningen i fylket.

SP`s sametingsgruppe kan ikke se at Samerettsutvalget gir noen grunnlag for å hevde et absolutt krav til eiendomsrett på etniske kriterier slik Sametingsrådet synes å mene.

Det er verdt å legge merke til at heller ikke Otto Jebens har gått så langt som Samerådet synes å hevde. Otto Jebens gikk lengst i spørsmålet om eiendomsrett og representerte mindretallet i den såkalte "Rettsgruppen" som ble oppnevnt av Samerettsutvalget for å avklare gjeldende rett til land og vann i Finnmark. Heller ikke han har, såvidt vi kan forstå, ment at samene har krav på eiendomsrett- og besittelsesrett etter ILO-konvensjonen artikkel 14.1, men derimot "*befolkningen i området på kollektivt grunnlag*" Jebens synes dermed å være av den

Sign: .....

oppfatning at de samiske rettigheter etter ILO-konvensjon m.v., er en form for kollektive eiendoms- og bruksrettigheter som ligger til "**lokalbefolkningen**" i samiske områder, det vil si til **alle** som bor i disse områder, uansett etnisk bakgrunn.

Hva gjelder Samerettsutvalgets innstilling og utredning forøvrig, vil SP`s sametingsgruppe komme tilbake til etter en grundig demokratisk prosess i partiet.

Utviklingen av Samepolitikken

SP`s sametingsgruppe har også problemer med å være enig i følgende beskrivelse som Sametingsrådet gir. "....man har etter hvert fått en klar følelse av at man fra myndighetenes side ikke ønsker noen større utvikling av Samepolitikken, til tross for at man sier det motsatte. "SP`s sametingsgruppe vil i den sammenheng vise til følgende:

- Det er etablert en egen statssekretær for samiske saker
- Det er eget statssekretærutvalg for behandling av samiske saker, noe som fører til en bedre samordning.
- Faste regjeringskonferanser hvor samiske spørsmål blir diskutert.
- Årlig melding til Stortinget om Sametingets virksomhet (Ot. prp. 33 1996-97)
- At det minst en gang i hvert stortingsperiode skal utarbeides en prinsippmelding om norsk samepolitikk (NOU 1984:18)
- Regjeringen har signalisert en sterkere formalisering av forholdet til Sametinget både i budsjettarbeidet og oppfølging av Sametingets årsmeldinger
- Dertil vil regjeringen fra og med 1999 fremme forslag til at hele bevilgningen på kap. 540 stilles til Sametingets disposisjon under en 50-post. Det vil i prinsippet gi Sametinget mulighet til å foreta egne prioriteringer innen rammen.

Sett i en totalsammenheng er det derfor vanskelig å være enig med Sametingsrådet at "*myndighetene ikke ønsker noen større utvikling av Samepolitikken.*"

SP`s sametingetsgruppe er også meget fornøyd med at den nye regjeringn i sin tilleggsmelding slår fast at den vil føre en aktiv samepolitikk hvor samene gis større innflytelse i saker som gjelder utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv. SP`s sametingsgruppe er også enig i at en god distriktspolitikk er en god samepolitikk.

Samisk media

SP`s sametingsgruppe er imidlertid noen i tvil hva som menes med følgende utsagn i tilleggsmeldingen. "*Regjeringen er av den oppfatning at et godt medietilbud på samisk er avgjørende betydning for å opprettholde og utvikle samisk språk og kultur*"- SP`s sametingsgruppe er ikke uenig i at samisk språk er viktig for samisk kultur, men ønsker å presisere at regjeringen også må ta ansvar for å sikre bredden et godt tilbud også til de saker som på grunn av statens tidligere fornorskningpolitikk har mistet sitt språk. Det er viktig å bygge et bredt og differensiert samisk medietilbud i den samiske samfunnsdebatten. Det må sikres nødvendig pressestøtte til aviser og tidsskrifter som er beregnet på samisk leserkrets, både norsktalende og samisktalende samer.

Protokolltilførsel fremmet av representant Steinar Pedersen, AP`s sametingsgruppe:

Sign: .....

Merknader fra Arbeiderpartiets Sametingsgruppe. Merknadene er bygd opp slik at de i det vesenlige viser til deler av Sametingsrådets innstilling, hvor gruppa har et avvikende syn, eller ser behov for utdypninger.

Pkt.: Sametingsrådet fremmer følgende innstilling overfor Sametinget

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe finner det prinsipielt betenkelig at man bruker utsagn fra kongen, for å begrunne bestemte politiske argumenter, slik det nesten legges opp til fra Sametingsrådets side.

Gruppa vil også peke på at Sametingsrådets henvisning til de prinsipielle utfordringene som ble trukket opp i Sametingets årsmelding for 1996, gir uttrykk for flertallets holdning. Arbeiderpartiets sametingsgruppe advarte dengang sterkt mot målsettinger og formuleringer i rettighetsspørsmålene, hvor man kunne tolke inn de mest vidtgående løsninger. Dette mente vi var uheldig, sett i forhold til en seriøs drøfting av Samerettsutvalgets andre delinnstilling, og det videre arbeid med rettighetsspørsmålene.

Pkt.: Forhandlinger må lovfestes

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe er i tvil om samhandlingen mellom Sametinget og norske myndigheter, er så lite tilfredsstillende som innstillingen blant annet på dette punktet gir inntrykk av. Vår erfaring er at det også er en feil fremstilling fra Sametingsrådet å hevde at man arbeider etter «et tilfældighetsprinsipp». Like galt er det å si at Sametinget må reise et nødvendig politisk press, for å få gjennomslag for de sakene man tar opp.

Hvis det virkelig hadde vært slik, ville man ikke hatt den positive utviklingen av det samiske samfunnet, i tiden etter at Sametinget ble etablert. Men, Arbeiderpartiets Sametingsgruppe støtter naturligvis alle konstruktive forslag til forbedringer av de kontaktformene man i dag har mellom Sametinget og sentrale myndigheter, henholdsvis storting og regjering.

Pkt.: Samenes rett til selvbestemmelse og Forhandlinger må lovfestes

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe legger stor vekt på at Sametingets formuleringer og vedtak skal være klarest mulig. Folk skal ikke behøve å spekulere over hva Sametinget egentlig har ment i de enkelte sakene. Særlig viktig er det i forbindelse med emner som rett til selvbestemmelse, samisk styring over samiske områder og liknende. Rådets innstilling under dette punktet, krever en mye nærmere utdyping og presisering. Særlig gjelder det nå, når man er midt opp i høringsrunden etter Samerettsutvalgets delinnstilling om rettighetsspørsmålene i Finnmark.

Når rådets innstilling omtaler retten til selvbestemmelse, sier man blant annet at dette også gjelder retten til å bestemme over «egne områder». Videre sier man også at tiden nå er inne til å arbeide med «territorielle rettigheter». Videre sies det at det samiske områdets ressurser både over og under jorden tilhører samene, og at dette er Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av «samiske områder».

Av hensyn til debatten både i Sametinget, og den offentlige debatt, mener Arbeiderpartiets sametingsgruppe at Sametingsrådet må avklare på hvilke deler av landet Sametingsrådet definerer som samiske områder, som blant annet skal underlegges en ny samisk forvaltning. Arbeiderpartiets Sametingsgruppe ønsker iallfall ikke å føre debatten på villspor, i forhold til den konstruktive og jordnære innstillingen som Samerettsutvalget har lagt fram. Når man uttrykker seg på en slik måte som ovenfor, må man ha et mye høyere definisjons- og presisjonsnivå. I den forbindelse ber vi også om en klarlegging av om Sametingsrådet har

Sign: .....

gjort seg noen tanker om forholdet til andre organer, som kommunestyre, fylkesting og Storting, som en følge av målsetningen om samenes rett til å bestemme over »egne områder».

Slik innstillingen fra Sametingsrådet nå foreligger på disse punktene, har den ikke tilslutning fra Arbeiderpartiets Sametingsgruppe, ut fra de mange uklarheter som foreligger. Vi mener nemlig at Sametinget selv bør bidra maksimalt til å skape forutsetninger for en ettighetsdebatt som bygger på realiteter, og hvor det ikke gis rom for unødvendige misforståelser. For å unngå det Sametingsrådet selv frykter i rettighetsdebatten - »myter, desinformasjon og skremselspropaganda»(s.3) – har man selv et meget stort ansvar. Når man snakker om fremtidig forvaltning av land og vann, er det svært uheldig å konkludere i forkant av Samerettsutvalget behandling. Slike uspesifiserte utsagn gir god næring til feiloppfatninger og antakelser, og bidrar til å føre debatten inn i uoversiktlige gråsoner.

Pkt.: Landrettigheter – krav om anerkjennelse

Offentlig informasjon

Under punktet «Landrettigheter – krav om anerkjennelse» tar Sametingsrådet opp en del forhold ved offentlig debatt og informasjon om samiske anliggender. Det er riktig at det dessverre var enkelte partier som ved siste valg førte en valgkamp basert på fordommer, myter og skremselspropaganda i forhold til den samiske befolkning.

Offentlige myndigheter har derfor et særlig ansvar for å bidra med korrekt og saklig informasjon om samiske anliggender. Stortinget bør være oppmerksom på at dette aktsomhetsnivået langt fra er til stede i alle statlige etater.

Det ferskeste, og ett av de verste eksemplene, er en nettopp utkommet beskrivelse av Varanger bataljons historie. Der finner man en fremstilling og forvrengning av Finnmarks og samisk historie som ikke har rot i det som i dag er kjent faglig viten. Videre polemiseres det mot innføring av det samiske læreplanverket, samtidig som forfatteren har en sterk brodd mot arbeiderbevegelsens ikke-militaristiske linje i deler av mellomkrigstiden. Det er Sametingets oppgave å gjøre de ansvarlige, militære og sivile myndigheter oppmerksom på slike forhold, slik at de nødvendige skritt kan bli tatt for å stanse videre spredning av myter om samene, finansiert med skattebetalernes penger. Det prinsipielle spørsmål her, er hvordan man kan sikre seg mot at slike ting ikke skjer i fremtiden. Det bør landets høyeste myndighet vie betydelig oppmerksomhet.

Aursundsaken

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er også forferdet over høyesterettsdommen i Aursundsaka. Man må snarest komme til en ordning, som sikrer at den sørsamiske reindriften kan fortsette i dette området.

Når det gjelder innstillingas pkt. b om denne saken (s.4), mener gruppa at staten må inn i bildet – for å inngå mulige langsiktig leieavtaler med grunneierne. Man er derfor enig i at det er uakseptabelt at dette skal være et ansvar for samene i området. Da blir usikkerhetsfaktoren for stor.

Sign: .....

Pkt. Responen på Sametingets initiativ

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe kan ikke slutte seg til Sametingsrådets fremstilling av at sentrale myndigheter, Regjeringen, har en avventende og generelt negativ holdning til oppfølging av samiske enkeltsaker og sektorområder. Gruppen ser også positivt på Regjeringens signaler om økt samarbeid og samordning i oppfølging av samiske saker. Arbeiderpartiets Sametingsgruppe anser ikke at Sametinget er en egen «statsmakt», men at Sametinget er opprettet i medhold av lov gitt av Stortinget. Derfor kan det heller knapt være riktig å hevde at Sametingets myndighet ikke er avledet av vedtak i andre kontitusjonelle organer. Sametinget er selvsagt den viktigste samiske premissgiver i utforming av samepolitikken i Norge. Men begrepet «ny statsmakt» krever nok en atskillig dypere analyse, før man bruker det på en slik måte.

Pkt.: Komm. til enkelte saksområder i St.meld.

I Sametingsrådets fremstillinger om «utbygging av elementære samiske velferdstilbud», legger Arbeiderpartiets Sametingsgruppe til grunn at dette dreier seg om midler og resurser til å sikre grunnlaget for blant annet utviklingen av nye samiske kultur – og utdanningsinstitusjoner. Det vil si den samfunnsmessige ekstrainsatsen som må til, for å sikre samisk kultur også på en slik måte.

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe finner det derfor ikke riktig å fremstille det som om det samiske samfunnet starter samfunnsutbyggingen nærmest fra grunnen av. Samene, som andre borgere, nyter godt av de samme grunnleggende velferdstilbudene. Doble ordninger er ikke nødvendige der ting fungerer – noe de gjør på de aller fleste områder. Men - ekstraresurser trengs på mange felter, for å oppnå kulturell likeverdighet.

Pressetøtte

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe vil understreke at pressestøtten til samiske aviser, både på samisk og norsk språk, som et minimum, skal opprettholdes på dagens nivå, og allerhelst økes. Der er en stor andel av samene som er fratatt sitt eget språk, slik at en norskspråklig samisk presse stadig er viktig.

Minoritetsvern

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe er enig i at det ennå er mange uløste spørsmål på grunn av tidligere tiders politikk overfor samene. Mange av disse er av verdimessig og moralsk art. Etter vår oppfatning er det riktig at den nye Verdikommissjonen tar for seg de holdningene som den gang ble skapt, slik at man får i gang en prosess hvor understøtninger kommer opp til overflata, og kan debatteres i full offentlighet. Det vil bidra til å koste «gamle spøkelser» ut av skapene.

Pkt. Utdanning / forskning

AP's sametingsgruppe vil bemerke at mange av prinsippene og tiltakene det her legges opp til fra Sametingsrådets side, til nå har vært lite drøftet av Sametinget. Gruppen ser imidlertid på behandlingen og organiseringen av samisk utdanningssektor som en meget viktig sak. Vi slutter oss prinsipielt til en modell som ligger innenfor en vid delegasjon og myndighetsoverføring til Sametinget. Modellen må gi en hensiktsmessig organisering av de ulike funksjoner innen den samiske utdanningssektoren i sin helhet. Enkeltheter må Sametinget derfor komme tilbake til.

Pkt.: Samisk næringspolitikk

Sign: .....

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil understreke at fjordfiske alene, og fjordfiske i kombinasjon med andre næringer, er en viktig sysselsettingsfaktor med rike sjøsamiske tradisjoner. For å bevare og videreutvikle den sjøsamiske kulturen må det skapes en bærekraftig og lønnsom fiskerinæring. Dette bør gjøres ved at nærhets- og avhengighetsprinsippet til maritime ressurser, legges til grunn ved fremtidig forvaltning og utnytting av disse i sjøsamisk kyst- og fjordområder.

Pkt: Det videre arbeid med samiske rettsforhold

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe vil her bemerke at det er viktig at Samerettsutvalgets tredje delutredning nå gjennomføres for områdene sør for Finnmark. Imidlertid vil man til punkt 3 i innstillingen, anføre at sak 10/98, om Samerettsutvalgets mandat og videreføring, ennå ikke er behandlet av Sametinget. Derfor er det vanskelig å forskuttere behandlingen av denne i forbindelse med behandlingen av denne saken.

Pkt.: Utviklingen i helse- og sosialsektoren

Arbeiderpartiets Sametingsgruppe forutsetter at arbeidet med den samiske helse- og sosialplanen kan iverksettes etter at referansegruppen er oppnevnt.

Protokolltilførsel fremmet av representant Per Anders Bæhr, Kautokeino flyttsameliste:

Kautokeino flyttsameliste viser til rådets innstilling i denne sak. Vi kan ikke støtte hele innstillingen. Spesielt viser vi til s. 2, 4. avsnitt (samenes rett til selvbestemmelse) og s. 3, 3. avsnitt (landrettigheter).

Prinsipielt er vi uenig i rådets innstilling angående selvbestemmelse og landrettigheter, likevel avventer vi Samerettsutvalgets arbeid før vi tar endelig standpunkt.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild Nystad, saksordfører	
2.	Amund Eriksen	
3.	Nils Henrik Måsø	
4.	Steinar Pedersen	Sven-Roald Nystø Steinar Pedersen
5.	Roger Pedersen	Geir Tommy Pedersen Ragnhild Nystad Roger Pedersen
6.	John Henrik Eira	
7.	Einar Lifjell	
8.	Ragnhild Nystad Willy Olsen (t.f)	Ragnhild Nystad
9.	Geir Tommy Pedersen	
10.	Per Anders Bæhr	
11.	Willy Ørnebakk	
12.	Tor Nilsen	
13.	Josef Vedhugnes	
14.	Magnhild Mathisen	

Sign: .....

	Willy Olsen (t.f)	
15.	Ann-Mari Thomassen	
16.	Berit Ranveig Nilsen	
17.	Olav Magnar Dikkanen	
18.	Sven-Roald Nystø	
19.	Willy Olsen	
20.	Inge Arne Eriksen	
21.	Ing-Lill Pavall	
22.	Birger Nymo	
23.	Gro Merete Siri	
24.	Per Solli	
25.	Klemet Erland Hætta	
26.	Roger Pedersen	
27.	Steinar Pedersen	
28.	Ragnhild Nystad, saksordfører	
	Steinar Pedersen (t.f)	
	Ragnhild Nystad (t.f)	
	Steinar Pedersen (t.f)	Ragnhild Nystad
	Per Anders Bæhr (t.f)	

(t.f) - til forretningsorden

Sign: .....

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at St meld nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, er den andre prinsippmeldingen som fremlegges for Stortinget til behandling, etter opprettelsen av Sametinget.

Bakgrunnen for systemet med årlige meldinger til Stortinget om Sametingets virksomhet, og en prinsipiell melding om norsk samepolitikk pr. stortingsperiode, er Samerettsutvalgets første delinnstilling NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling. Om prinsippmeldingen heter det i samerettsutvalgets forslag:

«Det foreslås derfor at det minst en gang i hver stortingsperiode skal utarbeides en melding til Stortinget med de nærmere retningslinjer for en samordnet samepolitikk som regjeringen anser nødvendige.

Retningslinjene i stortingsmeldingen forutsettes å være bindende for regjeringen med mindre Stortinget endrer disse under sin behandling.

Regjeringen er bundet inntil ny melding er behandlet i Stortinget, eller Stortinget på annen måte gir uttrykk for endringer i retningslinjene.»

Regjeringen fulgte opp dette forslaget i Ot.prp. 33 (1986-87), ved å legge opp til en årlig melding til Stortinget om Sametingets virksomhet, og at det en gang i hver stortingsperiode ble laget en «prinsippmelding» som skulle inneholde mer generelle retningslinjer for det samepolitiske arbeidet. Regelen om dette er fastlagt i samelovens § 1.3.

Sametinget legger stor vekt på at man utvikler en sterk og dynamisk kontakt mellom Sametinget, og landets myndigheter. Systemet med årlige meldinger og en prinsippmelding innenfor stortingsperiodene, er derfor sentrale elementer i denne samhandlingen. Det er også av den grunn Same tinget må gi uttrykk for en viss bekymring i forhold til formen disse meldingene har fått.

Som det ble fremholdt i H.M. Kongens tale ved åpningen av det 3. ordentlige Sameting, er den norske stat grunnlagt på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Staten har derfor et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at det samiske folk skal kunne bygge et sterkt og levedyktig samfunn. Sametinget ønsker denne erkjennelse velkommen, og legger i hovedsak dette faktum til grunn for sin virksomhet.

I Sametingets årsmelding for 1996, som følger vedlagt stortingsmelding nr 41, som vedlegg 5, kap. 5, trekker Sametinget opp noen prinsipielle utfordringer knyttet til det samme utgangspunkt som H.M. Kongen legger til grunn i sin tale til Sametinget. Det er blant annet disse utfordringene Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om.

Sametinget ser helst at Stortinget og Regjeringen tar utgangspunkt i dette når retningslinjene skal trekkes opp for den neste 4 års-perioden.

Ubesvarte prinsipielle utfordringer

Sametinget vil trekke fram noen prinsipielle utfordringer med hensyn til samene som et urfolk i Norge. Disse er fremmet av Sametinget i flere sammenhenger tidligere overfor regjering og storting, uten respons.

Samenes rett til selvbestemmelse

Samene i likhet med urfolk over hele verden har hevdet, og vil hevde, at folkenes rett til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet.

Sign: .....

Dette arbeidet er Sametinget, sammen med andre urfolk, engasjert i under arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter.

Sametinget erkjenner det faktum at det innenfor staten Norge er to opprinnelige folk, samer og nordmenn. Gjennom historien har nordmenn og samer levd både adskilt og side om side. Dette er fakta som gjør at samene som folk og gjennom alders tids bruk har krav på anerkjennelse av retten til å bestemme over egen kultur, samfunnsliv og egne områder, med andre ord kulturelle, politiske og territoriale rettigheter. Samene i Norge har gjennom etableringen av Sametinget, og utviklingen av ulike virkemidler og styringsordninger, oppnådd en utvikling av de kulturelle og politiske rettighetene. Det som nå står sentralt er å reise den tredje pilaren i byggverket- våre territoriale rettigheter.

Av dette følger det at grunnprinsippet i forholdet mellom samer og nordmenn, må være at man **forhandler** seg fram til enighet og **gjensidige avtaler** mellom våre folks representative organer.

Forhandlinger må lovfestes

Forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene må lovfestes som prinsipp. Dette er allerede lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Dette innebærer at den finske sameloven er langt mer progressiv i å beskrive samhandlingen mellom Sametinget og myndighetene. Det at man på andre områder ikke er kommet like langt i Finland er en annen sak.

I dag fungerer ikke samhandlingen mellom Sametinget og norske myndigheter tilfredsstillende. Sametinget har i praksis ingen formaliserte fora for å fremme krav, behov og politiske løsninger. Når en sak reises fra Sametingets side, er man henvist til å skape et nødvendig politisk press, for å få gjennomslag. Det at interessen for samiske saker varierer og at det samiske folk er et lite folk i antall, gjør at man arbeider etter et tilfældighetsprinsipp. Den senere tids debatt om landrettigheter og samisk læreplan, viser med all tydelighet at det politiske presset oftest oppstår når norske interesser er «truet».

Som eksempel kan blant annet nevnes at den største samepolitiske saken i høst har vært tapet av beiterett i sørsamisk reindriftsområde. Denne saken har vært en **ikke-sak** i norske medier, og årsaken synes klart å være at i denne saken fikk norske interesser medhold, og saken er dermed ikke av allmenn interesse. Dette illustrerer at Sametinget vanskelig kan basere seg på å forsøke å løse prioriterte samepolitiske saker gjennom press på norsk opposisjon via media.

Urfolksretten må inkorporeres i norsk lov

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at i dag at disse reglene ikke automatisk er en del av norsk lov.

Sametinget har ved en rekke anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på enten en harmonisering og oppdatering av norsk lov, eller at man på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov. Med tanke på dette må det foretas en systematisk gjennomgang av det norske lovverket.

Landrettigheter - krav om anerkjennelse

Spørsmålet om retten til land og vann har etter Sametingets oppfatning to hovedelementer. Det ene er en grunnleggende respekt og aksept for at de kollektive samiske rettigheter til områdene som helt frem til i dag har vært i samisk bruk og hevd, danner et selvstendig rettighetsgrunnlag som må uttrykkes i lovs form. Det andre er hvordan disse rettighetene skal

---

Sign: .....

inngå i en fremtidig forvaltning som både viser respekt for den samiske kultur og ivaretar de behov områdets totale befolkning har, uavhengig av etnisk tilhørighet.

I 1997 ble Samerettsutvalgets innstilling om retten til, og forvaltningen av land og vann i Finnmark lagt frem. Dette innebar at man så starten på en svært sentral debatt om hvordan også Sametingets rolle i forhold til ressursforvaltning og arealplanlegging bør bli.

Den innledende debatten har vært skremmende. De ulike politiske aktørene som har uttalt seg så langt har bekreftet den frykt Sametinget uttrykte i sin årsmelding for 1996, der tinget uttalte:

«Sametinget frykter at myter, desinformasjon og skremselspropaganda blir sentrale elementer i denne prosessen, og ser derfor store utfordringer for sentrale aktører i å ta sitt ansvar med å sikre at den forestående debatten får et mest mulig saklig grunnlag.» (St meld nr 41 (1996-97) vedlegg 5, side 129).

De fleste partier, særlig i Finnmark, baserte hele sin stortingsvalgekamp på nettopp myter, desinformasjon og skremselspropaganda. Det som i denne sammenheng er mest bekymringsfullt er at moderpartiene ikke grep inn og viste ansvar for hvilket prinsipielt utgangspunkt denne debatten må ha. Å spille på frykt og indre motsetninger er ikke bare et tegn på manglende grunnsyn i samepolitikken, men en svært uansvarlig strategi i god «splitt og hersk»- ånd, med fortsatt undertrykkelse av det samiske folk som eneste mål. Valgresultatet for Finnmark fordelt på kommunenivå, taler sitt klare språk. De partier som gikk klart mot det samiske mistet sitt velgergrunnlag i indre-Finnmark. I ett tilfelle opplevde vi til og med at et partilag ble lagt ned i protest mot moderpartiets unnfallenhet.

Sametinget ser det som svært viktig at Samerettsutvalgets arbeid snarest må fullføres. Norges troverdighet innenlands og internasjonalt er avhengig av at denne prosessen gjennomføres.

Sametingets grunnsyn

Sametingets grunnsyn er at det samiske områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. Denne formulering uttrykker også Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av ressursene i samiske områder. I dag opptrer staten på det samiske folks vegne i sin forvaltning av samiske områder. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd. Spørsmålet om retten til land og vann handler derfor dypest sett om det materielle grunnlaget for bevaring og utvikling av samisk kultur i vid forstand. Sikring av det materielle grunnlaget er derfor en sentral stolpe i det samlede samiske rettsgrunnlaget i tillegg til politiske og kulturelle rettigheter.

Norge har i sin argumentasjon overfor internasjonale fora uttrykt at de samiske landrettighetene er beskyttet gjennom såkalt *sterkt beskyttet bruksrett*. Denne påstanden kommer i et merkelig lys når reindriften blir fradømt sine områder innenfor det definerte forvaltningsområdet for samisk reindrift.

Aursundensaken - Reindriftslovkommisjonen

I den såkalt «Aursunddommen» fradømmes et reinbeitedistrikt sin beiterett i utmarka innenfor distriktet. I den sammenheng vil Sametinget vise til sitt vedtak fra plenumsmøtet i november 1997 i sak 48/97, der det blant annet uttrykkes at:

«Sametinget er skremt over at Høyesteretts dom av 24. oktober 1997 varsler en intensivering av tidligere tiders kolonisering av samiske områder, og fortsetter overgrepene mot det samiske folk. Det at Høyesterett faller tilbake

Sign: .....

på en dom fra 1897, og legger avgjørende vekt på de vurderinger som da ble gjort, varsler et kraftig tilbakeslag for samiske rettigheter i sin alminnelighet.»

Sametinget er glad for at Regjeringen ser alvoret i situasjonen for reindrifta i det sørsamiske området etter Aursunddommen. Signalene som gis i tilleggsmeldingen er imidlertid uklare, og signaliserer i hovedsak sympati med situasjonen sørsamisk reindrift er kommet opp i, men gir svake signaler på tiltak i forhold til å løse problemet. Sametinget vil påpeke at man her står overfor en rekke klart prinsipielle utfordringer med følgende innhold:

- a) Dommen i Aursundssaken er i direkte strid med samisk rettsoppfatning, og representerer et klart brudd på statens forpliktelser til å verne og sikre samiske landrettigheter.
- b) Sametinget vil ikke akseptere leieavtaler der samene som part tvinges til å forholde seg til andre påståtte rettighetshavere, i strid med vår rettsoppfatning.
- c) Løsninger som skisseres må ta hensyn til de ovenfornevnte forhold, det være seg gjennom ekspropriasjon, lovendring, eller lignende, der en mulig løsning kan være at staten tar nødvendig prosessansvar.
- d) Sametinget er beredt til å vurdere løsninger som skisseres, der målet må være å gjenopprette tilliten mellom den samiske reindriften og statsmaktene og bidra til kort- og langsiktige løsninger som anerkjenner samiske rettigheter.
- e) I den forbindelse ber Sametinget regjeringen nedsette en reindriftslovkommisjon for en helhetlig gjennomgang av reindriftslovgivningen, hvor man bl.a. konsentrerer seg om styringen og forvaltningen av reindriften og regulering av de interne forhold i reindriften. I Ot.Prp. nr. 28 (1994-95, s. 8) gis det klart uttrykk at en rekke prinsipielle og praktiske spørsmål ikke er tatt opp til behandling ved revisjonen, men at dette forutsatte man ble gjort når samerettsutvalgets innstilling (NOU 1997:4) forelå. Det var allerede ved lovendringen i 1996 forutsatt en ny lovrevisjon innen kort tid. Ved sammensetning av en reindriftslovkommisjon er det viktig med deltakelse fra næringen selv, og brei innsikt i reindrift og reindriftsrett.

Stortingsmeldingene - viktig tilbakemelding

Systemet med stortingsmeldinger er et av de viktigste elementene i en dynamisk utvikling av Sametinget og samepolitikken i Norge. Det er derfor helt sentralt at man finner balansen mellom å beskrive utviklingen som har vært, og lage nye retningslinjer for den kommende 4 års perioden. Stortingsmelding nr. 41 viser at man er i klar ubalanse med hensyn til dette.

Kort fortalt sier Stortingsmeldingen at Regjeringen har behandlet en rekke saker knyttet til det samepolitiske området. Det som savnes er imidlertid to ting:

1. Har oppfølgingen vært i tråd med de retningslinjer den forrige prinsippmeldingen la opp?
2. Hvilke prinsipielle linjer vil man arbeide etter i den neste perioden?

Meldingen viser at en rekke saker løses i den løpende dialog Rjeringen og Stortinget har med Sametinget. Sametinget har imidlertid ved en rekke anledninger reist spørsmål om arbeidsformen for å løse saker, samt behov for prinsipiell avklaring av en del spørsmål.

Responser på Sametingets initiativ

I hovedsak kan man si at med unntak av utdanningssektoren, er Regjeringens tilbakemelding i St meld nr 41 til Sametinget i enkeltsaker og sektorområder, enten avventende, eller negativ.

Sign: .....

Den «vent og se»-holdningen som synes å være det bærende element i meldingen, er ikke ansvarlig i forhold til den lange rekken med uløste problemer som Sametinget reiser i sin årsmelding for 1996, og den løpende plenumsbehandlingen av store viktige saker. Sametinget lever i dag med den situasjonen at det verken fra Regjeringens eller Stortingets side er lagt opp til et fast system for å besvare og samarbeide om de saker Sametinget reiser. Variasjonen mellom de ulike fagdepartementer er stor, og man har etter hvert fått en klar følelse av at man fra myndighetenes side ikke ønsker noen større utvikling av samepolitikken, til tross for at man sier det motsatte.

Ett klart eksempel kan hentes fra St. prp. nr. 1 (1992-93), Statsbudsjettet kap. 503, Sametinget s. 59, der heter det at :

«Det er Regjeringens målsetting at Sametinget skal disponere mest mulig av statlige tilskudd til samiske formål.»

I 1994 kom det en første henvisning til at den samlede bevilgningen til samiske formål er på ca. kr. 340 mill. Den samme typen henvisning kommer i 1995, 1996 og 1997. Den seneste henvisningen går på at denne bevilgningen nå er på kr. 380 mill.

Det som er problematisk er at det er liten redegjørelse for hvilke midler det er, hvilken økning som har funnet sted, og om dette er i tråd med Sametingets ønskede utvikling. Samtidig er henvisningen til Regjeringens ovenfornevnte målsetting falt bort.

Det sies imidlertid at både i budsjettproposisjonene og Stortingsmelding nr 41 at man har som mål å legge til rette for at:

«... det samiske folket sjølv kan vidareutvikle og styrkje kulturen sin, språket sitt og samfunns- og næringslivet i samsvar med ein helskapeleg statleg samepolitikk.» St. prp. nr. 1 Kommunal- og arbeidsdepartementet (1997-98).

og

«Sentralt for den samepolitiske utviklingen vidare vil være spørsmålet om hva som må til for å opprettholde et tilstrekkelig sterkt samlet vern for å bevare og utvikle den samiske kulturen i tida framover, og hvordan et slikt kulturvern bør utvikles.»

Sametinget viser til at Regjeringen i St meld nr 18 (1997-98) legger opp til en bedret samordning av samiske saker mellom departementene og en sterkere formalisering av forholdet til Sametinget både i budsjettarbeidet og oppfølging av Sametingets årsmeldinger (jf. punkt 4.2 s.5). Sametinget merer at arbeidet med samiske spørsmål i Norge trenger et løft for å få en utvikling i retning av de mål som skisseres både i St meld nr 41 (1996-97) og tilleggsmeldingen.

Utnevnelsen av en statssekretær for samepolitiske saker i Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og nedsettelsen av et statssekretærutvalg for disse sakene er viktige bidrag i denne retningen. Det samme gjelder:

- a) forslaget om faste møter mellom Sametinget, KRD og fagdepartementene på politisk nivå, hvor Sametingets prioriteringer for neste års budsjett drøftes.
- b) den samlede behandlingen av samiske tiltak på statsbudsjettet under Regjeringens budsjettkonferanse og en samlet omtale i KRD's budsjettproposisjon.
- c) Regjeringens ønske om å gi en tilbakemelding på de saker og problemstillinger Sametinget fremmer i tilknytning til Regjeringens framleggelse av Sametingets årsmelding for Stortinget.

Sign: .....

Når det gjelder punkt a), ser Sametinget fram til å utvikle de faste møtene til et forum der Sametinget og Regjeringen i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker etter fastsatte regler og prosedyrer. De erfaringer som nå gjøres med møtene om statsbudsjettet 1999 vil være viktige for en slik framtidig utvikling.

Den samlede omtalen av samiske tiltak på statsbudsjettet (jf. punkt b) vil også gi Sametinget bedre grunnlag for å kunne gi prioritet til de nødvendige behov i det samiske samfunn i tingets eget budsjettarbeid overfor regjering og Storting. Av samme årsak hilser vi ordningen med rammebudsjettering f.o.m. 1999 velkommen, men vil sterkt minne om at Sametinget i denne forbindelse har bedt om et bevilgningsmessig løft, slik at målet om en friere adgang til å prioritere tiltak innenfor fastsatte budsjetttrammer får et reelt innhold. I denne forbindelse viser vi til Sametingets forslag til tiltak til statsbudsjettet 1999, som også framgår av Sametingets årsmelding 1997.

Regjeringens mål om tilbakemeldinger til Sametinget i framlagte saker (jf. punkt c), betinger en nærmere drøftelse mellom KRD og Sametinget om form, innhold og omfang av Sametingets årsmelding og stortingsmeldingene om Sametingets virksomhet. Det betinger også vilje i Stortinget til å engasjere seg i sterkere grad enn hittil i samiske spørsmål, og se disse i sammenheng også på tvers av komitestrukturene. Sametingets viser til den innarbeidede praksis med at tinget behandler stortingsmeldingen om norsk samepolitikk Regjeringen fremmer hvert 4. år overfor Stortinget før kommunalkomiteen utarbeider sin innstilling til Stortinget. Denne behandlingen som inkluderer drøftelser med komiteen ønsker Sametinget utviklet til et forum der Sametinget og Stortinget i framtiden kan inngå gjensidige forpliktelser i samiske saker etter fastsatte regler og prosedyrer. Det første skritt i denne retning foreslår Sametinget å bli årlige møter mellom representanter for Sametinget og Stortingets kommunalkomite, og eventuelt andre stortingsorganer, når Regjeringen har avgitt sin årlige melding om Sametingets virksomhet til Stortinget. Disse møtene må få et mer formelt preg og innhold enn dagens ordning der Sametingets utsendinger møtes på samme måte som hvilken som helst annen lobbygruppe som søker kontakt med Stortingets fagkomiteer.

Sametinget viser til at man ikke lenger har betenkeligheter mht. Regjeringens konstitusjonelle ansvar for Sametingets avgjørelser og virksomhet. Dette åpner for å utvikle nye fora for gjensidige drøftelser mellom henholdsvis Sametinget og Regjeringen, og Sametinget og Stortinget KRD uttaler i brev av 16. januar 1998 om omlegging av budsjetteringssystem for Sametinget blant annet følgende:

«Sametinget som samepolitisk organ kan ikke anses for å være et underordnet organ i forhold til departementet. Det forutsettes derfor at Sametinget som politisk organ ikke er underkastet Regjeringens instruksjons- eller kontrollmyndighet, og at Regjeringen som utgangspunkt ikke har noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets avgjørelser eller virksomhet. Kommunal- og regionalministeren har imidlertid det konstitusjonelle ansvar ved eventuelle overskridelser og bruk av bevilgninger som ikke er i samsvar med Stortingets vedtak.»

Sametinget er fullstendig enig i sitatet da Sametingets politiske myndighet ikke er delegert Sametinget fra andre myndigheter. Den er heller ikke avledet av Grl. § 110 a, sameloven eller annen lovgivning. Vår politiske myndighet er gitt oss fra samene selv gjennom frie og uavhengige valg til Sameting. Det er også derfor Regjeringen ikke kan være konstitusjonelt ansvarlig overfor Stortinget for Sametingets politiske virksomhet. På denne bakgrunn er det grunn til å gjøre oppmerksom på at omtalen av Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i St meld nr 41 (1996-97) i kap. 4 s. 14-17 er svært mangelfull. Den omtaler stort sett

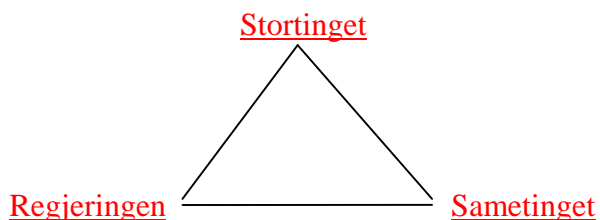
Sign: .....

Sametingets forvaltningsmessige rolle, og spesielt gjelder det anskueliggjøringen i fig. 4.2 s. 14. Når Sametingets politiske og forvaltningsmessige rolle i Norge skal anskueliggjøres i hele sin bredde, gjelder det et forhold mellom Sametinget og henholdsvis Regjeringen og Stortinget som egne statsmakter:

Sign: .....

Dette forholdet tilsier at Sametinget må bli noe mer enn den viktigste samiske premissgiver i samepolitikken (jf. s. 14 og 15), med en del tillagte forvaltningsoppgaver. Sametingets foranstående forslag om utvikling av et samarbeidsforum med henholdsvis Regjeringen og Stortinget må ses i lys av dette.

Minoritetsvern

Norge har i minoritets- og urfolkspolitikken en rekke uløste problemer. En manglende erkjennelse av ansvaret for tidligere tiders overgrep, og en debatt om fremtidige løsninger, har lenge vært påfallende og tildels bevisst. På denne bakgrunn ønsker Sametinget Norges tiltredelse til Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter velkommen. Samene er i teknisk forstand dekket av konvensjonens bestemmelser. Sametinget vil imidlertid påpeke at det vern samene har som urfolk går betraktelig lenger enn det minoritetsvern rammekonvensjonen gir, slik at det i politisk og folkerettslig forstand ikke innebærer noen styrking av samenes stilling. Når det er sagt vil Sametinget støtte ratifikasjonen av minoritetskonvensjonen i solidaritet med kvener, tatere/reisende, sigøynere/romani og jøder. Dette er alle grupper som har vært offer for en systematisk undertrykkelse fra storsamfunnets side i forbindelse med den norske nasjonsbyggingen.

I tillegg til den folkerettslige forankring ratifikasjonen gir, skal disse nasjonale minoriteter sikres ved at forpliktelsene også slås fast i høvelige internrettslige regler av statlige myndigheter, som sikrer en minimumsstandard for dissers politiske, språklige, kulturelle og utdanningsmessige rettigheter. Det bør også opprettes regelfestede ordninger for rapportering av de nasjonale minoriteters arbeid med disse spørsmål overfor de sentrale myndigheter som også inneholder forpliktelser om tilbakemelding til minoritetenes organisasjoner. Organisasjonene må sikres et utviklingsdyktig driftsgrunnlag.

Kommentar til enkelte saksområder i Stortingsmeldingen

Norge er et velutviklet land når det gjelder materiell velferd og utvikling av norsk kultur. Den norske samfunnsutviklingen har spesielt i etterkrigstiden stått overfor en omfattende utbygging på de fleste samfunnsområder. Nå ser en derimot tendensen til at utbygging av velferdsstaten står overfor en omfattende endring i utbyggingstakten. Statens engasjement på en rekke sentrale samfunnsområder er under revurdering. Staten står derfor overfor en nykonstituering hvor innstramming av offentlige budsjetter er en av følgene.

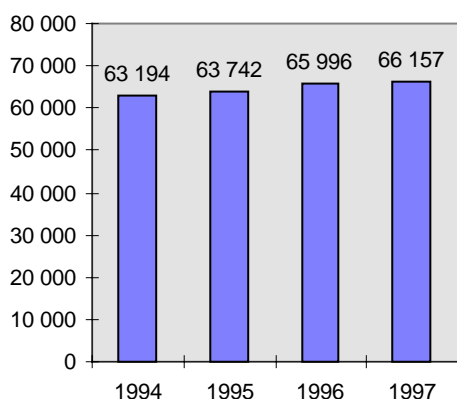
Som et resultat av en forsømmelse fra statenes side over lengre tid, står det samiske samfunn derimot overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En står overfor en rekke utfordringer hvor utbygging av elementære samiske velferdstilbud står sentralt. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunn er derfor meget omfattende. De midler som bør stilles til disposisjon for samisk samfunnsutvikling er

Sign: .....

under all omstendighet ikke av et slikt omfang at det vil påvirke utviklingen i norsk økonomi. Det eksisterer derfor ikke økonomiske argumenter mot å bidra til tilfredsstillende rammevilkår for sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det som gjenstår er derfor politisk vilje til konkret oppfølging av de kapitalbehov det samiske samfunn har.

Sametinget ønsker en prinsipiell debatt om man ønsker en nødvendig opprusting av den samiske kultur, og om man da er villig til å satse ressurser på det, slik at man kan legge opp en strategi for de ulike sektorområdene i samarbeid mellom Sametinget, Stortinget og regjeringen.

En oversikt over ressursutviklingen på midler til Sametingets disposisjon i den siste 4 års perioden 1994 - 97, viser ingen større tegn til satsning på det samiske kulturområdet i økonomisk forstand (jf. tabellen nedenfor). Når Sametinget presiserer det samiske samfunns behov for økte midler i forbindelse med de årlige framleggelsene av statsbudsjettet, og etterlyser en satsing, møtes vi med henvisning til mindre prosentvise økninger, og at andre har fått kutt i sine bevilgninger.

Tabellen viser budsjettutviklingen i 1000 1989-kroner, for å justere for inflasjon, og dermed vise realveksten.

Sametinget finner det noe urettferdig stadig å bli sammenlignet med øvrige statlige velferdstilbud som er utviklet tidligere til det nåværende budsjettnivå, og som ut fra dagens forhold eventuelt kan tåle bevilgningskutt. Sametinget er i en motsatt situasjon. Vi har først nå begynt vår egen samfunnsutbygging, og står overfor store nye behov for basisressurser innenfor de fleste samfunnsområder, så som språk, kultur, utdanning, kulturminnevern, næringsutvikling og så videre.

Sametingets arbeid med egne planer innenfor ulike sektorer, er uttrykk for de behov det samiske samfunn har. Det er helt avgjørende at de planer som utvikles av Sametinget realiseres. Tinget har i begrenset omfang fått tilbakemelding fra regjeringen og Stortinget om finansiering og gjennomføring av disse planene. I den sammenheng vises det til tingets årsmelding fra 1996. Det er dog positivt at Regjeringen i tilleggsmeldingen vil bidra til å legge til rette for Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder (jf. s. 4) og satte av kr. 2 mill. til dette i statsbudsjettet for 1998.

Sametinget viser til at Regjeringen både i St meld nr 41 (1996-97) og St meld nr 18 (1997-98) har som mål å føre en mest mulig helhetlig og samordnet samepolitikk. I hovedmeldingen er det lagt vekt på en oppsummering av det rettslige grunnlaget for norske myndigheters forpliktelser overfor samene, (jf. kap 2 s. 9-12 og kap. 6 s. 21-22). Det vises til at Norge har et særskilt godt utgangspunkt i og med landets rettslige forutsetninger.

Sign: .....

Når det gjelder praktisk politikk på de forskjellige forvaltningsnivåer, vil det være behov for å konkretisere hva disse forpliktelsene og rettighetene består i. Dette vil i sum utgjøre det samlede vernet for samekulturen (s. 21). På bakgrunn av dette grunnlaget uttales det i tilleggsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å gi samene mulighet til kulturell og materiell utvikling på eget grunnlag, noe som blant annet tilsier at Sametinget må gis reell innflytelse på flere saksområder. Regjeringen ønsker også en samfunnsutvikling med større vekt på de kulturelle og menneskelige verdier. Oppbyggingen av samisk identitet og tilhørighet må bygge på samiske verdier og holdninger. Samiske verdier og holdninger må være grunnlaget for planleggingen av det samiske samfunnet i framtiden (s.4).

Sametinget slutter seg til dette og vil understreke at disse synspunktene må ligge til grunn i den praktiske gjennomføringen av samepolitikken på de ulike samfunnsområder. I det følgende er det valgt ut en del saksfelter i meldingene som Sametinget ønsker å gi kommentarer til.

Samiske interesser i planarbeidet

Sametinget har bedt om at det utarbeides rikspolitiske retningslinjer for samiske spørsmål til fylkesplanarbeidet. Vedtaket om dette er referert i hovedmeldingen uten nærmere kommentarer (s. 24-25). Dette sammen med Sametingets innflytelse i planarbeid på statlig, regionalt og fylkes nivå må lovfestes.

Sametinget vil påpeke behovet for et bredt samarbeid med regionale og lokale myndigheter om samfunnsutviklingen i samiske områder. For å sikre en god oppfølging av planarbeidet kan det være nødvendig å opprette regionale eller fylkeskommunale sameutvalg. Tinget viser her spesielt til den drøftelsen av behovet for regional samepolitisk organisering på tvers av kommune- og fylkesgrenser og kommunedelsutvalg i hovedmeldingen, jf. punktene 7.3 og 7.4 s. 25-27.

Drøftelsen er framtidsrettet og åpner opp for nye organiseringsformer av arbeidet med samiske spørsmål på regionalt og kommunalt nivå. Sametinget vil reise spørsmålet for aktuelle fylkeskommuner og kommuner.

Barn- og ungdom

Samiske barnehager har bidratt til at samiske barn har fått styrket sin samiske identitet. Derfor er det viktig at lov om barnehager sikrer samisk språklig og kulturelt innhold for alle samiske barnehager.

Sametinget vil fremme egen uttalelse om innføring av kontantstøtte i forbindelse med høringsrunden.

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen legger opp til et samarbeide vedrørende oppfølgingen av den samiske barne- og ungdomsplanen.

Utdanning/forskning

I Regjeringens resyme av prinsipielle synspunkter sies det bl.a. «*samene skal selv kunne fastsette det innholdet i læreplaner for fag som omhandler samisk språk, kultur og samfunnsliv.*»

Sametinget har tidligere i forbindelse med uttalelser til opplæringslovutvalgets innstilling sagt at det ikke er tilfredsstillende at Sametinget kun skal ha myndighet til å fastsette innholdet i læreplanene for samisk språk og for de særskilte samiske fagene, duodji og reindrift i videregående opplæring, samt for de samiske stolpene i de norske læreplanene. Sametingets

---

Sign: .....

myndighet til å fastsette innholdet må også gjelde læreplaner utover språkplaner og duodji og reindrift. Det er ikke samsvar mellom den foreslåtte retten for Sametinget til å fastsette innholdet i opplæringen om samiske emner i L-97, og den manglende retten for det samme i L-97 Samisk.

- Samiske barn og unge må sikres opplæring i og på samisk på alle nivå. Alle samiske elever skal ha rett til opplæring etter L-97 samisk.
- Regjeringen må sikre finansieringen av et tilfredsstillende opplæringstilbud etter L-97 Samisk.
- I tillegg må læreplaner på videregående skolenivå gjennomgås med sikte på å gi disse et samisk innhold, som bygger videre på læreplanverket for grunnskolen, L-97 Samisk..
- De statlige samiske videregående skoler må bestå som selvstendige statlige enheter og underlegges sametingssystemet.
- Det må iverksettes stimuleringsiltak, som f.eks. ulike stipendordninger, som sikrer rekruttering av samiske studenter til høyere utdanning.
- Sametinget må få ansvar for tilsyn av opplæring for samiske elever, (i dag SU-kontorer).
- Sametinget må få ansvaret for FOU-midler til utviklingstiltak for den samiske skole.
- Sametinget må få hånd om midler til spesialpedagogiske tjenester for den samiske befolkning.
- Sametinget bør få ansvar for tildeling av øremerkede midler til språklige særtiltak, bl.a. fordelingen av midler til språkopplæring.

Sametinget har tidligere vist til at samisk forskning og høyere utdanning er av grunnleggende betydning for utvikling av det samiske samfunn. Det er i denne sammenheng vesentlig at Regjeringen følger opp tingets utredning og vedtak om samisk forskning, samt Norges forskningsråds utredning om forskningsbehovene i praktisk politikk. Dette omfatter blant annet forslaget om opprettelse av et samisk forskningsråd på nordisk plan. Sametinget må få representasjon i Norges forskningsråd.

Forskning og høyere utdanning må samtidig ses i sammenheng. Dette gjelder også i forbindelse med oppbyggingen av nye og eksisterende utdannings- og forskningsinstitusjoner. Sametinget vil igjen presisere betydningen av at Regjeringen legger frem en *stortingsmelding* om samisk forskning og høyere utdanning, der satsingen på området gis nødvendig prioritet, eller foretar en tilstrekkelig avklaring på annen måte.

Kultur og kirkeliv

Sametinget er ikke fornøyd med bevilgningene til samiske kulturformål. Samisk kulturliv må gis skikkelige rammevilkår og derfor må kulturfondet styrkes vesentlig samtidig som samisk presse, frivillig arbeid med barn og ungdom som f. eks. idrett sikres økonomisk drift. Sametinget har heller ikke fått gjennomslag for kravet om bl.a. faste bevilgninger til samiskspråklige publikasjoner som barne- og ungdomsblad. Bevilgningen til samisk kulturfond har faktisk stått stille på samme nominelle nivå siden det ble opprettet i 1993. Samtidig er bevilgningen til Norsk kulturfond økt med kr. 21 mill. i samme tidsrom. Det samiske kunst- og kulturlivet har dermed fått dårligere vilkår etter overføringen av kulturfondet til Sametinget. Tinget beklager dette meget sterkt.

Samiske kulturinstitusjoner som kulturhus, teater, museum, musikk institusjoner må sikres investerings- og driftsstøtte etter de planene som Sametinget utarbeidet. Sametinget har

Sign: .....

utarbeidet en samisk kulturhusplan med forslag til klassifisering, organisering og finansiering av samiske kulturbygg. Sametinget er svært misfornøyd med den behandling forslagene har fått i hovedmeldingen, jf. punkt 12.6 s. 56-58. Hele konseptet for utbygging av ulike typer samiske kulturbygg avvises både med bevilgningsmessige og organisatoriske begrunnelser. Det eneste Sametinget synes å ha fått tilslutning til er tingets holdning om «først å sikre forsvarlig drift av eksisterende samiske kulturinstitusjoner, før man anbefaler at nye store byggeprosjekter igangsettes». Resten av ansvaret skyves for en stor del over på kommuner og fylkeskommuner.

Sametinget har merket seg at dette forholdet ikke er løftet opp til ny vurdering i tilleggsmeldingen. Sametinget aksepterer ikke forsøket på å skyve ansvaret for samisk kulturhusbygging over på kommuner og fylkeskommuner. Dette vil virke konfliktskapende hos disse myndigheter og i lokalsamfunnene forøvrig. Denne politikken er ikke i tråd med statens politikk overfor samene, og tinget ber om Stortingets tilslutning til dette.

Samisk kirkeråd må få reelle muligheter til å ivareta sitt ansvarsområde. Sametinget er fornøyd med at ny lov om Den norske kirke (kirkeloven) innfører krav om samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene, samt at det gis anledning til utvidet samisk representasjon i Kirkemøtet. Sametinget berømmer det arbeid Det norske Bibelselskap har utført med oversettelsen av Det nye Testamente til nordsamisk. Tinget ser fram til gjennomføringen av en tilsvarende oversettelse av Det gamle Testamente. Tinget ber om en forsering av arbeidet med oversettelse av kirkelige tekster til sør- og lulesamisk, og ber de bevilgende myndigheter om økt støtte. Dette omfatter også utviklingen av samarbeidet over landegrensene mht. samisk kirkeliv.

Samisk næringspolitikk

Sametinget viser til at beskrivelsen av den samiske næringspolitikken i hovedmeldingen er omfattende, men noe tilbakeskuende, jf. kap. 15 s. 69-86. Tinget etterlyser en bedre sammenheng mellom det potensiale meldingens vedlegg om næringsutvikling i samiske områder representerer (jf. vedleggene 2, 3 og 4 s. 102-117), og de framtidige utfordringer og muligheter Sametinget selv tar opp til behandling i egen årsmelding, jf. vedlegg 5. Sametinget viser til at det foreligger en rekke utfordringer for næringer som fiskeri, landbruk, reindrift, duodji og næringskombinasjoner i samiske områder. Det er viktig som meldingen skisserer å se på næring og kultur i sammenheng.

Sametinget mener at den næringsmessige situasjon vi står overfor, krever en forsterket innsats på følgende områder:

- I arbeidet med å videreutvikle næringsstrategier for Nord-Norge i regi av Styringsgruppen for kontakt med Nord-Norge. Dette arbeidet krever en forsering på bakgrunn av den siste tids debatt om fraflytting fra landsdelen med blant annet forslag om en ny Nord-Norge plan. Sametinget mener at det viktigste nå er å få iverksatt arbeidet med å gjennomføre de strategier og tiltak som er foreslått med sikte på konkrete resultater.
- Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder. Det er en utfordring å samordne planens tiltak med fylkeskommunenes arbeid med regionale utviklingsprogrammer og andre tiltak på språk, kultur og næringsiden.
- Omstillingsprogrammet for indre-Finnmark er forlenget ut 1998. Det er behov for en styrket innsats mot omstillerne som målgruppe. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for den videre håndtering av programmet. Særlig viktig er styring av rektutteringen til reindriften, ungdommens rettigheter må styrkes.

Sign: .....

- Sametinget viser til sitt forslag om en egen landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder i Sametingets jordbruksplan. Dette forslaget får ikke tilslutning i hovedmeldingen, jf. punkt 15.5 s. 76-78. Tinget viser til tilsvarende forslag i innstillingen fra Fiskeridepartementets samiske fiskeriuvalg i form av et eget virkeområde. Forslaget omfatter stort sett samme geografiske område. Dette gjør også det nåværende virkeområdet til Samisk utviklingsfond. Når framtidige beslutninger om geografiske avgrensninger for virkemiddelbruk i samiske områder skal fattes, må regionlapolitikk, fiskerier og landbruk sees i sammenheng.

Internasjonalt arbeid

Sametinget må gis reelle muligheter til å delta i det internasjonale arbeid i regi av FN, Arktisk Råd og Barentssamarbeid. Det er i denne sammenheng positivt at regjeringen synes å ville styrke arbeidet med menneskerettigheter. Regjeringen må arbeide aktivt internasjonalt for fullføre arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter, sikre etablering av et permanent forum i FN, samt å følge opp sametingenes felles mål og tiltak i urfolkstiåret.

Arktisk råd må utvikles til et progressivt instrument for samarbeid mellom statene og urfolkene, med målsetting om en mest mulig harmonisert og positiv urfolkspolitikk i arktisk.

Det er positivt at Regjeringen vil følge opp Sametingenes anmodning om representasjon i Barentsrådet. Samtidig vil Sametinget beklage at Regjeringen ikke har inntatt en positiv stillingstagen til fullverdig samisk medlemskap i Nordisk Råd.

Nordisk samisk samarbeid

Sametinget ser det som vesentlig at Regjeringen følger opp planene om etablering av Samisk parlamentarisk råd gjennom å sikre finansiering på nordisk plan.

Samisk likestillingspolitikk

Målsetting med likestilling må være å skape reell like stilling mellom kvinner og menn, med mulighet til å delta i samfunnsutvikling, næringsvksomhet og utdanning

Sametinget ser det som positivt at regjeringa vil arbeide for å styrke samiske kvinners situasjon i reindriften, slik at de yrkesmessig likestilles med menns yrkesaktivitet innenfor næringen. Likestilling mellom kvinner og menn innafor reindriftnæringa har vært et tema som Sametinget har arbeidet med i flere år. Sametinget har senest i forbindelse med sak 25/96 Reindriftsavtalen 1996 - 97, pekt på behovet for å styrke kvinners stilling i reindriften. Sametinget ba forhandlingspartene om å ta opp disse spørsmålene direkte opp i forhandlingene med sikte på å utvikle en klarere strategi i forbindelse med reindriftsavtalen vedrørende kvinners rolle i reindriften.

Naturgrunnlaget for samisk næringsliv og kultur

Sametinget ser nødvendigheten av at det foretas et grundig utredningsarbeid for å sikre samiske interesser i forbindelse med oppfølgingen av St.meld. 62. (1991-92) Landsplan for nasjonalparker. Vern av samiske områder må ses i lys av den internasjonale utvikling med hensyn til vern og bruk i urfolksområder. Det vises særskilt til Norges forpliktelser og Sametingets innspill i henhold til ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, samt til Konvensjonen om biologisk mangfold.

Sign: .....

Det videre arbeidet med samiske rettsforhold

Når det gjelder det videre arbeidet med samiske rettsforhold vil Sametinget peke på:

1. Regjeringens vurdering av at en sterk tiltrengt oppdatering av minerallovgivningen for hele landet ikke kan utstå til de endelige resultater av Samerettsutvalgets arbeid foreligger. Sametinget beklager dette og understreker behovet for midlertidige løsninger som fullt ivaretar samiske interesser. Sametinget vil i denne forbindelse bl.a. vurdere Samerettsutvalgets forslag om tidsavgrenset nektingsrett for Sametinget mot store naturinngrep, jf. NOU 1997:4 punkt 8.3.5. s. 406-422.
2. Justisdepartementets forskningsprosjekt om samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Prosjektet har dårlig framdrift og må forseres.
3. Samerettsutvalgets videre arbeid for Troms, Nordland og det sørsamiske området, som må gjennomføres, jf. Sametingets vedtak i sak 10/98 Samerettsutvalgets mandat og videreføring.
4. Spørsmålet om fjelloven i Nordland og Troms må ses i sammenheng med samerettsutvalgets videre arbeid i Troms, Nordland og sørsameområdet, og prosjektet Samiske sedvaner og rettsoppfatninger.
5. Fastboendes rettigheter må ivaretas og styrkes.
6. Sametingets foranstående forslag om en egen reindriftslovkommisjon.

Utviklingen i helse- og sosialsektoren

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen har intensivert sitt arbeid med oppfølgingen av NOU 1995:6. Sametinget er derimot ikke fornøyd med det samarbeidet som hittil har vært mellom departementet og Sametinget, og forventer at tinget vil være en naturlig samarbeidspart i det videre arbeidet. Forslaget fra departementet om å opprette en permanent referansegruppe for å arbeide med samiske helse- og sosialspørsmål, er til vurdering i Sametinget. Tingets tilslutning til forslaget avhenger i stor grad av den form og tilknytning referansegruppen får til sametingssystemet.

Saken avsluttet 27. februar 1998 kl. 12.40.

Sign: .....

Sak 10/98 Samerettsutvalget - Mandat og videreføring

Saken påbegynt 26. februar 1998 kl. 11.20

I. Dokumenter

- Sametingets brev av 19.12.97 til Justisminister Aud Inger Aure
- Brev av 12.01.98 fra Justisministeren
- Mandat for Samerettsutvalget
- Mandat for prosjektet om samiske sedvaner

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at Samerettsutvalgets arbeid i Troms, Nordland og det sørsamiske området er planlagt videreført.

Samerettsutvalget ble tildelt et omfattende og godt gjennomtenkt mandat. Utvalget ble også sammensatt av medlemmer som dels hadde særlig innsikt i samiske forhold, og av medlemmer som hadde historisk, juridisk og politisk kompetanse. Et bredt utvalg interesser var også representert i utvalget. Imidlertid ble Samerettsutvalgets mandat formulert med utgangspunkt i den politiske situasjon som Norge var i med hensyn til samiske rettigheter i 1980. Utvalgets sammensetning var også preget av dette forhold.

Det har siden samerettsutvalget første gang ble nedsatt, skjedd en enorm utvikling mht urfolks rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt. I denne sammenheng kan man bl.a. vise til Grunnlovsfestingen av samenes rettsstilling (§ 110a) og samelovens bestemmelser. Av internasjonale instrumenter kan det vises til ILO-konvensjon nr. 169 og FN's utkast til urfolkserklæring. Dette setter en annen politisk og juridisk ramme for vurderingen av Samerettsutvalgets framtidige virksomhet, enn den som forelå i 1980.

Etter Sametingets mening må dette få konsekvenser for samerettsutvalgets videre arbeid og sammensetning. Sametinget er etablert, og det er bare Sametinget som organ i dag, som kan tale på samenes vegne med krav om demokratisk legitimitet. Et utvalg som skal utrede og komme med forslag til nye rettsregler til bruken av land og vann i samiske områder bør også gjenspeile dette. Det vil si at Sametinget bør ha stor innflytelse i oppnevning av utvalget.

Sametinget vil på bakgrunn av det ovennevnte foreslå at halvparten av utvalgets medlemmer oppnevnes av Sametinget. Leder utpekes av departementet i fellesskap med Sametinget. Størrelsen på utvalget bør minkes. En del av den faglige representasjon i forrige utvalg kan heller ivaretas ved særskilte utredninger til utvalget.

Utvalgets opprinnelige mandat bør videreføres, og ligge som grunn for det fremtidige arbeid. Sametinget vil her presisere at Samerettsutvalget på langt nær har oppfylt sitt mandat i de utredninger som til nå foreligger. For Finnmarks del (NOU 1997:4) har ikke utvalget utredet de sedvanemessige oppfatninger om rett til land og vann. Etter Sametingets mening er kartlegging av samiske sedvaner, og samenes tradisjonelle bruk av sine områder en av de mest sentrale oppgavene i mandatet for samerettsutvalget. En slik kartlegging må etter vår mening være det grunnlaget som det videre arbeidet i samerettsutvalget må bygge på. Dette arbeidet, som nå utføres av et eget utvalg, må derfor forseres, og det må settes ytterligere ressurser inn på dette arbeidet

---

Sign: .....

Samerettsutvalget har heller ikke grepet fatt i reindriftens rettsstilling i tilstrekkelig grad. I de utredninger som til nå er fremlagt har utvalget i liten grad vurdert behovet for endringer i reindrifftsloven, selv om en del av mandatet var å «vurdere behovet for endringer i gjeldende lovverk, f.eks. .... reindrifftsloven av 1978.». Utvalget signaliserer I NOU 1997:4 «... at det vil være behov for en bred gjennomgang av reindrifftsloven», men «Om samerettsutvalgets oppdrag er så omfattende, har ikke utvalget tatt stilling til nå».

De folkerettslige regler er heller ikke godt nok vurdert i forhold til de forslag som er fremsatt. I det videre mandat må dette derfor presiseres.

Det er også behov for å presisere Samerettsutvalgets fremtid og mandat sett i forhold til utviklingen de siste 18 år. Den folkerettslige utvikling som har skjedd de siste årene må innarbeides i mandatet slik at utvalget også kan bidra til å skape et mønster som kan brukes internasjonalt for å tilrettelegge et system for en fredelig og byggende sameksistens mellom flere folkegrupper. De internasjonale folkerettsreglene må vurderes i henhold til de forslag utvalget kommer med, slik at fremtidig norsk rett kommer i samsvar med internasjonale rettsregler. Vi viser i denne forbindelse til Samerettsutvalgets folkerettsgruppes utredning NOU 1997:5, som ikke i tilstrekkelig grad er vurdert av utvalget selv.

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at disse reglene i dag ikke automatisk er en del av norsk lov. Sametinget har derfor ved en rekke anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på enten en harmonisering og oppdatering av norsk lov, eller at man på generelt grunnlag inkorporerer tiltrådte konvensjoner i norsk lov.

Norske Reindriftssamers Landsforbund har ved årets forhandlinger om en reindrifftsavtale for 1998-99 krevd at en egen reindrifftslovkommisjon nedsettes. Tinget støtter dette kravet, og ber om at mandatet for en slik reindrifftskommisjon utarbeides og samordnes med mandatet for samerettsutvalget. En slik reindrifftslovkommisjon må arbeide parallelt med og i nært samarbeid med samerettsutvalget.

Sametinget har tidligere vedtatt at forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene, må lovfestes som prinsipp. Vi ber om at dette prinsipp innarbeides i mandatet slik at samerettsutvalget utreder hvordan dette prinsippet kan brukes med hensyn til rettigheter til land og vann. For eksempel er dette prinsippet lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Sametinget viser også til det arbeid som er utført av Royal Commission on Aboriginal Peoples i Canada.

Samerettsutvalgets utredning, NOU 1997: 4, inneholder et kapittel (kap 7) om østsamene i Neiden. Her foreslås det at de rettigheter østsamene hadde skal tilbakeføres til dem. Prinsippet om tilbakeføring av rettigheter er et viktig og godt prinsipp som bør innarbeides i mandatet.

Sametinget vil også presisere at det bør fremgå av mandatet at rettssituasjonen og rettsprinsipper bør være mest mulig avklart før forslag til forvaltningsordninger fremsettes.

Sametinget vil understreke at dette mandatet må følges, og oppfylles i de kommende utredninger.

Utfylling av mandatet

Følgende punkt presiseres og innarbeides i mandatet:

- Utvalget skal vurdere, og innarbeide den nasjonale og internasjonale rettsutvikling de siste 18 år, i de utredninger og forslag som fremmes.

Sign: .....

- Utvalget skal vurdere folkerettens regler for urfolks rettigheter i henhold til det arbeid som skal gjøres. Utvalget bør også komme med forslag hvordan disse reglene kan harmoniseres og oppdateres, med sikte på å inkorporere tiltrådte konvensjoner i norsk lov.
- Prinsippet om forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene utredes med hensyn til rettigheter til land og vann.
- Utvalget skal også vurdere om de rettigheter samene tradisjonelt har oppfattet som sine kan tilbakeføres på områder der dette er naturlig.
- Kartlegging av de sedvanemessige oppfatninger til samene om rettighetene til land og vann skal danne grunnlag for det videre arbeid i utvalget. Sedvaneprojektets arbeid forseres.
- Reindriftens rettigheter og reindriftsloven utredes av utvalget. Ved opprettelse av en reindriftslovskommisjon må utvalget søke nært samarbeid med denne.

Sammensetning av utvalget:

- Halvparten av utvalgets medlemmer oppnevnes av Sametinget. Leder utpekes av departementet og Sametinget i fellesskap. Antall representanter i utvalget reduseres.

Forslag 1, representant Willy Ørnebakk, AP's sametingsgruppe;

Sametinget ser behovet for at Samerettsutvalget raskt kommer i virksomhet med sin tredje delutredning. Man ønsker følgende presiseringer i forhold til det videre arbeide:

- Utvalget skal vurdere og innarbeide de senere årenes nasjonale og internasjonale rettsutvikling i de utredninger og forslag som fremmes.
- Samiske sedvaner og rettsoppfatninger danner et sentralt grunnlag for det videre arbeide i utvalget.
- Reindriftas rettigheter utredes av reindriftslovkommisjon.
- Utvalget reoppnevnes på vanlig måte av sentrale myndigheter, i nært samarbeid med Sametinget.
- Harmonisering og inkorporering av tiltrådte konvensjoner i norsk lov, og prinsippet om forhandlinger mellom urfolk og myndigheter bør også utredes- men på en annen måte enn gjennom Samerettsutvalgets tredje delinnstilling.

Forslag 2, representant Randi Skum, NSR's sametingsgruppe;

1) Endring av 6 avsnitt side 1, fra 2 setning til:

For Finnmarks del (NOU 1997:4) har f. eks. ikke utvalget utredet de sedvanemessige rettsoppfatninger om rett til land og vann. Etter Sametingets mening er registrering av rettsoppfatninger om og bruk av sine områder en av de mest sentrale oppgavene i mandatet for samerettsutvalget. En slik registrering må etter vår mening være det grunnlaget som det videre arbeidet som samerettsutvalget må bygge på. Dette arbeidet, som nå utføres som et eget prosjekt, må derfor forseres og det må settes ytterligere ressurser inn på dette området.

2) Side 2, 5 avsnitt, siste side: Stryk, en ny setning tilføyes:

Det vises forøvrig til Sametingets vedtak om dette i sak 9/98.

3) Nytt avsnitt etter 5. avsnitt, side 2:

Reindriftens sterke stilling som samisk livsform og næring i sørområdene, er en rettighetsbærende virksomhet. Samisk reindrift har opprettholdt en sterk stilling i det samiske

Sign: .....

samfunn og har stor betydning som identitetsskapende faktor. Disse forhold er spesielt viktig å belyse gjennom Samerettsutvalgets mandat og videre arbeid.

4) Nytt avsnitt inn etter nytt 5. avsnitt, side 2:

Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms jobber parallelt med arbeidet i samerettsutvalget og feller dommer på løpende bånd om rettsforhold i områder av interesse for samiske rettigheter i disse to fylkene. I mandatet for Samerettsutvalget fremgår det også at utvalget skulle ha kontakt med kommisjonen. Kommisjonens løpende arbeid viser desverre at samiske rettigheter blir svekket. Sametinget krever at arbeidet i utmarkskommisjonen stoppes.

5) 7. avsnitt, side 2, strykes.

6) Side 3, andre prikkpunkt endres til:

- Utvalget skal også vurdere om de rettigheter samene tradisjonelt har oppfattet som sine kan tilbakeføres.

Side 3, tredje prikkpunkt endres og deles i to prikkpunkter:

- Registrering av rettsoppfatninger om og bruk av land og vann skal danne grunnlag for det videre arbeid i utvalget.
- Arbeidet i prosjektet samiske sedvaner og rettsoppfatninger styrkes og forseres.

Side 3, 4. prikkpunkt endres til: Reindriftens tradisjonelle rettigheter utredes av utvalget.

Gruppene i Sametinget fremmet følgende forslag:

Sametinget viser til at Samerettsutvalgets arbeid i Troms, Nordland og det sørsamiske området er planlagt videreført.

Samerettsutvalget ble tildelt et omfattende og godt gjennomtenkt mandat. Utvalget ble sammensatt av medlemmer som dels hadde særlig innsikt i samiske forhold, og av medlemmer som hadde historisk, juridisk og politisk kompetanse. Et bredt utvalg interesser var også representert i utvalget. Imidlertid ble Samerettsutvalgets mandat formulert med utgangspunkt i den politiske situasjon som Norge var i med hensyn til samiske rettigheter i 1980. Utvalgets sammensetning var også preget av dette forhold.

Det har siden samerettsutvalget første gang ble nedsatt, skjedd en enorm utvikling mht urfolks rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt. I denne sammenheng kan man bl.a. vise til Grunnlovsfestingen av samenes rettsstilling (§ 110a) og samelovens bestemmelser. Av internasjonale instrumenter kan det vises til ILO-konvensjon nr. 169 og FN's utkast til urfolkserklæring. Dette setter en annen politisk og juridisk ramme for vurderingen av Samerettsutvalgets framtidige virksomhet, enn den som forelå i 1980.

Etter Sametingets mening må dette få konsekvenser for samerettsutvalgets videre arbeid og sammensetning. Sametinget er etablert, og det er bare Sametinget som organ i dag, som kan tale på samenes vegne med krav om demokratisk legitimitet. Et utvalg som skal utrede og komme med forslag til nye rettsregler til bruken av land og vann i samiske områder bør også gjenspeile dette. Det vil si at Sametinget bør ha stor innflytelse i oppnevning av utvalget.

Sametinget vil på bakgrunn av det ovennevnte, foreslå at halvparten av utvalgets medlemmer oppnevnes av Sametinget. Leder utpekes av departementet i fellesskap med Sametinget.

Sign: .....

Størrelsen på utvalget bør minkes. En del av den faglige representasjon i forrige utvalg kan heller ivaretas ved særskilte utredninger til utvalget.

Utvalgets opprinnelige mandat bør videreføres og ligge som grunn for det fremtidige arbeid. Sametinget vil her presisere at Samerettsutvalget på langt nær har oppfylt sitt mandat i de utredninger som til nå foreligger. For Finnmarks del (NOU 1997:4) har ikke utvalget utredet samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Etter Sametingets mening er kartlegging av samiske sedvaner, og samenes tradisjonelle bruk av sine områder en av de mest sentrale oppgavene i mandatet for samerettsutvalget. En slik kartlegging må etter vår mening være det grunnlaget som det videre arbeidet i samerettsutvalget må bygge på. Dette arbeidet, som nå utføres som et eget prosjekt, må derfor forseres, og det må settes ytterligere ressurser inn på dette arbeidet

Samerettsutvalget har heller ikke grepet fatt i reindriftens rettsstilling i tilstrekkelig grad. I de utredninger som til nå er fremlagt har utvalget i liten grad vurdert behovet for endringer i reindrifftsloven, selv om en del av mandatet var å «*vurdere behovet for endringer i gjeldende lovverk, f.eks. .... reindrifftsloven av 1978.*». Utvalget signaliserer I NOU 1997:4 «*... at det vil være behov for en bred gjennomgang av reindrifftsloven*», men «*Om samerettsutvalgets oppdrag er så omfattende, har ikke utvalget tatt stilling til nå*».

De folkerettslige regler er heller ikke godt nok vurdert i forhold til de forslag som er fremsatt. I det videre mandat må dette derfor presiseres.

Det er også behov for å presisere Samerettsutvalgets fremtid og mandat sett i forhold til utviklingen de siste 18 år. Den folkerettslige utvikling som har skjedd de siste årene må innarbeides i mandatet, slik at utvalget også kan bidra til å skape et mønster som kan brukes internasjonalt for å tilrettelegge et system for en fredelig og byggende sameksistens mellom flere folkegrupper. De internasjonale folkerettsreglene må vurderes i henhold til de forslag utvalget kommer med, slik at fremtidig norsk rett kommer i samsvar med internasjonale rettsregler. Vi viser i denne forbindelse til Samerettsutvalgets folkerettsgruppes utredning NOU 1997:5, som ikke i tilstrekkelig grad er vurdert av utvalget selv.

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at disse reglene i dag ikke automatisk er en del av norsk lov. Sametinget har derfor ved flere anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på en inkorporering i norsk lov.

Norske Reindriftssamers Landsforbund har ved årets forhandlinger om en reindrifftsavtale for 1998-99, krevd at en egen reindrifftslovkommisjon nedsettes. Tinget støtter dette kravet, og ber om at mandatet for en slik kommisjon utarbeides og samordnes med mandatet for samerettsutvalget. Det vises forøvrig til Sametingets vedtak i sak 9/98.

Reindriftens sterke stilling som samisk livsform og næring i sørområdene, er en rettighetsbærende virksomhet. Disse forhold er spesielt viktig å belyse gjennom samerettsutvalgets videre arbeid.

Sametinget har tidligere vedtatt at forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene, må lovfestes som prinsipp. For eksempel er dette prinsippet lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Sametinget viser også til det arbeid som er utført av Royal Commission on Aboriginal Peoples i Canada. En gjennomgang av forhandlingsprinsippet og hvordan dette kan regelfestes, kan igangsettes uavhengig av samerettsutvalgets arbeid.

Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms jobber parallelt med arbeidet i samerettsutvalget og feller dommer på løpende bånd om rettsforhold i området av interesse for samiske rettigheter. I mandatet for samerettsutvalget framgår det også at utvalget skulle ha

---

Sign: .....

kontakt med utmarkskommisjonen. Kommisjonens løpende arbeid viser dessverre at samiske rettigheter blir svekket. Sametinget krever at arbeidet i utmarkskommisjonen stoppes.

Prinsippet om tilbakeføring av rettigheter er et viktig og godt prinsipp som bør innarbeides i mandatet.

Utfylling av mandatet

Følgende punkt presiseres og innarbeides i mandatet:

- Utvalget skal vurdere, og innarbeide den internasjonale rettsutvikling, i de utredninger og forslag som fremmes.
- Utvalget skal vurdere folkerettens regler for urfolks rettigheter i henhold til det arbeid som skal gjøres.
- Utvalget skal også vurdere om de rettigheter samene tradisjonelt har oppfattet som sine, kan tilbakeføres.
- Kartlegging av samiske sedvaner og rettsoppfatninger skal danne grunnlag for det videre arbeid i utvalget.
- Reindriftens rettigheter utredes av utvalget.

Sammensetning av utvalget:

- Halvparten av utvalgets medlemmer utpekes av Sametinget. Leder utpekes av departementet og Sametinget i fellesskap. Antall representanter i utvalget reduseres.

Øvrige merknader:

- Sametinget har tidligere vedtatt at internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av, skal inkorporeres i norsk lov. Sametinget mener at dette arbeidet må igangsettes straks.
- En regelfesting av prinsippet om forhandlinger mellom samene som urfolk og myndighetene, er et arbeid som kan igangsettes uavhengig av samerettsutvalgets arbeid.
- Prosjektet samiske sedvaner og rettsoppfatninger styrkes og forseres.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

– Sametingsrådets innstilling, forslag 1 og 2 ble trukket tilbake.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslaget fra gruppen i Sametinget ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
3.	Randi Skum	

Sign: .....

4.	Birger Nymo	Willy Olsen
		Birger Nymo
5.	Steinar Pedersen	
6.	Geir Tommy Pedersen	
7.	Per Anders Bæhr	
8.	Einar Lifjell	
9.	Nils Henrik Måsø	
10.	Jarle Jonassen	
11.	Magne A. S. Huuva	
12.	Willy Ørnebakk	
13.	Amund Eriksen	
14.	Isak Mathis O. Hætta	
15.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
	Ing-Lill Pavall	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at Samerettsutvalgets arbeid i Troms, Nordland og det sørsamiske området er planlagt videreført.

Samerettsutvalget ble tildelt et omfattende og godt gjennomtenkt mandat. Utvalget ble også sammensatt av medlemmer som dels hadde særlig innsikt i samiske forhold og av medlemmer som hadde historisk, juridisk og politisk kompetanse. Et bredt utvalg interesser var også representert i utvalget. Imidlertid ble Samerettsutvalgets mandat formulert med utgangspunkt i den politiske situasjon som Norge var i med hensyn til samiske rettigheter i 1980. Utvalgets sammensetning var også preget av dette forhold.

Det har siden samerettsutvalget første gang ble nedsatt skjedd en enorm utvikling mht urfolks rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt. I denne sammenheng kan man bl.a. vise til Grunnlovsfestingen av samenes rettsstilling (§ 110a) og samelovens bestemmelser. Av internasjonale instrumenter kan det vises til ILO-konvensjon nr. 169 og FN's utkast til urfolkserklæring. Dette setter en annen politisk og juridisk ramme for vurderingen av Samerettsutvalgets framtidige virksomhet, enn den som forelå i 1980.

Etter Sametingets mening må dette få konsekvenser for samerettsutvalgets videre arbeid og sammensetning. Sametinget er etablert, og det er bare Sametinget som organ i dag, som kan tale på samenes vegne med krav om demokratisk legitimitet. Et utvalg som skal utrede og komme med forslag til nye rettsregler til bruken av land og vann i samiske områder bør også gjenspeile dette. Det vil si at Sametinget bør ha stor innflytelse i oppnevning av utvalget.

Sametinget vil på bakgrunn av det ovennevnte foreslå at halvparten av utvalgets medlemmer oppnevnes av Sametinget. Leder utpekes av departementet i fellesskap med Sametinget. Størrelsen på utvalget bør minkes. En del av den faglige representasjon i forrige utvalg kan heller ivaretas ved særskilte utredninger til utvalget.

Utvalgets opprinnelige mandat bør videreføres og ligge som grunn også for det fremtidige arbeid. Sametinget vil her presisere at Samerettsutvalget på langt nær har oppfylt sitt mandat i de utredninger som til nå foreligger. For Finnmarks del (NOU 1997:4) har f.eks ikke utvalget utredet samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Etter Sametingets mening er kartlegging av samiske sedvaner og samenes tradisjonelle bruk av sine områder en av de mest sentrale oppgavene i mandatet for samerettsutvalget. En slik kartlegging må etter vår mening være det

Sign: .....

grunnlaget som det videre arbeidet i samerettsutvalget må bygge på. Dette arbeidet, som nå utføres som et eget prosjekt, må derfor forseres, og det må settes ytterligere ressurser inn på dette arbeidet

Samerettsutvalget har heller ikke grepet fatt i reindriftens rettsstilling i tilstrekkelig grad. I de utredninger som til nå er fremlagt har utvalget i liten grad vurdert behovet for endringer i reindrifftsloven, selv om en del av mandatet var å «vurdere behovet for endringer i gjeldende lovverk, f.eks. .... reindrifftsloven av 1978.». Utvalget signaliserer i NOU 1997:4 «... at det vil være behov for en bred gjennomgang av reindrifftsloven», men «Om samerettsutvalgets oppdrag er så omfattende, har ikke utvalget tatt stilling til nå».

De folkerettslige regler er heller ikke godt nok vurdert i forhold til de forslag som er fremsatt. I det videre mandat må dette derfor presiseres.

Det er også behov for å presisere Samerettsutvalgets fremtid og mandat sett i forhold til utviklingen de siste 18 år. Den folkerettslige utvikling som har skjedd de siste årene må innarbeides i mandatet slik at utvalget også kan bidra til å skape et mønster som kan brukes internasjonalt for å tilrettelegge et system for en fredelig og byggende sameksistens mellom flere folkegrupper. De internasjonale folkerettsreglene må vurderes i henhold til de forslag utvalget kommer med, slik at fremtidig norsk rett kommer i samsvar med internasjonale rettsregler. Vi viser i denne forbindelse til Samerettsutvalgets folkerettsgruppes utredning NOU 1997:5, som ikke i tilstrekkelig grad er vurdert av utvalget selv.

Norge har tiltrådt en rekke internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre samenes rettigheter. Problemet er at disse reglene i dag ikke automatisk er en del av norsk lov. Sametinget har derfor ved flere anledninger bedt om en helhetlig gjennomgang av folkerettens regler for urfolks rettigheter, med sikte på en inkorporering i norsk lov.

Norske Reindriftssamers Landsforbund har ved årets forhandlinger om en reindrifftsavtale for 1998-99 krevd at en egen reindrifftslovkommisjon nedsettes. Tinget støtter dette kravet, og ber om at mandatet for en slik kommisjon utarbeides og samordnes med mandatet for samerettsutvalget. Det vises forøvrig til Sametingets vedtak i sak 9/98.

Reindriftens sterke stilling som samisk livsform og næring i sørområdene, er en rettighetsbærende virksomhet. Disse forhold er spesielt viktig å belyse gjennom samerettsutvalgets videre arbeid.

Sametinget har tidligere vedtatt at forhandlinger som utgangspunkt for forholdet mellom samene som urfolk og myndighetene, må lovfestes som prinsipp. For eksempel er dette prinsippet lovfestet i den nylig vedtatte finske sameloven. Sametinget viser også til det arbeid som er utført av Royal Commission on Aboriginal Peoples i Canada. En gjennomgang av forhandlingsprinsippet og hvordan dette kan regelfestes, kan igangsettes uavhengig av samerettsutvalgets arbeid.

Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms jobber parallelt med arbeidet i samerettsutvalget og feller dommer på løpende bånd om rettsforhold i området av interesse for samiske rettigheter. I mandatet for samerettsutvalget framgår det også at utvalget skulle ha kontakt med utmarkskommisjonen. Kommisjonens løpende arbeid viser dessverre at samiske rettigheter blir svekket. Sametinget krever at arbeidet i utmarkskommisjonen stoppes.

Prinsippet om tilbakeføring av rettigheter er et viktig og godt prinsipp som bør innarbeides i mandatet.

Utfylling av mandatet

Sign: .....

Følgende punkt presiseres og innarbeides i mandatet:

- Utvalget skal vurdere, og innarbeide den internasjonale rettsutvikling, i de utredninger og forslag som fremmes.
- Utvalget skal vurdere folkerettens regler for urfolks rettigheter i henhold til det arbeid som skal gjøres.
- Utvalget skal også vurdere om de rettigheter samene tradisjonelt har oppfattet som sine, kan tilbakeføres.
- Kartlegging av samiske sedvaner og rettsoppfatninger skal danne grunnlag for det videre arbeid i utvalget.
- Reindriftens rettigheter utredes av utvalget.

Sammensetning av utvalget:

- Halvparten av utvalgets medlemmer utpekes av Sametinget. Leder utpekes av departementet og Sametinget i fellesskap. Antall representanter i utvalget reduseres.

Øvrige merknader:

- Sametinget har tidligere vedtatt at internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av, skal inkorporeres i norsk lov. Sametinget mener at dette arbeidet må igangsettes straks.
- En regelfesting av prinsippet om forhandlinger mellom samene som urfolk og myndighetene, er et arbeid som kan igangsettes uavhengig av samerettsutvalgets arbeid. Prosjektet samiske sedvaner og rettsoppfatninger styrkes og forseres.

Saken avsluttet 27. februar 1998 kl. 09.15.

Sign: .....

Sak 11/98 Åarjelsaemien oøhpetimmie / Sørsamisk utdanning - Høring

Saken påbegynt 26. februar 1998 kl. 15.45.

I. Dokumenter

- Brev av 18.06.97 fra KUF
- Brev av 14.10.97 fra KUF
- Høringsuttalelse av 07.09.97 fra Snåsa ungdomsskole
- Høringsuttalelse av 24.09.97 fra Samisk kulturråd
- Høringsuttalelse av 14.10.97 fra Snåsa kommune
- Høringsuttalelse av 22.10.97 fra Sámi allaskuvla/Samisk høgskole
- Høringsuttalelse av 22.10.97 fra Åarjel-saemiej skuvle, Snåsa, lærerkollegiet
- Høringsuttalelse av 22.10.97 fra Åarjel-saemiej skuvle, Snåsa, samarbeidsutvalget
- Høringsuttalelse av 17.12.97 fra Nordland fylkeskommune
- Høringsuttalelse av 14.10.97 fra Statens utdanningskontor i Nord-Trøndelag
- Høringsuttalelse av 28.10.97 fra Nord-Trøndelag Reinsamelag
- Høringsuttalelse av 22.10.97 fra Elgå oppvekstsenter og Engerdal kommune, avd. oppvekst
- Høringsuttalelse av 23.10.97 fra Høgskolen i Nord-Trøndelag
- Høringsuttalelse av 16.10.97 fra Høylandet kommune
- Høringsuttalelse av 13.10.97 fra Sijti Jarnge
- Høringsuttalelse av 13.10.97 fra Maajeh-Njuanan Tsiegkese
- Høringsuttalelse av 15.10.97 fra Meråker kommune
- Høringsuttalelse av 15.10.97 fra Statens utdanningskontor i Sør-Trøndelag
- Høringsuttalelse av 10.11.97 fra Mosjøen videregående skole
- Høringsuttalelse av 02.10.97 fra Samisk utdanningsråd
- Høringsuttalelse av 03.09.97 fra Hattfjelldal kommune
- Høringsuttalelse av 10.10.97 fra Tydal kommune
- Høringsuttalelse av 09.10.97 fra Statens utdanningskontor i Hedmark
- Høringsuttalelse av 05.12.97 fra Rana kommune
- Høringsuttalelse av 15.12.97 fra Gaske-Nørjén Saemienskovle, Hattfjelldal, styret
- Høringsuttalelse av 22.12.97 fra Røros videregående skole, Sør-Trøndelag
- Høringsuttalelse av 23.12.97 fra Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag
- Høringsuttalelse av 08.01.98 fra Nordland Reindriftsamers Fylkeslag
- Høringsuttalelse av 18.12.97 fra Nord-Trøndelag fylkeskommune
- Høringsuttalelse av 23.12.97 fra Røyrvik kommune
- Høringsuttalelse av 29.12.97 fra Raanen Saemide
- Høringsuttalelse av 22.12.97 fra Saemien Sijte
- Høringsuttalelse av 05.01.98 fra Statens utdanningskontor i Nordland
- Høringsuttalelse av 30.12.97 fra Essand Reinbeitedistrikt
- Høringsuttalelse av 18.12.97 fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Høringsuttalelse av 19.12.97 fra Namsskogan kommune
- Høringsuttalelse av 12.11.97 fra Høgskolen i Nesna
- Høringsuttalelse av 20.01.98 fra Samisk språkråd

Sign: .....

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget er fornøyd med at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har igangsatt arbeidet med samlet plan for sørsamisk utdanning. Mandatet arbeidsgruppen fikk var omfattende, samtidig som det ble begrenset av at departementet ba om forslag som ikke medfører økte økonomiske rammer utover det som ble stilt til rådighet for sørsamisk utdanning i 1995. Sametinget ønsker at samlet plan for sørsamisk utdanning skal danne grunnlaget for en mer tilfredsstillende satsing innfor denne sektoren. Tinget velger derfor å se bort fra departementets økonomiske begrensninger i vurderingen av et framtidig utdanningstilbud for sørsamer.

Arbeidsgruppen har gjort et grundig arbeid, som gir et godt grunnlag for det videre arbeidet med å tilrettelegge for et bedre sørsamisk utdanningstilbud.

Sametinget støtter arbeidsgruppens syn på at skolen i det sørsamiske samfunnet, som i det samiske samfunn for øvrig, spiller en helt sentral rolle i vedlikehold og utvikling av språk og kultur. I det sørsamiske samfunn har skolen en spesielt viktig rolle på grunn av den utsatte stilling sørsamisk språk i dag står i, og på grunn av at den sørsamiske befolkning er fåtallig og bor over et stort geografisk område. Det er derfor tvingende nødvendig å styrke innsatsen som er rettet mot sørsamisk utdanning.

Sametingets uttalelse konsentrerer seg videre om rapportens kap. 7, der arbeidsgruppens forslag til hovedelementer i en samlet plan for sørsamisk utdanning er skissert.

Styringsstruktur

Det pågår i dag en prosess for å overføre Samisk utdanningsråd til Sametinget. I forbindelse med denne prosessen der utdanningsrådets rolle og oppgaver avklares, vil det også være naturlig å vurdere hvilken tilknytning sameskolene på Snåsa og i Hattfjelldal skal ha til sametingssystemet.

Forslaget om oppretting av et felles styre for sameskolene, underlagt Sametinget, må også vurderes i denne sammenheng. En konsekvens av et felles styre for sameskolene er at også sameskolen i Snåsa blir statlig, samtidig som skolen må utvides til å omfatte alle klassetrinn på grunnskolenivå.

Det bør også vurderes om samordning og tilsynsoppgaver overfor sameskolene bør legges til Sametinget ved Samisk utdanningsråd. Som en følge av dette må Samisk utdanningsråd fortsatt ha kompetanse i sørsamisk språk og kultur.

Sameskolene og kompetansesenter for samisk språk og kultur

Sametinget er prinsipielt enig i arbeidsgruppens syn om at det er avgjørende for sikring og videreutvikling av sørsamisk utdanning at kompetanse for sørsamisk utdanning og kultur samles, med oppgaver som veiledning, arr. av «språkreib» og informasjon.

Den sørsamiske befolkning er fåtallig, og det er få menneskelige ressurser å ta av til de mange oppgavene en står over for å styrke opplæringstilbudet i sørsamisk språk og kultur. Det vil være av avgjørende betydning at den kompetansen som i dag finnes utnyttes fullt ut. Sameskolene på Snåsa og i Hattfjelldal har i dag kompetanse innen språk og kultur. Disse

---

Sign: .....

danner et viktig grunnlag for framtidig sørsamisk språk- og kulturutvikling slik flere høringsinstanser har uttrykt det. Sametinget ser det som svært viktig at disse institusjonene består og at de bygges ut med adekvat kompetanse. Tinget ønsker med andre ord at sameskolenes oppgaver utvides til også bl.a. å omfatte de oppgavene arbeidsgruppa foreslår skal inngå i et fremtidig kompetansesenter.

Sametinget ser det som best ressursutnyttelse at det opprettes to kompetansesentra ved at sameskolene utbygges. Med den bemanningen skolene med internatene har i dag, vil de inneha betydelig kompetanse ved en utvidelse av staben. Arbeidsgruppen foreslår ett senter på fire stillinger. Dette kan være et utgangspunkt for videre drøftelser om antall ansatte og behov for spesiell kompetanse som er nødvendig for at sameskolene skal kunne ivareta nye oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Sameskolenes/kompetansesentrenes oppgaver må i første rekke rettes mot den sørsamiske befolkning. Deres oppgave må bl.a. også omfatte veiledning av barnehager, grunnskoler og videregående skoler der det gis opplæring i sørsamisk språk og kultur. Det vil også være av avgjørende betydning at det satses på voksenopplæring. Voksenopplæring i samisk språk og kultur er nødvendig på grunn av at sørsamisk språk i dag er truet. Det må skapes arenaer der språket kan tas i bruk. Sameskolene vil være svært viktige aktører i arbeidet med å revitalisere sørsamisk språk. Derfor må skolene som i realiteten utvikles til språk- og kompetansesentra, initiere og arrangere «språkreir» i samarbeid med lokale ressurspersoner også utenom Hattfjelldal og Snåsa. På sikt må det i områdene Røros og Rana, som i sørsamisk sammenheng har en stor samisk befolkning, utvikles permanent aktivitet i lokale språksentra som faglig og administrativt er underlagt sameskolene.

Skolene må i samarbeid med kommuner som gir opplæring til samiske elever som har valgt å gå på sine hjemmeskoler, arrangere «språkreir/språkbad». Det vil også være nødvendig med et samarbeid om barnehage tilbud, videregående opplæring og voksenopplæring. Et fleksibelt og variert utadrettet tilbud som for eksempel felles «språkreir» til barnehagebarn og foreldre, bør være en ny fremtidig plattform for sameskolene, i tillegg til opplæring av elever tilknyttet skolene. Det er derfor naturlig at internatpersonalet som er en del av sameskolenes samlede kompetanse, utnyttes for nye utvidete oppgaver. Dette innebærer at også internatpersonellet må ha kompetanse i sørsamisk språk og kultur.

Ny datateknologi, fleksibilitet og utradisjonell tenkning med hensyn til utnyttelse av ressursene, er nøkkelbegrep for å takle utfordringen om revitalisering av sørsamisk språk og styrking av sørsamisk kultur.

Naturlige samarbeidspartnere for sameskolene vil bl.a. være de sørsamiske kultursentra og institusjoner med spisskompetanse innen de områder skolene vil gi et tilbud i, som bl.a. tospråklighet og spesialundervisning.

Høgskole/universitet

Sametinget er enig med arbeidsgruppen i at det snarest må opprettes et permanent høgskoletilbud i sørsamisk. Sámi allaskuvla/Samisk høgskole har et nasjonalt ansvar for samisk høgskoleopplæring. Det er derfor etter Sametingets oppfatning naturlig at hovedansvaret for høgskoleopplæring også i sørsamisk tilligger denne institusjonen. Slik opplæring kan deretter desentraliseres til andre høgskoler, avhengig av de tilgjengelige menneskelige ressursene og tilgangen på elever. Lærerstudenter som har sørsamisk språk må også få tilbud om opplæring i samisk kultur og samfunnsliv. Denne opplæringen bør Sámi

---

Sign: .....

allaskuvla/Samisk høgskole også ha hovedansvaret for. Sametinget forutsetter at departementets bebudede utredning vedrørende samisk lærerutdanning, også vil drøfte og foreslå tiltak for å bedre sørsamisk lærerutdanning.

Universitet i Tromsø gir undervisning i samisk, sørsamisk bør derfor også tilknyttes dette universitetet slik at den faglige kompetansen innen feltet samisk språk, samles ved ett universitet.

Ansvar for etterutdanning bør ikke tilligge sameskolene, men ivaretas av Samisk utdanningsråd og Samisk høgskole.

Økonomiske konsekvenser

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har lagt til grunn at styrking av sørsamisk utdanning ikke skal utløse nye økonomiske ressurser. Sametinget kan ikke se at det er mulig å styrke sørsamisk utdanning uten at dette medfører større bevilgninger over statsbudsjettet.

Grunnlovens §100 a, pålegger staten å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. For at sørsamisk språk skal sikres og utvikles må det bevilges midler til dette arbeidet. Det er nødvendig at det opprettes samiskspråklige barnehagetilbud, at samiskundervisning i grunnskolene er tilfredsstillende og at det gis videregående opplæring i sørsamisk språk og kultur. For å skape arenaer for bruk av sørsamisk må det også rettes en betydelig innsats mot voksenopplæringen. Førskolelærer- og lærerutdanning må styrkes for å kunne imøtekomme behovet for utdannet personale. Rekruttering av studenter til førskole- og lærerutdanning må prioriteres, oppretting av gunstige stipendordninger er et viktig virkemiddel i så måte.

Det må bevilges midler til læremiddelutvikling, fjernundervisning og IT-utvikling, som vil være viktige redskaper i å tilrettelegge for et tilfredsstillende sørsamisk utdanningstilbud.

Sameskolene/kompetansesentraene må bevilges tilstrekkelig med midler til å kunne utføre oppgaver som veiledning, veksel/fellesbruk med hjemmeskoler, barnehager o.a.. Det vil f.eks. være nødvendig at reise- og oppholdsutgifter i forbindelse med «språkreir» dekkes, slik at det ikke blir enkeltpersoners økonomi som avgjør hvilken gjennomslagskraft satsingen på sørsamisk utdanning vil få.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført som følger:

1. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
-------	---------

Sign: .....

1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Leif Elsvatn	
3.	Einar Lifjell	
4.	Nils O. Nilsen	
5.	Isak Mathis O. Hætta	
6.	Jarle Jonassen	
7.	Magnhild Mathisen	Geir Tommy Pedersen (t.f)
8.	Ragnhild Nystad	
9.	Amund Eriksen	
10.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget er fornøyd med at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har igangsatt arbeidet med samlet plan for sørsamisk utdanning. Mandatet arbeidsgruppen fikk var omfattende, samtidig som det ble begrenset av at departementet ba om forslag som ikke medfører økte økonomiske rammer utover det som ble stilt til rådighet for sørsamisk utdanning i 1995. Sametinget ønsker at samlet plan for sørsamisk utdanning skal danne grunnlaget for en mer tilfredsstillende satsing innafør denne sektoren. Tinget velger derfor å se bort fra departementets økonomiske begrensninger i vurderingen av et framtidig utdanningstilbud for sørsamer.

Arbeidsgruppen har gjort et grundig arbeid, som gir et godt grunnlag for det videre arbeidet med å tilrettelegge for et bedre sørsamisk utdanningstilbud.

Sametinget støtter arbeidsgruppens syn på at skolen i det sørsamiske samfunnet, som i det samiske samfunn for øvrig, spiller en helt sentral rolle i vedlikehold og utvikling av språk og kultur. I det sørsamiske samfunn har skolen en spesielt viktig rolle på grunn av den utsatte stilling sørsamisk språk i dag står i, og på grunn av at den sørsamiske befolkning er fåtallig og bor over et stort geografisk område. Det er derfor tvingende nødvendig å styrke innsatsen som er rettet mot sørsamisk utdanning.

Sametingets uttalelse konsentrer seg videre om rapportens kap. 7, der arbeidsgruppens forslag til hovedelementer i en samlet plan for sørsamisk utdanning er skissert.

Styringsstruktur

Det pågår i dag en prosess for å overføre Samisk utdanningsråd til Sametinget. I forbindelse med denne prosessen der utdanningsrådets rolle og oppgaver avklares, vil det også være naturlig å vurdere hvilken tilknytning sameskolene på Snåsa og i Hattfjelldal skal ha til sametingssystemet.

Forslaget om oppretting av et felles styre for sameskolene, underlagt Sametinget, må også vurderes i denne sammenheng. En konsekvens av et felles styre for sameskolene er at også sameskolen i Snåsa blir statlig, samtidig som skolen må utvides til å omfatte alle klassetrinn på grunnskolenivå.

Sign: .....

Det bør også vurderes om samordning og tilsynsoppgaver overfor sameskolene bør legges til Sametinget ved Samisk utdanningsråd. Som en følge av dette må Samisk utdanningsråd fortsatt ha kompetanse i sørsamisk språk og kultur.

Sameskolene og kompetansesenter for samisk språk og kultur

Sametinget er prinsipielt enig i arbeidsgruppens syn om at det er avgjørende for sikring og videreutvikling av sørsamisk utdanning at kompetanse for sørsamisk utdanning og kultur samles, med oppgaver som veiledning, arr. av «språkreir» og informasjon.

Den sørsamiske befolkning er fåtallig, og det er få menneskelige ressurser å ta av til de mange oppgavene en står over for å styrke opplæringstilbudet i sørsamisk språk og kultur. Det vil være av avgjørende betydning at den kompetansen som i dag finnes utnyttes fullt ut. Sameskolene på Snåsa og i Hattfjelldal har i dag kompetanse innen språk og kultur. Disse danner et viktig grunnlag for framtidig sørsamisk språk- og kulturutvikling slik flere høringsinstanser har uttrykt det. Sametinget ser det som svært viktig at disse institusjonene består og at de bygges ut med adekvat kompetanse. Tinget ønsker med andre ord at sameskolenes oppgaver utvides til også bl.a. å omfatte de oppgavene arbeidsgruppa foreslår skal inngå i et framtidig kompetansesenter.

Sametinget ser det som best ressursutnyttelse at det opprettes to kompetansesentra ved at sameskolene utbygges. Med den bemanningen skolene med internatene har i dag, vil de inneha betydelig kompetanse ved en utvidelse av staben. Arbeidsgruppen foreslår ett senter på fire stillinger. Dette kan være et utgangspunkt for videre drøftelser om antall ansatte og behov for spesiell kompetanse som er nødvendig for at sameskolene skal kunne ivareta nye oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Sameskolenes/kompetansesentrenes oppgaver må i første rekke rettes mot den sørsamiske befolkning. Deres oppgave må bl.a. også omfatte veiledning av barnehager, grunnskoler og videregående skoler der det gis opplæring i sørsamisk språk og kultur. Det vil også være av avgjørende betydning at det satses på voksenopplæring. Voksenopplæring i samisk språk og kultur er nødvendig på grunn av at sørsamisk språk i dag er truet. Det må skapes arenaer der språket kan tas i bruk. Sameskolene vil være svært viktige aktører i arbeidet med å revitalisere sørsamisk språk. Derfor må skolene som i realiteten utvikles til språk- og kompetansesentra, initiere og arrangere «språkreir» i samarbeid med lokale ressurspersoner også utenom Hattfjelldal og Snåsa. På sikt må det i områdene Røros og Rana, som i sørsamisk sammenheng har en stor samisk befolkning, utvikles permanent aktivitet i lokale språksentra som faglig og administrativt er underlagt sameskolene.

Skolene må i samarbeid med kommuner som gir opplæring til samiske elever som har valgt å gå på sine hjemmeskoler, arrangere «språkreir/språkbad». Det vil også være nødvendig med et samarbeid om barnehagetilbud, videregående opplæring og voksenopplæring. Et fleksibelt og variert utadrettet tilbud som for eksempel felles «språkreir» til barnehagebarn og foreldre, bør være en ny framtidig plattform for sameskolene, i tillegg til opplæring av elever tilknyttet skolene. Det er derfor naturlig at internatpersonalet som er en del av sameskolenes samlede kompetanse, utnyttes for nye utvidete oppgaver. Dette innebærer at også internatpersonellet må ha kompetanse i sørsamisk språk og kultur.

Ny datateknologi, fleksibilitet og utradisjonell tenkning med hensyn til utnyttelse av ressursene, er nøkkelbegrep for å takle utfordringen om revitalisering av sørsamisk språk og styrking av sørsamisk kultur.

Sign: .....

Naturlige samarbeidspartnere for sameskolene vil bl.a. være de sørsamiske kultursentra og institusjoner med spisskompetanse innen de områder skolene vil gi et tilbud i, som bl.a. tospråklighet og spesialundervisning.

Høgskole/universitet

Sametinget er enig med arbeidsgruppen i at det snarest må opprettes et permanent høgskoletilbud i sørsamisk. Sámi allaskuvla/Samisk høgskole har et nasjonalt ansvar for samisk høgskoleopplæring. Det er derfor etter Sametingets oppfatning naturlig at hovedansvaret for høgskoleopplæring også i sørsamisk tilligger denne institusjonen. Slik opplæring kan deretter desentraliseres til andre høgskoler, avhengig av de tilgjengelige menneskelige ressursene og tilgangen på elever. Lærerstudenter som har sørsamisk språk må også få tilbud om opplæring i samisk kultur og samfunnsliv. Denne opplæringen bør Sámi allaskuvla/Samisk høgskole også ha hovedansvaret for. Sametinget forutsetter at departementets bebudede utredning vedrørende samisk lærerutdanning, også vil drøfte og foreslå tiltak for å bedre sørsamisk lærerutdanning.

Universitet i Tromsø gir undervisning i samisk, sørsamisk bør derfor også tilknyttes dette universitetet slik at den faglige kompetansen innen feltet samisk språk, samles ved ett universitet.

Ansvar for etterutdanning bør ikke tilligge sameskolene, men ivaretas av Samisk utdanningsråd og Samisk høgskole.

Økonomiske konsekvenser

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har lagt til grunn at styrking av sørsamisk utdanning ikke skal utløse nye økonomiske ressurser. Sametinget kan ikke se at det er mulig å styrke sørsamisk utdanning uten at dette medfører større bevilgninger over statsbudsjettet.

Grunnlovens §100 a, pålegger staten å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. For at sørsamisk språk skal sikres og utvikles må det bevilges midler til dette arbeidet. Det er nødvendig at det opprettes samiskspråklige barnehagetilbud, at samiskundervisning i grunnskolene er tilfredsstillende og at det gis videregående opplæring i sørsamisk språk og kultur. For å skape arenaer for bruk av sørsamisk må det også rettes en betydelig innsats mot voksenopplæringen. Førskolelærer- og lærerutdanning må styrkes for å kunne imøtekomme behovet for utdannet personale. Rekruttering av studenter til førskole- og lærerutdanning må prioriteres, oppretting av gunstige stipendordninger er et viktig virkemiddel i så måte.

Det må bevilges midler til læremiddelutvikling, fjernundervisning og IT-utvikling, som vil være viktige redskaper i å tilrettelegge for et tilfredsstillende sørsamisk utdanningstilbud.

Sameskolene/kompetansesentraene må bevilges tilstrekkelig med midler til å kunne utføre oppgaver som veiledning, veksel/fellesbruk med hjemmeskoler, barnehager o.a.. Det vil f.eks. være nødvendig at reise- og oppholdsutgifter i forbindelse med «språkreir» dekkes, slik at det ikke blir enkeltpersoners økonomi som avgjør hvilken gjennomslagskraft satsingen på sørsamisk utdanning vil få.

Saken avsluttet 26. februar 1998 kl. 17.00.

Sign: .....

Sak 12/98 Kontrollkomite

Saken påbegynt 26. februar 1998 kl. 17.00

I. Dokumenter

- «Sametingets fremtidige organisering», utredning av 17.01.97
- Utvalgets forslag til arbeidsordning for Sametinget
- Forretningsorden
- Sametingets vedtak i sak 22/97 «Forvaltningsordninger i Sametinget»

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1. Sametinget oppretter en kontrollkomite bestående av leder, nestleder og ett medlem med personlige varamedlemmer. Gruppen bør så langt råd er, være forholdsmessig representert. Lederen velges fra opposisjonen.
2. Kontrollkomiteens arbeidsoppgaver er å:
  - a) utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett
  - b) kontrollere Sametingets og dets underliggende organers årsregnskap og eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen.

Komiteen kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon og i tingets underliggende råd, som den anser nødvendig for Sametingets kontroll. Før komiteen selv foretar slike undersøkelser, skal Sametingsrådet underrettes og anmodes om å framskaffe de ønskede opplysninger.

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling.

3. I tiden fram til Sametinget behandler spørsmålet om tingets framtidige organisering, skal kontrollkomiteen i samråd med Sametingsrådet spesielt arbeide med spørsmål vedrørende komiteens arbeidsoppgaver. Komiteens arbeid fremmes overfor Sametingsrådet, som gir sin vurdering av eventuelle forslag i rådets innstilling overfor Sametinget.
4. Til Sametingets kontrollkomite velges:

..... leder	personlig varamedlem.....
..... nestleder	personlig varamedlem.....
..... medlem	personlig varamedlem.....

Forslag 1, representant Josef vedhugnes, AP's sametingsgruppe:

Nytt pkt. 1:

Sign: .....

Sametinget oppretter en kontrollkomite bestående av leder, nestleder og et medlem med personlige varamedlemmer. Flertallet velges fra opposisjonen. Lederen velges fra opposisjonen.

Valgkomiteen fremmet følgende innstilling:

1. Sametinget oppretter en kontrollkomite bestående av leder, nestleder og ett medlem med personlige varamedlemmer. Lederen velges fra opposisjonen.
2. Kontrollkomiteens arbeidsoppgaver er å:
  - a) utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett
  - b) kontrollere Sametingets og dets underliggende organers årsregnskap og eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen.

Komiteen kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon og i tingets underliggende råd, som den anser nødvendig for Sametingets kontroll. Før komiteen selv foretar slike undersøkelser, skal Sametingsrådet underrettes og anmodes om å framskaffe de ønskede opplysninger.

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling.

3. I tiden fram til Sametinget behandler spørsmålet om tingets framtidige organisering, skal kontrollkomiteen i samråd med Sametingsrådet spesielt arbeide med spørsmål vedrørende komiteens arbeidsoppgaver. Komiteens arbeid fremmes overfor Sametingsrådet, som gir sin vurdering av eventuelle forslag i rådets innstilling overfor Sametinget.
4. Til Sametingets kontrollkomite velges:

<i>Margreta Påve Kristiansen</i> , leder	personlig varamedlem <i>Per Solli</i>
<i>Roger Pedersen</i> , nestleder	personlig varamedlem <i>Nils Henrik Måsø</i>
<i>Birger Nymo</i> , medlem	personlig varamedlem <i>Per A. Bæhr</i>

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

– Sametingsrådet innstilling ble trukket tilbake.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
2. Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
-------	---------

Sign: .....

1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Magnhild Mathisen	
		Sven-Roald Nystø
		Amund Eriksen
		Magnhild Mathisen
3.	Josef Vedhugnes	Willy Olsen (t.f)
4.	Willy Olsen	
5.	Nils Henrik Måsø	
6.	Magnhild Mathisen	Geir Tommy Pedersen
		Willy Olsen
		Magnhild Mathisen
7.	Sven-Roald Nystø	
	Einar Lifjell (t.f)	
	Peder Mathisen (t.f)	
	Josef Vedhugnes (t.f)	
	Geir Tommy Pedersen (t.f)	
	Willy Olsen (t.f)	
	Magnhild Mathisen (t.f)	
	Willy Olsen (t.f)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. Sametinget oppretter en kontrollkomite bestående av leder, nestleder og ett medlem med personlige varamedlemmer. Flertallet velges fra opposisjonen. Lederen velges fra opposisjonen.
2. Kontrollkomiteens arbeidsoppgaver er å:
  - a) utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett
  - b) kontrollere Sametingets og dets underliggende organers årsregnskap og eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen.

Komiteen kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon og i tingets underliggende råd, som den anser nødvendig for Sametingets kontroll. Før komiteen selv foretar slike undersøkelser, skal Sametingsrådet underrettes og anmodes om å framskaffe de ønskede opplysninger.

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling.

3. I tiden fram til Sametinget behandler spørsmålet om tingets framtidige organisering, skal kontrollkomiteen i samråd med Sametingsrådet, spesielt arbeide med spørsmål vedrørende komiteens arbeidsoppgaver. Komiteens arbeid fremmes overfor Sametingsrådet, som gir sin vurdering av eventuelle forslag i rådets innstilling overfor Sametinget.
4. Til Sametingets kontrollkomite velges:

<i>Margreta Påve Kristiansen</i> leder	personlig varamedlem <i>Per Solli</i>
<i>Roger Pedersen</i> nestleder	personlig varamedlem <i>Nils Henrik Måsø</i>

Sign: .....

Birger Nymo medlem

personlig varamedlem *Per Anders Bæhr*

5. På bakgrunn av foranstående utformer møtelederskapet forslag til nødvendige endringer i Sametingets forretningsorden, som legges fram for neste plenumsmøte til godkjennelse. Forslaget skal kun omfatte de nødvendige endringer opprettelsen av kontrollkomiteen medfører.

Saken avsluttet 26. februar 1998 kl. 17.40.

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 707 sider

Sak 13/98 Innstilling fra Samisk fiskeriutvalg - Høring

Saken påbegynt 27. februar 1998 kl. 09.15.

I. Dokumenter

- Innstilling fra Samisk fiskeriutvalg, avgitt 10. april 1997
- Samisk næringsråd - Sak SN 147/97 - drøftingsnotat
- Høringsuttalelser
- Samiske fiskerier mot år 2000, Samisk næringsråd 14.01.95
- Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder 1997-2001, vedtatt 22.05.96

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Innledning

Fisket langs kysten og i fjordene har alltid vært en av hovednæringene for den samiske befolkning. Næringen danner fortsatt et fundamentalt grunnlag, og er en forutsetning for virke og bosetting i sjøsamiske områder. Fiskeriene bidrar sådan til å sikre og utvikle samisk kultur og samfunnsliv i sin helhet. Tinget har tidligere pekt på at det innen fiskeriene må gis ordninger som tilfredsstillende kan ivareta samenes næringsgrunnlag og tilpasning. Det må derfor utformes en helhetlig fiskeripolitikk som sikrer befolkningens tilgang til fiskeriressursene i kyst- og fjordområdene, samtidig som det etableres god infrastruktur for mottak, salg og videreforedling.

Sametinget er positiv til at Fiskeridepartementet har fått gjennomført en utredning om samiske fiskerier. Sametinget har over en årrekke fremmet forslag til en rekke grunnleggende endringer av norsk fiskeripolitikk. Tinget viser i denne sammenheng særskilt til tingets vedtak, årsmeldinger, samt utredning om *Samiske fiskerier mot år 2000* gjennomført av Samisk næringsråd i 1995, og *Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder 1997-2001*, vedtatt i 1996. Sametingets forslag er grunnet i den internasjonale rettsutvikling som omhandler urfolk og minoriteter. Myndighetenes samepolitikk er vurdert opp mot utviklingen på urfolksområdet. Sametinget har i denne prosessen etterlyst Regjeringens vurdering av, og respons på, tingets politikk. En ser derfor mulighet for at samiske fiskerispørsmål med dette underlegges en grundig gjennomgang og vurdering.

Nasjonal og internasjonal urfolksrett

Samene er et folk, og derav følger retten til selvbestemmelse. Folkenes rett til selvbestemmelse er et internasjonalt anerkjent prinsipp, som FNs medlemsland er forpliktet til å fremme og beskytte. Gjennom internrettslige regler og folkerettslige avtaler har nasjonalstaten ansvar for at samisk kultur skal ivaretas og utvikles. Det samiske områdets naturressurser er helt avgjørende for utviklingen av samisk kultur. Dette innebærer en rettsplikt til også å sikre det materielle grunnlaget for kulturen. Retten til og disponeringen av naturressursene, har derfor avgjørende betydning for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i framtiden.

Sign: .....

Innstilling til Samisk fiskeriuvalg legger i sin tilrådning til grunn Artikkel 27 i FNs konvensjon om politiske og sivile rettigheter av 1966. Konvensjonen åpner om nødvendig for krav om særordninger for den samiske gruppen eller for samiske områder. Også ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater, tillegges betydning i fiskerisammenheng.

Dagens internasjonale folkerettsutvikling er formulert i det foreliggende utkast til en ny urfolksdeklarasjon i FN (E/CN.4/Sub.2/1993/29). Her sies det at det påhviler statene et særlig ansvar for at urfolksinteresser kommer til orde og blir hørt. Dette inkluderer en gjensidig anerkjennelse og respekt for hverandres åndelige tradisjon, historie og livsanskuelse;

«Indigenous peoples have the right to maintain and strengthen their distinctive spiritual and material relationship with the lands, territories, waters and coastal seas and other resources which they have traditionally owned or otherwise occupied or used, and to uphold their responsibilities to future generations in this regard» (article 25).

«Indigenous peoples have the right to own, develop, control and use the lands and territories, including the total environment of the lands, air, waters, coastal seas, sea-ice, flora and fauna and other resources which they have traditionally owned or otherwise occupied or used» (article 26).

Som det fremgår av forslaget som Norge i prinsippet har gitt sin støtte til, må urfolks tilknytning til bl.a. kystområder ("coastal seas") (art 25) styrkes. Urfolkene har også rett til å gjenopprette ressursgrunnlaget som måtte være ødelagt uten deres frie og informerte vilje ("without their free and informed consent", jfr. Art. 27).

Sametinget vil påpeke statens forpliktelser i lys av internasjonal urfolksrett. Tinget vil særskilt vise til grunnlovens bestemmelse i § 110 a, hvor det fremgår at det påligger statlige myndigheter å legge forholdne til rette for at den samiske folke gruppe kan sikre sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Det vises også til Samerettsutvalgets første delinnstilling (NOU 1984:18) og Carsten Smiths utredning for Fiskeridepartementet i 1990, hvor prinsipielle betraktninger om samenes særlige rettsstilling blir beskrevet.

Innstilling fra samisk fiskeriuvalg viser at kravet om sikring av urfolkenes rettigheter innen fiskeriene er ikke et særegent norsk fenomen. Den politiske konteksten som forvaltningen av urfolks marine bruk har inngått i, har de seneste årene endret seg radikalt i internasjonale fora i retning av å akseptere urfolks rettigheter. Rettighetene til og mulighetene for utnyttelse av marine ressurser, er en naturlig del av den generelle prosess med å sikre, bevare og utvikle urfolkenes kultur, språk og samfunnsliv i urfolksområder verden over. Det finner sted et omfattende politisk og juridisk arbeid for å sikre fiskeriene for urfolkene i land som USA, Canada, New Zealand og Australia. Tilbakeføring av rettigheter med påfølgende forvaltningsløsninger er en del av denne utviklingen.

Samiske fiskerier

Den internasjonale utvikling styrker ytterligere statens rettslige og politiske forpliktelser overfor den samiske befolkning. Havet og de andre marine ressursene utgjør essensen av det materielle grunnlag for den sjøsamiske kulturen.

Sign: .....

Den historiske delen av innstillingen (kap. 3), viser at fisket i sjøsamiske områder fra Tysfjord i Nordland til grensa mot Russland, har vært den avgjørende faktor for sjøsamiske kultur og bosetting. Betydningen av fisket i sjøen som en sjøsamisk kulturbærer understrekes med dette. Framstillingen vitner også om at det tradisjonelle hjemmefisket, som vanligvis kombineres med en eller flere andre næringer, først og fremst er lokalisert til de samiske fjordområdene. Samene har med dette, gjennom lang og tildels intensiv bruk, opparbeidet seg "historiske rettigheter", rettigheter som også ble anerkjent av de nordiske stater gjennom Lappekodisillen (jf § 12).

Innstillingen viser videre hvordan sjøsamene historisk kom i en utsatt stilling på grunn av strukturelle forhold knyttet til myndighetenes ignorering av særtrekk ved den samiske næringstilpasningen. Samtidig har det vært svært vanskelig for samiske interesser å nå fram i det norske forvaltningssystemet.

Sametinget har siden opprettelsen, politisk og forvaltningsmessig, vist til betydningen av samiske fiskerier for samisk kultur, språk og samfunnsliv i sin helhet. Fiskeriene danner grunnlag for næringsliv og bosetting i samiske fjord- og kystområder. Næringen innehar et potensiale for betydelig vekst og verdier, både for det samiske og det øvrige samfunn, i fremtiden. Dette potensialet må kunne utnyttes for å sikre levekårene for fremtidige generasjoner. Samiske interesser i fiskerisammenheng vil således være rettet mot helheten i utnyttelse av ressursene i havet. Dette bør også føre til at samene i sin bruk av havet oppnår en *beskyttet rett* til å drive fiske.

Utøvelse av *kombinasjonsdrift* er tilpasset de naturressursene som finnes i de samiske områdene. Begrensninger i ressursuttak, kvotereguleringer, markedsmessige begrensninger og økt konkurranse om ressursene har svekket mulighetene for kombinasjonsdrift. Denne tradisjonelle tilpasningen har vist seg å være fleksibel på flere måter. Utfordringen vil være å videreføre denne kombinasjonstilpasningen, og utvikle den på en slik måte at kombinasjonsnæringene er attraktive for blant annet å sikre rekruttering. Det vil være viktig at Sametinget gis innflytelse i utformingen av politikken i primærnæringene, samtidig som en vurderer å samkjøre primærnæringsavtalene slik at disse ivaretar kombinasjonsutøvernes interesser.

Strukturen innenfor fisket i samiske kyst- og fjordområder er *mindre fartøyer* med liten mobilitet, og større avhengighet av å høste av de stedlige, kystnære ressursene. Gjennom forvaltning og reguleringer gjelder det å sikre tilfredsstillende fangstmuligheter for utøvere som tradisjonelt har vært avhengig av fiske i fjordene. Det er behov for finansieringsordninger som kan ruste opp og modernisere flåtegruppen som utøverne i disse områdene bruker. Lav støtteprioritet til flåten som driver konvensjonelt fiske i fjordene har ført til en foreldet og lite moderne fjordflåte etter dagens krav til arbeidsmiljø og kvalitetsforordninger.

Det har også skjedd en strukturendring i *fiskeindustrien* som har ført til at mange mindre produksjonsanlegg er lagt ned i distriktene. Det har særlig vært en stor reduksjon av konvensjonelle landanlegg i fjordområdene. Det har hatt negative konsekvenser for den minste flåtegruppen som herigjennom har fått redusert sine leveringsmuligheter. Et desentralisert nett av mottaksstasjoner knyttet opp mot større produksjonsanlegg kan være en fleksibel tilpasning som kan forsyne foredlingsanlegg med råstoff, og derved gi bedre kapasitetsutnyttelse.

Sign: .....

I en tid med nedgang i antall sysselsatte og utøvere innen primærnæringene, fraflytting og økt andel eldre på bygdene, vil sikring og utvikling av fiskeriene ha stor betydning for bosetting i distriktene. Styrking av samiske fiskerier vil ha positive følger for *rekruttering* til næringen. En fiskeripolitikk hvor det legges inn konkrete rekrutteringstiltak vil bidra til å beholde ungdom i distriktene. I denne forbindelse er informasjon og tiltak innen utdannings- og opplæringsystemet på lokalplanet sentralt.

Som Samisk fiskeriutvalg viser til, er *trygde- og sosialordningene* for utøvere av fiske i samiske områder dårlig utbygd. Det er derfor grunnleggende viktig at det foretas en gjennomgang av ordningene, slik at fiskerinæringen oppnår det nødvendige sosiale sikkerhetsnett som eksisterer for andre næringer.

Statlig reguleringspolitikk i samiske området

Det kan påvises et klart misforhold mellom de statlige målsettingene i samepolitikken og den faktiske utviklinga som er i gang i de sjøsamiske områdene. Utvalgets arbeid, og dagens forskning, dokumenterer at nedgangen i tallet på fiskere og det sjøsamiske tapet av fangstrettigheter på 1990-tallet, i stor grad kan tilbakeføres til reguleringsordningen av 1990. Utviklingen viser også tap av tradisjonelle fangstrettigheter i de sjøsamiske områder siden slutten av 1980-tallet.

Reduksjonen i antallet småbåtfiskere kommer i en situasjon med rask vekst i fiskeressursene og i økte fangstandeler i torskefisket for andre fartøygrupper, særlig havfiskeflåten gjennom trålere/autolinebåter og tredje lands fiskere. Sametinget registrerer at en her står en dramatisk reduksjon i antallet småbåtfiskere som delvis kommer som en effekt av fartøykvoteordninga av 1990. Effektene har vært særlig uheldige for de samiske fjordfiskerne, på grunn av den strukturen som finnes i de samiske fiskeriene. I denne situasjonen har Samisk utviklingsfonds støtteprofil innen næringen avhjulpet situasjonen. Statlige finansieringsorganer synes ikke å være tilpasset samiske fiskerier på samme måte.

Som Samisk fiskeriutvalg berører, har innføringa av reguleringene i 1990 utradert fisket i noen tradisjonelle og viktige sjøsamiske fjordområder. Sametinget finner dette paradoksalt i en tid hvor den norske stat har inngått forpliktelser i forhold til urfolksrettigheter nasjonalt og internasjonalt. Den samme stat innfører et system der det nå er dokumentert at urfolksrettigheter i praksis blir rettslig underminert.

Fiskeripolitisk sone for samiske områder - målsetting og tiltak

Sametinget registrerer at Samisk fiskeriutvalgs beskrivelse av problemene samiske fiskerier tidligere har vært inne i, og står overfor i dag, langt på vei er på linje med det tinget over lengre tid har fremmet. Utvalget peker på en utvikling preget av begrensninger i fangstgrunnlaget, sviktende rekruttering, hindring av næringskombinasjoner og manglende infrastruktur. Strukturtiltak med små kvoter på 90-tallet, har slått særdeles hardt ut i samiske kyst- og fjordområder, noe som igjen har medført tapte arbeidsplasser, ledighet og fraflytting. Utviklingen som også inneholder manko på samisk påvirkning av forvaltningsvedtak, vitner om manglende oppfølging av statens rettslige forpliktelser innen fiskeriene.

Sametinget er i prinsippet enig i målsettingen om at samiske fiskerirettigheter skal ivaretas, tilbakeføres og videreføres innenfor rammene av et *tiltaksområde*. Dette på grunnlag av en hovedmålsetting om å bevare det materielle grunnlaget for samiske kultur i henhold til folkeretten og Grunnloven som grunnlag for samisk kulturutfoldelse. Innenfor området skal

---

Sign: .....

det utvikles forvaltningsmessige, sosiale og økonomiske ordninger, samt reguleringer som sikrer fjord- og kystfiske som næring.

Sametinget ser imidlertid på linje med et mindretall i utvalget (jf. kap. 9.8.4 s 167) at det eksisterer grunnlag for å endre benevnelsen på det foreslåtte området. Sametinget anser **Fiskeripolitisk sone for samiske områder** å være en mer dekkende og høvelig benevnelse for tiltaksområdet. Dette i henhold til intensjonen bak utredningens mandat og reelle innhold.

Sametinget er i utgangspunktet positiv til de forslag til infrastruktur, ordninger og forvaltningsløsninger som Fiskeripolitisk sone foreslås skal inneholde. Gjennomføres forslaget er det et betydelig løft i arbeidet med å sikre fremtidige fiskerier i samiske kyst- og fjordområder. Sonen vil skape forutsetning og grunnlag for en videre prosess med å utvikle det samiske næringsgrunnlaget. Ordningen er ikke av en slik omfang og karakter at det vil true den totale torskestammen eller den lokale fjordstammen av torsk. I tråd med tingets næringspolitikk forøvrig, skal Fiskeripolitisk sone for samiske områder inneha en geografisk dimensjon hvor alle i gjeldende område omfattes av ordningen. Tinget vil i tillegg påpeke følgende forhold:

- Ved regulering av torskefisket tillates **fritt fiske** for fartøyer under 10 m. lengste lengde innenfor fiskeripolitisk sone for samiske områder. Fartøyer mellom 7 - 10 m. skal kunne underlegges bestandsmessige vurderinger hvis en ugunstig ressursituasjon skulle tilsi det. Det foreslås fritt fiske for fartøyer under 7 m. lengste lengde, som ikke underlegges bestandsmessige vurderinger.
- Reell samisk **innflytelse i forvaltningen** er en konsekvens av innføring av samisk fiskeripolitikk og etablering av Fiskeripolitisk sone for samiske områder.
- De **finansielle rammevilkårene** for kyst- og fjordfiskere må bedres betraktelig. Dette kan skje ved en betydelig styrking av **Samisk utviklingsfond** som finansieringsinstans på fiskerisiden. Alternativet er at fiskeriene i samiske områder oppnår støtte gjennom de ordinære statlige støtteordningene, noe som betyr en radikal endring av regelverk og støttepraksis.
- Som utvalgt påpeker må finansiering av **mottaksanlegg** og øvrig nødvendig infrastruktur styrkes betraktelig.
- **Trygde- og sosialordningene** innen fiskeriene styrkes betraktelig. Ordningene skal gjelde uavhengig manntalstilhørighet.
- **Rekrutteringstiltak** må gjennomføres. Her inngår praktikant og lærlingeordninger innen fiskeriene.

Innen en forvaltningsordning med **kvotereguleringer** vil Sametinget påpeke følgende forhold:

- En større andel av **kvotene** tildeles de mindre fartøyene. En økt andel går til kyst- og fjordfiskerne.
- Det skal ikke være tillatt med **omsettelige kvoter** innen torskefiske.
- Det innføres **ungdomskvoter** som et ledd i flere rekrutteringstiltak.

Prøveordning med Fiskeripolitisk sone for samiske områder

Ut fra den kritiske situasjon flere sjøsamiske samfunn står overfor i dag, vil Sametinget sterkt påpeke behovet for å iverksette nødvendige tiltak og reguleringer. Styrking av fiskeriene vil

---

Sign: .....

dermed bidra til å styrke grunnlaget for bevaring og utvikling av samiske lokalsamfunn og samisk kultur i sin helhet. Regjeringen må snarlig se til at innstillingen fra samisk fiskeriutvalg, med de merknader som foreligger, realiseres. Tinget forventer at det fremlegges en stortingsmelding hvor forslagene fra utvalget og Sametingets fiskeripolitikk følges opp. Utvikling av samisk fiskeripolitikk vil sådan være en naturlig konsekvens av norsk samepolitikk og dagens internasjonale rettsutvikling innen urfolkspolitikken.

Sametinget vil, på linje med med et mindretall i samisk fiskeriutvalg (jf. kap 8.2 s 147), og som en første fase av innføring av samisk fiskeripolitikk, foreslå opprettelse av *forsøksområder* for forvaltning av kyst- og fjordsystemer. Gjennom en prøveordning med Fiskeripolitisk sone for samiske områder, vil en høste erfaringer og skape grunnlag for evaluering, forskning og tilpasning av ordningen for hele det foreslåtte området. Sametinget ser i denne sammenheng at *Tanaffjord* i Finnmark, *Lyngenfjorden* i Troms samt *Tysfjord* i Nordland, danner utgangspunkt for en forsøksordning.

Urfolksforskning

Sametingets virksomhet gjennom vedtak og utredninger har anskueliggjort et betydelig behov for forskning på ressurser og ressursbruk i samiske områder. Arbeidet i samisk fiskeriutvalg, vitner også om manglende tallmateriale og beskrivelse av grunnleggende forhold innen kyst- og fjordfiske (jf mindretall kap. 5.2.4 s.99). Det ligger betydelige forskningsoppgaver i å dokumentere samisk sedvane og rettsoppfatning i kyst- og fjordområdene. Dette sett i forhold til oppfatningen om allemannsretten i området.

Å fremskaffe kunnskaper om lokale fiskestammer, artenes vandringer og reproduksjon, er essensielt for å vurdere fremtidig bestandsuttak og forvaltning. Forskningen er også av stor betydning som grunnlag for politiske vurderinger og avgjørelser. Ikke minst bør det knyttes forskningsressurser til gjennomføring av samisk fiskeripolitikk, og det foreslåtte prøveprosjektet med gjennomføring av Fiskeripolitisk sone for samiske områder.

Andre fiskearter

Sametinget har påpekt behovet for en helhetlig forvaltning av fiskeriressursene i samiske områder. Tinget ser derfor behovet for at forvaltningen av øvrige aktuelle fiskebestander vurderes parallelt med gjennomgangen av torskefiskeriene. Laksefiske i elv og sjø er en side ved den samiske næringstilpasningen som bør berøres i utredningssammenheng. Det er derfor naturlig at de urfolksrettslige og forvaltningsmessige sidene ved laksefiske som samisk næring blir beskrevet i «*utvalg for utredning av strategier og tiltak for bærekraftig forvaltning av de ville laksebestandene*», oppnevnt av Miljøverndepartementet 18.07.97.

Finansiering

Stortingets Sjøfarts- og fiskerikomite har i Innst. S nr. 50 (1992-93) fremmet merknader om samiske interesser i fiskerisammenheng. Komiteen understreker statens rettsplikt til å sikre den samiske befolkningen rett til å sikre og utvikle sin kultur, herunder fiske som en del av det materielle kulturgrunnlag. Fiskeridepartementet har bevilget 1 mill. kr årlig for 1992, og 1993, og 0,5 mill. kr for 1994, til utvikling av næringskombinasjoner i samiske distrikt. Dette ble gjort i samarbeid med Kommunaldepartementet, som stilte 3 mill. kr. i tillegg i en prøveperiode. Nå er ordningen fast, og i tillegg til bevilgningen over Kommunaldepartementets proposisjon bevilges det 2 mill. kr over Reindrifftavtalen og 1 mill. kr over Landbruksavtalen (Landbruksdepartementet). Sametinget fastholder anmodningen om at

---

Sign: .....

Fiskeridepartementet gjenopptar sin bevilgning til styrking av næringskombinasjoner og andre fiskerispørsmål i samiske områder, slik tinget har fremmet via statsbudsjettprosessen.

Forslag 1, representant Inge Arne Eriksen, AP's sametingsgruppe:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmer følgende endrings- og tilleggsforslag til Sametingsrådets innstilling:

Side 1, 3 avsnitt; Nasjonal og internasjonal urfolksrett: Første og andre setning strykes.

Side 3, nestsiste avsnitt, tillegg: Prinsippet om auksjon av fisk er ny og interessant og i denne sammenheng kan f.eks. en frysefiskebank være løsningen, hvor fiskemottaket eller fiskeren tilfører råstoff som innfryses og lagres for senere auksjon. Prøvetiltak må igangsettes snarest, slik at uønskede sider kan fjernes før frysefiskebank innføres som alminnelig ordning. Råstofftilførselen til den lokale industri må sikres.

Side 4, andre avsnitt, tillegg: I denne sammenheng må arbeidsledighetstrygd for fiskeriansatte og fiskere prioriteres.

Side 5, nytt strek pkt.: Havdeling mellom oppdrett og tradisjonelt fjordfiske, der områder med gytefelt ikke må belegges med oppdrettsanlegg.

Side 5, nytt strek pkt.: Nærhets- og avhengighetsprinsippet til de maritime ressurser legges til grunn ved framtidig forvaltning og utnyttelse av sjøsamiske kyst og fjordområder.

Side 5, førsts strek pkt., første setning endres fra 10 meter til 10,66 meter.

Side 6, tillegg til andre avsnitt:

Sametinget ber om at det igangsettes utredning om 3 forskjellige grenser for fiskeriene.

1. fiske innenfor grunnlinja (fjordfiske)
2. fiske fra grunnlinja til 50 nautiske mil (kystfiske)
3. fiske utafor 50 nautiske mil (havfiske)

Forslag 2, representant Geir Tommy Pedersen, NSR's sametingsgruppe:

Side 5 Nytt strekpunkt etter mottaksanlegg :

Dagens fryseteknologi må taes i bruk gjennom å etablere små lokaltilpassede fryselagere som kan samhandle for å kunne tilby større kvanta til salg på markedet.

Forslag 3, representant Amund Eriksen, Frie gruppa:

Tillegg til rådets innstilling: Føyes til andre avsnitt s. 6, etter siste setning:

I forsøksperioden bør representanter for de områder som omfattes, trekkes aktivt med i forsøksprosessen.

Forslag 4, representant Inge Arne Eriksen, AP's sametingsgruppe:

Nytt pkt. etter pkt. "Urfolksforskning" side 6:

HAVDELING MELLOM OPPDRETT OG TRADISJONELL FJORDFISKE

Sametinget vil også fokusere på problemstillingen mellom tradisjonell fiske kontra oppdrett i fjordområdene. De siste års økning i antall og volum i oppdrettsnæringa har aktualisert

---

Sign: .....

problemstillinga betydelig. Det har vært svært vanskelig, ja nesten umulig, å få gehør for de lokale fiskernes innsigelser når oppdrettsanleggene planlegges og lokaliseres.

De fleste mennesker, iallefall de som har fiske som yrke, vet at torsken gyter i fjordene langs hele kysten. Gjennom tidene har folk bosatt seg i landområder som sokner til torskens gytefelt, dette fordi tilgang til ressursen var både nær og god. Dagens oppdrettsteknologi tilsier at anleggene teknisk sett kan lokaliseres stadig lenger ut mot kysten, faktisk i havområder. Tiltross for dette ser vi at anleggene beklageligvis blir flyttet lenger inn i fjordene og dermed går flere og flere gytefelt tapt.

Sametinget ønsker derfor en havdeling mellom oppdrett og tradisjonelt fjordfiske, der områder med gytefelt ikke må belegges med oppdrettsanlegg.

Forslag 5, representant Geir Liland, SVF's sametingsgruppe:

På side 1 i innstillingen, første avsnitt hvor det står "Tinget har tidligere pekt på at det innen fiskerierne må gis ordninger som tilfredsstillende kan ivareta samenes næringsgrunnlag og tilpasning. Det må derfor utformes en helhetlig fiskeripolitikk som sikrer befolkningens tilgang til fiskeressursene i kyst- og fjordområdene, samtidig som det etableres god infrastruktur for mottak, salg og videreforedling".

Her vil vi i SVF's gruppe ha tilføyd: "Fiskeressursene i fjordene må ha tilfredsstillende vern mot overfiske og selplager".

Vi mener at uten ressursvern hjelper det ikke med infrastruktur og fiskerett. Moderne teknikk og store båter med fryseri ombord og snurrevad eller autoline kan på kort tid fiske fjordene tomme og ødelegge livsgrunnlaget for de fastboende. Snurrevad-båter fra ytterverene kan også ødelegge fjord-fisket. Selplagen er nå så stor at fisket alt er ødelagt i enkelte fjordområder.

På side 1 tredje avsnitt, står det: "Retten til og disponeringen av naturressursene, har avgjørende betydning for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i fremtiden." Her vil vi i SVF's gruppe be om å få tilføyd: "tilstrekkelig vern av naturressursene har avgjørende betyning for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i fremtiden."

Båter med fryseri ombord får bl.a. så god pris på fisken at de kan fortsette å fiske etter at de fastboende må gi opp fordi det ikke lønner seg lenger. Hvis utviklingen skal fortsette slik det foregår nå, med at fisken hentes med ekspedisjoner som selger fangsten langt borte, da blir vi som bor her helt overflødige både som fiskere og som arbeidere i fiskeindustrien.

På s.4, avsnitt 7, står det til slutt: "Innenfor området skal det utvikles forvaltningsmessige, sosiale og økonomiske ordninger, samt reguleringer som sikrer fjord- og kystfiske som næring". Her vil SVF's sametingsgruppe be om at man presiserer at "ressursene må vernes mot overfiske og mot selplager". Uten slikt vern er det helt forgiveves med andre tiltak.

På side 5 i avsnitt 3 kommer følgende forslag: "Ved regulering av torskefisket tillates fiske for fartøyer under 10 meter lengste lengde, innenfor Samisk fiskerisone". SVF's sametingsgruppe er helt uenig i formuleringen, fordi den stilltiende uten videre godtar premissene som er lagt av myndighetene: At det er fartøy og ikke folk som har rett til å fiske. Dette vil ikke forandre på situasjonen i det hele tatt. Samisk fiskeriuvalg må definere retten

Sign: .....

til å fiske som en rett folket har, og hevde at det skal være fritt fiske for alle som bruker båt under 10 meter lengste lengde. Vi må huske på at mange i området verken har båt eller er registrert i fiskeri-mantallet.

På side 5 i avsnitt 5 står det at en større andel av kvotene tildeles de minste fartøyene. "Det innføres ungdomskvoter som ledd i rekrutteringstiltak". Her går jo Samisk fiskeriutvalg helt og fullt med på nettopp de premissene som er lagt av myndighetene og som har ruinert oss. At man snakker om kvoter i det hele tatt, samtidig som man vil ha fritt fiske for båter, ikke for folk, det viser at fiskeriutvalget ikke vil vinne tilbake de rettighetene vi hadde for 10 år siden. Ingen torskbestand kan lide skade av sjarker med passive redskaper. Fritt fiske må bety at enhver må ha rett til å registrere seg som fisker og anskaffe fartøy under 10 meter og gå på sjøen, uten annen begrensning enn redskapsbruken.

På side 5 i avsnitt 3, står det: "Ved regulering av torskefiske tillates fritt fiske for fartøyer under 10 meter lengste lengde innenfor Samisk fiskerisone". Vi i SVF's gruppe vil sterkt gå inn for at det skal være fritt fiske for båter på 10 m 60 cm lengste lengde, d.v.s. 35 fot. Dette fordi det finnes så mange av disse båtene i drift og til salgs, og fordi en båt på 35 fot, 2 fot lenger enn det som er foreslått, er et så sjødyktig fartøy at det bare er full storm som hindrer det i å dra bruk på fjordene (2 fot i denne størrelsen har svært stor betydning for sjødyktigheten). Disse sjarkene vil være helårsdrevne båter som omtrent ikke vil få landligge for dårlig vær, og de kan bidra til stabil råstoff-leveranse for fiskebrukene.

SVF's sametingsgruppe vil gjøre Samisk fiskeriutvalg oppmerksom på at en del fiskebruk i samiske fjordområder er blitt kondemnert. D.v.s. de har en gang i tiden mottatt "strukturmidler" og for all fremtid er det nå forbudt å ta på land fisk på disse brukene, uten at man først innløser kondemneringssummen som etter mange år er vokst til et anelig beløp med renter og renters rente. Samisk fiskeriutvalg må i den anledning skaffe seg oversikt over hvilke bruk det gjelder og gå sterkt inn for at klausulene frafalles på steder hvor lønnsom drift kan komme istand.

SVF's sametingsgruppe vil også gjøre Samisk fiskeriutvalg oppmerksom på selplagen i fjordene. Det er så store restriksjoner på jakt, og skinnprisene er så ubetydelige at det omtrent ikke skytes havert i fjordene. Kvoten på 65 dyr som fiskerisjefen gir tillatelse til å skyte, er ikke mer enn 10% av hva som må til for å redusere bestanden slik at det merkes. Dessuten er det så mye restriksjoner på våpenbruk, fellingstillatelse og storviltprøve at de aller fleste ikke vil prøve å oppnå tillatelse til jakt. Haverten er dessuten vert for kveis som reduserer kvaliteten på fisk så mye at filetfabrikkene ikke kan ta imot fangst fra enkelte fjorder. Fiskere har fått høre at det er å drive sosialhjelp å ta imot fangsten deres.

Forslag 6, representant Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe:

Side 4 Statlige reguleringspolitikk i Samiske områder.

Endring til andre avsnitt:

Reduksjon i antall småbåtfiskere som aldri har truet noen av fiskebestandene, og økte fiskeandeler i torskefiskeriene til særlig havfiskeflåten og tredje lands fiskere, kommer i en tid der torskbestanden er sterkt truet, og kan som i 1990 kolapse igjen.

Sametinget registrerer det økende presset fra en moderne og effektiv flåte som ikke bare truer livsviktige fiskebestander, men også bosetninga i de samiske områder som har få alternativer til fiske. På grunn av den strukturendring som har skjedd etter innføring av

---

Sign: .....

fartøykvoteordning, er mange fiskere i de samiske fjordområdene havnet i en vanskelig situasjon. Samisk utviklingsfond's støttepraksis innen næringen har avhjulpet til en viss grad situasjonen. Statlige finansieringsorganer synes ikke å være tilpasset samiske fiskerier på samme måte.

Nytt avsnitt: Selplagen i fjordområdene

Etter gjentatte selinvasjoner over lang tid har selbestanden i mange av fjordene hatt en ukontrollert vekst av sel. Særlig vil Sametinget peke på de problemer mengde av sel har skapt for fiskerne i samiske fjordområder. Flere av de beste og fiskeririkeste fjordene i Finnmark er nærmest ødelagt av de store mengder selv som jager fisken ut av fjordene. I tillegg er fisken så smittet av kveis, at fisken som fanges nærmest er kvalitetsforringet.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

– Forslag 6 og forslag 5, foruten tilleggsforslaget på side 1, ble oversendt Sametingsrådet.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, 2 og 4 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 3 ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 5, tillegg s. 1, ble enstemmig vedtatt.
4. Sametingsrådets forslag med vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
2.	Geir Tommy Pedersen	
3.	Amund Eriksen	
4.	Inge Arne Eriksen	
5.	Geir Liland	
6.	Peder Mathisen	
7.	Tor Nilsen	
8.	Nils O. Nilsen	
9.	Willy Olsen	
10.	Eva Josefsen	
11.	Olav Dikkanen	
12.	Magnhild Mathisen	
13.	Sven-Roald Nystø	
14.	Josef Vedhugnes	
15.	Ragnhild Nystad	
16.	Klemet Erland Hætta	

Sign: .....

17.	Geir Liland	
18.	Steinar Pedersen	
19.	Ingar Eira	
20.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
	Geir Tommy Pedersen (t.f)	
	Peder Mathisen (t.f)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innledning

Fisket langs kysten og i fjordene har alltid vært en av hovednæringene for den samiske befolkning. Næringen danner fortsatt et fundamentalt grunnlag, og er en forutsetning for virke og bosetting i sjøsamiske områder. Fiskeriene bidrar sådan til å sikre og utvikle samisk kultur og samfunnsnivå i sin helhet. Tinget har tidligere pekt på at det innen fiskeriene må gis ordninger som tilfredsstillende kan ivareta samenes næringsgrunnlag og tilpasning. Det må derfor utformes en helhetlig fiskeripolitikk som sikrer befolkningens tilgang til fiskeriressursene i kyst- og fjordområdene, samtidig som det etableres god infrastruktur for mottak, salg og videreforedling. Fiskeressursene i fjordene må ha tilfredsstillende vern mot overfiske og selplager.

Sametinget er positivt til at Fiskeridepartementet har fått gjennomført en utredning om samiske fiskerier. Sametinget har over en årrekke fremmet forslag til en rekke grunnleggende endringer av norsk fiskeripolitikk. Tinget viser i denne sammenheng særskilt til tingets vedtak, årsmeldinger, samt utredning om *Samiske fiskerier mot år 2000* gjennomført av Samisk næringsråd i 1995, og *Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder 1997-2001*, vedtatt i 1996. Sametingets forslag er grunnnet i den internasjonale rettsutvikling som omhandler urfolk og minoriteter. Myndighetenes samepolitikk er vurdert opp mot utviklingen på urfolksområdet. Sametinget har i denne prosessen etterlyst Regjeringens vurdering av, og respons på, tingets politikk. En ser derfor mulighet for at samiske fiskerispørsmål med dette underlegges en grundig gjennomgang og vurdering.

Nasjonal og internasjonal urfolksrett

Gjennom internrettslige regler og folkerettslige avtaler har nasjonalstaten ansvar for at samisk kultur skal ivaretas og utvikles. Det samiske områdets naturressurser er helt avgjørende for utviklingen av samisk kultur. Dette innebærer en rettsplikt til også å sikre det materielle grunnlaget for kulturen. Retten til og disponeringen av naturressursene, har derfor avgjørende betydning for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i framtiden.

Innstilling til Samisk fiskeriutvalg legger i sin tilrådning til grunn Artikkel 27 i FNs konvensjon om politiske og sivile rettigheter av 1966. Konvensjonen åpner om nødvendig for krav om særordninger for den samiske gruppen eller for samiske områder. Også ILO-konvensjonen nr. 169 om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater, tillegges betydning i fiskerisammenheng.

Dagens internasjonale folkerettsutvikling er formulert i det foreliggende utkast til en ny urfolksdeklarasjon i FN (E/CN.4/Sub.2/1993/29). Her sies det at det påhviler statene et særlig

Sign: .....

ansvar for at urfolksinteresser kommer til orde og blir hørt. Dette inkluderer en gjensidig anerkjennelse og respekt for hverandres åndelige tradisjon, historie og livsanskuelse;

«Indigenous peoples have the right to maintain and strengthen their distinctive spiritual and material relationship with the lands, territories, waters and coastal seas and other resources which they have traditionally owned or otherwise occupied or used, and to uphold their responsibilities to future generations in this regard» (article 25).

«Indigenous peoples have the right to own, develop, control and use the lands and territories, including the total environment of the lands, air, waters, coastal seas, sea-ice, flora and fauna and other resources which they have traditionally owned or otherwise occupied or used» (article 26).

Som det fremgår av forslaget som Norge i prinsippet har gitt sin støtte til, må urfolks tilknytning til bl.a. kystområder ("coastal seas") (art 25) styrkes. Urfolkene har også rett til å få gjenopprettet ressursgrunnlaget som måtte være ødelagt uten deres frie og informerte vilje ("without their free and informed consent", jfr. Art. 27).

Sametinget vil påpeke statens forpliktelser i lys av internasjonal urfolksrett. Tinget vil særskilt vise til grunnlovens bestemmelse i § 110 a, hvor det fremgår at det pålegger statlige myndigheter å legge forholdne til rette for at den samiske folke gruppe kan sikre sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Det vises også til Samerettsutvalgets første delinnstilling (NOU 1984:18) og Carsten Smiths utredning for Fiskeridepartementet i 1990, hvor prinsipielle betraktninger om samenes særlige rettsstilling blir beskrevet.

Innstilling fra samisk fiskeriutvalg viser at kravet om sikring av urfolkenes rettigheter innen fiskeriene er ikke et særegent norsk fenomen. Den politiske konteksten som forvaltningen av urfolks marine bruk har inngått i, har de seneste årene endret seg radikalt i internasjonale fora i retning av å akseptere urfolks rettigheter. Rettighetene til og mulighetene for utnyttelse av marine ressurser, er en naturlig del av den generelle prosess med å sikre, bevare og utvikle urfolkenes kultur, språk og samfunnsliv i urfolksområder verden over. Det finner sted et omfattende politisk og juridisk arbeid for å sikre fiskeriene for urfolkene i land som USA, Canada, New Zealand og Australia. Tilbakeføring av rettigheter med påfølgende forvaltningsløsninger er en del av denne utviklingen.

Samiske fiskerier

Den internasjonale utvikling styrker ytterligere statens rettslige og politiske forpliktelser overfor den samiske befolkning. Havet og de andre marine ressursene utgjør essensen av det materielle grunnlag for den sjøsamiske kulturen.

Den historiske delen av innstillingen (kap. 3), viser at fisket i sjøsamiske områder fra Tysfjord i Nordland til grensa mot Russland, har vært den avgjørende faktor for sjøsamiske kultur og bosetting. Betydningen av fisket i sjøen som en sjøsamisk kulturbærer understrekes med dette. Framstillingen vitner også om at det tradisjonelle hjemmefisket, som vanligvis kombineres med en eller flere andre næringer, først og fremst er lokalisert til de samiske fjordområdene. Samene har med dette, gjennom lang og tildels intensiv bruk, opparbeidet seg "historiske rettigheter", rettigheter som også ble anerkjent av de nordiske stater gjennom Lappekodisillen (jf § 12).

Sign: .....

Innstillingen viser videre hvordan sjøsamene historisk kom i en utsatt stilling på grunn av strukturelle forhold knyttet til myndighetenes ignorering av særtrekk ved den samiske næringstilpasningen. Samtidig har det vært svært vanskelig for samiske interesser å nå fram i det norske forvaltningssystemet.

Sametinget har siden opprettelsen, politisk og forvaltningsmessig, vist til betydningen av samiske fiskerier for samisk kultur, språk og samfunnsliv i sin helhet. Fiskeriene danner grunnlag for næringsliv og bosetting i samiske fjord- og kystområder. Næringen innehar et potensiale for betydelig vekst og verdier, både for det samiske og det øvrige samfunn, i fremtiden. Dette potensialet må kunne utnyttes for å sikre levekårene for fremtidige generasjoner. Samiske interesser i fiskerisammenheng vil således være rettet mot helheten i utnyttelse av ressursene i havet. Dette bør også føre til at samene i sin bruk av havet oppnår en *beskyttet rett* til å drive fiske.

Utøvelse av *kombinasjonsdrift* er tilpasset de naturressursene som finnes i de samiske områdene. Begrensninger i ressursuttak, kvotereguleringer, markedsmessige begrensninger og økt konkurranse om ressursene har svekket mulighetene for kombinasjonsdrift. Denne tradisjonelle tilpasningen har vist seg å være fleksibel på flere måter. Utfordringen vil være å videreføre denne kombinasjonstilpasningen, og utvikle den på en slik måte at kombinasjonsnæringene er attraktive for blant annet å sikre rekruttering. Det vil være viktig at Sametinget gis innflytelse i utformingen av politikken i primærnæringene, samtidig som en vurderer å samkjøre primærnæringsavtalene slik at disse ivaretar kombinasjonsutøvernes interesser.

Strukturen innenfor fisket i samiske kyst- og fjordområder er *mindre fartøyer* med liten mobilitet, og større avhengighet av å høste av de stedlige, kystnære ressursene. Gjennom forvaltning og reguleringer gjelder det å sikre tilfredsstillende fangstmuligheter for utøvere som tradisjonelt har vært avhengig av fiske i fjordene. Det er behov for finansieringsordninger som kan ruste opp og modernisere flåtegruppen som utøverne i disse områdene bruker. Lav støtteprioritet til flåten som driver konvensjonelt fiske i fjordene har ført til en foreldet og lite moderne fjordflåte etter dagens krav til arbeidsmiljø og kvalitetsforordninger.

Det har også skjedd en strukturendring i *fiskeindustrien* som har ført til at mange mindre produksjonsanlegg er lagt ned i distriktene. Det har særlig vært en stor reduksjon av konvensjonelle landanlegg i fjordområdene. Det har hatt negative konsekvenser for den minste flåtegruppen som herigjennom har fått redusert sine leveringsmuligheter. Et desentralisert nett av mottaksstasjoner knyttet opp mot større produksjonsanlegg kan være en fleksibel tilpasning som kan forsyne foredlingsanlegg med råstoff, og derved gi bedre kapasitetsutnyttelse.

Dagens *fryseteknologi* må taes i bruk gjennom å etablere små lokaltilpassede fryselagere som kan samhandle for å kunne tilby større kvanta til salg på markedet. Prinsippet om *auksjon av fisk* er ny og interessant og i denne sammenheng kan f.eks. en *frysefiskebank* være løsningen, hvor fiskemottaket eller fiskeren tilfører råstoff som innfrysnes og lagres for senere auksjon. Prøvetiltak må igangsettes snarest, slik at uønskede sider kan fjernes før frysefiskebank_ innføres som alminnelig ordning. Råstofftilførselen til den lokale industri må sikres.

I en tid med nedgang i antall sysselsatte og utøvere innen primærnæringene, fraflytting og økt andel eldre på bygdene, vil sikring og utvikling av fiskeriene ha stor betydning for bosetting i

Sign: .....

distriktene. Styrking av samiske fiskerier vil ha positive følger for *rekruttering* til næringen. En fiskeripolitikk hvor det legges inn konkrete rekrutteringstiltak vil bidra til å beholde ungdom i distriktene. I denne forbindelse er informasjon og tiltak innen utdannings- og opplæringsystemet på lokalplanet sentralt.

Som Samisk fiskeriutvalg viser til, er *trygde- og sosialordningene* for utøvere av fiske i samiske områder dårlig utbygd. Det er derfor grunnleggende viktig at det foretas en gjennomgang av ordningene, slik at fiskerinæringen oppnår det nødvendige sosiale sikkerhetsnett som eksisterer for andre næringer. I denne sammenheng må arbeidsledighetstrygd for fiskeriansatte og fiskere prioriteres.

Statlig reguleringspolitikk i samiske områder

Det kan påvises et klart misforhold mellom de statlige målsettingene i samepolitikken og den faktiske utviklinga som er i gang i de sjøsamiske områdene. Utvalgets arbeid, og dagens forskning, dokumenterer at nedgangen i tallet på fiskere og det sjøsamiske tapet av fangstrettigheter på 1990-tallet, i stor grad kan tilbakeføres til reguleringsordningen av 1990. Utviklingen viser også tap av tradisjonelle fangstrettigheter i de sjøsamiske områder siden slutten av 1980-tallet.

Reduksjonen i antallet småbåtfiskere kommer i en situasjon med rask vekst i fiskeressursene og i økte fangstandeler i torskefisket for andre fartøygrupper, særlig havfiskeflåten gjennom trålere/autolinebåter og tredje lands fiskere. Sametinget registrerer at en her står en dramatisk reduksjon i antallet småbåtfiskere som delvis kommer som en effekt av fartøykvoteordninga av 1990. Effektene har vært særlig uheldige for de samiske fjordfiskerne, på grunn av den strukturen som finnes i de samiske fiskeriene. I denne situasjonen har Samisk utviklingsfonds støtteprofil innen næringen avhjulpet situasjonen. Statlige finansieringsorganer synes ikke å være tilpasset samiske fiskerier på samme måte.

Som Samisk fiskeriutvalg berører, har innføringa av reguleringene i 1990 utradert fisket i noen tradisjonelle og viktige sjøsamiske fjordområder. Sametinget finner dette paradoksalt i en tid hvor den norske stat har inngått forpliktelser i forhold til urfolksrettigheter nasjonalt og internasjonalt. Den samme stat innfører et system der det nå er dokumentert at urfolksrettigheter i praksis blir rettslig underminert.

Fiskeripolitisk sone for samiske områder - målsetting og tiltak

Sametinget registrerer at Samisk fiskeriutvalgs beskrivelse av problemene samiske fiskerier tidligere har vært inne i, og står overfor i dag, langt på vei er på linje med det tinget over lengre tid har fremmet. Utvalget peker på en utvikling preget av begrensninger i fangstgrunnlaget, sviktende rekruttering, hindring av næringskombinasjoner og manglende infrastruktur. Strukturtiltak med små kvoter på 90-tallet, har slått særdeles hardt ut i samiske kyst- og fjordområder, noe som igjen har medført tapte arbeidsplasser, ledighet og fraflytting. Utviklingen som også inneholder manko på samisk påvirkning av forvaltningsvedtak, vitner om manglende oppfølging av statens rettslige forpliktelser innen fiskeriene.

Sametinget er i prinsippet enig i målsettingen om at samiske fiskerirettigheter skal ivaretas, tilbakeføres og videreføres innenfor rammene av et *tiltaksområde*. Dette på grunnlag av en hovedmålsetting om å bevare det materielle grunnlaget for samiske kultur i henhold til folkeretten og Grunnloven som grunnlag for samisk kulturutfoldelse. Innenfor området skal

---

Sign: .....

det utvikles forvaltningsmessige, sosiale og økonomiske ordninger, samt reguleringer som sikrer fjord- og kystfiske som næring.

Sametinget ser imidlertid på linje med et mindretall i utvalget (jf. kap. 9.8.4 s 167) at det eksisterer grunnlag for å endre benevnelsen på det foreslåtte området. Sametinget anser **Fiskeripolitisk sone for samiske områder** å være en mer dekkende og høvelig benevnelse for tiltaksområdet. Dette i henhold til intensjonen bak utredningens mandat og reelle innhold.

Sametinget er i utgangspunktet positiv til de forslag til infrastruktur, ordninger og forvaltningsløsninger som Fiskeripolitisk sone foreslås skal inneholde. Gjennomføres forslaget er det et betydelig løft i arbeidet med å sikre fremtidige fiskerier i samiske kyst- og fjordområder. Sonen vil skape forutsetning og grunnlag for en videre prosess med å utvikle det samiske næringsgrunnlaget. Ordningen er ikke av en slik omfang og karakter at det vil true den totale torskestammen eller den lokale fjordstammen av torsk. I tråd med tingets næringspolitikk forøvrig, skal Fiskeripolitisk sone for samiske områder inneha en geografisk dimensjon hvor alle i gjeldende område omfattes av ordningen. Tinget vil i tillegg påpeke følgende forhold:

- Ved regulering av torskefisket tillates **fritt fiske** for fartøyer under 10,66 m. lengste lengde innenfor fiskeripolitisk sone for samiske områder. Fartøyer mellom 7 - 10 m. skal kunne underlegges bestandsmessige vurderinger hvis en ugunstig ressursituasjon skulle tilsi det. Det foreslås fritt fiske for fartøyer under 7 m. lengste lengde, som ikke underlegges bestandsmessige vurderinger.
- Reell samisk **innflytelse i forvaltningen** er en konsekvens av innføring av samisk fiskeripolitikk og etablering av Fiskeripolitisk sone for samiske områder.
- De **finansielle rammevilkårene** for kyst- og fjordfiskere må bedres betraktelig. Dette kan skje ved en betydelig styrking av **Samisk utviklingsfond** som finansieringsinstans på fiskerisiden. Alternativet er at fiskeriene i samiske områder oppnår støtte gjennom de ordinære statlige støtteordningene, noe som betyr en radikal endring av regelverk og støttepraksis.
- Som utvalgt påpeker må finansiering av **mottaksanlegg** og øvrig nødvendig infrastruktur styrkes betraktelig.
- **Trygde- og sosialordningene** innen fiskeriene styrkes betraktelig. Ordningene skal gjelde uavhengig manntalstilhørighet.
- **Rekrutteringstiltak** må gjennomføres. Her inngår praktikant og lærlingeordninger innen fiskeriene.
- Havdeling mellom **oppdrett** og tradisjonelt fjordfiske, der områder med gytefelt ikke må belegges med oppdrettsanlegg.
- **Nærhets- og avhengighetsprinsippet** til de maritime ressurser legges til grunn ved framtidig forvaltning og utnyttelse av sjøsamiske kyst- og fjordområder.

Innen en forvaltningsordning med **kvotereguleringer** vil Sametinget påpeke følgende forhold:

- En større andel av **kvotene** tildeles de mindre fartøyene. En økt andel går til kyst- og fjordfiskerne.
- Det skal ikke være tillatt med **omsettelige kvoter** innen torskefiske.
- Det innføres **ungdomskvoter** som et ledd i flere rekrutteringstiltak.

Sign: .....

Prøveordning med Fiskeripolitisk sone for samiske områder

Ut fra den kritiske situasjon flere sjøsamiske samfunn står overfor i dag, vil Sametinget sterkt påpeke behovet for å iverksette nødvendige tiltak og reguleringer. Styrking av fiskeriene vil dermed bidra til å styrke grunnlaget for bevaring og utvikling av samiske lokalsamfunn og samisk kultur i sin helhet. Regjeringen må snarlig se til at innstillingen fra samisk fiskeriutvalg, med de merknader som foreligger, realiseres. Tinget forventer at det fremlegges en stortingsmelding hvor forslagene fra utvalget og Sametingets fiskeripolitikk følges opp. Utvikling av samisk fiskeripolitikk vil sådan være en naturlig konsekvens av norsk samepolitikk og dagens internasjonale rettsutvikling innen urfolkspolitikken.

Sametinget vil, på linje med med et mindretall i samisk fiskeriutvalg (jf. kap 8.2 s 147), og som en første fase av innføring av samisk fiskeripolitikk, foreslå opprettelse av *forsøksområder* for forvaltning av kyst- og fjordsystemer. Gjennom en prøveordning med Fiskeripolitisk sone for samiske områder, vil en høste erfaringer og skape grunnlag for evaluering, forskning og tilpasning av ordningen for hele det foreslåtte området. Sametinget ser i denne sammenheng at *Tana* i Finnmark, *Lyngenfjorden* i Troms samt *Tysfjord* i Nordland, danner utgangspunkt for en forsøksordning. I forsøksperioden bør representanter for de områder som omfattes, trekkes aktivt med i forsøksprosessen.

Sametinget ber om at det igangsettes utredning om 3 forskjellige grenser for fiskeriene.

1. fiske innenfor grunnlinja (fjordfiske)
2. fiske fra grunnlinja til 50 nautiske mil (kystfiske)
3. fiske utafor 50 nautiske mil (havfiske)

Urfolksforskning

Sametingets virksomhet gjennom vedtak og utredninger har anskueliggjort et betydelig behov for forskning på ressurser og ressursbruk i samiske områder. Arbeidet i samisk fiskeriutvalg, vitner også om manglende tallmateriale og beskrivelse av grunnleggende forhold innen kyst- og fjordfiske (jf mindretall kap. 5.2.4 s.99). Det ligger betydelige forskningsoppgaver i å dokumentere samisk sedvane og rettsoppfatning i kyst- og fjordområdene. Dette sett i forhold til oppfatningen om allemannsretten i området.

Å fremskaffe kunnskaper om lokale fiskestammer, artenes vandringer og reproduksjon, er essensielt for å vurdere fremtidig bestandsuttak og forvaltning. Forskningen er også av stor betydning som grunnlag for politiske vurderinger og avgjørelser. Ikke minst bør det knyttes forskningsressurser til gjennomføring av samisk fiskeripolitikk, og det foreslåtte prøveprosjektet med gjennomføring av Fiskeripolitisk sone for samiske områder.

Havdeling mellom oppdrett og tradisjonell fjordfiske

Sametinget vil også fokusere på problemstillingen mellom tradisjonell fiske kontra oppdrett i fjordområdene. De siste års økning i antall og volum i oppdrettsnæringa har aktualisert problemstillinga betydelig. Det har vært svært vanskelig, ja nesten umulig, å få gehør for de lokale fiskernes innsigelser når oppdrettsanleggene planlegges og lokaliseres.

De fleste mennesker, iallefall de som har fiske som yrke, vet at torsken gyter i fjordene langs hele kysten. Gjennom tidene har folk bosatt seg i landområder som sokner til torskens gytefelt, dette fordi tilgang til ressursen var både nær og god. Dagens oppdrettsteknologi

---

Sign: .....

tilsier at anleggene teknisk sett kan lokaliseres stadig lenger ut mot kysten, faktisk i havområder. Tiltross for dette ser vi at anleggene beklageligvis blir flyttet lenger inn i fjordene og dermed går flere og flere gytefelt tapt.

Sametinget ønsker derfor en havdeling mellom oppdrett og tradisjonelt fjordfiske, der områder med gytefelt ikke må belegges med oppdrettsanlegg.

Andre fiskearter

Sametinget har påpekt behovet for en helhetlig forvaltning av fiskeriressursene i samiske områder. Tinget ser derfor behovet for at forvaltningen av øvrige aktuelle fiskebestander vurderes parallelt med gjennomgangen av torskefiskeriene. Laksefiske i elv og sjø er en side ved den samiske næringsstilpasningen som bør berøres i utredningssammenheng. Det er derfor naturlig at de urfolksrettslige og forvaltningsmessige sidene ved laksefiske som samisk næring blir beskrevet i «*utvalg for utredning av strategier og tiltak for bærekraftig forvaltning av de ville laksebestandene*», oppnevnt av Miljøverndepartementet 18.07.97.

Finansiering

Stortingets Sjøfarts- og fiskerikomite har i Innst. S nr. 50 (1992-93) fremmet merknader om samiske interesser i fiskerisammenheng. Komiteen understreker statens rettsplikt til å sikre den samiske befolkningen rett til å sikre og utvikle sin kultur, herunder fiske som en del av det materielle kulturgrunnlag. Fiskeridepartementet har bevilget 1 mill. kr årlig for 1992, og 1993, og 0,5 mill. kr for 1994, til utvikling av næringskombinasjoner i samiske distrikt. Dette ble gjort i samarbeid med Kommunaldepartementet, som stilte 3 mill. kr. i tillegg i en prøveperiode. Nå er ordningen fast, og i tillegg til bevilgningen over Kommunaldepartementets proposisjon bevilges det 2 mill. kr over Reindrifftsavtalen og 1 mill. kr over Landbruksavtalen (Landbruksdepartementet). Sametinget fastholder anmodningen om at Fiskeridepartementet gjenopptar sin bevilgning til styrking av næringskombinasjoner og andre fiskerispørsmål i samiske områder, slik tinget har fremmet via statsbudsjettprosessen.

Saken avsluttet 27. februar 1998 kl. 12.10.

Sign: .....

Sak 14/98 Tiltak mot prostitusjon

Saken påbegynt 27. Februar 1998 kl. 12.10 .

I. Dokumenter

- Sak 6/98 Kunngjøring av nye saker - forslag 2, representant Marie Therese N. Aslaksen, AP's sametingsgruppe
- Innstilling fra Tana kommunestyre, avgitt 27.01.98 m/vedlegg: Saksopplysninger- Bakgrunn for saken og Oppvekst- og omsorgskomiteens innstilling

II. Innleverte forslag

Fellesforslag fra gruppene i Sametinget, fremmet av Marie Therese Aslaksen;

Sametinget vil foreslå at kjøp av seksuelle tjenester gjøres straffbart. Vi ber om at Regjeringen vurderer spørsmålet i tilknytning til den lovproposisjon om endringen i straffeloven som vil følge etter seksuallovbruddsutvalgets utredning. Selv om et lovforbud ikke vil kunne erstatte det sosiale og samfunnsbyggende arbeid mot prostitusjon, vil det kunne gjøre dette arbeidet lettere og mer effektivt. Et lovforbud vil etter Sametingets oppfatning også være et sterkt signal om at prostitusjon ikke er akseptabelt i vårt samfunn.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Fellesforslaget fra gruppene i Sametinget ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Marie Therese Aslaksen, saksordfører	
2.	Amund Eriksen	Magnhild Mathisen
3.	Magne A. S. Huuva	
4.	Isak Mathis O. Hætta	
5.	Willy Olsen	
6.	Nils Henrik Måsø	
7.	Ann-Mari Thomassen	Ragnhild Nystad

Sign: .....

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget vil foreslå at kjøp av seksuelle tjenester gjøres straffbart. Vi ber om at Regjeringen vurderer spørsmålet i tilknytning til den lovproposisjon om endringen i straffeloven som vil følge etter seksuallovbruddsutvalgets utredning. Selv om et lovforbud ikke vil kunne erstatte det sosiale og samfunnsbyggende arbeid mot prostitusjon, vil det kunne gjøre dette arbeidet lettere og mer effektivt. Et lovforbud vil etter Sametingets oppfatning også være et sterkt signal om at prostitusjon ikke er akseptabelt i vårt samfunn.

Saken avsluttet 27. februar 1998 kl. 12.25.

Sign: .....

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Nils Jørgen Nystø

Møteboken består totalt av 753 sider

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Káraóhka 27. februar 1998

Møtelederskapet

Johan Mikkel Sara
leder

Arvid Skjellhaug

Ove Johnsen

Sign: .....

Møteboksekretær(er): Roy Amundsen